

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

ORDU İLİ ALTINORDU VE PERŞEMBE İLÇESİ
ÖRNEKLERİYLE OSMANLI MEZAR TAŞLARI

YAZAR

HALİME ÖZLEM ÇABUK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ. DR. SEVİNÇ EREN

ORDU- 2024

TEZ KABUL SAYFASI

Halime Özlem ÇABUK tarafından hazırlanan “**Ordu İli Altınordu ve Perşembe İlçesi Örnekleriyle Osmanlı Mezar Taşları**” başlıklı bu çalışma, **15.03.2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan	Prof. Dr. Ahmet Ali BAYHAN Ordu Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Prof. Dr. Lütfiye GÖKTAŞ KAYA Karabük Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi	İmza
Üye	Doç. Dr. Sevinç EREN Ordu Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi	İmza

ETİK BEYANI

Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Halime Özlem ÇABUK

ÖZET

SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

ORDU İLİ ALTINORDU VE PERŞEMBE İLÇESİ ÖRNEKLERİYLE

OSMANLI MEZAR TAŞLARI

HALİME ÖZLEM ÇABUK

İnsanlar ikinci bir dünyanın varlığına inansınlar veya inanmasınlar ölüm olayı her canlı için kaçınılmaz bir sonudur. Kutsal kitaplarda da açıkça görüldüğü gibi insanoğlu ölümlü yaratılmıştır. Türklere göre “ölüm”, geçici olandan baki olana bir geçiştir. Türkler için sadece “*beden*” ölümlü, *ruh*” ise ölümsüzdür. İnsanlar ölümünden sonra ebedi olan yeni hayatlarına tekrar doğacaktır.

Türklerin öteki dünya inancı etrafında şekillenen, ölüme dair çeşitli adetleri ve defin gelenekleri vardır. Orta Asya’da başlayan, ölen bir kişi için mezar yeri açma ve mezar taşı dikme geleneğinin izleri Anadolu’da görülmekle birlikte, zaman içerisinde form, malzeme ve kendine özgü süsleme kompozisyonu bakımından birtakım yeniliklere gidildiği saptanmıştır.

Osmanlı dönemi mezar taşları, ölen kişiye ait isim, unvan, meslek, sülale adları, ölüm tarihi yanında dönemin sosyal, kültürel hayatı, üslup ve edebi yönünü bizlere sunması açısından tarihi birer kaynak niteliğindedir. Mezar taşları, doğa ve insan tahribatı sonucu her geçen gün hızla yok olmaktadır. Türk kültür tarihimize tanıklık etmiş mezar taşlarını belgelemek, geleneği yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak önem arz eder. Bir toplumun sahip olduğu tüm değerleri üzerinde bir iz gibi taşıyan mezar taşlarının belgelenmesi ve gelecek nesillere aktarılması ise ancak bilimsel bir çalışma ile mümkündür.

Tezin konusu, Ordu ili Altınordu ve Perşembe ilçelerine ait mezarlıklarda yer alan Osmanlı dönemi mezar taşlarıdır. Osmanlı dönemine ait 92 mezar tespit edilmiştir. 92 mezar örneğinin 54’ünde baş ve ayakucu taşı mevcuttur. 38 mezar örneğinin ise ayakucu taşı günümüzde mevcut değildir.

Bu çalışmanın amacı, Türk kültüründe kesintisiz olarak devam eden mezar kültürü ve mezar taşı dikme geleneğinin süreç içerisinde geçirdiği değişimleri de içeren kapsamlı bir çalışma ortaya koymaktır. Tespit edilen mezar taşlarının; form, malzeme ve işleniş teknikleri yanı sıra mezar taşlarına işlenen sembollerin taşıdığı ikonografik anlamlar bakımından çözümlenmesi, literatürdeki eksikliklerin giderilmesi ve bundan sonra yapılması planlanan akademik çalışmalara katkı sağlaması bakımından önem arz eder.

Anahtar Kelimeler: Ölüm, Defin, Mezar, Mezar Taşı, Osmanlı Mezar Taşı, Ordu İli

ABSTRACT

DEPARTMENT OF ART HISTORY

OTTOMAN TOMBSTONES WITH EXAMPLES FROM ALTINORDU AND PERSEMBE DISTRICT IN ORDU PROVINCE

HALİME ÖZLEM ÇABUK

Whether people believe in the existence of a second world or not, death is an inevitable end for every living thing. As is clearly seen in the holy books, human beings are created mortal.

According to the Turks, "*death*" is a transition from the temporary to the permanent. For the Turks, only the "*body*" is mortal, and the "*soul*" is immortal. After death, people will be reborn into their new life, which is eternal.

Turks have various customs and burial traditions about death, which are shaped around the belief in the other world. Although the traces of the tradition of opening a burial place and erecting a tombstone for a deceased person, which started in Central Asia, can be seen in Anatolia, it has been determined that some innovations have been made in terms of form, material and unique ornamental composition over time.

Ottoman period tombstones are historical sources in terms of presenting us with the name, title, profession, dynasty names, date of death of the deceased, as well as the social, cultural life, style and literary aspect of the period. Tombstones are rapidly disappearing day by day as a result of nature and human destruction. It is important to document the tombstones that have witnessed our Turkish cultural history, to keep the tradition alive and to pass it on to future generations. Documenting tombstones, which carry all the values of a society like a trace on them, and transferring them to future generations is only possible with a scientific study.

The subject of the thesis is the tombstones of the Ottoman period in the cemeteries of Altınordu and Persembe districts of Ordu province. 92 tombs belonging to the Ottoman period have been identified. Of the 92 grave specimens, 54 have head and foot stones. The footstone of 38 grave specimens does not exist today.

The aim of this study is to present a comprehensive study that includes the changes in the tomb culture and tombstone erecting tradition, which continues uninterrupted in Turkish culture. Of the tombstones identified, analysis of form, material and processing techniques, as well as the iconographic meanings of the symbols engraved on tombstones; It is important in terms of eliminating the deficiencies in the literature and contributing to the academic studies planned to be carried out in the future.

Keywords: Death, Burial, Tomb, Tombstone, Ottoman Tombstone, Ordu Province

TEŞEKKÜR

Tez konumun belirlenmesi ve bilimsel araştırma sürecim boyunca beni yönlendiren, desteğini ve ilgisini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Sevinç EREN'e, mezar taşlarının tespiti, yerinde incelenmesi, fotoğraflanması ve ölçülerinin alınması sürecinde yardımcı olan kardeşim Özgür ÇABUK'a, kitabe metinlerinin okunmasında yardımcı olan Halil İbrahim SARITAŐ'a ve Selman CAN'a, deneyimleri ile bana yol gösteren, cesaretlendiren ve her daim yanımda olan kıymetli ablam Dr. Öğr. Üyesi Pelin Seval ESEN'e, son olarak her konuda en büyük destekçim olan anne ve babama teşekkürü bir borç bilirim.

Halime Özlem ÇABUK

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL SAYFASI.....	ii
ETİK BEYANI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	ix
GÖRSELLER DİZİNİ	xvi
TABLolar DİZİNİ	xxiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xxiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	9
1. ORDU İLİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ VE TARİHİ GELİŞİM SÜRECİNE KISA BİR BAKIŞ.....	9
İKİNCİ BÖLÜM	14
2. TÜRK KÜLTÜRÜNDE MEZAR TAŞI DİKME GELENEĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
3. ORDU İLİ ALTINORDU VE PERŞEMBE İLÇESİ ÖRNEKLERİYLE OSMANLI MEZAR TAŞLARI	27
3.1. Altınordu İlçesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları	27
3.1.1. Güzelyalı asri mezarlığı	27
3.1.2. Yeşiltepe şehir mezarlığı	33
3.1.3. Akçatepe mahalle mezarlığı.....	53
3.1.4. Hatipli mahalle mezarlığı	55
3.1.5. Terzili mahalle mezarlığı	62
3.1.6. Saraycık mahalle mezarlığı	64
3.1.7. Ataköy şahıs bahçesi	66
3.1.8. Sağırlı mahalle mezarlığı	71
3.2. Perşembe İlçesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları.....	98
3.2.1. Düz mahalle ormancı mezarlığı.....	98
3.2.2. Dereiçi (Aktaşlar) mahalle mezarlığı	132
3.2.3. Kaleyaka (çeşmeönü) mezarlığı.....	136
3.2.4. Tarlacık (Tekke) mezarlığı	150

3.2.5. Beyli mahalle mezarlığı.....	181
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	204
4. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA	204
4.1. Mezar Tipleri	205
4.1.1. Şahideli toprak mezar tipi	206
4.1.2. Şahideli çerçeve mezar tipi	207
4.1.3. Şahideli açık lahit biçimi mezar tipi.....	207
4.2. Mezar Taşı Formları.....	209
4.2.1. Dikdörtgen plaka gövdeli mezar taşları	209
4.2.2. Kare Prizmal Gövdeli Mezar Taşları	210
4.3. Başlık Tipleri ve Tepelikler	210
4.3.1. Başucu taşları	210
4.3.2. Ayakucu taşları	218
4.4. Malzeme	220
4.5. Teknik ve İşleniş	221
4.6. Kitabe	221
4.6.1. Kitabe metinlerinde yer alan bilgiler	223
4.7. Süslemede Kullanılan Motif ve Kompozisyon Özellikleri	227
4.7.1. Bitkisel Motifler	227
4.7.2. Geometrik Motifler	233
4.7.3. Nesnelere	235
4.7.4. Mimari Unsurlar	235
SONUÇ	242
KAYNAKLAR.....	244
ÇİZİMLER	255
FOTOĞRAFLAR.....	307
ÖZGEÇMİŞ	383

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1. Güzelyalı Asri Mezarlığı Vaziyet Planı	255
Çizim 2. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 1 Başucu Şahidesi	255
Çizim 3. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 1 Ayakucu Şahidesi	255
Çizim 4. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 2 Başucu Şahidesi	256
Çizim 5. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 2 Ayakucu Şahidesi	256
Çizim 6. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 3 Başucu Şahidesi	256
Çizim 7. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 3 Ayakucu Şahidesi	256
Çizim 8. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Vaziyet Planı	257
Çizim 9. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 4 Başucu Şahidesi	257
Çizim 10. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 5 Başucu Şahidesi	258
Çizim 11. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 5 Ayakucu Şahidesi	258
Çizim 12. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 6 Başucu Şahidesi	258
Çizim 13. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 6 Ayakucu Şahidesi	258
Çizim 14. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 7 Başucu Şahidesi	259
Çizim 15. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Başucu Şahidesi	259
Çizim 16. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Ayakucu Şahidesi	259
Çizim 17. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 9 Başucu Şahidesi	260
Çizim 18. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Başucu Şahidesi	260
Çizim 19. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Ayakucu Şahidesi	260
Çizim 20. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 11 Başucu Şahidesi	261
Çizim 21. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 11 Ayakucu Şahidesi	261
Çizim 22. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 12 Başucu Şahidesi	261
Çizim 23. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 12 Ayakucu Şahidesi	261
Çizim 24. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 13 Başucu Şahidesi	262
Çizim 25. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 13 Ayakucu Şahidesi	262

Çizim 26. Akçatepe Mahalle Mezarlığı Kat. No: 14 Başucu Şahidesi.....	262
Çizim 27. Hatipli Mahalle Mezarlığı Mezarların Konumu.....	263
Çizim 28. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 15 Başucu Şahidesi	263
Çizim 29. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 16 Başucu Şahidesi	264
Çizim 30. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 16 Ayakucu Şahidesi	264
Çizim 31. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 17. Başucu Şahidesi.....	264
Çizim 32. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 18 Başucu Şahidesi	265
Çizim 33. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Başucu Şahidesi	265
Çizim 34. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Ayakucu Şahidesi	265
Çizim 35. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 20 Başucu Şahidesi	266
Çizim 36. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 21 Başucu Şahidesi	266
Çizim 37. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Başucu Şahidesi	267
Çizim 38. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Ayakucu Şahidesi	267
Çizim 39. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Başucu Şahidesi.....	267
Çizim 40. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Ayakucu Şahidesi	267
Çizim 41. Ataköy Şahıs Bahçesi Mezarların Konumu	268
Çizim 42. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 24 Başucu Şahidesi	268
Çizim 43. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 25 Başucu Şahidesi	269
Çizim 44. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 26 Başucu Şahidesi	269
Çizim 45. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Vaziyet Planı	270
Çizim 46. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Başucu Şahidesi	270
Çizim 47. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Ayakucu Şahidesi	270
Çizim 48. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Başucu Şahidesi	271
Çizim 49. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Ayakucu Şahidesi	271
Çizim 50. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 29 Başucu Şahidesi	271
Çizim 51. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 30 Başucu Şahidesi	272

Çizim 52. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 30 Ayakucu Şahidesi	272
Çizim 53. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 31 Başucu Şahidesi	272
Çizim 54. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 32 Başucu Şahidesi	273
Çizim 55. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 32 Ayakucu Şahidesi	273
Çizim 56. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 33 Başucu Şahidesi	273
Çizim 57. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Başucu Şahidesi	274
Çizim 58. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Ayakucu Şahidesi	274
Çizim 59. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 35 Başucu Şahidesi	274
Çizim 60. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Başucu Şahidesi	275
Çizim 61. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Ayakucu Şahidesi	275
Çizim 62. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 37 Başucu Şahidesi	275
Çizim 63. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 38 Başucu Şahidesi	276
Çizim 64. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Başucu Şahidesi	276
Çizim 65. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Ayakucu Şahidesi	276
Çizim 66. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Mezarların Konumu	277
Çizim 67. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 40 Başucu Şahidesi	277
Çizim 68. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 41 Başucu Şahidesi	278
Çizim 69. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 41 Ayakucu Şahidesi	278
Çizim 70. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 42 Başucu Şahidesi	278
Çizim 71. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 42 Ayakucu Şahidesi	278
Çizim 72. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 43 Başucu Şahidesi	279
Çizim 73. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 44 Başucu Şahidesi	279
Çizim 74. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 45 Başucu Şahidesi	280
Çizim 75. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 45 Ayakucu Şahidesi	280
Çizim 76. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 46 Başucu Şahidesi	280
Çizim 77. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 47 Başucu Şahidesi	281

Çizim 78. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 48 Başucu Şahidesi	281
Çizim 79. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 49 Başucu Şahidesi	282
Çizim 80. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Başucu Şahidesi	282
Çizim 81. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Ayakucu Şahidesi.....	282
Çizim 82. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 51 Başucu Şahidesi	283
Çizim 83. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 52 Başucu Şahidesi	283
Çizim 84. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 53 Başucu Şahidesi	284
Çizim 85. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 53 Ayakucu Şahidesi.....	284
Çizim 86. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 54 Başucu Şahidesi	284
Çizim 87. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 54 Ayakucu Şahidesi.....	284
Çizim 88. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Başucu Şahidesi	285
Çizim 89. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Ayakucu Şahidesi.....	285
Çizim 90. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 56 Başucu Şahidesi	285
Çizim 91. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Mezarların Konumu	286
Çizim 92. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 57 Başucu Şahidesi.....	287
Çizim 93. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 57 Ayakucu Şahidesi	287
Çizim 94. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 58 Başucu Şahidesi.....	287
Çizim 95. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 58 Ayakucu Şahidesi	287
Çizim 96. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Vaziyet Planı	288
Çizim 97. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 59 Başucu Şahidesi	288
Çizim 98. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 59 Ayakucu Şahidesi	288
Çizim 99. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 60 Başucu Şahidesi	289
Çizim 100. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 60 Ayakucu Şahidesi	289
Çizim 101. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi.....	289
Çizim 102. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi.....	289
Çizim 103. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 62 Başucu Şahidesi.....	290

Çizim 104. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 62 Ayakucu Şahidesi.....	290
Çizim 105. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Başucu Şahidesi	290
Çizim 106. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Ayakucu Şahidesi	290
Çizim 107. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 64 Başucu Şahidesi	291
Çizim 108. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 65 Başucu Şahidesi	291
Çizim 109. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 65 Ayakucu Şahidesi.....	291
Çizim 110. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Mezarların Konumu.....	292
Çizim 111. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 66 Başucu Şahidesi.....	292
Çizim 112. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 67 Başucu Şahidesi.....	293
Çizim 113. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 67 Ayakucu Şahidesi	293
Çizim 114. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 68 Başucu Şahidesi.....	293
Çizim 115. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 68 Ayakucu Şahidesi	293
Çizim 116. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 69 Başucu Şahidesi.....	294
Çizim 117. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 70 Başucu Şahidesi.....	294
Çizim 118. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 70 Ayakucu Şahidesi	294
Çizim 119. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 71 Başucu Şahidesi.....	295
Çizim 120. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 71 Ayakucu Şahidesi	295
Çizim 121. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 72 Başucu Şahidesi.....	295
Çizim 122. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 72 Ayakucu Şahidesi	295
Çizim 123. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 73 Başucu Şahidesi.....	296
Çizim 124. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 74 Başucu Şahidesi.....	296
Çizim 125. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 75 Başucu Şahidesi.....	297
Çizim 126. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 75 Ayakucu Şahidesi	297
Çizim 127. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 76 Başucu Şahidesi.....	297
Çizim 128. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 76 Ayakucu Şahidesi	297
Çizim 129. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 77 Başucu Şahidesi.....	298

Çizim 130. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 77 Ayakucu Şahidesi	298
Çizim 131. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 78 Başucu Şahidesi.....	298
Çizim 132. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 78 Ayakucu Şahidesi	298
Çizim 133. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 79 Başucu Şahidesi.....	299
Çizim 134. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 79 Ayakucu Şahidesi	299
Çizim 135. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 80 Başucu Şahidesi.....	299
Çizim 136. Beyli Mahalle Mezarlığı Mezarların Konumu	300
Çizim 137. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Başucu Şahidesi.....	300
Çizim 138. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Ayakucu Şahidesi	300
Çizim 139. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 82 Başucu Şahidesi.....	301
Çizim 140. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 83 Başucu Şahidesi.....	301
Çizim 141. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 83 Ayakucu Şahidesi	301
Çizim 142. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 84 Başucu Şahidesi.....	302
Çizim 143. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 84 Ayakucu Şahidesi	302
Çizim 144. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 85 Başucu Şahidesi.....	302
Çizim 145. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 86 Başucu Şahidesi.....	303
Çizim 146. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 86 Ayakucu Şahidesi	303
Çizim 147. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 Başucu Şahidesi.....	303
Çizim 148. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 Ayakucu Şahidesi	303
Çizim 149. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 88 Başucu Şahidesi.....	304
Çizim 150. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 88 Ayakucu Şahidesi	304
Çizim 151. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Başucu Şahidesi.....	304
Çizim 152. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Ayakucu Şahidesi	304
Çizim 153. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 90 Başucu Şahidesi.....	305
Çizim 154. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Başucu Şahidesi.....	305
Çizim 155. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Ayakucu Şahidesi	305

Çizim 156. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 92 Başucu Şahidesi.....306

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Güzelyalı Asri Mezarlığı Giriş	307
Görsel 2. Güzelyalı Asri Mezarlığı Genel Görünüş	307
Görsel 3. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 1 Başucu Şahidesi.....	308
Görsel 4. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 1 Ayakucu Şahidesi	308
Görsel 5. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 2 Genel Görünüş.....	308
Görsel 6. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 2 Başucu ve Ayakucu Şahidesi	308
Görsel 7. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 3 Başucu Şahidesi.....	309
Görsel 8. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat. No: 3 Ayakucu Şahidesi	309
Görsel 9. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Giriş	309
Görsel 10. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Genel Görünüş.....	310
Görsel 11. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 4 Başucu Şahidesi.....	310
Görsel 12. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 5 Başucu Şahidesi.....	311
Görsel 13. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 5 Ayakucu Şahidesi	311
Görsel 14. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 6 Başucu Şahidesi.....	311
Görsel 15. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 6 Ayakucu Şahidesi	311
Görsel 16. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 7 Başucu Şahidesi.....	312
Görsel 17. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Başucu Şahidesi.....	312
Görsel 18. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Ayakucu Şahidesi	312
Görsel 19. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 9 Başucu Şahidesi.....	313
Görsel 20. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Başucu Şahidesi.....	313
Görsel 21. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Ayakucu Şahidesi	313
Görsel 22. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 11 Başucu Şahidesi.....	314
Görsel 23. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 11 Ayakucu Şahidesi	314
Görsel 24. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 12 Başucu Şahidesi.....	314
Görsel 25. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 12 Ayakucu Şahidesi	314

Görsel 26. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 13 Başucu Şahidesi.....	315
Görsel 27. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 13 Ayakucu Şahidesi	315
Görsel 28. Akçatepe Mezarlığı Kat No: 14 Genel Görünüş.....	315
Görsel 29. Akçatepe Mezarlığı Kat. No: 14 Başucu Şahidesi.....	315
Görsel 30. Hatipli Mezarlığı Genel Görünüş.....	316
Görsel 31. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 15 Başucu Şahidesi	316
Görsel 32. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No. 16 Başucu Şahidesi	317
Görsel 33. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 16 Ayakucu Şahidesi.....	317
Görsel 34. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 17 Başucu Şahidesi	317
Görsel 35. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 18 Başucu Şahidesi	318
Görsel 36. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Başucu Şahidesi	318
Görsel 37. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Ayakucu Şahidesi.....	318
Görsel 38. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 20 Başucu Şahidesi	319
Görsel 39. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 21 Başucu Şahidesi	319
Görsel 40. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Genel Görünüş	320
Görsel 41. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Başucu Şahidesi	320
Görsel 42. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Ayakucu Şahidesi	320
Görsel 43. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Genel Görünüş	321
Görsel 44. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Başucu Şahidesi	321
Görsel 45. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Ayakucu Şahidesi.....	321
Görsel 46: Ataköy Şahıs Bahçesi Girişi.....	322
Görsel 47. Kat. No: 24, 25, 26 Konumları	322
Görsel 48. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 24 Başucu Şahidesi	322
Görsel 49. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 25 Başucu Şahidesi	323
Görsel 50. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 26 Başucu Şahidesi	323
Görsel 51. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Genel Görünüş ve Giriş Açıklığı.....	324

Görsel 52. Sağırlı Mahalle Mezarlığı İkinci Giriş Açıklığı.....	324
Görsel 53. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Genel Görünüş.....	325
Görsel 54. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Genel Görünüş.....	325
Görsel 55. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Başucu Şahidesi.....	326
Görsel 56. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Ayakucu Şahidesi	326
Görsel 57. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Genel Görünüş.....	326
Görsel 58. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Başucu Şahidesi.....	327
Görsel 59. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Ayakucu Şahidesi	327
Görsel 60. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 29 Genel Görünüş.....	327
Görsel 61. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 29 Başucu Şahidesi.....	327
Görsel 62. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 30 Başucu Şahidesi.....	328
Görsel 63. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 30 Ayakucu Şahidesi	328
Görsel 64. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 31 Genel Görünüş.....	328
Görsel 65. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 31 Başucu Şahidesi.....	328
Görsel 66. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 32 Başucu Şahidesi.....	329
Görsel 67. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 32 Ayakucu Şahidesi	329
Görsel 68. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 33 Başucu Şahidesi.....	329
Görsel 69. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Genel Görünüş.....	330
Görsel 70. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Başucu Şahidesi.....	330
Görsel 71. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Ayakucu Şahidesi	330
Görsel 72. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 35 Başucu Şahidesi.....	331
Görsel 73. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Genel Görünüş.....	331
Görsel 74. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Başucu Şahidesi.....	332
Görsel 75. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Ayakucu Şahidesi	332
Görsel 76. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 37 Başucu Şahidesi.....	332
Görsel 77. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 38 Başucu Şahidesi.....	333

Görsel 78. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Başucu Şahidesi	333
Görsel 79. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Ayakucu Şahidesi	333
Görsel 80. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Genel Görünüş.....	334
Görsel 81. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 40 Başucu Şahidesi	334
Görsel 82. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 41 Başucu Şahidesi	335
Görsel 83. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 41 Ayakucu Şahidesi	335
Görsel 84. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 42 Başucu Şahidesi	335
Görsel 85. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 42 Ayakucu Şahidesi	335
Görsel 86. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 43 Başucu Şahidesi	336
Görsel 87. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 44 Başucu Şahidesi	336
Görsel 88. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 45 Başucu Şahidesi	337
Görsel 89. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 45 Ayakucu Şahidesi	337
Görsel 90. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 46 Başucu Şahidesi	337
Görsel 91. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 47 Başucu Şahidesi	338
Görsel 92. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 48 Başucu Şahidesi	338
Görsel 93. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 49 Başucu Şahidesi	339
Görsel 94. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Başucu Şahidesi	339
Görsel 95. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Ayakucu Şahidesi	339
Görsel 96. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 51 Başucu Şahidesi	340
Görsel 97. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 52 Başucu Şahidesi	340
Görsel 98. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 53 Başucu Şahidesi	341
Görsel 99. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 53 Ayakucu Şahidesi	341
Görsel 100. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 54 Başucu Şahidesi	341
Görsel 101. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 54 Ayakucu Şahidesi	341
Görsel 102. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Başucu Şahidesi	342
Görsel 103. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Ayakucu Şahidesi	342

Görsel 104. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 56 Başucu Şahidesi	342
Görsel 105. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Genel Görünüş.....	343
Görsel 106. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Genel Görünüş.....	343
Görsel 107. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 57 Başucu Şahidesi.....	344
Görsel 108. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 57 Ayakucu Şahidesi	344
Görsel 109. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 58 Başucu Şahidesi.....	344
Görsel 110. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Kat. No: 58 Ayakucu Şahidesi	344
Görsel 111. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Genel Görünüş	345
Görsel 112. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 59 Başucu Şahidesi	345
Görsel 113. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 60 Başucu Şahidesi	346
Görsel 114. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 60 Ayakucu Şahidesi.....	346
Görsel 115. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi	346
Görsel 116. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 61 Ayakucu Şahidesi.....	346
Görsel 117. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 62 Başucu Şahidesi	347
Görsel 118. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Başucu Şahidesi	347
Görsel 119. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Ayakucu Şahidesi.....	347
Görsel 120. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 64 Başucu Şahidesi	348
Görsel 121. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 65 Başucu Şahidesi	348
Görsel 122. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 65 Ayakucu Şahidesi.....	348
Görsel 123. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Genel Görünüş.....	349
Görsel 124. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Genel Görünüş.....	349
Görsel 125. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 66 Başucu Şahidesi.....	350
Görsel 126. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 67 Başucu Şahidesi.....	350
Görsel 127. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 67 Ayakucu Şahidesi	350
Görsel 128. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 68 Başucu Şahidesi.....	351
Görsel 129. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No:68 Ayakucu Şahidesi	351

Görsel 130. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 69 Başucu Şahidesi	351
Görsel 131. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 70 Başucu Şahidesi	352
Görsel 132. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 70 Ayakucu Şahidesi	352
Görsel 133. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 71 Başucu Şahidesi	352
Görsel 134. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 71 Ayakucu Şahidesi	352
Görsel 135. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 72 Başucu Şahidesi	353
Görsel 136. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 72 Ayakucu Şahidesi	353
Görsel 137. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 73 Başucu Şahidesi	353
Görsel 138. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 74 Başucu Şahidesi	354
Görsel 139. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 75 Başucu Şahidesi	354
Görsel 140. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 75 Ayakucu Şahidesi	354
Görsel 141. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 76 Başucu Şahidesi	355
Görsel 142. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 76 Ayakucu Şahidesi	355
Görsel 143. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 77 Başucu Şahidesi	355
Görsel 144. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 77 Ayakucu Şahidesi	355
Görsel 145. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 78 Başucu Şahidesi	356
Görsel 146. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 78 Ayakucu Şahidesi	356
Görsel 147. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 79 Başucu Şahidesi	356
Görsel 148. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 79 Ayakucu Şahidesi	356
Görsel 149. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 80 Başucu Şahidesi	357
Görsel 150. Beyli Mahalle Mezarlığı ve Beyli Ortaokulu Genel Görünüş	357
Görsel 151. Beyli Mahalle Mezarlığı	358
Görsel 152. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Başucu Şahidesi	358
Görsel 153. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Ayakucu Şahidesi	358
Görsel 154. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 82 Genel Görünüş	359
Görsel 155. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 82 Başucu Şahidesi	359

Görsel 156. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 83 Başucu Şahidesi.....	359
Görsel 157. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 83 Ayakucu Şahidesi	359
Görsel 158. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 84 Genel Görünüş.....	360
Görsel 159. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 84 Başucu Şahidesi.....	360
Görsel 160. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 85 Genel Görünüş.....	360
Görsel 161. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 85 Başucu Şahidesi.....	360
Görsel 162. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 86 Başucu Şahidesi.....	361
Görsel 163. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 86 Ayakucu Şahidesi	361
Görsel 164: Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 ve 88'in Genel Görünüşü.....	361
Görsel 165. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 Başucu Şahidesi.....	362
Görsel 166. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 Ayakucu Şahidesi	362
Görsel 167. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 88 Başucu Şahidesi.....	362
Görsel 168. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 88 Ayakucu Şahidesi	362
Görsel 169. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89	363
Görsel 170. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Başucu Şahidesi.....	363
Görsel 171. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Ayakucu Şahidesi	363
Görsel 172. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 90	364
Görsel 173. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 90 Başucu Şahidesi.....	364
Görsel 174. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Başucu Şahidesi.....	364
Görsel 175. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Ayakucu Şahidesi	364
Görsel 176. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 92 Başucu Şahidesi.....	365
Görsel 177. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 92 Başlık Detayı.....	365

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Mezar Taşlarının Tarihi, Cinsiyeti, Başlık Tipleri ve Tepelikleri, Mezar Tipi Malzemesi, İşleniş Tekniği ve Yazı Çeşitleri	366
Tablo 2. Mezar Taşı Gövde Formları ve Süsleme Kompozisyonu.....	373

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
cm	: Santimetre
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
H.	: Hicri
Kat.	: Katalog
km	: Kilometre
M.	: Miladi
No.	: Numarası
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Medeniyetlerin varlıklarını sürdürebilmeleri adına tarihine, inancına, kültürüne, sanat ve zevk anlayışlarına ışık tutacak somut belgelere ihtiyaç vardır. Mezar taşları, bir toplumun sahip olduğu tüm değerleri üzerinde bir iz gibi taşıyan önemli maddi kültür varlıklarıdır. Mezar taşları, diğer tüm sanat eserleri gibi meydana geldiği toplumun tarihini, kimliğini, temeli inanca dayanan geleneklerini, zevk ve estetik duygusunu nesilden nesile aktaran birer belge niteliğindedir. Beyhan Karamağaralı bu konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bir milletin varlığını sürdürmesi, onun kültürünü devam ettirmesi ile mümkündür. Kendi kültüründen soğutulan, mazisinden kopan, kendi öz değerlerine sahip çıkmayan milletler başka kültürlerin ve milletlerin sömürgesi olmaya mahkûmdurlar. Türk mezar taşları bizim millî kültürümüzün nesiller boyu devam edegelmiş belgeleridir. Onlar, halkın duygu ve düşüncelerinin, sanat zevkinin akisleridir. Mezar taşları diğer bütün sanat dallarına nazaran örf ve adetlerimizi bize daha fazla aksettirirler. Çünkü ölüm hadisesi insanlara o kadar müteessir etmektedir ki, kişi eski inanç ve gelenekleri ile ölümden sonraki hayatını düzenleme çabası içine girer, bu sebeple de, âdet, inanç ve duygular asırları aşarak ve çok az bir değişme göstererek mezar mîmarîsi ile günümüze gelirler. (1999: 33).

Ölen kişinin gömüldüğü yere “mezar” (Tanyu, 1968: 84), mezarların toplu olarak bulunduğu alanlara ise “mezarlık” adı verilir¹. Mezarda yatan kişinin gömüldüğü yeri gösteren, mezarın sınırlarını belirleyen ve üzerinde ölen kişiye ait kişisel bilgilerin (Haseki, 1977: 5) yer aldığı taşlara ise “mezar taşı” veya “şahide” (Sevim, 2007: 45) denir. Mezarın baş tarafına yerleştirilen taşa “baş taşı”, ayak tarafına yerleştirilen taşa ise “ayak taşı” adı verilmiştir. Erken devirlerde Türkler tarafından mezara “sin”, mezar taşına ise “sin taş”(Arseven, 1950: 1318) denilmektedir. Ayrıca Türkler tarafından farklı dönemlerde mezar kelimesine denk gelen “*bark, kümbet, kurgan, oba, kereksür, keğür, türbe*” (Sağiroğlu, 2017: 1924) gibi kelimeler de kullanılmıştır.

¹ Değişik dönem ve kültürlerde mezar ve mezarlık kelimelerine denk gelen kabir, medfen, kabristan, makber ve makbere gibi kelimeler de kullanılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. (Demirci, 2001: 33; Bozkurt, 2004: 519).

Ölümün, ölümden sonraki yaşamın ve bu dünyanın geçiciliğinin en somut belgeleri olan mezar taşları ve mezar taşlarının sergilendiği tarihi mezarlıklarımız ait oldukları şehirlerin bir bakıma “*tapu senedi*” (Eyice, 1996: 124) vazifesini üstlenmişlerdir. Eşsiz bir değere sahip olan mezar taşları ve mezarlıklara gereken özen ve önemin verilmediğini söylemek ne yazık ki mümkündür. “*Doğa ve insan tahribatından koruma*” adı altında mezar taşlarının yerinden sökülerek müzelere taşınması mezarlıklarımızın; şehirleşme kaygısının yanı sıra bilinçli/bilinçsiz insan tahribatı ise mezar taşlarının her geçen gün hızla yok olmasına neden olmaktadır. Türk kültür tarihimize tanıklık etmiş mezar taşlarını belgelemek, korumak, geleneği yaşatmak ve bu geleneği gelecek nesillere aktarmak ise ancak bilimsel çalışmalar ile mümkündür.

“*Ordu İli Altınordu ve Perşembe İlçesi Örnekleriyle Osmanlı Mezar Taşları*” başlıklı tez çalışması, Ordu ili Altınordu ve Perşembe ilçelerine ait mezarlık alanlarında yer alan Osmanlı dönemine ait mezar taşlarının, Sanat Tarihi disiplini çerçevesinde detaylı bir şekilde incelenip belgelenecek mezar taşı envanterine kaydedilmesi ve alandaki eksikliklerin giderilmesi amaçlanmıştır.

Altınordu ilçesine bağlı Güzelyalı Asri Mezarlığı’nda 3 adet (1 kadın, 2 erkek) başucu taşı, 3 adet ayakucu taşı; Yeşiltepe Şehir Mezarlığı’nda 10 adet (5 kadın, 5 erkek) başucu taşı, 7 adet ayakucu taşı; Akçatepe Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı; Hatipli Mahalle Mezarlığı’nda 7 adet (2 erkek, 5 kimliği tespit edilememiştir) başucu taşı, 2 adet ayakucu taşı; Terzili Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı, 1 adet ayakucu taşı; Saraycık Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı, 1 adet ayakucu taşı; Ataköy Şahıs Bahçesinde (Mustafa Uzunlar’a ait) 3 adet (2 erkek, 1 cinsiyet tespit edilememiştir) başucu taşı; Sağırılı Mahalle Mezarlığı’nda ise 13 adet (4 kadın, 9 erkek) başucu taşı, 7 adet ise ayakucu taşı olmak üzere toplam 39 başucu taşı, 21 ayakucu taşı tespit edilmiştir.

Perşembe ilçesine bağlı Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı’nda 17 adet (6 kadın, 11 erkek) başucu taşı, 7 adet ayakucu taşı; Dereiçi (Aktaşlar) Mahalle Mezarlığı’nda 2 adet (1 kadın, 1 erkek) başucu taşı, 2 adet ayakucu taşı; Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı’nda 7 adet (2 kadın, 5 erkek) başucu taşı, 6 adet ayakucu taşı; Tarlacık (Tekke) Mezarlığı’nda 15 adet (6 kadın, 9 erkek) başucu taşı, 10 adet ayakucu taşı; Beyli Mahalle Mezarlığı’nda 12 adet (5 kadın, 8 erkek) başucu taşı, 8 adet ayakucu taşı olmak üzere toplam 53 başucu taşı, 33 ayakucu taşı tespit edilmiştir. Altınordu ve Perşembe ilçelerinde yer alan mezarlık alanlarında toplamda Osmanlı dönemine ait 92 mezar tespit edilmiştir. Tespit edilen her

bir mezar taşı hazırlanan gözlem fişine göre detaylı bir şekilde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

92 mezar örneğinin 54'ünde başucu ve ayakucu taşı mevcuttur. 38 mezar örneğinin ise ayakucu taşı günümüzde mevcut değildir. İncelenen mezarlık alanlarında “şahideli toprak mezar tipi”, “şahideli ve çerçeveli mezar tipi” ve “şahideli açık lahit biçimi mezar tipi” olmak üzere üç ayrı mezar tipi olduğu saptanmıştır. Mezar taşları ise önyüz görünümleri itibarıyla “dikdörtgen plaka/levha gövdeli” ve “kare prizmal gövdeli” mezar taşları olmak üzere iki grup hâlinindedir.

Altınordu ve Perşembe² ilçelerinde bulunan Osmanlı dönemine ait mezar taşlarına yönelik daha önce hazırlanmış birtakım çalışmalar mevcuttur³. Ancak bu çalışmalar incelendiğinde, tez çalışmasına konu olan alan ile ilgili bilimsel metod ve ölçülere uygun kapsamlı bir çalışmanın henüz gerçekleştirmediği saptanmıştır. Tez çalışması ile bu alandaki eksiklerin giderilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya ilk olarak mezarlık alanlarının ve mezar taşlarının sayılarının tespiti ile başlanmıştır. Mezarlık alanlarının ve mezar taşlarının yoğun bitki örtüsü ile kaplı olması, mezar taşlarının mevcut durumlarının belgelenmesi adına yapılan arazi çalışmalarını zorlaştırmıştır. Tespit edilen mezarlıklara belirli aralıklarla gidilerek temizlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Büyük bir titizlikle yürütülen yüzeysel temizlik çalışmaları sonucunda, her bir mezar taşına kronolojik sıra dikkate alınmadan bir envanter numarası verilmiştir. Her bir mezar taşı için katalog numarası, bulunduğu yer, tarihi, malzemesi, işleniş niteliği, ait olduğu kişi, inceleme tarihi ve ölçülerine ait bilgilerin yer aldığı ayrıntılı bir gözlem fişi hazırlanmıştır. Daha sonra mezar taşlarının birebir ölçüleri alınarak önceden hazırlanan gözlem fişlerine aktarılmıştır. Gözlem fişinde yer alan bilgiler çerçevesinde, mezar taşlarının tarafımdan AutoCAD ortamında ölçülü çizimleri yapılmıştır. Mezar taşlarına ince bir işçilik ile işlenen kitabe metinlerinin sağlıklı bir şekilde okunabilmesi adına mezar taşlarının ayrıntılı fotoğrafları çekilmiştir. Daha sonra

² *Efirli Yalı Cami Haziresi ve Beyli Mahallesi Halil Ağa Mezarlığı*'nda bulunan Osmanlı dönemine ait kitabeli mezar taşlarına dair sistematik bir çalışma gerçekleştirildiği için, Perşembe ilçesi sınırları içerisinde yer alan ve yukarıda adı geçen hazire ve mezarlık alanı konuya dâhil edilmemiştir. Bkz. (Çarkıcı, 2021).

³ Kutay Üstün'ne (2003) ait tez çalışması, doğrudan mezarlık ve mezar taşı alanına yönelik konumuzla ilgili bir çalışma olmayıp, Tarih bilimi çerçevesi içerisinde, Osmanlı dönemine ait tereke defteri/tereke çalışmaları üzerinden değerlendirilen sınırlı bir çalışmadır. Bkz. (Üstün, 2003). Muzaffer Günay'ın hazırlanmış olduğu *Ordu İli Osmanlıca Kitabeli Mezar Taşları* isimli kitapta ise, Altınordu ve Perşembe ilçesinde tespit ettiğimiz mezar taşlarının kitabe metni okunarak sadece transkripsiyonu yapılmıştır. Bkz. (Günay, 2016). Tarafımızca yapılan arazi çalışmaları sonucunda tespit ettiğimiz yeni mezarlık alanları ve mezar taşı örnekleri ile sayı daha da arttırılmıştır.

mezarlık alanlarının ve mezar taşlarının konumlarını gösteren vaziyet planlarının çizimleri⁴ gerçekleştirilmiştir. Arazi çalışmaları 2022-2023 yılları arasında tamamlanmıştır.

Arazi çalışmaları devam ederken aynı zamanda geniş bir literatür taraması gerçekleştirilmiş ve konu ile ilgili çok sayıda kitap, makale ve teze ulaşılmıştır. Bilimsel araştırmalardan elde edilen bilgiler ışığında çalışmaya dair bir metot oluşturulmuş ve tezin yazımına başlanmıştır. Tez, dört ana bölümden ve çeşitli alt başlıklardan oluşmaktadır. “Giriş” bölümünde; konunun tanımı, sınırları, önemi, amaç ve yöntemi ve son olarak yararlanılan kaynakların değerlendirilmesine ait genel bilgiler yer almaktadır. “Birinci Bölüm”; Ordu ilinin coğrafi konumu ve tarihi üzerine kısa bir değerlendirmenin yapıldığı bölümdür. “İkinci Bölüm”; Türk kültüründe mezar taşı dikme geleneğinin tarihsel gelişiminin değerlendirildiği bölümdür. Türkler tarafından kabul gören ölüm olgusu, mezar kültürü ve mezar taşı dikme geleneğine dair detaylı bilgiler verilerek, tarihsel gelişim ele alınmıştır. “Üçüncü Bölüm” katalog kısmıdır. “Katalog” bölümünde; tespit edilen mezar taşları buldukları mahalle mezarlıklarına göre ayrılarak, kronolojik⁵ bir sıraya göre değerlendirilmiştir. Bu bölümde, tespit edilen her bir mezar taşı, o günkü mevcut durumlarını belgeleyen gözlem fişine göre detaylandırılmış ve değerlendirilmiştir. Mezar taşlarının tüm ayrıntılarına yer verildiği gözlem fişlerinin alt başlıkları ise şu şekildedir:

Katalog No

Bulunduğu Yer

Tarihi

Malzemesi

İşleniş Tekniği

Ait Olduğu Kişi

Fotoğraf No

Çizim No

İnceleme Tarihi

Ölçüleri

⁴ Parsel sorgulama uygulaması (<https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>) üzerinden elde edilen mezarlık alanlarına ait parseller AutoCAD ortamında işlenerek, tarafımdan vaziyet planları çizilmiştir.

⁵Saha çalışması sırasında mezar taşlarına verilen envanter numaraları katalog kısmında dikkate alınmamıştır. Her bir mezar taşı, üzerinde yer alan tarih ibaresine göre, kronolojik bir sırayla değerlendirilmiştir. Üzerinde tarih ibaresi bulunmayan veya tahribat nedeniyle okunamayan mezar taşları ise mevcut durumlarına göre değerlendirilmiştir.

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu

Teze konu olan ilgili mezar taşlarının önyüz ölçüleri, başucu ve ayakucu taşından oluşan dikdörtgen biçimindeki gövdeye sahip olan örnekler için şu sıralamaya göre verilmiştir:

Başucu Taşı: yükseklik x üst en – alt en x kalınlık

Başlık: yükseklik x üst çap – alt çap

Boyun: yükseklik x çap

Ayakucu Taşı: yükseklik x üst en – alt en x kalınlık

Mezar taşlarına işlenen tarih ibarelerinin Hicri takvimden Miladi takvime çevrilmesinde ise, Türk Tarih Kurumu'na ait tarih çevirme kılavuzundan (<https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>) yararlanılmıştır.

“Dördüncü Bölüm” mezar taşlarının kendi içerisinde değerlendirildiği kısımdır. “Değerlendirme ve Karşılaştırma” bölümünde, ilk olarak incelenen mezar taşı örnekleri, mezar tipolojisi, malzeme, başlık formları, yazı, işleniş tekniği ve mezar taşı süsleme kompozisyonu bakımından çeşitli alt başlıklarla kendi içerisinde değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümün ana başlıkları gerekli görülen kısımlarda çeşitli alt başlıklar ile zenginleştirilmiştir. Daha sonra, teze konu olan mezar taşları, farklı bölgelerde tespit edilen aynı özelliğe sahip mezar taşı örnekleri ile karşılaştırılmış ve mezar taşlarının alan içerisindeki yeri ve önemi vurgulanmıştır.

“Sonuç” bölümünde ise, bilimsel araştırma sürecinde elde edilen tüm bulgular ana hatları ile verilmiştir. “Sonuç” bölümünden sonra sırasıyla “Kaynakça”, “Fotoğraflar”, “Çizimler” ve “Tablolar” kısmına ait başlıklar eklenerek tezin yazım süreci tamamlanmıştır.

Tez yazımı sırasında yararlanılan ana kaynakları kısaca değerlendirecek olursak:

“Ordu İlinin Coğrafi Özellikleri Ve Tarihi Gelişim Sürecine Kısa Bir Bakış” başlıklı birinci bölümde, Ordu yöresi tarihi ile ilgili yazılan en kapsamlı kaynak olarak; Mithat Baş'a (2014) ait olan, *İlkçağ'dan Günümüze Ordu Tarihi* isimli kitaptan yararlanılmıştır. Yörenin tarihi başlangıç sürecinden ve ilk yerleşim yerlerine; Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde yaşanan en eski topluluk ve kolonilerden; Anadolu'nun ve Ordu yöresinin Türkleşmesine; Osmanlılar döneminden 20. yüzyıla kadar, Ordu ve

çevresinin kronolojik tarihi, fethi, etnik yapısı ve gelişim sürecine ışık tutan kıymetli bilgiler derlenmiştir. Bu minvaldeki bir diğer kitap ise Bahaeddin Yediyıldız'a aittir. Yediyıldız (2018), *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyet'ine Ordu Tarihinden İzler* isimli kitabın ön sözünde, bu kitabın yazarın daha önceden bu alanla ilgili yayımlanan çalışmalarına ek olarak, yeni gözlem ve çıkarımlarını da kapsayan bütüncül bir çalışma olduğunu ifade eder. Yazara ait bir diğer önemli kaynak 1985 tarihinde yayımlanan, *Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)* isimli kitaptır. Osmanlı döneminde, yeni fethedilen veya ilhak edilen bir bölgenin yazımının yapıldığı bir defter vardır. Bu defterden hareketle, Ordu ve yöresi ile ilgili resmî bilgi ve kayıtlara ulaşılmıştır. İlgili kitabın, birinci bölüm ana başlığı üç farklı alt başlığa ayrılmıştır. “Yer Adları” isimli alt başlıkta, Fatih Sultan Mehmet döneminde yazdırılan, 1455 tarihli tahrir defterinde kayıtlı olan Ordu yöresinin ilk yerleşim adlarına dair bilgilere ulaşılmıştır.

Orta ve Doğu Karadeniz kıyı şehirlerinin etnik tarihine, coğrafyasına, iskânına, yöreyi gözlemleyen ve gözlemlerini kaleme alan seyyah ve tarihçilerin tespitlerine, Anadolu'da varlıklarını gösteren beyliklere ve yerleşim adlarına kadar detaylı bilgilere ulaştığımız bir diğer çalışma Mustafa Özdemir'e (2005) ait, “*Orta Karadeniz Bölgesinin Tarihi ve Coğrafyasına Başka Bir Bakış*” isimli kitap bölümüdür.

“*Türk Kültüründe Mezar Taşı Dikme Geleneğinin Tarihsel Gelişimi Üzerine Bir Değerlendirme*” başlıklı ikinci bölümde, Türklerin bilinen ilk mezar yapısı olan kurganların genel özellikleri ve yapım teknikleri, çadır ve kurganın taşıdığı simgesel değerler, defin şekilleri ve öteki dünya inancına dair bilgiler verilmiştir. Bu konu hakkında aynı minvalde bilgi veren birçok kaynaktan yararlanılmıştır: Abdülkadir İnan'a (1947) ait, “*Altay Dağlarında Bulunan Eski Türk Mezarlıkları*” isimli makale, Nejat Diyarbakirli'ye (1972) ait, *Hun Sanatı*, Yaşar Çoruhlu'ya ait, *Türk Sanatının ABC'si* (1993), *Erken Devir Türk Sanatının ABC'si* (1998), *Türk Mitolojisinin ABC'si* (1999), Jean-Paul Roux'a (1999) ait, *Eskiçağ ve Ortaçağda Altay Türklerinde Ölüm*, Emel Esin'e (2006) ait, *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*, Yaşar Çoruhlu'ya (2016) ait, *Eski Türklerin Kutsal Mezarları Kurganlar-Orta ve İç Asya'nın Erken Devir Türk Mezar Mimarisi Üzerine Bir Deneme-*, Bahaeddin Ögel'e (2020) ait, *İslamiyet'ten önce Türk Kültür ve Tarihi Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre*, Abdülkadir İnan'a (2020) ait, *Tarihte ve Bugün Şamanizm* isimli kitaplar ve Wilhelm Barthold'a (1947) ait, “*Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimine Dair*”, Yaşar Çoruhlu'ya (2004) ait, “*Eski Türklerde Ölüm*”, Y. Ziya Sümbüllü'ye (2004) ait, “*Eski Türklerde Defin*

Şekilleri” isimli makaleler, kökeni eski inançlara dayanan ve kültürümüzde çok önemli bir yere sahip olan erken devir mezar kültürü ve defin gelenekleri hakkında yararlanılan birincil kaynaklar olmuştur.

Türklerin İslamiyet’in kabulünden önceki ölüme dair âdetleri ve defin gelenekleri zaman içerisinde farklı dönem ve topluluklar arasında birtakım değişimler geçirse de görülmeye devam etmiştir. Orta Asya’da başlayan, ölen bir kişi için mezar yeri açma ve mezar taşı dikme geleneğinin izleri Anadolu’da görülmekle birlikte, zaman içerisinde tipoloji, malzeme ve kendine özgü süsleme kompozisyonu bakımından birtakım yeniliklere gidildiği saptanmıştır. Beyhan Karamağaralı’ya (1992) ait, *Ahlat Mezar Taşları* isimli kitap Orta, Batı ve Doğu Anadolu mezar taşları ile ilgili bilgiler veren en kapsamlı çalışmadır. Konya başta olmak üzere Afyon, Sivas, Tokat ve Kırşehir’de bulunan mezar taşları gerek mezar taşı formları gerekse mezar taşlarına işlenen süsleme motiflerinin çeşitliliği bakımından değerlendirilmiştir. Ahlat mezarlıkları ve mezar taşları ise bölgenin adeta bir kültür ve sanat merkezi hâline gelmesine neden olmuştur. Kitap, anıt niteliği taşıyan Ahlat mezar taşlarına işlenen gerek kitabe içerikleri ve sanatkâr imzaları gerekse sembolik bir anlatım değeri taşıyan motifleri hakkında kıymetli bilgilere yer vermesi bakımından yararlanılan önemli bir kaynak olmuştur. Bu minvaldeki bir diğer kitap ise Metin Haseki’ye (1977) ait, *Plâstik Açından Türk Mezar Taşları* isimli kitaptır. Mezar taşlarının tarih içerisindeki gelişimi, biçimsel karakteri, yazı çeşitleri hakkında detaylı ve sistemli bilgiler aktaran mühim bir kitaptır. Selçuklu ve Beylikler döneminden başlayarak günümüze kadar gelen mezar ve mezar taşı mimarisinin biçimlenişi ve Türk plastik sanatı bakımından önemi ayrıntılarıyla vurgulanmıştır.

Taşıdıkları eşsiz değer farkına varılarak, özellikle de son zamanlarda Osmanlı dönemi mezar taşları alanı ile ilgili çok sayıda bilimsel çalışma yapıldığı saptanmıştır. Buna karşın, ulaşılan ve incelenen çok sayıda kitap, makale ve tez gibi önemli kaynaklardan elde edilen bilgiler neticesinde mezar taşı terminolojisi ve biçim dili yanı sıra başlık tiplerine dair henüz ortak bir dilin oluşturulamadığını söylemek mümkündür.

Osmanlı mezar taşlarının biçim dili ve başlık tipleri hakkında yararlanılan birincil kaynak; Hans-Peter Laqueur’a (1997) ait, *Hüve’l-Baki İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları* isimli kitaptır. Mezar taşlarının en yoğun olduğu merkezlerden biri olan İstanbul’daki tarihi mezarlık ve mezar taşları hakkında ayrıntılı bilgi veren kitap aynı zamanda mezar taşı bölümleri, biyografik bilgiler (kitabeler),

süsleme ve başlık tipleri hakkında sistematik bilgiler sunması bakımından Osmanlı mezar taşı geleneği ile ilgili başvurulacak ana kaynak niteliğindedir.

Osmanlı dönemi mezar taşlarına dair bir diğer önemli özellik ölen kişinin yaşamında mensup olduğu sosyal veya dini grubu temsil eden başlıklardır. Başucu taşlarının en üst bölümüne işlenen bu başlıklar, mezarda yatan kişinin kimliği, sosyal statüsü ve mesleğini ifade etmektedir. Genel olarak yayınlarda sarık, kavuk ve fes olarak tabir edilen başlık tiplerinin çeşitli alt başlıklarla (A tipi, B tipi veya kallavi, mücevveze, kâtibi vb.) zenginleştirilerek farklı isimler aldığı saptanmıştır. Başlık tipleri ve bu tiplerin ayrıntılı anlatımı için yararlanılan ana kaynak; H. Necdet İşli'ye (2009) ait, *Osmanlı Serpuşları* isimli kitap olmuştur. H. Necdet İşli, *Osmanlı Serpuşları* isimli kitabında başlıklara ait sistematik bilgiler vermesinin yanı sıra başlık tiplerine ait detaylı çizim ve fotoğraflarla çalışmasını desteklemiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ORDU İLİNİN COĞRAFI ÖZELLİKLERİ VE TARİHİ GELİŞİM SÜRECİNE KISA BİR BAKIŞ

Ordu ili, doğal ve tarihi güzellikler bakımından oldukça zengin olan bir şehirdir.

Ordu ili konum itibarıyla; 40-41° kuzey paraleli, 37-38° doğu meridyenleri arasında yer almaktadır. Ordu ili, kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Sivas ve Tokat illeri, doğusunda Giresun ili, batısında ise Samsun ili ile çevrilidir. İlin yüzölçümü ise 5.963 km²'dir (Bayhan, 2023: 13).

Kıyıya paralel uzanan dağların kıyı ve iç kesim olarak ikiye ayırdığı Ordu ilinde, dağların kuzeye bakan yamaçlarında tipik Karadeniz iklimi hâkimken, iç kesimlerde daha çok karasal iklim hâkimdir. Ilıman bir iklime sahip olan kıyı kesiminin aksine iç kesimler daha soğuk bir iklime sahiptir. Kıyı ve iç kesimlerde görülen sıcaklık farkları yağış miktarını etkilemektedir. Yükselti, yağış ve sıcaklık farkı gibi etkenler bölgenin karakteristik bitki örtüsü çeşitliliğini de etkilemiştir. Kıyı kesimden iç kesimlere gidildikçe bitki örtüsü çeşitliliğinin giderek azaldığı görülmektedir. Şehrin yerleşim dokusunun engebe ve yükseltiye bağlı olarak etkilendiğini söylemek mümkündür. Kıyı kesimlerde daha toplu ve büyük bir yerleşim dokusu hâkimken, yükselti ve engebenin arttığı iç kesimlerde parçalı, dağınık ve küçük bir yerleşim dokusu hâkimdir.

Şehir ilk olarak, “*Kiraz Limanı*” adı verilen küçük bir koyun etrafında, önemli akarsuların taşıdığı alüvyonların birikerek oluşturduğu bir kıyı düzlüğü üzerinde kurulmuştur (Özdemir, 2005: 34). Ordu ve çevresinin, tarihi ve yerleşimi hakkındaki bilgilere arkeolojik çalışmalar ve buluntular ışık tutmaktadır. Ordu ve çevresi üzerine yapılan araştırmaların çoğunda; bölge tarihinin Paleolitik çağ sonlarına kadar indiği (Özdemir, 2005: 34; Baş, 2014: 21; Yiğitpaşa & Yağcı, 2021: 103; Günay, 2022: 25) yaygın olarak kabul edilen bir görüştür.

Tarih öncesi dönemden itibaren iskân gören Ordu ili, Kızılırmak yayı ve çevresinde yaşayan Hititler ve çağdaşı olan Kaşkalar (Kaşga) başta olmak üzere pek çok farklı topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Bölgede daha sonra sırasıyla Frigler, Amazonlar, Kimmerler ve İskitler hâkimiyet kurmuşlardır. Ayrıca bölgenin kıyı kesimlerinde Grekler ve Miletoslar (Milet) ticaret kolonileri kurmuşlardır (Baş, 2014: 22-33).

Bölgede bilinen ilk yerleşim yeri, Karadeniz kıyılarında tipik bir Miletos (Milet) kolonisi olarak kurulan (Baş, 2014: 33; Şenyurt & Akçay, 2021: 49; Uygun, 2021: 295) ve

“Kotyora” (Günay, 2022: 26-27) adı verilen mevkidir. Antik “Kotyora” isminin, yerleşme yerinin mevcut özelliklerine de uygun olan, Grekçe “Dağ Eteği” (Çebi, 1973: 11; Baş, 2014: 42) anlamına geldiği kaydedilmiştir. Bu görüşün aksine Demir (2007), “Kotyora” isminin “Kut ve Yöresi” (Kot ve Yorası) kelimelerinin birleşiminden oluşan, “Kutların yaşadığı bölge/yöre” anlamına geldiğini ifade etmektedir (2007: 180, 184). “Kotyora” isminin geçtiği en eski yazılı kaynak, Yunan tarihçisi Ksenophon’un gözlemlerini kaleme aldığı “Anabasis Onbinlerin Dönüşü” adlı eserdir. Bu esere göre Kotyora bölgesi ile ilgili tespitler şu şekildedir:

... onbin kişilik bir Helen ordusu Lidya'nın Sardes kentinden günümüzdeki Suriye-Irak bölgesine hareket eder. Pers prensi, ağabeyi ile yaptığı savaşı kaybeder. Prense yardıma gelen Helen ordusunun generalleri de yapılan savaşta öldürülürler. Başsız kalan ordunun başına aynı zamanda iyi bir yazar ve hatip de olan Ksenophon geçer. Ksenophon, hitabet yeteneği ile orduyu Ege'ye dönüştürme ikna eder. Böylece ilkçağın en ilginç askeri yürüyüşü başlar. Onbinler, Ortadoğu'dan Trabzon'a, oradan Kotyora'ya yaya olarak, Kotyora'dan itibaren de yurtlarına kadar gemilerle yolculuğa başlarlar.

...

Kotyora, Onbinlerin geçip gitmesinden sonra 200 yıldan fazla süreyle doğal liman ve koloni olarak varlığını sürdürdü. (Baş, 2014: 34, 41).

Ordu ve çevresinde, çok uzun bir süre Pontus Devleti hüküm sürmüştür. Bölgede hâkimiyet kuran Pontus Devleti'ni ise Roma İmparatorluğu'nun ortadan kaldırdığı bilinmektedir (Bayhan, 2005: 2; Yediyıldız, 2018: 46). Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında Doğu Roma (Bizans) ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılması sonucunda Ordu ve çevresi, Doğu Roma diğer adıyla Bizans İmparatorluğu hâkimiyetinde kalmıştır (Bayhan, 2023: 14). Ordu ve çevresinde hüküm süren Danişmentliler ise, bölgenin Türkleşme sürecine önemli katkıda bulunmuşlardır (Bayhan, 2005: 2). Danişmentlilerin Karadeniz sahillerine kadar inerek bölgede yerleşim yerleri kurdukları, 1455 tarihli “Tahrir Defteri” kayıtlarından anlaşılmaktadır (Baş, 2014: 111). 1455 tarihli Tahrir Defterinde adı geçen, Danişmentlilerin Ordu ve çevresinde kurdukları bazı yerleşim yerlerinin isimleri ise: “Bölük-i Geriş-i Alibeğce'de Danişmendlü ve İsadanişmendlü”, “Bölük-i Niyabet-i Çamaş'ta Danişmendlü” ve “Niyabet-i Geriş-i Sevdeşlü'de Danimendköy Bi-İsmi Kovancı”dır (Yediyıldız & Üstün, 1992, akt. Baş, 2014: 112).

13. yüzyılın sonunda Anadolu'da varlığını gösteren Moğollar'ın, Selçuklu Devleti otoritesini sarsması sonucu Anadolu'da, 14. yüzyıl başlarında “Beylikler Dönemi” başlamıştır. Anadolu'da ortaya çıkan ve geniş alanlarda hüküm süren bu beyliklerin

Karadeniz bölgesindeki mirasçısı ise Çepniler'dir (Özdemir, 2005: 43). Çepniler, Ordu yöresine yerleşerek bu bölgede "*Bayramlı*" diğer adıyla "*Hacıemiroğulları Beyliği*"ni kurmuşlardır (Bayhan, 2005: 3; Özdemir, 2005: 43) Bilinenin aksine Ordu ve yöresi Osmanlılar tarafından değil, Hacıemiroğulları Beyliği tarafından fethedilmiştir (Yediyıldız, 2018: 46-47). Merkezi Mesudiye olan (Yediyıldız, 2018: 48, 60) Hacıemiroğulları (Bayramlı) Beyliği, Ordu ve çevresinin Türkleşmesine büyük bir katkı sağlamıştır (Özdemir, 2005: 43). Mesudiye-Kaleköy'de bulunan savunma yapısı (Türkmen kalesi), mezar anıtları ve mezar taşlarının⁶ Hacıemiroğulları Beyliği'nin eserleri olduğu kabul edilmektedir (Bayhan, 2023: 16). Süleyman Bey döneminde, ilk merkezi Mesudiye olan Hacıemiroğulları Beyliği'nin merkezi "*Eskipazar*" adı verilen bölgeye taşınmıştır (Büyük, 2021: 513-514). Eskipazar mevki, adından da anlaşılacağı üzere o günkü yerleşimlerin pazar yeri olma özelliğini taşımaktadır (Emecen, 2020: 21, 186).

Süleyman Bey'in Giresun'u fethetmesi sonucunda Karadeniz bölgesi kesin olarak Türklerin eline geçmiştir. Bunun sonucunda ise Türk nüfusu bölgeye tüm varlığıyla yerleşerek (Yediyıldız, 2018: 52-53), bölgeye benimsedikleri yaşam tarzlarını uyarlamışlardır (Özdemir, 2005: 47). Fetih sonrasında ise, o dönemde bölgede yerli olarak varlığını koruyan çok az sayıdaki Hristiyan halk ve Türk nüfusu iç içe bir yaşam sürdürmüştür (Yediyıldız, 2018: 53). Hacıemiroğulları Beyliği'nin Osmanlı topraklarına dâhil edilmesi ise Yıldırım Beyazıt döneminde gerçekleşir. Ancak Yıldırım Beyazıt yönetimi tekrar Hacıemiroğulları Beyliği'ne bırakarak mücadele ve konumlandırma politikalarına hız kesmeden devam etmiştir. Buna karşın Ordu ve yöresi kesin olarak Çelebi Sultan Mehmet döneminde Osmanlı hâkimiyetine girmiştir (Baş, 2014: 131-132).

Osmanlı döneminde, yeni fethedilen veya ilhak edilen bir bölgenin "*yazımı*" bir bakıma "*kadastrosu*" yaptırılmaktadır. Ordu ve yöresi ile ilgili resmî bilgi veya kayıtlara ise, Fatih Sultan Mehmet döneminde yazdırılan 1455 tarihli tahrir defterinden ulaşılmaktadır (Yediyıldız, 2018: 53-54). 1455 tarihli tahrirde bölgenin adı "*Vilayet-i Bayramlı me'a İskefsir ve Milas*" olarak kaydedilmiştir. Bölgenin resmî ismi sonraki tahrir kayıtlarına ise "*Kaza-i Canik-i Bayram*" ve "*Kaza-i Bayramlı nâm-ı diğer Ordu*" şeklinde kaydedilmiştir (Yediyıldız, 1985: 17). Bahaeddin Yediyıldız, Ordu isminin kökeni konusu üzerinde durmuştur. Yediyıldız, yaptığı araştırmalar sonucunda, 14. yüzyılda bölgeye yerleşen Hacıemiroğulları Beyliği'nin: "*saray*", "*şehir*", "*hakanın oturduğu*

⁶ Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Çoruhlu & Çakır, 2000).

şehir”, “yurt tutmak” veya “ordukend” anlamlarına denk gelen “ordu” ismi analizinden hareketle ilk merkezlerine bu adın verildiğini ifade eder (2018: 113-117).

Adı geçen 1455 tarihli tahrirde Ordu yöresi “Nefs-i Ordu” adıyla idari bir merkez olarak geçmektedir (Yediyıldız, 1985: 23). Feridun M. Emecen, “Nefs” kelimesinin statü bildiren ve genellikle “kasaba” veya “kent” için kullanılan bir tabir olduğunu, o dönemde Eskipazar ve çevresinin merkezi konumunda olan Ordu yöresi için bu tabirin kullanılmasının ise Ordu’nun o dönemde açıkça bir kasaba veya merkez olduğuna işaret ettiğini kaydetmiştir (2020: 183). Bir bölgenin modern şehirleşme sürecine girmesinin ilk belirleyici unsuru yerleşme coğrafyasıdır. Bilindiği üzere Ordu kazası, sahil kesiminde yer alan bir kıyı yerleşimi başka bir deyişle bir iskele/liman kentidir. Ayrıca Eskipazar’ın bir pazar mevki ve cami aksına sahip olması ise bölge için önemli bir avantaj olarak görülmüştür.

17. yüzyılda, özellikle Trabzon Limanı üzerinden yapılan hareket ve sevkiyatlar, bu tip iskele-pazaryerleşim yerlerinin önem kazanmasına neden olmuştur (Emecen, 2020: 17-20, 29-32). Yediyıldız (2007), belirli bir süre “Bucak” adıyla anılan Ordu’nun şehirleşme⁷ sürecini şu şekilde açıklamıştır:

XVII. yüzyıl ortalarında Bayramlı Ordu kazasının nahiyeleri arasında yer alan Bucak bu idarî birimin merkezî konumunu kazanmıştı. Eskipazar’da kadim mâbed niteliğindeki caminin bakımı ve görevlerinin ifası için Bucak köyü halkı vergilerden muaf tutulmuştu. XVII. yüzyılın ortalarına doğru Ordu’nun merkezi eski yerinden sahile Bucak iskelesi’ne doğru kaymakla beraber henüz eski merkezden tamamen kopmamıştı. Ordu’nun eski merkezine Eskipazar adının verilmesi de bugünkü Ordu’nun bulunduğu yerde yeni bir pazarın kurulması sonucunda olmalıdır.

...

İskele, pazar yeri ve cami üçlüsünün teşekkülünden sonra Bijişkyan’ın da belirttiği üzere XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde meskûn olmayan bu bölgeye ‘her millete ait evler’ yapılmış, yeni göçlerle nüfus artmış, Ordu bir kasaba halinde oluşmaya başlamıştı. (2007: 368).

Ordu ve çevresinin kasabalaşma süreci bölgede yeni ibadet merkezleri, pazar yerleri, iskele, medrese, şadırvan ve çeşme gibi yapıların inşa faaliyetlerinin hızla başlamasına neden olmuştur (Baş, 2014: 393-396). “1847’de Bucak kasabasında 580 mesken vardı. Bütün bu yapılar, yeni kasabaya adını veren Bucak mahallesinden itibaren batıya, sahile

⁷ Ordu ve çevresinin şehirleşme süreci hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. (Uygun , 2023: 25-40).

ve Boztepe eteklerine doğru yayılmış; Selimiye, Saray, Aziziye, Şarkıye, Düz, Zafer-i Millî ve Taşbaşı mahallelerini oluşturmuştu.” (Yediyıldız, 2007: 368).

1883 tarihinde, Ordu şehir tarihine derin izler bırakacak bir yangın felaketi yaşanmıştır. Yangından önce şehirde cadde ve sokak diye bir altyapının olmadığı ve çarşıda bulunan dükkanların çoğunun ahşap olduğu bilinmektedir. Şehrin ciddi anlamda zarar gördüğü yangından sonra hızla imar faaliyetlerine başlanmış ve bu kötü olay adeta Ordu şehrinin yeniden doğuşuna sebep olmuştur. Yanan çarşının deniz seviyesinden alçak bir seviyede olmasının yanı sıra şehir içinde bir mezarlık alanının olması imar faaliyetlerini zorlaştırmıştır. İlk olarak geniş bataklık alanı kurularak deniz seviyesinden aşağıda kalan yerler insan eli ile doldurulmuştur. Daha sonrasında ise şehir içinde yer alan mezarlık alanı kaldırılarak bu alan bir meydana dönüştürülmüştür. Yeni yapılan sivil mimari örnekleri ise şehrin dokusunu oldukça değiştirmiştir. 1883 tarihli yangın, Ordu şehrinin eski dokusunu tamamen kaybetmesine neden olmasının yanı sıra günümüz modern Ordu şehrinin şekillenmesini de sağlamıştır (Baş, 2014: 398-405).

Tarihsel süreçte Şebinkarahisar, Erzincan ve Canik Vilayetleri’ne bağlı büyük bir kaza merkezi olan Ordu, Trabzon Vilayeti’nin en gelişmiş kaza merkezi hâline gelmiştir. 1920 tarihine gelindiğinde ise, TBMM’ye gelen “*Giresun, Tirebolu ve Ordu kazalarının birleştirilerek bağımsız liva oluşturulmasına dair kanun tasarısı*” yasalaşmış ve Ordu artık bağımsız bir il olmuştur (Günay, 2022: 51).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRK KÜLTÜRÜNDE MEZAR TAŞI DİKME GELENEĞİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ölüm, çeşitli tanımlar etrafında şekillenen ve geçmişten günümüze farklı disiplinlerin (felsefe başta olmak üzere mitoloji, din, sosyoloji ve psikoloji vb.) üzerinde en çok düşündüğü önemli bir konu olmuştur. Ölüm en kısa hâli ile “ruhun bedeni terk etmesi” veya “yaşamın sona ermesi” olarak tanımlanabilir. İnsanoğlu çağlar boyunca ölüme ve ölümden sonrasına dair bir anlam arayışı içerisinde olmuştur. Ölümün taşıdığı anlamın temelini, medeniyetlerin sahip oldukları kültür ve inanç esasları şekillendirmiştir. Bazı medeniyetler için ölüm, hayatın kesin olarak sona ermesi hâliyken, bazı medeniyetler için ebedi yaşama açılan bir kapı olarak nitelendirilmiştir. Türkler ölümü, baki olan öteki dünyaya bir geçiş olarak kabul etmişlerdir.

Türk kültüründe ölen kişiye duyulan saygı adına mezar yeri açma ve sonsuz yaşamın simgesi hâline gelen mezar taşı dikme geleneği tarihsel süreç içerisinde birtakım değişimler geçirse de kesintisiz olarak devam etmiştir. Nitekim bu gelenek Türklerin İslamiyet’i kabulünden öncesi ve İslamiyet’i kabulünden sonrası olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

İslamiyet’in kabulünden önce, Orta Asya Türk toplumu tarafından evrende var olan her şeyin bir ruhu⁸ olduğu, ruhun ise ölümsüz olduğu kabul edilmektedir. Türkler tarafından ölen insana büyük bir önem verilmekte ve ölen kişinin ruhunun öteki dünyada, bu dünyaya eş bir yaşam süreceğine (Çoruhlu, 1999: 131) inanılmaktadır. Bunun yanı sıra ölüm olayının gerçekleşmesi ardından bedeni terk eden ruhun öteki dünyaya geçişini kolaylaştıran, ruhun iki dünya arasındaki yolculuğu sırasında karşılaşacağı tehlikelerden koruyan ve ölen kişiyi öteki dünyada rahat ettirdiğine inanılan çeşitli kutsal tören ve ritüeller düzenlenmiştir. Bu kutsal tören ve ritüellerin temeli ise Türklerin benimsedikleri Şamanizm inancı etrafında şekillenmiştir.

Türklerin defin geleneklerini ölen kişinin statüsü belirlemektedir (Eren, 2011: 14). Çin kaynakları, yazıtlar ve arkeolojik buluntulardan elde edilen bilgiler ışığında, Orta Asya

⁸ Türkler ölümü “ruhun bedeni terk etmesi” olarak ifade etmektedir. “Ruh” insan bedeninde vücut bulmadan önce kuş olarak tasavvur edilmekte, bu sebeple de ölüm hâli “uçtu” kelimesi ile ifade edilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. (Koca, 2003: 171). Kül Tigin Yazıtı, doğu yüzü; “*Kül Tigin koyun yılında on yedinci günde uçtu. Dokuzuncu ay, yirmi yedinci günde yas töreni tertip ettik...*”. Bkz. (Ergin, 2011: 29).

bozkır kültürlerinde üç farklı defin şekli saptanmıştır: ölüyü yakıp küllerini gömmek, toprağa gömmek ve teşhir etmek (Roux, 2011: 105; Eren, 2011: 12; İnan, 2020: 183). En yaygın olan defin uygulaması ise cesedin toprağa gömülmesidir. Hunlar ölülerini mumyalayarak⁹ “kurgan”¹⁰ adı verilen mezarlara gömmüşlerdir. Bu farklı yöntemler bazen bir arada da kullanılmaktadır. Göktürkler de Hunlar gibi ölüleri kurganlara gömmüşlerdir. Göktürkler döneminde ayrıca bazı mezarlarda küllere rastlanması, o dönemde ölünün yakılıp arta kalan küllerinin ise gömüldüğünü ortaya çıkarmaktadır. Çin kaynaklarından elde edilen bilgiye göre, ölen kişi sahip olduğu değerli eşyaları ve atı ile yakılır, külleri ise belirli bir zaman geçtikten sonra gömülürdü (Roux, 2011: 106). Ölülerin yakılması âdeti ile ateşin temizleyici gücünün ölüyü ve çevresini kötü ruhlardan arındırması amaçlanmış olmalıdır (Sümbüllü, 2004: 69-70). Ölüden geriye kalan küller her zaman gömülmemekte, ölü gömme merasimi ile mevsimler arasında bir ilişki kurularak defin gerçekleştirilmektedir¹¹. İlkbaharda ölenler sonbaharda, sonbaharda ölenler ise ilkbaharda defnedilmektedir (Diyarbakirli, 1972: 64; Çoruhlu, 1998: 46; Roux, 2011: 26; İnan, 2020: 180). Bir diğer defin geleneği ise cesedin teşhir edilmesidir. Bu uygulama ile ceset, bir tabut içerisinde belirlenen bir ağaç üzerinde çürüyene kadar bırakılır, çürüme gerçekleştikten sonra ölen kişiden arta kalan kemikler toplanarak gömülür ya da yakılır (Sümbüllü, 2004: 70-71).

Cenaze merasiminin başladığı ilk nokta “çadır” olmuştur (Roux, 1999: 239-240). Bir kişi öldüğü zaman cesedi, mezar alanının belirlenmesi ve mezar yapımı adına geçen süre zarfında çadırdaki bekletilmektedir (Strzygovski, 2010: 23). Turgay Yazar, ölüm olgusu ve çadır arasındaki sembolik ilişkiye şu sözler ile değinmiştir:

Cesedin çadıra konması, çadıra yüklenen simgesel değerlerle ilişkili olmalıdır. Göktürklerin çadırı, göğün simgesi olarak algılanması, çadırı gökle yani Gök Tanrı ile ilişkili kutsal bir mekâna dönüştürmüştür. Göktürkler ikinci hayatlarını gökte sürdüreceklerine inanmaktadır. Çadırın göğü temsil etmesi ve ölümden sonra gökte yaşanılacağına inanılması, ölünün çadıra konması şeklinde simgeselleştirilmiş ve bu simgeselcilik daha sonraki dönemlerde de sürdürülmüştür. (Yazar, 1999: 420).

⁹ Pazırık 2 ve 5. kurgandan çıkarılan kadın ve erkek cesetleri üzerinde mumyalama işlemlerine dair izlere rastlanmıştır. Bkz. (Diyarbakirli, 1972: 23, 65).

¹⁰ Kurgan, Türkçe “korumak” fiilinden türemiştir ve yapısı (üstte yığma bir tepe altına ise toprağa gömülü bir mezar odası) gereği “korunan yer” anlamı taşımaktadır. Bkz. (Çoruhlu, 1998: 46-47).

¹¹ Nejat Diyarbakirli, ölü gömme merasimlerinin belirli zamanlarda gerçekleşmesinin nedenini, ölünün gömülmesi adına açılacak bir mezar alanının belirlenmesi ve kurgan inşa etmenin uzun zaman gerektiren bir işlem olmasına bağlamaktadır. Buna karşın halktan bir kişi öldüğünde ise muhtemelen hemen gömülmektedir. Bkz. (Diyarbakirli, 1972: 65).

Ölen kişinin yeniden dirildiğinde bu dünyaya eş bir yaşam süreceğine inanılır bu sebeple ölen kişi, bugün sanat eseri olarak değerlendirdiğimiz çeşitli eşyaları ve ona öteki dünyada hizmet edeceğine inanılan atı ile “kurgan” denilen mezara gömülerek ebedi hayatına uğurlanmaktadır. Türklerin kurgan adını verdikleri mezarlarının inşasında erken devirde barınmak adına “ev” olarak kullandıkları çadırlarını model aldığını söylemek mümkündür (Esin, 2006: 131-132). Türk çadırı en genel şekliyle oval bir çevre duvarı ve üst örtü olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Türklerin bilinen ilk mezar örneklerini oluşturan kurganlar ise toprak altında kare, dikdörtgen veya nadir de olsa oval bir mezar odası ve suni bir tepeden meydana gelen toprak üzerindeki bölüm ile çadır modeli esas alınarak tasarlanmış olmalıdır (Alyılmaz, 2012: 179-180).

Kurganlar genellikle üstte yığma bir tepe, altta ise mezar odası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır¹². Kare veya dikdörtgen şeklinde açılan mezar alanında zemin ve duvarlar ağaç gövdelerinin yan yana ve üst üste sıralanmasıyla oluşturulmuştur (Karaçağ , 1994: 4). Mezar odasını meydana getiren zemin ve duvarlara halı veya keçe yaygılar serilmektedir (Diyarbakirli, 1972: 100; Alyılmaz, 2012: 180). Türklerin barınmak adına kullandıkları çadırlarının zemin ve duvarları da etkileyici nakışlarla bezeli keçe ve halılar ile kaplıdır (Diyarbakirli, 1972: 55). Mumyalanan ceset ahşap bir tabut içerisinde, baş kısmı doğuya (Çoruhlu, 1998: 49) denk gelecek şekilde mezar odasına yerleştirilmektedir. Mezar odası, yağmur sularının donması sonucu günümüze bozulmadan ulaşabilen, Türk sanat tarihinin ilk örnekleri sayılan kıymetli eşyalarla doludur. Mezar odasında eşyaların yanı sıra pişmiş yemekler ve ölüye sunulan hediyeler de yer alır (Çoruhlu, 1998: 49). Ölen kişiye ait at ise genellikle ölüden ayrı bir odaya yerleştirilir. Defin işlemi tamamlandığında mezarın üstü tomruklar, ağaç kökleri ve dalları, çeşitli otlar, taş ve toprak yığınları ile kapatılır (Diyarbakirli, 1972: 100). Mezar alanı açıldığı sırada çıkan toprak ise mezarın üzerine yığın halinde örtülür. Kurganların dış ve iç düzen olarak anıtsal bir ev gibi düşünülüp tasarlanmış olması, ölen kişinin yaşamında kullandığı eşyaları, pişmiş yiyecekler ve atı ile gömülmesi, ölüm ve defin merasimi arasında geçen süreçte cesedin bozulmaması adına yapılan mumyalama¹³ işlemi, ikinci bir dünyanın varlığına olan inancın göstergesidir.

¹² Kurganların genel özellikleri ve yapım teknikleri hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Çoruhlu, 2016; Aslanapa, 2019: 1-7).

¹³ Mumyalama işlemi soylu kişilere uygulanmaktadır. Cesedin iç organları boşaltılır, yerine şifalı ve kokulu otlar yerleştirilerek beden ilaçlanır. Bu işlem ile ölünün tekrar dirileceği güne kadar bedeninin korunması amaçlanmıştır olmalıdır. Bkz. (Karamürsel, 2002: 124).

Orta Asya Türk toplulukları tarafından mezar yeri olarak dağ ve akarsu¹⁴ kenarları gibi ulaşılması zor yerler tercih edilmiştir. P. Kozloff, Radloff, Rudenko ve Griaznov tarafından keşfedilen ve kazıları başlatılan; Noin-Ula, Katanda, Pazırık, Şibe, Berel kurganları ve diğer buluntu yerleri, Hun kültürüne ışık tutan önemli kurganlardır. Yaklaşık olarak aynı devre ait olan bu kurganlar, küçük farklılıklara sahip olmakla birlikte yapısal olarak hemen hemen aynı düzende tasarlanmış olan soylulara ait mezar yapılarıdır (Ögel, 2020: 57-72).

Göktürkler döneminde, ölen kişinin kurgan adı verilen mezara gömülmesi geleneği devam etmiştir. Defin töreni ise “matem” adı verilen aşama ile başlamaktadır. Çin kaynaklarından elde edilen bilgilere göre ölünün cesedi, defin merasiminin gerçekleşeceği güne kadar bir çadırda muhafaza edilmektedir. Ölünün yakınları tarafından çadır önünde ölüye kurban sunulmakta (Strzygovski, 2010: 23), ayrıca ölünün ardından yas tutan yakınları yüzlerini kesmekte, kanla karışık gözyaşı dökmekte ve feryat etmektedirler (İnan, 2020: 180). Ölen kişinin atı ve eşyaları ise ölü ile yakılmakta, külü ise belirli bir günde gömülmektedir (İnan, 2020: 180). Yakınma ve yüz kesme, ölümün gerçekleşmesinin hemen ardından ve defin töreni sırasında olmak üzere iki kere gerçekleşmektedir (Roux, 1999: 244-245). Mezarların etrafına ise “balbal” adı verilen, ölen kahramanın yaşamı boyunca öldürdüğü düşmanları temsil eden heykeller (Esin, 1978: 104; Karaçağ , 1994: 4) ve ölen kişiyi temsil eden insan biçimli taş heykeller dikilmiştir. Balballar, estetik bir kaygı taşımayan, taş ve kayalardan kabaca yontulmuş, belirli bir biçimi olmayan mezar taşlarıdır (Roux, 2011: 45-46). Mezar etrafına balbal dikme geleneğinin esası, öldürülen düşmanların öteki dünyada kahramana hizmet edeceğine olan inançtır (Barthold, 1947: 525; Belli, 2002: 1639). Balballar çoğu kere ölünün kendisini temsil eden taş heykelleri ile karıştırılmaktadır. İnsan biçimli taş heykeller, ölen kişinin varlığını öldükten sonra sürdürmesi düşüncesi ile belirli bir seviyeye kadar gerçekçi bir biçimde şekillendirilmiş olan (Belli, 2002: 1638-1639) ve “portre” özelliği taşıyan orijinal eserlerdir. İnsan biçimli taş heykellerin üzerine işlenen takılar, kıyafetler, silahlar, hükümdarlık ve rütbe (kadeh ve kemer) sembolleri, döneminin kültür, sanat ve inanç esasına dair kıymetli bilgiler sunar.

¹⁴ Defin için ulaşılması güç noktaların tercih edilme nedeni olarak iki görüş hâkimdir. Bu görüşlerden ilki, mezarlarda ölen kişiye ait değerli eşyaların yer alması ve mezar hırsızları tarafından eşyaların talan edilmesinin engellenmesi olarak açıklanabilir. Bkz. (Diyarbakirli, 1972: 102-103). Bir diğer görüş ise Bozkır topluluklarının “Gök” ve “Yer-Su” unsurlarına bağlı olarak dünya üzerindeki yüksek dağları ve nehir kenarlarını kutsal kabul etmesidir. Bkz. (Sümbüllü, 2004: 66-67).

Göktürkler döneminde kurgan geleneği devam etmekle birlikte yeni bir unsur olarak büyük mezar külliyesi inşa edilmiştir. Kurganlar biçimsel özellikleri bakımından toprak altında kalan mezar yapılarıdır. Göktürkler döneminde inşa edilen büyük mezar külliyelerinde ise kurganlardan farklı olarak, toprak üzerine ölen kişiyi anmak adına “bark” adı verilen anıt mezarlar inşa edilmiştir. Orta Asya Türk toplulukları tarafından ölen kişi için inşa edilen mezar yapılarının ev/konut olarak düşünüldüğüne en büyük kanıtlardan biridir. Bark, “ev” veya “konut” anlamlarına gelmekte (Koca, 2003: 278) ve inşasında ise yurt tipi çadır model alınmıştır. Ölen kişinin mezarı üzerinde inşa edilen barklar, Anadolu dışında ve Anadolu’da inşa edilen türbelerin ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir (Önkal, 2015: 15). Mezar külliyesi içerisinde, bark adı verilen anıt mezarların yanı sıra runik harfli yazıtlar, çok sayıda heykel ve sunak¹⁵ da yer almaktadır (Koca, 2003: 275-280). Göktürk devrine ait en önemli mezar külliyesi ise benzer bir plan şemasına sahip olan Kül Tigin, Bilge Kağan ve Vezir Tonyukuk adına inşa edilen mezar külliyesidir (Çoruhlu, 1998: 86-90).

Göktürk devletinin yıkılmasının ardından kurulan Uygurlar, Maniheizm ve Budizm inancını resmen kabul etmişlerdir. Dini inanışlarındaki bu değişimler Uygurların yaşam tarzlarında da köklü bir değişime sebep olmuştur. Maniheizm ve Budizm inancının temelleri üzerinde yüksek bir kültür seviyesine ulaşan Uygurlar, Hunlar ve Göktürklerin aksine yerleşik yaşamı benimseyerek kalıcı eserler ortaya koymuşlardır. Uygurlar döneminde mezar üzerine taş dikme geleneğinin devam ettiği görülmektedir. Mezarların etrafına dikilen bu abidevi taşlara ise Bengütaş (Yücedağ, 2017: 21) adı verilmiştir. Ayrıca bu devirde Budizm inancı etkisi ile “Stupa”¹⁶ adı verilen kubbe ile örtülü mezar yapıları da inşa edilmiştir (Tunçel, 1989: 6). Uygurlar devrinden önce inşa edilen stupalar, Buda rahiplerinin dünyevi kalıntılarının korunduğu kutsal yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Yazar , 1999: 422). Uygur devri stupaları ise bu gelenekten ayrı tutularak bir mabet gibi içleri boş olarak tasarlanmış, süsleme bakımından ise Türkler tarafından

¹⁵ “Atalar Kültü” eski Türk inanç ve kült sistemlerinden biridir. Atalar kültü; saygı, ululama (tazim) ve korku anlamlarına gelmektedir. Saygı ve ululama (tazim), özellikle hayatta olan atalara karşı duyulan ilgi ve yakınlıktan kaynaklanırken, korku ise daha çok ölmüş ata ruhlarının zamana ve mekâna bağlı olmaksızın geri döneceği ve yakınlarına zarar vereceği endişesinden kaynaklanmaktadır. Bkz. (Tümer, 1991: 42). Gök Tanrı ile eş değer tutulan atalara kurbanlar sunulmaktadır. Kurban sunma ritüellerinin yapıldığı mekânlarda ise mutlaka üzerinde kurban sunulan bir sunak taşı bulunmaktadır. Kül Tigin ve Bilge Kağan mezar külliyelerinde tespit edilen sunak taşları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Koçak, 2022).

¹⁶ Budist mimarisinde gelişim gösteren ve “Stupa” adı verilen kubbeli mezar yapılarının en güzel örnekleri ise Hoço (İdikut) şehrinin kuzeydoğusunda bulunan ve “Koş-Gumbaz” adı verilen kubbeli türbe yapıları sayılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Cezar, 1977: 67, 73, 75).

kullanılan çadırları hatırlatmaktadır. Uygur mimarisine ait stupalar, çok köşeli veya çadır gibi yuvarlak bir planda gelişim gösteren, üzeri ise kubbe ile sonlanan kutsal yapılardır (Esin, 2006: 163). Çadır ve stupaya yüklenen simgesel değerler arasında bir benzerlik vardır. Nitekim Türkler için barındıkları çadır evrenin, çadırı örten kubbe ise gökyüzünün küçük bir simgesi olarak düşünülmüştür. Erken devirlerde karşımıza çıkan çadır, Türklerin İslamiyet öncesi ve İslamiyet'ten sonrasına ait olan mezar yapılarına ilham olmuştur. Çadırdan türbeye geçişte bir aracı olduğu (Esin, 2006: 165) kabul edilen Uygur stupası, İslamiyet'in kabulünden sonra karşımıza çıkan türbelerin ilk örneklerini temsil etmektedir (Cezar, 1977: 75; Çoruhlu, 1998: 111-112; Yazar, 1999: 422).

Türklerin İslamiyet'in kabulünden önceki ölüme dair âdetleri ve defin gelenekleri, İslamiyet'in kabulü sonrasında "ahiret inancı" etrafında yeniden şekillenmiştir. İslam inancına göre, ölüm bir son değil ebedi hayatın başlangıcı, mezar (kabir) ise ölen insanın gömüldüğü ve tekrar dirileceği zamana kadar beklediği yer olarak kabul edilmektedir (Daş, 2012: 20). "Kur'an'da açık ve kesin bir hüküm bulunmamakla beraber İslamiyet'te süslü ve dikkat çekici mezarlar yapılması hoş görülmemiştir." (Karamağaralı, 1992: 1). İslamiyet'in yayıldığı ilk zamanlarda mezarların birer tapınma mekânına dönüşmesini engellemek amacıyla anıtsal boyutlarda mezar yapımına karşı çıkılmıştır. Ayrıca mezarın bezenmesi, ölen kişi hakkında bilgiler içeren veya kaderden şikâyet edici sözler yazılması (Karaman, 1996: 9) ise kısa ve geçici olarak kabul gören bu dünyanın yüceltilmesi olarak düşünülmüş ve yasaklanmıştır. Buna karşın mezarın sınırlarının belli olması amacıyla yerden bir karış yüksekte olması ve mezarın vahşi hayvanlar tarafından talan edilmesini engellemek amacıyla çevrilmesi ise hoş karşılanmıştır (Ragheb, 1996: 21-22). Fakat bu uygulamalar İslamiyet'in ilk yılları ile sınırlı kalmıştır. İlk dönem mezar yapıları "dini kaygılar" nedeniyle daha sade ve gösterişsiz iken (Yücedağ, 2017: 21), sonraki dönemlerde, İslamiyet'in yayıldığı coğrafyalarda yaşayan toplumların sahip oldukları kültür, sanat ve inanç birikimleri ile İslam dininin kabul ettiği ahiret inancı harmanlanarak kendine özgü biçimde mezar yapıları ortaya çıkmıştır.

Türk İslam mimarisinin ilk örnekleri Karahanlılar döneminde ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Türklerin İslamiyet'in kabulü öncesinde benimsedikleri mezar gelenekleri İslam inancına göre yeniden şekillenmiş, türbe ve kümbet¹⁷ adı verilen anıtsal mezar

¹⁷ Tez konumuzun dışına çıkmamak adına bu bölümde türbe ve kümbet mimarisi hakkında ayrıntılı bilgilere yer verilmemiştir. Anadolu dışında ve Anadolu'da inşa edilen sayısız örneğine rastladığımız türbe/kümbet mimarisinin gelişim süreci hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Cezar, 1977; Öney, 1981; Tuncer, 1986; Önkal, 2015; Aslanapa, 2019).

yapıları inşa edilmiştir (Tunçel, 1989: 6). Karahanlı dönemi türbelerinde görülen mimari gelişim Gazneliler ve Büyük Selçuklular döneminde devam etmiştir. Büyük Selçuklular döneminde mezar anıtlarında yeni bir değerlendirilmenin yapıldığı görülmektedir. Karahanlı ve Gazneliler dönemi türbe şemasına bağlı kalınarak inşa edilen kare planlı ve kubbe ile örtülü mezar anıtları yanı sıra üç katlı, çokgen, yivli veya silindirik bir gövdeye sahip, konik çatı örtülü mezar anıtları inşa edilmiştir. Kümbet adı verilen mezar anıtları ise genel itibariyle toprak altında kalan esas mezar odası, toprak üzerindeki gövde kısmı ve gövde üzerinde yükselen içten kubbe dıştan ise külah ile sonlanan bir örtü sisteminden oluşmaktadır. İslam dünyasında Türkler tarafından inşa edilen ve yaygınlaştırılan türbe/kümbetler, Orta Asya'da simgesel bir değere sahip olan çadırın mimariye yansıyan en güzel örnekleri olarak kabul edilmektedirler¹⁸.

11. yüzyıldan itibaren boylar halinde Anadolu'ya gelen Türkler, ilk zamanlarda sanatsal bir faaliyet gösterememiştir. 12. yüzyıl ortalarından itibaren Türkler, Orta Asya'da başlayan ve İran'a kadar uzanan geniş topraklarda sürekli olarak beslenen kültür, inanç ve sanat birikimleri ile Anadolu'da yaşayan yerli halkların kültür ve sanat değerlerini birleştirerek yeni bir sentez meydana getirmiştir. Anadolu'da bölgesel özellikler taşıyan çok sayıda mezar taşı örneği ile karşılaşmaktayız.

Selçuklu dönemi mezar taşları genel itibariyle mezarın baş ve ayak kısmına dikey bir biçimde yerleştirilen, yazının yanı sıra bitkisel, geometrik ve figüratif motiflerle bezeli şahideler ve yatay biçimdeki kademeli sandukalar olmak üzere iki tipte (Önder, 1969: 6) dikkat çekmektedir. Selçuklulara ait ilk ve en eski mezar taşlarının İznik'te ele geçtiği bilinmektedir (Haseki, 1977: 8; Karamağaralı, 1992: 21; Karaçağ, 1994: 12). Orta Anadolu'da bulunan mezar taşları ise form, ölçü ve malzeme bakımından farklı bölgesel özelliklere sahip olmakla birlikte bezeme programında benzer bitkisel, geometrik ve figüratif süsleme motiflerinin kullanıldığı görülmektedir. Anadolu'da, menşei Orta Asya Türk kültür ve sanatına kadar uzanan, özellikle insan ve hayvan figürlü mezar taşlarına¹⁹ Afyon, Seyitgazi, Akşehir, Konya, Kırşehir, Sivas ve Tokat bölgelerinde rastlanmaktadır (Karamağaralı, 1992: 2-18).

13. yüzyıldan itibaren (Çay, 1983: 37), özellikle Doğu Anadolu bölgesinde Tunceli başta olmak üzere Erzurum, Erzincan, Elazığ, Kars, Van, Ağrı, Ardahan ve Iğdır gibi

¹⁸ Ayrıca bkz. (Strzygovski, 2010).

¹⁹ Hayvan ve insan figürlü mezar taşlarının niteliği ve mezar taşlarına işlenen sembollerin taşıdıkları anlamlara dair ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Yetkin, 1969: 149-156; Karamağaralı, 1970: 75-103; Gündoğdu, 1983:61-94; Seyirci & Topbaş, 1983; Akarsu & Akarsu, 2022).

bölgelerde, genellikle ayakta veya çökmüş vaziyette (Özkan, 2000: 33) tasvir edilen koyun, koç ve sayıca daha az olan at şeklindeki mezar taşlarına rastlanmıştır²⁰. İslamiyet'ten önceki Türk inanışına göre, kötü ruhlardan korunmak amacıyla Gök/Yer Tanrı'ya ve atalara kurban sunmak önemli bir ritüeldir. Erken devirlerde koyun, koç ve at gibi hayvanlar Tanrı'ya ve atalara karşı duyulan saygı adına kurban edilmektedir (Çoruhlu, 2019: 86-88). Kurban hayvanları ayrıca koruyucu ruh simgesi olarak heykel²¹ veya mezar taşı formunda da karşımıza çıkmaktadır. Orta Asya'ya kadar uzanan köklü bir geçmişe sahip olan ve kurban sunma âdetinden izler taşıyan koyun, koç ve at formundaki mezar taşlarını, Türklerin hâkim olduğu bölgelerde aynı inanışın devamı niteliğinde görmek mümkündür.

Doğu Anadolu'da ölçü, malzeme, tezyinat ve mezar tiplerinde görülen çeşitlilik bakımından özel bir yere sahip olan bir diğer merkez Ahlat'tır. Mezarların büyük bir kısmı çatma lahitler, şahidesiz sandukalar ve şahideli mezarlar olmak üzere üç tipte karşımıza çıkmaktadır (Haseki, 1977: 20; Karamağaralı, 1992: 44). Ahlat mezar taşları, kitabe özellikleri ve içerikleri yanı sıra mezar taşlarına işlenen sanatkâr imzaları ve sembolik bir anlatım değeri taşıyan motifleri ile ait olduğu toplumun yüksek bir kültür, inanç ve sanat anlayışına sahip olduklarının birer göstergesidir²². Çatma lahitler ve sandukalar dışında, sadece başucu taşından oluşan mezarların 13. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren görülmeye başladığı kabul edilmektedir. Başucu taşlarının yükseklikleri ve süsleme kompozisyonları bakımından Orta Asya'daki "*Orhun Abideleri*"ni hatırlattığı ifade edilmektedir. Başucu taşlarını çevreleyen yazı bordürlerinde çeşitli ayetlerden oluşan dini metinler ve kişiyi tanıtıcı biyografik bilgilerin yanı sıra kişiyi ve yaptığı işi öven duygu ifadelerine de yer verilmiştir. Ölen kişiyi ve yaptığı işi öven ibareler "*Orhun Abideleri*"nde geçen övgü ibareleri ile benzerliklerinden ötürü dikkat çekicidir. Ayrıca 13. yüzyıla tarihlenen başucu taşlarında kişiyi tanıtıcı kitabe metinleri altına Farsça şiirler ve sanatkâr imzaları ince bir işçilik ile işlenmiştir (Karamağaralı, 1993: 7, 9-10). Ölen kişiye ait kişisel bilgiler ve tarih ibaresi mezar

²⁰ Koyun, koç ve at şeklindeki mezar taşları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Baykara, 1972: 53-55; Haseki, 1977: 16; Çay, 1983; Danık, 1990; Karamağaralı, 1992: 35-38; Karamağaralı, 1993: 49-53; Özkan, 2000: 31-47; Gündoğdu, 2006: 49-57; Pektaş, 2007; Berkli, 2011: 235-246).

²¹ Kültigin mezar külliyesi girişinde koruyucu bir ruh simgesi olarak işlenmiş koç heykellerinin varlığı, Anadolu'da 13. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkan koyun/koç formundaki mezar taşlarının ortaya çıkış noktasının yanı sıra koyun ve koç cinsi hayvanların ölüm ve öteki dünya ile ilişkili sembolik anlamlarını açıklar niteliktedir. Kültigin Mezar Külliyesi'nin mimari düzenlenişi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Çoruhlu, 1998: 84-88).

²² "*Orhun Abidelerinin Anadolu'daki uzantısı*" olarak nitelendirilen Ahlat mezar taşlarına dair ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Karamağaralı, 1992).

taşlarının tümünde arka yüze kaydedilmiştir. Tarih ibaresi tüm mezar taşlarında sayılarla değil yazı ile ifade edilmektedir. Tarih ibareleri kitabe metninin en son kısmında yer almaktadır. Ahlat mezar taşlarına hâkim olan dil ise Arapça ve Farsça'dır (Karamağaralı, 1992: 83-85).

Van ve çevresinde, Selçuklu başta olmak üzere Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Osmanlı dönemlerine ait pek çok mezar taşı tespit edilmiştir. Tarihî mezarlık alanlarında bulunan ve önemli mezar anıtları etrafında gelişim gösteren mezar taşları, Anadolu'da Türk İslam dönemine ait en erken tarihli örnekler olması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle Halime Hatun Kümbeti'nin de içinde bulunduğu Gevaş Mezarlığı, Ahlat Selçuklu Mezarlığı'ndan sonra "*Anadolu'daki en büyük ikinci Türk-İslam dönemi mezarlığı*" olarak nitelendirilir (Çalış, 2023: 56-57). Mezar taşları form, kitabe içerikleri ve tezyini açıdan incelendiğinde ise tıpkı Ahlat mezar taşlarında olduğu gibi İslamiyet öncesi mezar taşı geleneğinden izler taşımaktadır. Başucu taşlarını çevreleyen yazı bordürlerinde çeşitli ayet ve hadisler, kişiyi tanıtıcı biyografik bilgilere, kişiyi ve yaptığı işi öven duygu ifadelerine, sanatkâr imzalarına ve tarih ibarelerine yer verilmiştir (Buğrul, 2018: 15-22). Mezar taşlarında hâkim olan dil ise Arapça ve Farsça'dır (Çalış, 2023: 57). Tarihî "*Hişet Mezarlığı*"nda tespit edilen ve 14. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşlarının büyük bir kısmında ise, kırmızı veya kahverengi tondaki bölgesel özelliklere sahip Ahlat mezar taşlarından farklı olarak beyaz kalker taşı kullanılmıştır (Başak, 2008: 13). Van'ın Gevaş ilçesine bağlı "*Dilmetaş*" adı verilen bir köy mezarlığında tespit edilen ve 1524-1525 yılına tarihlenen mezar taşı ise, bölgede tespit edilen en erken tarihli mezar taşı olarak literatüre kaydedilmiştir (Baş & Gül, 2018). Aynı zamanda Osmanlı dönemine ait 18 ve 19. yüzyıla tarihlenen birçok mezar taşı tespit edilip değerlendirilmiş ve mezar taşı envanterine eklenmiştir (Ebiri, Eriş Kızılgın & Gül, 2021).

Anadolu'nun birçok bölgesinde kayalardan kabaca yontulmuş, üzerinde herhangi bir süsleme ve yazı unsuruna yer verilmeyen tek parça hâlinde dikili taşlar tespit edilmiştir. Bazı araştırmacılar dikili taşların menşeyini Orta Asya'daki menhir tipi olarak nitelendirilen dikili taş geleneğine²³ dayandırmaktadır. Çoruhlu ve Çakır, Ordu'nun Mesudiye ilçesinde yaptıkları bilimsel yüzey araştırmaları sırasında iki adet menhir tipi dikili taş rastlamıştır. Araştırmacılar, üzerinde herhangi bir yazı ve süsleme unsuruna

²³ Orta Asya'da tespit edilen menhir tipi dikili taş örnekleri için ayrıca bkz. (Jettmar, 1967: 76).

yer verilmeyen mezar taşlarını anlam olarak Orta ve İç Asya'ya bağlamaktadır²⁴. Sevinç Eren tarafından, Fatsa-Bolaman Güvercinlik Mezarlığı'nda²⁵ 2021 yılında yapılan bilimsel yüzey araştırmaları sırasında bir kısmı kısmen bir kısmı ise tamamen yontularak düzeltilmiş gayrinizami ölçü ve boyutlarda mezar taşları tespit edilmiştir. Mezarlık alanında tespit edilen şekilsiz ve kabaca yontulmuş mezar taşları, Orta Asya'daki menhir tipi dikili taş geleneğinin devamı olarak kabul edilmektedir. Mezarlık alanının toprak zeminin oldukça gevşek bir yapıda olması bölgede defin işlemlerinin erken devirlerden itibaren yapıldığı görüşünü desteklemektedir. Eren (2021), 914 parselde kayıtlı defin alanında yapılacak detaylı kazı ve sondaj çalışmaları sonucunda mezar taşlarının tarihlendirilmesinin mümkün olacağını ifade etmektedir. Arslan (2022) tarafından, Kayseri'nin Develi ilçesine bağlı Çataloluk Köyü'nde²⁶ yapılan bilimsel yüzey araştırmaları sırasında ise, Türkmen aşiretlerine ait olduğu saptanan menhir formunda mezar taşları tespit edilmiştir. Arslan (2022), Türkmen aşiretlerine ait mezar taşlarını dört ayrı tip altında değerlendirmiştir. Birinci tip, büyük boyutlu ve tek parça menhir formundaki dikili taşlardan oluşmaktadır.

Beylikler dönemi mezar taşları, form ve motif açısından küçük farklılıklara sahip olmakla birlikte genel itibariyle Anadolu'daki diğer mezar taşı örnekleri ile bir benzerlik göstermektedir. Beylikler dönemi mezar taşı geleneği özellikle Aydın, Manisa ve Kütahya gibi önemli merkezlerde geliştirilerek devam etmiştir (Haseki, 1977: 8). Türbe veya kümbet adı verilen mezar anıtları ise, plan şeması bakımından büyük ölçüde Anadolu Selçuklu dönemi mezar anıtlarıyla bir benzerlik göstermektedir.

Osmanlı dönemine ait ilk mezar taşı örneklerine İznik, Bursa, Edirne ve İstanbul²⁷ gibi önemli merkezlerde rastlanmaktadır. Erken dönem Osmanlı mezar taşlarında kısmen Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi etkisi görülmektedir (Haseki, 1977: 10). Buna karşın erken Osmanlı dönemine ait mezar taşlarının, Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi mezar taşlarından ayrılan en belirgin özelliği ise formlarının daha sade (yalın)

²⁴ Bölgeyi iskân eden Türkmenlere (özellikle halktan kişilere) ait oldukları düşünülen mezar taşları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Çoruhlu & Çakır, 2000).

²⁵ Fatsa Bolaman Güvercinlik Mezarlığı'nda yapılan bilimsel yüzey araştırması sonucu tespit edilen dikili taşlar hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Eren, 2023; Eren, 2024).

²⁶ Detaylı bilgi için ayrıca bkz. (Arslan Sağıroğlu, 2022).

²⁷ İznik başta olmak üzere üç önemli başkentte (Bursa, Edirne ve İstanbul) bulunan ve 15. yüzyıla tarihlenen erken dönem Osmanlı mezar taşlarının biçim dili ve süsleme kompozisyonlarının karşılaştırmalı bir değerlendirmesinin yapıldığı en önemli kaynak Alım Güven Karamürsel'e ait yüksek lisans tezidir. Ayrıca bkz. (Karamürsel Güven, 1995).

oluşudur (Sevim, 2007: 48). Osmanlı dönemine ait mezar taşı örneklerinde figüratif öğelere neredeyse hiç yer verilmemiştir (Haseki, 1977: 27).

Bursa'daki erken Osmanlı dönemine ait mezar taşları²⁸, sandukalı ve şahideli olmak üzere iki tipte karşımıza çıkmaktadır. Bursa'daki mezar taşı örnekleri, Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemine ait olan Orta Anadolu mezar taşı örneklerine oranla daha uzundur. Şahideler ise genel itibariyle üst kısımda sivri kemer ile taçlandırılmıştır. Bazı örneklerde ise, mezar taşının gövde kısmı burmalı sütunceler ile sınırlandırılmıştır (Karamağaralı, 1992: 22). Ayrıca bu dönemde, temiz bir işçiliğe sahip olan kitabe metinleri dikkat çekmektedir (Haseki, 1977: 25). Edirne'deki Osmanlı dönemi mezar taşları lahit tipi, sandukalı ve şahideli olmak üzere üç tipte karşımıza çıkmaktadır (Biçici, 2006: 190). Edirne'deki 14. ve 15. yüzyıllara tarihlendirilen erken Osmanlı dönemine ait mezar taşlarında, Bursa üslubunun sürdürüldüğü görülmektedir. Ayrıca bu dönemde, mezar taşlarında giriş ifadesi ve dua ibarelerine henüz yer verilmediği, tarih kısmının ise rakamla değil yazı ile ifade edildiği saptanmıştır (Apa Kurtişoğlu, 2018: 37).

Osmanlı dönemine ait en olgun ve eşsiz mezar taşı örnekleri ise başkent İstanbul'da karşımıza çıkmaktadır. Klasik döneme damgasını vuran sanatsal özellikler, zaman içerisinde mezar taşlarının görünüm ve içerik bakımından birer sanat eseri kimliği kazanarak kendine has bir üslup geliştirmesine sebep olmuştur. Klasik dönem Osmanlı mezar taşları ağır başlı bir üsluba sahiptir (Haseki, 1977: 10). Klasik dönem Osmanlı mezar taşlarının en belirgin özelliği, ölen kişinin adeta kimliğine bürünerek, mezarda yatan kişinin tanınmasını sağlamasıdır. Osmanlı mezar taşları form ve kitabe içerikleri bakımından incelendiğinde; ölen kişinin cinsiyeti, dini mezhebi, kimliği, mesleği, statüsü, soy bilgileri, ölüm tarihi ve ölüm nedeni gibi birçok detaylı bilgiye ulaşmamız mümkündür (Yücedağ, 2017: 19-20). Osmanlı mezar taşları, ölen kişiye dair kişisel bilgiler vermesinin yanı sıra ait olduğu dönemin sosyal ve kültürel hayatını, üslubunu, dini ve edebi yönünü bizlere sunması açısından adeta birer tarihi kaynak niteliğindedir. Nitekim mezar taşlarına ince bir işçilik ile işlenen ve hattatlık eseri olan kitabe metinleri, toplumun inancını, dilini, ölümü algılayış biçimini, insanlardan beklenen istek ve duayı ifade etmesi bakımından ayrı bir kıymete sahiptir. Mezar taşları form ve süsleme bakımından genel itibariyle benzer özelliklere sahip olmakla birlikte, her bir mezar taşı "*Başlık*" kısmı başta olmak üzere, gövde kısmında yer alan "*Giriş İfadesi*", "*Kimlik*

²⁸ Bursa'daki erken Osmanlı dönemine ait mezar taşlarının form, malzeme ve süsleme kompozisyonu bakımından gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Karaçağ, 1994).

Bilgileri’, ‘*Dua*’ ve ‘*Tarih*’²⁹ gibi kitabe bölümleri ile kendine özgü özellikler taşımaktadır.

Erkek ve kadın mezar taşları olmak üzere iki ana grupta³⁰ incelenen Osmanlı dönemi mezar taşları, form itibariyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Erkek mezar taşlarının en belirgin ve dikkat çeken kısmı ‘‘Serpuş’’ (Baykara, 1993: 128; Yücedağ, 2017: 43) adı verilen başlık kısmıdır. Başucu taşlarının en üst bölümüne işlenen bu başlıklar, mezarda yatan kişinin kimliği, sosyal statüsü ve mesleğini ifade etmektedir. Başlıkların tiplerine göre pek çok farklı isim ve şekil aldığı saptanmıştır (Çal, 2000: 208). Mezar taşlarında genel olarak sarık, kavuk ve fes gibi başlık tiplerinin³¹ yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Erkek mezar taşları en genel şekliyle üstte bir başlık, başlık kısmını gövdeye bağlayan bir boyun kısmı ve en altta ise kitabe metninin yer aldığı bir gövde kısmı ile üç bölümden oluşmaktadır. Nitekim yüz hatları, el ve ayak detaylarına yer verilmeyen erkek mezar taşları bu yönüyle adeta soyut bir insan formuna dönüşmüştür. Laqueur (1997), Osmanlı dönemi mezar taşlarının, özellikle de başlıklı erkek mezar taşlarının insanı soyutlayarak simgeleştirdiğini ifade etmektedir. Laqueur (1997), antropomorfik karakterli mezar taşlarının kaynağını, Göktürkler döneminde mezarların etrafına dikilen balbal ve insan biçimli taş heykellere dayandırmaktadır³². Kadınlara ait mezar taşlarına ise kadının zarafetinin ince bir işçilik ile işlendiğini söylemek mümkündür. Bu dönemde, başucu taşının en üst bölümünde ‘‘Hotoz’’ adı verilen bir başlık yer almıştır (Sevim, 2007: 50). Hotoz tipi başlıklarda, özellikle de boyun kısımlarında kadınların günlük hayatlarında kullandıkları gerdanlık (Yücedağ, 2017: 47) ve broş gibi kadınları simgeleyen motiflere (Haseki, 1977: 27) yer verildiği görülmektedir. Kadın mezar taşlarında karşımıza çıkan en yaygın grup ise başucu taşının en üst bölümünün, Klasik dönemde Osmanlı sanatının neredeyse her dalında izlerini

²⁹ Mezar taşı kitabe bölümlerini farklı isimlerle gruplandıran araştırmacılar vardır. Hans-Peter Laqueur (1997), Erich Prokosh’ın yaptığı tanımlamadan hareketle, mezar kitabelerinin beş başlık altında gruplandığını ifade etmektedir: *Yakarış, Dua, Kimlik, Dua İsteme ve Tarih*. Bkz. (Laqueur, 1997: 80). En yaygın kullanılan bu beş başlık haricinde çok daha ayrıntılı bir gruplandırma yapan araştırmacılar da olmuştur. Halit Çal (2000), mezar taşı kitabelerini on bir başlık altında gruplandırmıştır: *Başlangıç İfadesi, Durum Bildirme, Sebep Bildirme, Tanrıdan İstek, İnsanlardan İstek, Meslek, Aile-Baba Adı, Tanrıdan İstek (Dua), Ölenin Adı, İnsanlardan İstek ve Tarih*. Bkz. (Çal, 2000: 214).

³⁰ Çocuk mezar taşları ise form ve süsleme açısından erkek ve kadın mezar taşları ile benzer bir görünüştedir. Çocuk mezar taşları, erkek ve kadın mezar taşlarından sadece boyutları itibariyle ayrılmaktadır.

³¹ Başlık tipleri; *Kallavî, Mücevveze, Kâtibî* ve Örfî destarlı (kavuk biçimli başlıklar) veya *Azizî, Hamidî ve Mahmudî* (fes biçimli başlıklar) olmak üzere çeşitli alt başlıklara da ayrılmaktadır.

³² Detaylı bilgi için bkz. (Laqueur, 1997: 3-6).

gördüğümüz natüralist üslupta çeşitli yaprak ve çiçek demetleri ile taçlandırıldığı örneklerdir.

18. yüzyıl Osmanlı mezar taşları, Klasik dönemin sade, dengeli ve ağır başlı üslubuna karşın form ve süsleme kompozisyonu bakımından daha abartılı, hareketli, dışa taşkın ve kendine özgü bir anlatım tarzı içerisindedir. 18. yüzyıldan itibaren gerek mimari gerekse el sanatlarında kendini gösteren Barok, Rokoko ve Ampir gibi Batılı üslup etkilerinin, mimariye bağlı bir gelişim gösteren mezar taşlarının süsleme programlarına da yoğun olarak tesir ettiği görülmektedir. Barok karakterli “S” ve “C” kıvrımları, dışa taşınmalar, kıvrım dallar, vazodan çıkan çiçek demetleri, akant yaprakları, servi ağaçları, üzüm salkımları gibi bitkisel motifler mezar taşları üzerinde göz alıcı süsleme unsurları olarak yerini almıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan olumsuz değişimlerin tüm sanat dalları gibi mezar taşlarını etkilediği görülmektedir (Haseki, 1977: 10).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ORDU İLİ ALTINORDU VE PERŞEMBE İLÇESİ ÖRNEKLERİYLE OSMANLI MEZAR TAŞLARI

3.1. Altınordu İlçesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları

3.1.1. Güzelyalı asri mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık 3.8 km uzaklıktadır. Büyük bir alana yayılan mezarlıkta (Görsel 1-2)(Çizim 1), Osmanlı dönemine ait üç adet kitabeli mezar taşı tespit edilmiştir. Mezarlık etrafı demir korkuluklara sahip beton bir çevre duvarı ile kuşatılmıştır. Mezarlık, iki giriş açıklığına sahiptir.

Katalog No: 1

Bulunduğu Yer: Güzelyalı Asri Mezarlığı

Tarihi: H. 1270/M. 1853-1854

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa

Fotoğraf No: 3-4

Çizim No: 2-3

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 101x29-25x5 cm

Başlık: 18x68-69 cm

Boyun: 8x47 cm

Ayakucu Taşı: 90x33-28x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları, ön yüzleri kuzey yöne bakar vaziyette doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde

yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa hafif meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Silmeler ile birbirinden ayrılan kitabe metni yer yer pano dışına taşıntı yapmaktadır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dalgalanarak yükselen bir kartuş içerisine işlenmiştir. Tarih ibaresi ise, köşeleri pahlanarak yumuşatılmış daha küçük boyutlu dikdörtgen bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Omuz hizasından itibaren başlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval formlu kısa bir sarıkla sonlandırılmıştır. Oval formdaki başlık yüzeyi diyagonal doğrultuda uzanan nispeten iri sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr A'sarlı zâde

Mustafa Bey'in ruhîçün

Fâtîha sene 1270

Katalog No: 2

Bulunduğu Yer: Güzelyalı Asri Mezarlığı

Tarihi: H. 1288/M. 1871-1872

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Ağa

Fotoğraf No: 5-6

Çizim No: 4-5

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 101x32-31 cm

Başlık: 20x66-70 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 97x28-24x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşlarından meydana gelmektedir. Şahideler, aynı kişiye ait günümüz mermer malzemeli bir çerçeve mezarın kısa kenarında oluşturulan yuvalara yatay bir vaziyette yan yana olacak şekilde yerleştirilmiştir. Çerçeve mezarın uzun kenarı 246 cm, kısa kenarı 106 cm, yüksekliği ise 35 cm'dir. Çerçeve mezar üzerinde "Sarı Mehmet Zade El Hacı Mustafa Oral Ö. 1288" ibaresi yazılı mermer malzemeli bir baş taşı yer almaktadır. Mezarın bir bölümü belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulmuştur. Kitabe metni ve bitkisel bezeme kompozisyonu üzerinde yer yer siyah boya tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına uzanan oval bir kartuş içerisine işlenmiştir. Sekizinci satırda yer alan tarih ibaresi ise, alt kısmı yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan boyun kısmı oldukça kısa tutulmuştur. Başucu taşı, oval formlu kısa bir sarıkla sonlandırılmıştır. Başlık yüzeyi, diyagonal doğrultuda uzanan nispeten ince sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlanmaktadır. Ayakucu taşının gövde yüzeyi, üst kısımda sivri kemer formunda, alt kısımda ise yuvarlak kemer formunda bir silme ile sınırlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde, merkezde volütlü (sarmal) bir kök kısmından çıkarak şahide boyunca yükselen bir gül dalı motifi kabartılarak işlenmiştir. Barok karakterli katmerli üç gül motifinin yanı sıra “S” ve “C” kıvrımlı dal ve yaprak motiflerinden oluşan bitkisel bezeme kompozisyonu ayakucu taşına alçak kabartma şekli ile işlenmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Bakıp geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti

Mevtânın diriden hemen bir Fâtihadır minneti

Kabrime ziyâret eden ey Muhammed ümmeti

Bize bir Fâtiha ihsân eden bulur cenneti

Sarı Mehmed zâde el-Hâc Mustafa

Ağa'nın ruhîçün lillâhi'l-Fâtiha

1288

Katalog No: 3

Bulunduğu Yer: Güzelyalı Asri Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 7-8

Çizim No: 6-7

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 53x31-29x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 90x31-26x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı dilimli kemer formunda bir tepelikle sonlandırılmıştır. Dört satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi silmeler ile sağ tarafa hafif meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, alınlık şeklini alan ve köşelerde düz silmeler ile sınırlandırılan büyük bir pano içerisine işlenmiştir. Tarih ibaresi ise toprak altında gömülü kaldığı için okunamamıştır.

Başucu taşında tespit edilen tek süsleme unsuru, tepelik eksenine kabartılarak işlenen yarı üsluplaştırılmış, altı yapraklı bir bahar çiçeği ve bahar çiçeğinden gelişerek sağ ve sol tarafa uzanan üç yapraklı dal motifidir.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Mustafa Bey'in

...³³

³³ Kitabe metni dördüncü satırdan itibaren toprak seviyesi altında kaldığı için okunamamıştır. Muzaffer Günay'a (2016) ait, *Ordu İli Osmanlıca Kitabeli Mezar Taşları* isimli kitapta kitabenin devamı şu şekildedir: "Zevcesi Menzile Hacer Ruhü için Fâtiha". Bkz. (Günay, 2016: 32).

3.1.2. Yeşiltepe şehir mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık olarak 5.1 km uzaklıktadır. Mezarlık hafif eğimli bir arazi üzerinde yer alır (Görsel 9-10) (Çizim 8). Etrafı beton bir çevre duvarı ile çevrilmiş olan mezarlık tek giriş açıklığına sahiptir. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı'nda defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 4

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1210/M. 1795-1796

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Emine Havva

Fotoğraf No: 11

Çizim No: 9

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 114x36-25x10 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelen mezar taşı örneği bir ağacın gövdesine yaslanmış vaziyette tespit edilmiştir. Mezar tipi ise tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının, paralel kenarlı bir kaide üzerinde aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dokuz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi kalın silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, üçgen tepeliğin şeklini alan bir pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Tepelik alınlığı içerisine 6 taç yapraklı zarif bir bahar çiçeği motifi kabartılarak işlenmiştir. Ayrıca ilk ve son satıra işlenen çiçek dalı motifleri ile başucu şahidesine hareket kazandırılmıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh mine'l-mevt

Dikildi başıma taşım ağladı atam kardaşım

Ecel geldi ne çare ...

Meyyitedir benim ismim cihanda kalmadı resmim

Ecel erişti canıma toprağa karıştı cismim

Merhûm ve mağfûre Abdi Reis oğlu

Hasan Efendi'nin kerîmesi Emine

Havva'nın ruhuna Fâtîha

Fî sene 1210

Katalog No: 5

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1237/M. 1821-1822

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hüseyin

Fotoğraf No: 12-13

Çizim No: 10-11

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 80x16-21x2 cm

Başlık: 18x60-64 cm

Boyun: 7x40 cm

Ayakucu Taşı: 26x25-23x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, gövde, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Başucu taşının gövde kısmının sağ ve sol kenarlarında kırılmalar mevcuttur. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Dua isteği ve tarih ibaresi, alt kısmı yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan pano içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, sol üst köşeden başlayarak sağ alt köşede sonlanan meyilli ince dilimlerle bezenmiştir. İkinci bir kat olarak yüzeye işlenen yatay bir dilim, meyilli sarık dilimlerini keserek yüzeye hacim ve hareket kazandırılmıştır. Kavuk biçimindeki başlık, en üstte yuvarlak formda küçük bir tepeliğe sahiptir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının gövde kısmı belirli bir seviyeye kadar kırıktır. Tepelik kısmı tespit edilememiştir.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

(Hüv)e'l-Bâkî

(Fenâ)dan bekâya eyledi (rıhlet)

(Ede) yerini Hak ravza-i (cennet)

Monla Ali oğlu

Seyyid Hüseyin

Ruhuna Fâtiha sene 1237

Katalog No: 6

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1241/M. 1825-1826

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Şerife Fatma Hatun

Fotoğraf No: 14-15

Çizim No: 12-13

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 88x22-22x3 cm

Başlık: -

Boyun: 11x30 cm

Ayakucu Taşı: 78x26-19x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Plaka biçimindeki gövde kısmı içbükey bir kavis ile kaide kısmına bağlanmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen bir kartuş içerisine işlenmiştir. Tarih ibaresi ise köşeleri pahlanarak yumuşatılmış küçük boyutlu bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Plaka biçimindeki gövde kısmı, “Hotoz” adı verilen mantar biçimindeki bir başlıkla sonlandırılmıştır.

Başucu taşında tespit edilen tek süsleme unsuru, boyun kısmında yüzeye yüksek kabartma şeklinde işlenen bir kabara motifidir.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Ede kabrini Hak ravza-i cennet

Sarı Mehmed oğlunun

Kerîmesi merhûme Şerife

Fatma Hatun ruhuna Fâtiha

Sene 1241

Katalog No: 7

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1296/M. 1878-1879

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali

Fotoğraf No: 16

Çizim No: 14

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 73x26-20x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelen mezar taşı örneği başka bir mezara ait olan demir korkuluğa yaslanmış vaziyette tespit edilmiştir. Mezar tipi ise tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmına sahiptir. Boyun kısmı, giriş ibaresinin yer aldığı kartuş kısmından itibaren kırık olduğu için başlık formu tespit edilememiştir. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, üst kısmı yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Sûfi-zâde

Osman Bey'in mahdûmu

Ali'nin ruhîcün Fâtiha

Sene 1296

Katalog No: 8

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1298/M. 1880-1881

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Gülnar Hatun

Fotoğraf No: 17-18

Çizim No: 15-16

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 65x27-23 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 46x28-24 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki süslü hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, üçgen tepeliğin şeklini alan bir pano içerisine kabartılarak işlenmiştir. Tarih ibaresinin yer aldığı son satırın bir bölümü toprak altında kalmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Başucu taşına oranla nispeten kısa tutulan taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde bozulmalar mevcuttur.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet
Hak yerini eylesin ravza-i cennet
Merhûme ve mağfûre Sûfi-zâde
Hâfız Mustafa'nın kerîmesi
Gülnar Hatun'un ruhîçün
Sene 1298

Katalog No: 9

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1298/M. 1880-1881

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Penbe Hatun

Fotoğraf No: 19

Çizim No: 17

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 92x31-26x3 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa eğimli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, dikdörtgen panolara oranla daha küçük boyutta olan bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Sûfi-zâde

Hâfız Mustafa Efendi'nin

Kerîmesi Penbe Hatun'un

Ruhîcün Fâtiha sene 1298

Katalog No: 10

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1319/M. 1901-1902

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali Zekeriya

Fotoğraf No: 20-21

Çizim No: 18-19

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 80x28-22x5 cm

Başlık: 19x51-60 cm

Boyun: 42 cm

Ayakucu Taşı: 73x24-21x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi kalın silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi ise, boyun kısmına doğru genişleyerek yükselen bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Plaka biçimindeki gövde kısmı, omuz hizasından itibaren başlayan içbükey bir kavis ile başlık kısmına bağlanmıştır. Başucu taşı, yüzeyi yatay sarık dilimleri ile hareketlendirilen püsküllü bir fes tipi başlıkla sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Arslan

Oğlu Ali Zekeriya'nın

Ruhîcün Fâtiha sene 1319

Katalog No: 11

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1326/M. 1908-1909

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Abdullah Efendi

Fotoğraf No: 22-23

Çizim No: 20-21

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 77x28-26x9 cm

Başlık: 16x50-56 cm

Boyun: 4x45 cm

Ayakucu Taşı: 62x26-22x6cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa hafif eğimli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru yarım daire formunda bir kemer ile sonlanan kartuş içerisine işlenmiştir. Tarih ibaresi ise, dikdörtgen panolara oranla daha küçük boyutta, köşeleri pahlanarak yumuşatılmış bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı oldukça kısa tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Fes tipi başlık yüzeyi, nispeten kalın, yatay ve düzgün sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Dışa taşkın sarık dilimleri, başlık yüzeyini tamamen sarmadığı için alt kısımda kalan fes tipindeki başlık görünmektedir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfür Sûfi-zâde

Abdullah Efendi'nin ruhîçün Fâtiha

Sene 1326

Katalog No: 12

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: H. 1336/M. 1917-1918

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Yunus Efendi

Fotoğraf No: 24-25

Çizim No: 22-23

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 75x27-23x4 cm

Başlık: 15x43-51 cm

Boyun: 6x42 cm

Ayakucu Taşı: 53x26-23x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, Hamidiye kalıplı püsküllü bir fes ile sonlanmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hûda eyledi ferman

Sahrayı ecel vermedi eman

Murada ermedim dünyada heman

Cennette murad Hâlık-ı Rahmân

... oğlu Yunus Efendi

Ruhîcün Fâtiha sene 1336

Katalog No: 13

Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 26-27

Çizim No: 24-25

İnceleme Tarihi: 26.09.2021-19.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 80x35-31x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 90x28-23 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa hafif eğimli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, dikdörtgen panolara oranla daha küçük boyutta bir kartuş içerisine işlenmiştir. Kitabe metninin tarih bölümü toprak altında kaldığı için okunamamıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Başucu taşına oranla daha büyük boyuttaki taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

(Hüve'l)-Bâkî

Beni kıl mağfîret ey Rabb-i Yezdân

Hakk-1 Arş-1 A'zam nûr-1 Furkân

Merhûm ve mağfûr Arslan oğlu

Mehmed Reis'in kerîmesi merhûme

... Hatun'un ruhîçün

...

3.1.3. Akçatepe mahalle mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık 6.3 km uzaklıktadır. Hafif eğimli bir arazi üzerinde yer alan mezarlığın etrafı beton bir çevre duvarı ile çevrilidir. Mezarlıkta defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 14

Bulunduğu Yer: Akçatepe Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1241/M. 1825-1826

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 28-29

Çizim No: 26

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-18.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 64x27-25x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Ada olarak düzenlenen mezar grubu içerisinde tespit edilmiştir. Sadece başucu taşından oluşan mezar örneği yoğun bitki örtüsü ile kaplıdır. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formlu bir tepelikle sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni sağ tarafa meyilli silmeler ile birbirinden ayrılmıştır.

Plaka biçimindeki gövde kısmı ve yarım daire kemer formundaki tepelik kısmı ince bir silme ile birbirinden ayrılmıştır. Yarım daire kemer formundaki tepelik alınlığına, merkezde yer alan on iki dilimli üsluplaştırılmış bir çiçek motifi ve çiçek motifinin etrafından dışa doğru uzanan on iki kollu ışınsal uzantılar kabartılarak işlenmiştir. Işınsal uzantılar kurdele ucu şeklinde sonlanmaktadır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Emretti Hudâ eyledi fermân
Erişdi ecel vermedi aman
Muradıma ermedim hemân
Cennette muradım ya Rahmân
Barazok oğlu merhûm ve mağfûr

...

1241

3.1.4. Hatipli mahalle mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık 6.8 km uzaklıktadır. Geniş bir alana yayılan mezarlık, yüksek bir tepe üzerinde yer almaktadır (Görsel 30) (Çizim 27). Osmanlı dönemine ait mezar taşları, mezarlık alanının en alt kısmında, birbirine oldukça yakın bir mesafede tespit edilmiştir. Mezarlıkta defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 15

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1214/M. 1799-1800

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 31

Çizim No: 28

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 88x25-23x7 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. “1214” tarihi kazıma tekniğinde yüzeysel bir ince çizgi şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir.

Başucu taşında tespit edilen tek süsleme unsuru, üçgen tepelik yüzeyinden dışa doğru kabartılarak işlenen geometrik bir üçgen motiftir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: 1214

Katalog No: 16

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1271/M. 1854-1855

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 32-33

Çizim No: 29-30

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 94x33-31x7 cm

Başlık: 23x74-81 cm

Boyun: 16x48 cm

Ayakucu Taşı: 86x31-26x9 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. “1271” tarihi kazıma tekniğinde ve yüzeysel bir ince çizgi şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı oldukça uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval formda sarık tipi başlık ile sonlandırılmıştır. Başlık yüzeyi oldukça sade ve düzdür.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: 1271

Katalog No: 17

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1292/M. 1875-1876

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 34

Çizim No: 31

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 82x32-27x10 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. “1292” tarihi kazıma tekniğinde yüzeysel bir ince çizgi şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: 1292

Katalog No: 18

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1324/M. 1906-1907

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 35

Çizim No: 32

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 51x19-17x8 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. Düz ve kalın bir silme ile çerçevelenen dikdörtgen pano içerisine “1324” tarihi alçak kabartma şeklinde işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: 1324

Katalog No: 19

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1324/M. 1906-1907

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 36-37

Çizim No: 33-34

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 74x24-18x7 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 48x23-22x9 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. Düz ve kalın bir silme ile çerçeveselenen dikdörtgen pano içerisine “1324” tarihi alçak kabartma şeklinde işlenmiştir.

Başucu taşında tespit edilen tek süsleme unsuru, üçgen formlu tepelik alınlığına kabartılarak işlenen, en üstte yarım ay motifi ile taçlandırılan bir alem motifidir.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: 1324

Katalog No: 20

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 38

Çizim No: 35

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 89x27-25x8 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmemiştir. Gövde yüzeyindeki tahribat nedeni ile tarih ibaresi okunamamıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: -

Katalog No: 21

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: -

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 39

Çizim No: 36

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 92x29-28x10 cm

Başlık: 26x93-101 cm

Boyun: 15x53 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde yüzeyinde kırılmalar mevcuttur. Gövde yüzeyinde kitabe metni yer almamaktadır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Sol tarafa eğimli dışa taşkın sarık kısmı, çift kat hâlinde ve çapraz eğimde uzanan ince sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık, en üstte belirli bir bölümü kırık olan sade bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında, herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu: -

3.1.5. Terzili mahalle mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık 7.3 km uzaklıktadır. Terzili Mezarlığı'nda bir adet kitabeli mezar taşı tespit edilmiştir. Mezarlık alanı yoğun yabancı ot ve dikenler ile kaplıdır.

Katalog No: 22

Bulunduğu Yer: Terzili Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1238/M. 1822-1823

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali Ağa

Fotoğraf No: 41-42

Çizim No: 37-38

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-07.06.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 124x34-28x4 cm

Başlık: 32x39-93 cm

Boyun: 8x48 cm

Ayakucu Taşı: 102x31-23x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezar (Görsel 40), düzgün kesme taşların yan yana ve üst üste dizilmesi ile oluşturulmuştur. Bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. Açık lahit biçimi mezarın uzun kenarı 247 cm, kısa kenarı 147 cm, yüksekliği ise 98 cm'dir. Başucu ve ayakucu taşları, mezarın kısa kenarlarında yer alan üç köşeli bir kaide üzerinde yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde yüzeyinde kırılmalar mevcuttur. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi ve tarih ibaresinin yer aldığı satırlar ise dikdörtgen panolara oranla daha küçük boyutlardaki kartuşlar

içerisine kabartılarak işlenmiştir. Tarih ibaresinin yer aldığı kartuş alt kısımda kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmının sağ tarafı yukarı, sol tarafı ise aşağı doğru eğik bir şekilde tasarlanmıştır. Çift kat hâlinde, sağ ve sol tarafa doğru çapraz eğimde uzanan ince sarık dilimleri ile başlık yüzeyi hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, bir sıra hâlinde baklava dilimleriyle bezenen konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında, kitabe metni dışında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır. Ayakucu taşının gövde yüzeyinde kırılmalar mevcuttur.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân

Bi-hakk-ı Arş-ı A'zam nûr-ı Kur'ân

Gelip kabrimi ziyâret eden ihvân

Edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân

Ordu'lu Kadızâde merhûm Seyyid

Ali Ağa'nın ruhuna Fâtiha

Sene 1238

3.1.6. Saraycık mahalle mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık 17 km uzaklıktadır. Mezarlık hafif eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Küçük boyutlu mezarlığın etrafı beton bir çevre duvarı ile çevrilmiştir. Mezarlıkta Osmanlı dönemine ait bir adet mezar örneği tespit edilmiştir. Saraycık Mahalle Mezarlığı'nda defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 23

Bulunduğu Yer: Saraycık Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1335/M. 1916-1917

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ahmet Ağa

Fotoğraf No: 44-45

Çizim No: 39-40

İnceleme Tarihi: 24.09.2021-18.04.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 104x26-22x5 cm

Başlık: 18x57-64 cm

Boyun: 9x43 cm

Ayakucu Taşı: 76x25-22x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezar (Görsel 43), düzgün kesme taşların yan yana ve üst üste dizilmesi ile oluşturulmuştur. Bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. Açık lahit biçimi mezarın uzun kenarı 226 cm, kısa kenarı 120 cm, yüksekliği ise 89 cm'dir. Başucu ve ayakucu taşları, açık lahit biçimi mezarın kısa kenarlarında, iki yanda dış ve içbükey kavislerin sınırladığı bir kaide üzerinde yükselmektedir. Kaidenin dış yüzeyine, tam eksene stilize bir ağaç motifi bezenmiştir. Stilize ağaç motifi, uçları volütlerle sonlanan kıvrım dallar ile hareketlendirilmiştir. Kaide kısmı kenarlarda düz silmeler ile sınırlandırılmıştır.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde

yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dalgalanarak genişleyen bir kartuş içerisinde yer almaktadır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı uzun tutulmuştur. Başlığın şekline göre yatay bir şekilde sarılan üç dilimli sarık, en üstte başlık seviyesinde sonlanmıştır. Destar (sarık) dilimleri başlık yüzeyini tamamen sarmadığı için alt kısımdaki fes tipi başlık görünmektedir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî
Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân
Bi-hakk-ı Arş-ı A'zam nûr-ı Furkân
Gelüp kabrimi ziyâret eden ihvân
Ruhuma bir Fâtiha ede ihsân
Hacı Velizâde Hacı Ahmet
Ağa'nın ruhîcün Fâtiha
Sene 1335

3.1.7. Ataköy şahıs bahçesi

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık olarak 21 km uzaklıktadır. Ataköy şahıs (Mustafa Uzunlar'a ait) bahçesinde (Görsel 46-47) (Çizim 41) üç adet kitabeli mezar taşı tespit edilmiştir. Hafif eğimli bir arazide yer alan bahçe, yoğun yabancı otlar ve dikenler ile kaplıdır.

Katalog No: 24

Bulunduğu Yer: Ataköy Şahıs Bahçesi

Tarihi: H. 1116/M. 1704-1705

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 48

Çizim No: 42

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 68x19-17 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir ve sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür. Başlık kısmı günümüzde mevcut olmayan mezarın kime ait olduğu saptanamamıştır.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının başlık ve boyun kısmı günümüzde mevcut değildir. Gövde kısmı ise oldukça harap bir hâldedir. Gövde yüzeyindeki tahribat nedeni ile kitabe metni kısmen okunabilmiştir. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni düz silmeler ile birbirinden ayrılmaktadır. Kitabe metninin sonunda yer alan tarih ibaresi ise daha küçük boyutta tutularak, kısa kenarları pahlanarak yumuşatılmış bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

(Hü)ve'l-Bâkî

... ve mağfû(r)...

... Ağa'nın...

... Rızasıçün...

(E)l-Fâtîha...

(Se)ne 1116

Katalog No: 25

Bulunduğu Yer: Ataköy Şahıs Bahçesi

Tarihi: H. 1116/M. 1704-1705

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 49

Çizim No: 43

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 28x13-13x9 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı:-

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir ve sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür. Büyük bir bölümü tahrip olan mezarın kime ait olduğu saptanamamıştır.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının büyük bir bölümü günümüze ulaşamamıştır. Gövde yüzeyindeki tahribattan dolayı sadece “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri okunabilmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

El-Fâtiha

(S)ene 1116

Katalog No: 26

Bulunduğu Yer: Ataköy Şahıs Bahçesi

Tarihi: H. 1199/M. 1784-1785

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 50

Çizim No: 44

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 139x18-17 cm

Başlık: 25x35-82 cm

Boyun: 8x41 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının gövde kısmı oldukça harap bir hâldedir. Gövde yüzeyinde yedi satırlık bir kitabe metni bulunmaktadır. Sülüs hatlı kitabe metni, düz silmeler ile birbirinden ayrılmaktadır. Gövde yüzeyindeki tahribat nedeni ile kitabe metni kısmen okunabilmiştir. Tarih ibaresi, kitabe metninin sonunda yer almaktadır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı oldukça yüksek tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Başlık üzerine sarılan dışa taşkın sarığın sağ tarafı yukarı, sol tarafı ise aşağı doğru eğik bir şekilde tasarlanmıştır. Sarık kısmı, çapraz eğimde uzanan ince dilimler ile hareketlendirilmiştir. Konik formdaki üst bölüm ise yukarıdan aşağıya doğru uzanan kazıma çizgiler ile bezenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

...

...

...

...

Ruhuna...

El-Fâtih(a)...

(Sene) 1199

3.1.8. Sağırılı mahalle mezarlığı

Ordu ili şehir merkezinden yaklaşık olarak 21.2 km uzaklıktadır. Sağırılı Mahallesi'nde yer alan mezarlıkta (Görsel 51-52) (Çizim 45), mahallenin (köyün) tanınmış ailelerinden olan Uzunömeroğulları'na ait kitabeli mezar taşları bulunmaktadır. Mezarlık hafif eğimli bir arazi üzerinde yer alır. Mezarlığın etrafı beton bir çevre duvarı ile çevrilmiştir ve iki giriş açıklığına sahiptir. Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Mahallenin (köyün) ileri gelen tanınmış ailelerinden olan Uzunömeroğulları'na ait çeşitli efsaneler kayıtlara geçmiştir. Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda mezar taşları bulunan Uzunömeroğulları'na ait efsane ise şu şekildedir:

Bayramlı mahallesinin en eski, tanınmış ailelerinin başında Uzunömeroğulları gelir. Bu sülalenin Ordu'ya ilk gelen Türklerden olduğu söylenmektedir. Ayrıca sülalenin ileri gelenlerinin-Uzun Ömer Ağa ve kardeşleri-âlim insanlar olduğu ve halk tarafından çok sevildiği belirtilmektedir. Bunu mezar taşlarının sarıklı olmasından anlıyoruz. O yıllar çetin mi çetin geçen Osmanlı-Rus Harbi (bir rivayete göre Kurtuluş Savaşı) yıllarıdır. Bu savaşta ordularımızın elinde yeterli askeri teçhizat yoktur. Neredeyse bitmek üzeredir. İşte o zaman Bayramlı köyündeki bu evliyaların mezar taşlarındaki kurşunlar eritilir ve kahraman askerlerimizin tüfeklerine kurşun yapılır. Söylentiye göre bu kurşunların hiçbirisi boşa gitmez, hepsi düşman askerlerine isabet edermiş. Bu şahs-ı muhteremin de halkın nazarında değeri, öldüklerinde bile vatana yardım etmeleri yönüyle bir kat daha artmıştır. (Akkuş, 2018: 46).

Katalog No: 27

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1217/M. 1802-1803

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali Ağa

Fotoğraf No: 55-56

Çizim No: 46-47

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 132x32-32x3 cm

Başlık: 33x53-84 cm

Boyun: 7x51 cm

Ayakucu Taşı: 45x25-22x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezarın (Görsel 53-54) uzun kenarı 284 cm, kısa kenarı 163 cm'dir. Uzun ve kısa kenar yüksekliği ise 127 cm'dir. Açık lahit biçimi mezarın kısa kenarları düzgün kesme taşlarla, uzun kenarları ise altta düzgün kesme taş, üstte ise daha küçük boyutlardaki düzgün olmayan kaba yonu taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Blok taşların aralarında bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yer almaktadır. Başucu ve ayakucu taşı, üçgen formdaki bir kaide üzerinde yükselmektedir. Ayakucu taşının yükseldiği kaidenin dış yüzeyi, kaş kemer formu ile sonlanan küçük bir niş, iki kabara motifi ve bir yarım daire motifi ile hareketlendirilmiştir. Başucu ve ayakucu taşı ise oldukça sadedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki süslü hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru yumuşatılmış hatlarla sonlanan

bir kartuş içerisinde yer almaktadır. ‘‘Fâtiha’’ (dua isteği) ve tarih ibareleri ise yedinci satırda içbükey kavis ile sonlanan aynı kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formdaki sarık kısmı, çift kat hâlinde çapraz sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, iki sıra hâlinde baklava dilimleri ile bezenen konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşı, tepelik kısmından itibaren gövde bölümünün belirli bir seviyesine kadar kırıktır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve’l-Hayyu’l-Bâkî

Ziyâretten murâd olan duâdır

Bugün bana ise yarın sanadır

Merhûm ve mağfûr leh

Uzunömeroğlu

Ali Ağa’nın ruhuna

El-Fâtiha Fî 7 Muharrem sene 1217

Katalog No: 28

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1218/M. 1803-1804

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hasan Ağa

Fotoğraf No: 58-59

Çizim No: 48-49

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 138x34-34x3 cm

Başlık: 29x34-95 cm

Boyun: 11x50 cm

Ayakucu Taşı: 117x36-25x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezarın (Görsel 57) uzun kenarı 276 cm, kısa kenarı 152 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 107 cm, kısa kenar yüksekliği ise 84 cm'dir. Açık lahit biçimi mezar düzgün kesme taşlarla örülerek oluşturulmuştur. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir. Kısa kenarların dış yüzeylerinde kareye yakın dikdörtgen formundaki kabartmalar ile hareketlendirilmiştir. Başucu ve ayakucu taşı ise oldukça sadedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Dikdörtgen panolar kısa kenarlarda dilimler ile hareketlendirilmiştir. Yedinci satırda yer alan "Fâtiha" (dua isteği) ibaresi, dikdörtgen formun kısa kenarlarının kaş kemer formu ile yumuşatıldığı bir kartuş içerisine işlenmiştir. Sekizinci satırda yer alan tarih ibaresi ise en altta kaş kemer formunda bir kavis ile aşığıya doğru daralarak sonlanan daha küçük bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. “Serdengeçti kavuk” olarak da nitelendirilen kavuğun dışa taşkın oval formdaki sarık kısmı, çift kat hâlinde çapraz sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, iki sıra hâlinde baklava dilimleri ile bezenen konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemelidir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki ayakucu taşı üçgen bir tepelik ile sonlanmaktadır. Üçgen tepeliğin üst noktası kırıktır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Ya İlahî ol mübârek ism-i pâkin izzeti
Hem Râsûlün Fahr-i Âlem Şâh-ı Kevneyn hürmeti
Eyle kabrimi ravza-i cennet Yâ İlâhe'l-Âlemin
Gece gündüz eylesinler hûri gilman hizmeti

Uzunömerzâde merhûm

Hasan Ağa'nın ruhîcûn

El-Fâtiha

Sene 1218

Katalog No: 29

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1227/M. 1812-1813

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Ağa

Fotoğraf No: 61

Çizim No: 50

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 64x20-20x2 cm

Başlık: 11x52-52 cm

Boyun: 4x30 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezarın (Görsel 60) uzun kenarı 276 cm, kısa kenarı 234 cm'dir. Uzun ve kısa kenar yüksekliği ise 62 cm'dir. Mezar düzgün kesme blok taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Blok taşların aralarında bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı ise günümüzde mevcut değildir. Lahit biçimi mezarın baş tarafı, kaidenin dış yüzeyinde ortada ters bir üçgen motifi ve iki yanında yer alan kabara motifleri ile hareketlendirilmiştir. Mezarın ayakucu kısmı aynı zamanda başka bir mezarın başucu kısmını oluşturmaktadır. Ayakucu taşı günümüze ulaşamayan kısa kenarın kaide bölümü, mezarın iç yüzüne bakan kısımda üç kabara motifi ile hareketlendirilmiştir. Başucu taşı oldukça sadedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru yumuşatılmış hatlarla sonlanan bir kartuş

içerisinde yer almaktadır. Kimlik bilgileri, dua isteği ve tarih ibaresi üstte dikdörtgen bir pano şeklinde başlayıp en altta ise kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan aynı kartuş içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, yüzeyi diyagonal doğrultuda uzanan sarık dilimleri ile hareketlendirilen oval formlu, kısa bir sarıkla sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Ede kabrimi Hak ravza-i cennet

Cihana aldanan olur elbette

Pişman Uzunömerzâde

Merhûm Mustafa Ağa ruhîçün El-Fâtiha sene 1227

Katalog No: 30

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1282/M. 1865-1866

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ayşe Hatun

Fotoğraf No: 62-63

Çizim No: 51-52

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 79x28-23x3 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 81x24-20x8 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür. Başucu ve ayakucu taşı arası mesafe 306 cm'dir.

Başucu Taşı

Taş malzemelidir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlanmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde yüzeyi, düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Son satırda yer alan tarih ibaresi diğer satırlara oranla daha küçük boyutlu, dikdörtgen formlu bir kartuş içerisine işlenmiştir. Başucu taşı üzerinde saptanan tek süsleme, dikdörtgen pano içerisinde, giriş ibaresinin sonuna işlenen ay ve on kollu yıldız motifidir.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövdesi, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlanır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Hallâku'l-Bâkî

Ziyâretten murâdım duâdır

Bugün bana ise yarın

Sanadır Uzunömer

Zâde el-Hâc Ahmed Ağa

nın ehli Ayşe Ha

tun'un ruhuna Fâtiha

Sene 1282

Katalog No: 31

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1285/M. 1868-1869

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hüseyin Efendi

Fotoğraf No: 65

Çizim No: 53

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 77x27-24x6 cm

Başlık: 17x46-53 cm

Boyun: 4x44 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Beton malzeme ile çevrelenen mezar çerçevesinin (Görsel 64) uzun kenarı 243 cm, kısa kenarı ise 126 cm'dir. Başucu taşının gömülü olduğu beton malzemeli çerçevenin kısa kenar yüksekliği 69 cm, uzun kenar yüksekliği ise 86 cm'dir. Ayakucu taşı günümüzde mevcut değildir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, düz silmeler ile sağ tarafa hafif eğimli panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. Kitabe metninin sonunda yer alan tarih ibaresi, en altta kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine işlenmiştir. Gövde yüzeyinde genel itibariyle bozulmalar mevcuttur.

Omuz hizası itibariyle başlayan boyun kısmı, oldukça kısa ve kalın tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi başlık ile sonlanmıştır. Püsküllü fesin yüzeyine ikinci bir kat olarak, düz şerit hâlinde kalın bir sarık dilimi kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuu:

Hüve'l-Bâkî

Gelib kabrim ziyâret eden ihvân

Edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân

Merhûm ve maġfr Uzun

merzde Hüseyin Efendi'nin

Ruhuna Fâtiha

Sene 1285

Katalog No: 32

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1291/M. 1874-1875

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ahmed Ağa

Fotoğraf No: 66-67

Çizim No: 54-55

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 122x30-26 cm

Başlık: 18x62-74 cm

Boyun: 9x49 cm

Ayakucu Taşı: 97x25-21 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Uzunömerzade Hacı Ahmet Ağa'ya ait olan örnek, baş ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı, toprak seviyesine yakın ttaş bir kaide üzerinde yükselmektedir. Ayakucu taşı ise, Uzunömerzade Hacı Ahmet Ağa adına sonradan yapılan, günümüz mermer malzemeli çerçeve mezarın içerisinde tespit edilmiştir. Sonradan yapılan günümüz mezarın uzun kenarı 220 cm, kısa kenarı 120 cm, yüksekliği ise 50 cm'dir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşığıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Dokuz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi daire biçimindeki bir kartuş içerisinde yer almaktadır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, oval formlu kısa bir sarık ile sonlandırılmıştır. Sarık tipi başlığın yüzeyi sol tarafa eğimli, nispeten kalın sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı en üstte, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlanmaktadır. Tepeliğin üst kısmı kırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân

Bi-hakk-ı Arş-ı A'zam nûr-ı Kur'ân

Gelib kabrim ziyâret eden ihvân

Edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân

Merhûm ve mağfur Uzunömer

Zâde el-Hâc Ahmed Ağa'nın

Ruhuna Fâtiha

Sene 1291

Katalog No: 33

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1304/M.1886-1887

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hakkı Ağa

Fotoğraf No: 68

Çizim No: 56

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 87x28-26x5 cm

Başlık: 13x40-49 cm

Boyun: 43 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu taşının önyüzü kuzey yöne bakar vaziyettedir. Sadece başucu taşından meydana gelen mezar taşı örneği toprak seviyesindeki beton bir zemine gömülü bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen bir kartuş içerisinde yer almaktadır. Altıncı ve yedinci satırları birbirinden ayıran silme kısmı kısa tutulmuştur. Tarih ibaresi, sol ve alt kısımlarda kaş kemer formundaki bir kavis ile sonlandırılan kartuş içerisinde yer almaktadır.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve nispeten kısa tutulan boyun kısmı, Hamidiye kalıplı püsküllü bir fes ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Hallâku'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Uzunömer

Hakkı Ağa'nın ruhîçün

Rızâen lillâhi el-Fâtîha

Fî 29 Sene 1304

Katalog No: 34

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1312/M. 1894-1895

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Fatma

Fotoğraf No: 70-71

Çizim No: 57-58

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 84x23-18x7 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 76x22-19 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Çerçeve mezarın (Görsel 69) uzun kenarı 328 cm, kısa kenarı 194 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 69 cm, kısa kenar yüksekliği ise 56 cm'dir. Mezar çerçevesi kaba yonu taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı, en üstte bitkisel bezemeli bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Altı satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa hafif eğimli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dalgalanarak genişleyen bir kartuş içerisinde yer almaktadır. Kitabe metninin sonunda yer alan tarih ibaresi, alt kısımda kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Bitkisel tepelik bölümü, ortada kalın ve kademeli bir silme ile bağlanarak çiçek demeti formunu almıştır. Uçları aşağıya doğru sarkan dilimli akant yaprakları, alt kısımda iki

yana taşkın bir biçimde işlenen uçları volütlü iki akant yaprağı ile birleşmektedir. Barok karakterli katmerli üç gül motifi yüksek kabartma şeklinde tepelik yüzeyine işlenmiştir.

Ayakucu Taş

Mermer malzemedir. Aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı, kaş kemer formunda bir tepelik ile sonlanmaktadır. Ayakucu taşının ekseninde aşağıdan yukarıya doğru gelişerek yükselen “S” kıvrımlı bir fındık dalı motifi ve dal boyunca devam eden yaprak motifleri yüzeye kabartılarak işlenmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh mine'l-mevt

Karyemiz buradan

Uzunömerzâde

Kerîmesi Fatma binti

Osman Ağa Fâtîha

1312

Katalog No: 35

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1317/M.1899-1900

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hamide Hatun

Fotoğraf No: 72

Çizim No: 59

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 97x32-24x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği zeminden biraz yüksek taş bir kaide içerisine gömülü bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, düz silmeler ile sağ tarafa hafif meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hayyü'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfur Uzunömer

Zâde Hacı Ahmed Ağa'nın zevcesi

Hamide Hatun'un ruhîçün

Fâtiha

Sene 1317

Katalog No: 36

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1320/M. 1902-1903

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Selime Hatun

Fotoğraf No: 74-75

Çizim No: 60-61

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 86x23-20 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 70x22-21x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Çerçeve mezarın (Görsel 73) uzun kenarı 343 cm, kısa kenarı 210 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 89 cm, kısa kenar yüksekliği ise 64 cm'dir. Mezar çerçevesi kaba yonu taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Bağlayıcı unsur olarak yer yer harç kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemelidir. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı en üstte bitkisel bezemeli bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağ tarafa doğru hafif meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi boyun kısmına doğru dalgalanarak genişleyen bir kartuş içerisinde yer almaktadır. Kitabe metninin sonunda yer alan "Fâtiha" (dua isteği) ve tarih ibaresi ise, en altta kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Çiçek demetini andıran tepelik kısmının merkezinde, yüzeyi kazıma çizgilerle hareketlendirilen bir vazo motifi yer almaktadır. Vazo içerisinden çıkan iri dilimli yapraklar sağa, sola, yukarıya ve aşağıya doğru "S" ve "C" kıvrımları halinde gelişerek

tepelik yüzeyine işlenmiştir. Dilimli yaprak motifleri arasına açmakta olan üç gül motifi yüksek kabartma şeklinde işlenmiştir.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemelidir. Paralel kenarlarla yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı kaş kemer formunda bir tepelik ile sonlanmaktadır. Ayakucu taşının ekseninde aşağıdan yukarıya doğru gelişerek yükselen “S” kıvrımlı bir fındık dalı motifi ve dal boyunca devam eden stilize yaprak motifleri yüzeye kabartılarak işlenmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh mine’l-mevt

Ordu kazasına tabî

Sağırlı karyesinden

Uzunömerzâde Hacı

Ahmed Ağa’nın kerîmesi

Selime Hatun’un ruhuna

Fâtiha 1320

Katalog No: 37

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1337/M. 1918-1919

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ahmed Ağa

Fotoğraf No: 76

Çizim No: 62

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 90x27-23x6 cm

Başlık: 15x45-58 cm

Boyun: 12x44 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından oluşan mezar taşı örneği toprak seviyesinde beton bir zemine gömülü hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Kitabe metni, gövde yüzeyinde yer alan dikdörtgen formlu bir niş içerisine oyma tekniği ile kabartılarak işlenmiştir. Kitabe metnini birbirinden ayıran satır silmeleri mevcut değildir.

Omuz hizasından itibaren başlayan boyun kısmı kısa ve kalın tutulmuştur. Başucu taşı, üst kısmı alt kısmına oranla daha dar bir formda olan püsküllü bir fes ile sonlanmıştır. Fesin üzerine, yatay ve kalın bir bant şeklindeki sarık dilimi yüzeyden kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Ordu'nun

Sağırlı karye-

sinden
Uzunömer
zâde Abdülkad-
ir Ağa Hacı
Ahmed Ağa
Sene 1337

Katalog No: 38

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Abdurrahman Ağa

Fotoğraf No: 77

Çizim No: 63

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 66x31-29x5 cm

Başlık: 18x64-69 cm

Boyun: 3 cmx49 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu şahidesinden oluşan mezar taşı örneği, toprağa tamamen gömülü bir şekilde bulunmuştur. Ayakucu taşı mevcut değildir. Mezar tipi ise tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru hafifçe genişleyerek yükselen bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde kısmı altta belirli bir seviyeden itibaren kırıktır. Gövde yüzeyindeki tahribat nedeni ile kitabe metni kısmen okunabilmiştir. Mevcut durumuna göre, beş satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Beşinci satırdan itibaren kırık olan başucu taşında tarih ibaresi mevcut değildir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile sağa tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen bir kartuş içerisinde yer almaktadır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan boyun kısmı nispeten kısa tutulmuştur. Başucu taşı, sarık biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Yatay dilimlerle hareketlendirilen oval görünümlü sarık, orta kısımda yüzeye ikinci bir kat olarak işlenen, sağ tarafa meyilli bir dilim ile bölünerek çapraz bir görünüm elde edilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân

Bi-hakk-1 Arş-1 A'zam nûr-1 Furkân

Merhûm ve mağfûr Uzunömer

Zâde Abdurrahman Ağa'nın

...

Katalog No: 39

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 78-79

Çizim No: 64-65

İnceleme Tarihi: 25.09.2021-18.01.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 54x30-24x5 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 79x30-27x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Çerçeve mezarın bir kısmı tamamen toprak altında bir kısmı ise toprak seviyesinde kalmıştır. Çerçeve mezarın uzun kenarı 283 cm'dir. Mezar çerçevesi, hafif düzeltilmiş blok taşların üst üste örülmesiyle oluşturulmuştur. Blok taşların aralarında bağlayıcı unsur olarak yer yer harç malzeme kullanılmıştır. Çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı büyük ölçüde tahrip olmuştur. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı belirli bir seviyeye kadar kırık olduğu için başlık/tepelik formu tespit edilememiştir. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. İnce düz silmeler ile iki yanda sınırlandırılan gövde yüzeyi, nispeten daha kalın düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Tarih ibaresinin yer aldığı pano taş kaide içerisinde kaldığı için okunamamıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlanır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

...

felek ... bükmez mi

kara yerde turâb olduk

Sana bu ibret yetmez mi

Merhûm ve mağfûr leh

...zâde...

3.2. Perşembe İlçesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Mezar Taşları

3.2.1. Düz mahalle ormancı mezarlığı

Perşembe ilçe merkezinden yaklaşık 2.2 km uzaklıkta yer alan bir mahalle mezarlığıdır. Mezarlık alanı hafif eğimli bir tepe üzerinde yer almaktadır (Görsel 80) (Çizim 66). Etrafı beton çevre duvarı ile çevrili olan mezarlık tek giriş açıklığına sahiptir. Osmanlı dönemine ait kitabeli mezar taşları ve günümüz mermer malzemeli çerçeve mezarlar iç içe bir hâdedir. Mezarlık alanı yoğun yabancı ot ve dikenler ile kaplıdır. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 40

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1189/M. 1775-1776

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa

Fotoğraf No: 81

Çizim No: 67

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 81x21-19x2 cm

Başlık: 23x62-66 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelen mezar taşı örneği beton bir zemin üzerine gömülü bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde bölümünün yan kısımları oldukça tahrip olmuştur. Dört satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni düz silmeler ile birbirinden ayrılmıştır. Son satırda yer alan tarih ibaresi, vazo formunu anımsatan bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı ise, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz kalın dilimler ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, hafif sivriltilmiş konik külah formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Tepelik kısmı sade bırakılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Merhûm ve mağfûr Eevlü (?)

Nuri oğlu Sarı

Mustafa ruhuna Fâtiha

Sene 1189

Katalog No: 41

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1226/M. 1811-1812

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hüseyin

Fotoğraf No: 82-83

Çizim No: 68-69

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 79x25-25x2 cm

Başlık: 20x60-64 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 75x21-19x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı zeminden hafif yüksek taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya gömülmüş bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru basık kemer formunda bir kavis ile sonlanan küçük bir kartuş içerisinde işlenmiştir. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise, alt kısmı pahlanarak yumuşatılan küçük bir kartuş içerisinde yer alır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz dilimler ile hareketlendirilmiştir. Alt kısımda, sık aralıklarla atılan ince dilimler, sağ üst köşeden başlayarak sol alt köşede, ikinci bir kat olarak atılan esnek ve dökümlü ince dilimler ise, sol üst köşeden başlayarak sağ alt köşede sonlandırılmıştır. İkinci kat destar (sarık) dilimleri, esnek ve dökümlü hâlleri ile kumaş görünümünü anımsatan ince bir işçiliğe

sahiptir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, yuvarlak formda küçük bir tepelik kısmı ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

El-Bâkî

Gelib kabrimi ziyâret eden ihvân

Edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân

Yunus oğlu merhûm

Marangoz Hüseyin

Reis ruhuna Fâtiha

Sene 1226

Katalog No: 42

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1250/M. 1834-1835

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Monla İbrahim Reis

Fotoğraf No: 84-85

Çizim No: 70-71

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 65x20-20x2 cm

Başlık: 15x25-56 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 60x17-15x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları, taş bir kaide içerisinde açılan yuvalara yerleştirilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde yüzeyinde kırıklar ve bozulmalar mevcuttur. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru basık kemer formunda bir kavis ile sonlanan küçük bir kartuş içerisine işlenmiştir. Son satırda yer alan “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri ise, alt kısmı kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan aynı pano içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formulu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, yüzeyi yatay dilimlerle hareketlendirilen, kısa ve oval bir sarıkla nihayetlendirilmiştir. Yatay sarık dilimleri, orta kısımda nispeten daha kalın formdaki düşey bir sarık dilimi ile bölünerek çapraz bir görünüm elde edilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

El-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Ede kabrimi Hak ravza-i cennet

Eevlü (?) merhûm Yunus

Oğlu Monla İbrahim Reis

Ruhuna Fâtiha sene 1250

Katalog No: 43

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1269/M. 1852-1853

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Fatma Hatun

Fotoğraf No: 86

Çizim No: 72

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 74x26-24-5 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek, doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi ince ve düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, tepelik alınlığında yer alan daire formu bir kartuş içerisine işlenmiştir. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri son satırda yer alan aynı pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Ede kabrimi Hak ravza-i cennet

Emin Yazıcı'nın vâlidesi

Merhûme Fatma Hatun'un

Ruhuna Fâtîha sene 1269

Katalog No: 44

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1270/M. 1853-1854

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Emin

Fotoğraf No: 87

Çizim No: 73

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 91x27-25x2 cm

Başlık: 12x50-50 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelen örnek toprak seviyesindeki beton bir zemine gömülmüş bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde bölümünün üst ve alt kenarlarında kırıklar mevcuttur. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz ve ince formlu silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, küçük boyutlu bir kartuş içerisinde yer alır. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri ise son satırda, aynı pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, üst kısmı alt kısmına oranla daha geniş ve dışa taşkın Mahmudîye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Çün ecel geldi ona olmaz eman

Cürmünü afv eyle yâ Rabbe'l-Mennân

Mağfiret kıl olmasın hâli yaman

Mazhar-ı nûr-ı şefâat kıl her zaman

El-Hâc Çakır Kapudan

Zâde merhûm Emin Yazıcı

Ruhuna Fâtiha sene 1270

Katalog No: 45

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1271/M. 1854-1855

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Monla Abdi Bey

Fotoğraf No: 88-89

Çizim No: 74-75

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 76x23-22x2 cm

Başlık: 10x55-56 cm

Boyun: 9x46 cm

Ayakucu Taşı: 65x23-20x2 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüş bir hâlde, ayakucu taşı ise taş bir zemin üzerinde yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi ince silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi boyun kısmına doğru daralan bir kartuş içerisinde yer almaktadır. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri ise son satırda, aynı pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formulu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, üst kısmı alt kısmına oranla daha geniş ve dışa taşkın Mahmudîye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân

Erişdi ecel vermedi aman

Murada ermedim dünyada hemân

Vere cennette murâdım Hâlık-ı Rahmân

Haratiku (?) oğlu Monla Abdi

Bey'in Ruhuna Fâtiha sene 1271

Katalog No: 46

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1272/M. 1855-1856

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hanife

Fotoğraf No: 90

Çizim No: 76

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 92x30-25x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek, doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dalgalı kemer formunda sonlanan gövde kısmı, köşelerde düz silmeler ile sınırlandırılmıştır. Altı satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni, sağ tarafa meyilli silmeler ile birbirinden ayrılmıştır. Giriş ibaresi, oval formdaki küçük bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmından dalgalı formdaki bir silme ile ayrılan sivri kemer formundaki tepelik kısmı, stilize akant yaprak motifleri ile dolgulanmıştır. Tepelik kısmının iç yüzüne, merkezden yukarıya uzanan dilimli yaprak motifleri kabartılarak işlenmiştir. Bezeme programı, sağ ve sol tarafa “S” ve “C” kıvrımları şeklinde dağılan yaprak motiflerinin gövde kısmı ile birleşmesi sonucu tamamlanmıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Gelib kabrim ziyâret eden ihvân
Okusunlar ruhuma bir Fâtîha ihsân
Merhûm ve mağfûr Çakır
Ağa'nın kerîmesi merhûme Hanife
Kadın ruhîçün Fâtîha ... sene 1272

Katalog No: 47

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1280/M.1863-1864

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Abdülkadir Yazıcı

Fotoğraf No: 91

Çizim No: 77

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 103x30-25x4 cm

Başlık: 15x52-59 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek, doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince silmeler ile sağ tarafa meyilli panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, kısa kenarları içbükey bir kavis ile sonlanan küçük boyutlu bir kartuş içerisine işlenmiştir. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri ise son satırda, aynı pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan boyun kısmı kısa tutulmuştur. Plaka biçimindeki gövde kısmı Hamidiye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerimi ede ravza-i cennet
Merhûm ve mağfûr el-Hâc Osman
Zâde Abdulkadir Yazıcı'nın
Ruhuna Fâtîha sene 1280

Katalog No: 48

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1281/M. 1864-1865

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Havva Hatun

Fotoğraf No: 92

Çizim No: 78

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 78x27-26x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dalgalı kemer formunda sonlanan gövde kısmı, köşelerde düz silmeler ile sınırlandırılmıştır. Sekiz satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni sağ tarafa meyilli silmeler ile birbirinden ayrılmıştır. Son satırda yer alan “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri daire formunda bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. Son satır belirli bir seviyeden itibaren toprak altında kalmıştır.

Gövde kısmından dalgalı formdaki bir silme ile ayrılan sivri kemer formundaki tepelik kısmı, stilize akant yaprakları ile dolgulanmıştır. Tepelik kısmının iç yüzünde yer alan, merkezden yukarıya ışımsal doğrular şeklinde uzanan stilize yaprak motifleri, uç kısımda kıvrılarak sonlandırılmıştır. Stilize yaprak motiflerinden oluşan bezeme programı, sağ ve sol tarafa “S” kıvrımları şeklinde dağılan akant yaprak motiflerinin gövde kısmı ile birleşmesi sonucu tamamlanmıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Gel efendim nazar eyle mezarım taşına

Âkıl isen gâfil olma aklını al başına

Salınıp gezerdim bak neler geldi başıma

Genç yaşımda turâb oldum taş dikildi başıma

Merhûm ve mağfûr Harak (?) zâde Monla

Veli'nin kerîmesi merhûme Havva Hatun

(Ru)huna Fâtîha ... Receb sene 1281

Katalog No: 49

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1284/M. 1867-1868

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 93

Çizim No: 79

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 98x33-28x5 cm

Başlık: 15x57-66 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek, doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dalgalanarak genişleyen bir kartuş içerisinde yer alır. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise köşeleri pahlanarak yumuşatılan bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval formlu kısa bir sarıkla sonlandırılmıştır. Başlık yüzeyi, sağ üst köşeden sol alt köşeye diyagonal bir doğrultuda uzanan sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerimi ede ravza-i cennet

Sevek limanlı çırak zâde

Merhûm ve mağfûr Ali oğlunun

Ruhuna Fâtiha

Sene 1284

Katalog No: 50

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1286/M. 1869-1870

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali

Fotoğraf No: 94-95

Çizim No: 80-81

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 101x26-23x8 cm

Başlık: 18x57-63 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 73x26-24x8 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık kısmı olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru genişleyen üçgen formunda bir kartuş içerisinde yer alır. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri ise, alt kısmı yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan pano içerisine işlenmiştir.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı uzun tutulmuştur. Plaka biçimindeki başucu taşı, Hamidiye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak kabrini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Hurmeş

Yazıcı zâde Ali'nin

Ruhuna Fâtiha sene 1286

Katalog No: 51

Bulunduğu Yeri: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1324/M. 1906-1907

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Fatma

Fotoğraf No: 96

Çizim No: 82

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-10.12.2022

Ölçüleri

Başucu Taşı: 105x26-19x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu şahidesinden meydana gelen mezar örneği toprağa tamamen gömülmüş bir vaziyette bulunmuştur. Ayakucu taşı mevcut değildir. Mezar tipi tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi kalın silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri köşeleri pahlanarak yumuşatılan küçük kartuşlar içerisine işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

... oğlu kerîmesi

İlkat oğlu

İbrahim zevcesi

Fatma'nın ruhuna

Fâtîha

Sene 1324

Katalog No: 52

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1324/M. 1906-1907

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali

Fotoğraf No: 97

Çizim No: 83

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-10.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 83x25-24x4 cm

Başlık: 16x51-60 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek, doğrudan toprağa gömülmüştür. Ayakucu taşı tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi silmeler ile sağ tarafa meyilli panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına uzanan dikdörtgen bir kartuş içerisinde yer alır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan boyun kısmı nispeten kısa tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Fes tipi başlık üzerine işlenen birbirine paralel sarık dilimleri ile başlık yüzeyine hareket kazandırmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Dikkat eyle nazar kıl şu mezarım taşına

Âkıl isen gâfil olma aklını al başına

Salınıp gezerdim bak neler geldi başıma

Turâb oldum taş dikildi başıma

İlkat oğlu Ali'nin

Ruhuna Fâtiha

Sene 1324

Katalog No: 53

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1332/M. 1913-1914

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hayfer

Fotoğraf No: 98-99

Çizim No: 84-85

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-10.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 61x29-25x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 65x25-22x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Beş satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri, sağ alt köşede dikdörtgen formlu küçük bir kartuş içerisine işlenmiştir.

Yarım daire kemer formundaki tepelik kısmı düz bir silme ile gövde kısmından ayrılmıştır. Işınsal uzantılar şeklindeki bitkisel motiflerden oluşan kompozisyon tepelik yüzeyine kabartılarak işlenmiştir. Merkezde yarı üsluplaştırılmış beş yapraklı bir bahar çiçeği yer alır. Merkezdeki çiçeğin etrafına, ışınsal doğrular biçiminde uzanan ve sivri uçlarla sonlanan dilimli yaprak motifleri alçak kabartma tekniğinde işlenmiştir.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Ziyâretten murad bir duâdır

Bugün bana ise yarın sanadır

Hasan Baş oğlu Eman Efendi

Zevcesi Hayfer Ruhîcün

Fâtiha sene 1332

Katalog No: 54

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H.1332/M. 1913-1914/H. 1334/M. 1915-1916

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Esmem Esma

Fotoğraf No: 100-101

Çizim No: 86-87

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-10.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 142x35-28x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 132x32-29x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı bitkisel bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Sekiz satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, yüzeysel oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, düz silmeler ile sağ tarafa meyilli panolara ayrılmıştır. Panolar köşelerde pahlanarak yumuşatılmıştır. Giriş ibaresi, üst kısmı basık kemer formunda kavis ile sonlanan bir kartuş içerisinde yer alır. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise, alt kısımda kaş kemer formunda kavis ile sonlanan bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Yarım daire kesitli düşey yivlerle hareketlendirilen bir kuşak ile boğum yapılarak zarif bir boyun formu elde edilmiştir. Merkezde yer alan katmerli bir gül motifi, iki yanda yıldız çiçekleri ile çevrelenmiştir. Dilimli yaprak motifleri arasında yer alan Barok karakterli gül motifi ve hemen üzerindeki palmet motifi yüzeye derinlik ve hacim katmıştır. Çiçek buketini andıran bitkisel tepelik kısmından bağımsız, volütlü bir kök kısmından başlayarak “S” kıvrımı şeklinde uzanan iki yaprak motifi ve hemen altında

uçları aşağı doğru uzanan iki iri yaprak motifi omuz hizasında simetrik olarak yerleştirilmiştir. Uç kısımları yukarı doğru uzanan, beş taç yapraklı iki bahar çiçeğinin dilimli yaprakları ise bitkisel tepelik kısmı ile birleşmektedir.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i nûr-ı Kur'ân bi-hakk-ı inna enzelnâ

Fâtiha ihsân edeler dağdır ve nı'me safadır dâima

Şehri ğam (?) çerkes memleket Kafkasya bana miskin ...

Olsun Firdevs-i aşıyan duâ edeniniz dâima

Derler İlkıye oğlu İbrahim Reis'in zevcesi Esmem Esmâ

Fî 10 Rebûllevvel sene 1334

Fî 17 Şubat sene 1332

Katalog No: 55

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 102-103

Çizim No: 88-89

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-10.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 108x29-29x4 cm

Başlık: 16x49-61 cm

Boyun: 7x51 cm

Ayakucu Taşı: 98x30-30x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, diğer panolara oranla daha küçük boyutlu bir kartuş içerisinde yer alır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formulu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı Hamidiye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Başucu taşına oranla daha büyük boyuttaki taş malzemeli ayakucu taşının paralel kenarlarla yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, köşeleri pahlanarak yumuşatılmış ters “V” biçimindeki üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Ayakucu taşı iki parça hâlinde bulunmuştur.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Çıktım dağlar başına

Sahraya hâcet kalmadı

İçdim ecel şarabın

Lokmân'a hâcet kalmadı

Hep yaralar olup

Tabibe hâcet kalmadı

Yapılmış cennet şarabı

Muğare (?) hâcet kalmadı

Urfa Akçabaşı eşrafından Sa-

rı Hoca zâde ... Molla

Efendi'nin ruhîçün el-Fâtiha

Sene ... Muharrem

...

Katalog No: 56

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı

Tarihi: H. 1311/M. 1893-1894³⁴

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 104

Çizim No: 90

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-13.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 78x20-15x5

Başlık: 14x40-49

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu şahidesinden oluşan örnek, başka bir kişiye ait olan beton malzemeli çerçeve mezarın yanına yaslandırılmış bir vaziyette tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Gövde yüzeyi oldukça tahrip olmuştur.

Gövde kısmını başlığa bağlayan boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, Hamidiye kalıplı püsküllü bir fes ile nihayetlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî sene 1311

Gelmiş idim on yedi yaşıma

...

...

³⁴ Gövde yüzeyindeki aşırı tahribat nedeni ile tarih ibaresi sonradan okunabilmiştir.

...

...

...

.... yâ Rab

...

3.2.2. Dereiçi (Aktaşlar) mahalle mezarlığı

Ordu ili Perşembe ilçe merkezinden yaklaşık 2.3 km uzaklıktadır. Perşembe sahil yolunda bulunan mezarlık alanı (Görsel 105-106) (Çizim 91) fındık bahçesi içerisinde yer alır. Küçük boyutlara sahip olan mezarlık alanı, ön kısımda yüksek bir beton çevre duvarı ile çevrilmiştir. Mezarlık, kendi içerisinde küçük boyutlu bir yürüme yolu ile iki bölüme ayrılmıştır. Mezarlık alanı yoğun yabancı ot ve dikenler ile kaplıdır. Osmanlı dönemine ait kitabeli mezar taşlarının yanı sıra mezarlıkta Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ve günümüze ait mezarlar da tespit edilmiştir.

Katalog No: 57

Bulunduğu Yer: Dereiçi (Aktaşlar) Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1314/M. 1896-1897

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Çavuşzâde Molla Yakub

Fotoğraf No: 107-108

Çizim No: 92-93

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 95x35-30x3 cm

Başlık: 23x70-72 cm

Boyun: 5x58 cm

Ayakucu Taşı: 78x33-28x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, silmeler ile dikdörtgen formlu panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru uzanan üçgen formlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Fes tipi başlık üzerine sarık dilimleri ince bir işçilik ile işlenmiştir. Başlık kısmı en üstte yüzeye kabartılarak işlenen bir püskül detayı ile sonlanır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelikle sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân

Erişti ecel vermedi emân

Murada ermedim dünyada hemân

Ola cennette murâdım Hâlık-ı Rahmân

Çavuşzâde Molla Yakub

Ruhîçün Fâtiha

Sene 1314

Katalog No: 58

Bulunduğu Yer: Dereiçi (Aktaşlar) Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1338/M. 1919-1920

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 109-110

Çizim No: 94-95

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 94x29-24x3 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 69x28-24x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinde yer yer kırılmalar mevcuttur. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni sağ tarafa meyilli silmeler ile birbirinden ayrılmıştır. Giriş ibaresi, tepelik şeklini alan yuvarlak kemer formunda bir kartuş içerisinde kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'llahû

Okudular ruhuma

Fâtiha rahmeten lil'âlemîn

Çarukçu ... Osman

Zevcesi Meryem Hatun

Kızıdır sene 1338

3.2.3. Kaleyaka (çeşmeönü) mezarlığı

Perşembe ilçe merkezinden yaklaşık 3.9 km uzaklıktaki bir sahil kenarında yer almaktadır. Küçük boyutlu mezarlık, hafif eğimli bir arazi üzerinde yer alır (Görsel 111) (Çizim 96). Beton bir çevre duvarı ile çevrili olan mezarlık alanı yoğun bitki örtüsü ile kaplıdır. Osmanlı dönemine ait yedi adet kitabeli mezar taşı tespit edilmiştir.

Katalog No: 59

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: H. 1143/M. 1730-1731

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ahmed

Fotoğraf No: 112

Çizim No: 97-98

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 95x12-12x11 cm

Başlık: 32x31-63 cm

Boyun: 9x33 cm

Ayakucu Taşı: 41x17-16x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, kare prizmal bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sülüs hatlı kitabe metni, üst kısımda basık kemer formunda bir kavis ile alt kısımda ise kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan bir niş içerisine oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde işlenmiştir. Kitabe metnini birbirinden ayıran satır çizgilerine yer verilmemiştir.

Gövde kısmından başlık kısmına silindirik formlu ve nispeten uzun tutulan bir boyun kısmı ile geçiş sağlanmıştır. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz

dilimler ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı belirli bir seviyeden sonra kırıktır. Tepelik formu tespit edilememiştir.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Merhûm İbrahim Reis oğlu

Ahmed ruhuna Fâtiha sene 1143

Katalog No: 60

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: H. 1179/M. 1765-1766

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Aişe Hatun

Fotoğraf No: 113-114

Çizim No: 99-100

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 65x28-24x6 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 42x23-20x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Beş satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Gençliğe doymayan

Merhûme ve mağfûre

Bozoklu Hüseyin ehli

Aişe Hatun ruhuna

Fâtiha sene 1179

Katalog No: 61

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: H. 1181/M. 1767-1768

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ali

Fotoğraf No: 115-116

Çizim No: 101-102

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 147x32-32x3 cm

Başlık: 18x93-93 cm

Boyun: 11x44 cm

Ayakucu Taşı: 87x36-30x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Paralel kenarlarla yükselen kaide kısmından art arda sıralanan içbükey kavisler ile plaka biçimindeki gövde kısmına geçiş sağlanmıştır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, düz ve ince silmeler ile dikdörtgen formlu panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, iki yanda dilimli kemer formunda bir kavis ile üst kısımda ise uçları aşağı doğru uzanan yaprak dizisi ile sınırlandırılmıştır. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise, köşeleri pahlanarak yumuşatılmış, alt kısmı ise kaş kemer formunda bir kavis ile sonlandırılan kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. Kitabe metni, bitkisel motifli bezemelerden oluşan bir kompozisyon ile taçlandırılmıştır. Giriş ibaresi ve ikinci satır kenarlarda “S” kıvrımları ile hareketlendirilen bitkisel tepelikli sütunceler ile sınırlandırılmıştır. Ters ve düz biçimleri ile birbirine bağlanarak kemer formu elde edilen uçları volütlü “C” kıvrımları, alınlık yüzeyine hacim ve derinlik kazandırmıştır. Alınlık eksenine, boyun kısmına doğru uzanan dilimli soyut yaprak dizisi

yerleştirilmiştir. Omuz hizasında, simetrik olarak yerleştirilen iki bahar dalı motifi ile bezeme kompozisyonu tamamlanmıştır.

Plaka biçimindeki gövde kısmından, oldukça uzun tutulan silindirik formlu bir boyun ile başlık kısmına geçiş sağlanmıştır. Başucu taşı, sarık biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Oval formlu sarığın yüzeyi, sağ tarafa meyilli ince sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Meyilli sarık dilimleri, sarığın üst kısmında ikinci bir kat olarak atılan yatay bir sarık dilimi ile kesişerek yüzeye derinlik ve hacim kazandırılmıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Kimseye bâkî değildir çün gülmedim sübût

Gel oku ihlas bana bir Fâtiha etme sükût

Gel nazar eyle bu mevtâ kabrine bir ibret al

Gel nefsi fâniye fellâhû hayyun lâ yemût

Hasan Efendi zâde merhûm

El-Hâc Ali ruhuna Fâtiha

Sene 1181

Katalog No: 62

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 117

Çizim No: 103-104

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 62x30-30x7 cm

Başlık: 19x59-66 cm

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 58x29-28 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli, toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Dört satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Beşinci satır toprak altında kaldığı için okunamamıştır. Plaka biçimindeki gövde kısmı, düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, daha küçük boyuttaki dikdörtgen formlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Köşeleri pahlarak yumuşatılmış gövde kısmından kısa bir içbükey kavis ile başlık kısmına geçilmektedir. Başucu taşı fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Fes tipi başlığın yüzeyine işlenen yatay sarık dilimleri ile başlık kısmına hacim ve hareket kazandırılmıştır. Fesin sol tarafında, yüzeyden kabartılarak işlenen bir püskül detayı yer almaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, ters “V” şeklinde üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân

... vermedi emân

...

Katalog No: 63

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Reis

Fotoğraf No: 118-119

Çizim No: 105-106

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 91x28-28x3 cm

Başlık: 23x29-65 cm

Boyun: 11x45 cm

Ayakucu Taşı: 59x29-24x7 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Beş satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni altıncı satırdan itibaren toprak altında kaldığı için okunamamıştır. Plaka biçimindeki gövde kısmı ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz dilimler ile hareketlendirilmiştir. Alt kısımda, sık aralıklarla atılan ince dilimler, sağ üst köşeden başlayarak sol alt köşede, ikinci bir kat olarak atılan esnek ve dökümlü ince dilimler ise, sol üst köşeden başlayarak sağ alt köşede sonlandırılmıştır. İkinci kat destar (sarık) dilimleri, esnek ve dökümlü hâlleri ile kumaş görünümünü anımsatan ince bir işçiliğe

sahiptir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Çün ecel geldi ona olmaz eman

Cürmünü afv eyle yâ Rabbe'l-Mennân

Mağfîret kıl olmasın hâli yaman

Mazhar-ı nûr-ı şefâat kıl her Firdevs

Merhûm Seyyid Mustafa Reis

...

Katalog No: 64

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 120

Çizim No: 107

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 78x27-27x3 cm

Başlık: 20x76 cm

Boyun: 7x40 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Kitabe metni yedinci satırdan itibaren toprak altında kaldığı için okunamamıştır. Plaka biçimindeki gövde kısmı ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dilimler ile daralan küçük bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlığa bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval biçimdeki bir sarık ile sonlandırılmıştır. Ortadan ince bir kazıma çizgi ile iki bölüme ayrılan oval sarığın üst kısmı merkezdeki bir noktadan başlayarak aşağıya doğru genişleyerek inen kazıma çizgiler ile bezenmiştir. Oval sarığın ikinci bölümü ise, çift sıra hâlinde yukarıdan aşağıya doğru uzanan kazıma çizgiler ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Hallâku'l-Bâkî

Meşayıhtan (?) Perşenbeli posta hasret etmeyüp

Muradı dünya olmayan nâra hasret eyler ve nar

Firkat ile ahirete rihlet sevdan

Merhûm ve mağfûr el-muhtâc ilâ

Rahmet-i Rabbih'il-ğafur eş-Şeyh

...

Katalog No: 65

Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 121-122

Çizim No: 108-109

İnceleme Tarihi: 07.12.2022-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 113x44-35x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 72x37-33x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı, “C” ve “S” kıvrımlarının art arda sıralanması ile oluşan dilimli kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. On satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Onuncu satır belirli bir bölümünden sonra toprak altında kaldığı için okunamamıştır. Giriş ibaresi, yanlardan uçları volütlü ters ve düz “C” kıvrımları ile üst kısımda ise üç dilimli akant yaprakları dizisi ile sınırlandırılmıştır. İkinci ve üçüncü satır ise bitkisel tepelikli sütunceler ile sınırlandırılmıştır. Kitabe metninin alınlık kısmı iki yanda karşılıklı duran zarif bir gül dalı motifi ile tamamlanmıştır.

Plaka biçimindeki gövde kısmı ve bitkisel formdaki tepelik kısmı ince düz bir silme ile birbirinden ayrılmıştır. Tepelik kısmı bitkisel motiflerden oluşan bezeme kompozisyonun şeklini almıştır. Merkezde, kaideli, geniş gövdeli, dar boyunlu ve küçük bir ağız kısmına sahip olan bir vazo motifi ve vazo içerisinden çıkan çiçek dalları betimlenmiştir. Karşılıklı olarak vazo içerisinden çıkan, sağ ve sol tarafa uzanan gül dalları arasından

yukarıya doğru daha büyük boyutlu bir gül motifi uzanmaktadır. Tepelik kısmı kenarlarda ters ve düz şekilde art arda dizilen uçları volütlü “C” kıvrımları ile sınırlandırılmıştır. Tepelik yüzeyine işlenen “S” kıvrımlarının uçları ise üç dilimli yaprak dizileri ile sonlandırılarak kompozisyon tamamlanmıştır. Dilimli kemer formundaki tepelik kısmı en sonda kozalak motifi ile sonlanmıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Ya ilahi afvına muhtac olub

Lütûf ve fazlından umarım mağfîret

Çıktı emrinle tenimden çünkü ruh

Cennet'ül-Me'vada ver külle meskenet

Eyledi ukbaya azmü merhalet

Cennet içre bula ali menzelet

Giresun'lu çilesiz zâde Mehmed Ağa'nın

İsmail Yazıcı'nın zevcesi

...

3.2.4. Tarlacık (Tekke) mezarlığı

Perşembe ilçe merkezinden yaklaşık 6 km uzaklıkta yer alan bir mahalle mezarlığıdır. Mezarlık alanı eğimli bir tepe üzerinde yer almaktadır (Görsel 123-124) (Çizim 110). Etrafı beton bir çevre duvarı ile çevrili olan mezarlık kendi içerisinde iki bölüme ayrılmıştır. Mezarlık alanı yoğun bitki örtüsü ve yabani otlarla kaplıdır. Mezarlıkta defin işlemleri günümüzde de devam etmektedir.

Katalog No: 66

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1236/M. 1820-1821

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 125

Çizim No: 111

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 61x27-22x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Yuvarlak kemer formundaki tepelik kısmı düz bir silme ile gövde kısmından ayrılmıştır. Sağ köşeden başlayarak “S” kıvrımı hâlinde gelişen hareketli bir dal motifi, dilimli

yaprak motifleri ve yıldız çiçeği motifinin detaylandırıldığı bitkisel bezeme kompozisyonu alınlık yüzeyine hacim kazandırmıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuğu:

Düştüm bir çaresiz derde

Devasın sorarım her ferde

Kurtulamam ... yerde

Otuz beş erişti yaşım

Geldi ecel dikildi taşım

Hacı Mustafa zâde hafidesi

... Hanım 1236

Katalog No: 67

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1284/M. 1867-1868

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ayşe Hatun

Fotoğraf No: 126-127

Çizim No: 112-113

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 105x29-25x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 88x28-25x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir. Ayakucu taşı ise doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Dikdörtgen panolar bazı köşelerde pahlanarak yumuşatılmıştır. Giriş ibaresi, diğer panolara oranla daha küçük boyutlardaki dikdörtgen bir kartuş içerisinde kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini ede ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Emir Hüseyin

Kerîmesi Ayşe Hatun'un

Ruhîcün Fâtîha

Sene 1284

Katalog No: 68

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1285/M. 1868-1869

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mehmed Ağa

Fotoğraf No: 128-129

Çizim No: 114-115

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 128x34-27x4 cm

Başlık: 13x57-63 cm

Boyun: 7x49 cm

Ayakucu Taşı: 106x32-27 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşları, taş bir kaide içerisinde açılan yuvalara yerleştirilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Dikdörtgen panolar kısa kenarlarda pahlanarak yumuşatılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru dalgalanarak yükselen bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. “Fatıha” (dua isteği) ve tarih ibareleri aynı kartuş içerisinde yer alır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan kalın ve silindirik formu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval formu kısa bir sarık ile sonlandırılmıştır. Sarık yüzeyi, diyagonal doğrultuda uzanan nispeten kalın sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdân

Bi-hakk-ı Arş-ı A'zam nûr-ı Furkân

Gelib kabrim ziyâret eden ihvân

Edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân

Merhûm ve mağfûr Hacı Ömer Ağa

Zâde Mehmed Ağa'nın ruhîçün

Fâtiha sene 1285

Katalog No: 69

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1285/M. 1868-1869

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Hafız Halil Efendi

Fotoğraf No: 130

Çizim No: 116

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 130x35-27x6 cm

Başlık: 15x62-68 cm

Boyun: 12x54 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi düz silmeler ile köşeleri pahlanarak yumuşatılan dikdörtgen formlu panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi diğerlerine oranla daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Başlık yüzeyi, yatay ve nispeten kalın sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr topal

Hâfız Halil Efendi'nin

Ruhîcün Fâtîha

Sene 1285

Katalog No: 70

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1287/M. 1870-1871

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Cemile Hatun

Fotoğraf No: 131-132

Çizim No: 117-118

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 102x32-26-4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 88x30-24x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir. Ayakucu taşı ise doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet
Hak yerini eylesin ravza-i cennet
Ömer Ağa'nın kerîmesi
Merhûme ve mağfûre Cemile
Hatun'un ruhîçün
Fâtîha sene 1287

Katalog No: 71

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1297/M. 1879-1880

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Efendi

Fotoğraf No: 133-134

Çizim No: 119-120

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 99x33-29x4 cm

Başlık: 18x56-65 cm

Boyun: 10x54 cm

Ayakucu Taşı: 78x30-27x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, kareye yakın dikdörtgen formdaki bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve içbükey bir daralma yaparak başlık kısmına geçiş sağlayan boyun kısmı oldukça uzun tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Başlık yüzeyi, yatay ve nispeten kalın sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Hacı Ömer Ağa

Zâde Mustafa Efendi'nin

Ruhuna Fâtiha

Sene 1297

Katalog No: 72

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1298/M. 1880-1881

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: İbrahim Ağa

Fotoğraf No: 135-136

Çizim No: 121-122

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 102x33-29x5 cm

Başlık: 17x51-62 cm

Boyun: 10x55 cm

Ayakucu Taşı: 79x32-28x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir. Ayakucu taşı ise doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, diğer panolara oranla daha küçük boyutlardaki dikdörtgen bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve içbükey bir daralma yaparak başlık kısmına geçiş sağlayan boyun kısmı oldukça uzun tutulmuştur. Başucu taşı, üst kısmı alt kısmına oranla dar formdaki Hamidiye kalıplı bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet

Hak yerini eylesin ravza-i cennet

Merhûm ve mağfûr Hacı Ömer Ağa

Zâde İbrahim Ağa

Ruhîçün Fâtiha

Sene 1298

Katalog No: 73

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1298/M. 1880-1881

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Osman

Fotoğraf No: 137

Çizim No: 123

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 97x26-18x5 cm

Başlık: 17x49-57 cm

Boyun: 42 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelmektedir. Ayakucu taşı tespit edilememiştir. Başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi kalın silmeler ile köşeleri pahlanarak yumuşatılan dikdörtgen formlu panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, yukarıya doğru daralan küçük bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve içbükey bir daralma yaparak başlık kısmına geçiş sağlayan boyun kısmı oldukça uzun tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır. Fes tipi başlığın yüzeyine işlenen yatay sarık dilimleri ile başlık kısmına hacim ve hareket kazandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Fenâdan bekâya eyledi rihlet
Ede kabrini hak ravza-i cennet

Hafız oğlu

Osman Usta'nın

Ruhîcün

Fâtîha

Sene 1298

Katalog No: 74

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1313/M. 1895-1896

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Cemal Efendi

Fotoğraf No: 138

Çizim No: 124

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 97x30-17x9 cm

Başlık: 15x40-49 cm

Boyun: 41 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Sadece başucu taşından meydana gelen mezar taşı örneği yere devrik bir hâlde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Dokuz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi oval formlu küçük bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı oldukça kısa tutulmuştur. Başucu taşı, Hamidiye kalıplı püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân

Ecel geldi vermedi emân

Murada ermedim dünyada hemân
Cennette muradım Hâlık-ı Rahmân
Merhûm Hoca oğlu Aziz
Ağa'nın mahdûmu Cemal
Efendi'nin ruhîçün
Fâtiha sene 1313

Katalog No: 75

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1319/M. 1901-1902-H. 1321/M. 1903-1904

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Penbe Hatun

Fotoğraf No: 139-140

Çizim No: 125-126

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 133x28-23x5 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 124x25-20x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu taşı, taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya yerleştirilmiştir. Ayakucu taşı ise doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı bitkisel bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Sekiz satır hâlindeki talik hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, çiçek demetini anımsatan bir başlığa geçiş sağlayan zarif boyun kısmının hemen altında yer alır. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise, yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan pano içerisine kabartılarak işlenmiştir. Kitabe metnini, “S” kıvrımı yapan stilize yaprak motifleri ve dört yapraklı mine çiçeği motiflerinin art arda sıralanması ile oluşan bitkisel motifli bir bordür çevreler. Aşağıdan yukarıya doğru gelişerek yükselen bordür kuşağı, omuz hizasında iki yıldız çiçeği motifi ile sonlandırılmıştır.

Kadın başını anımsatan bitkisel tepelik kısmında, ince bir silme ile boğum yapılarak zarif bir boyun formu elde edilmiştir. Silmenin alt kısmında yer alan ve uçları aşağı doğru uzanan yaprak dizisi ardından gövdeye geçiş sağlanmıştır. Uç kısmı belirli bir seviyeden

sonra “C” kıvrımı şeklinde bir kavis ile aşağı doğru uzanan dilimli ve damarlı formdaki iki akant yaprağı motifi omuz hizasında gövde kısmı ile birleşmektedir. Boyun kısmında toplanan ve yukarıya doğru genişleyen yaprak motifleri tepelik kısmında dağılmaktadır. Sivri uçlu yaprak motifleri üzerine, katmerli bir gül motifi ve iki yanına taç yapraklı bahar çiçeği motifleri kabartılarak işlenmiştir. Diğerlerine oranla daha büyük boyutlu olan merkezdeki Barok karakterli gül motifinin iki yanına simetrik olarak yerleştirilen iki küçük inci motifi ise yüzeye hareket kazandırmıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, başucu taşı ile aynı formdaki bitkisel bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşının kenarları, aşağı kısımda yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan ince düz bir silme ile sınırlandırılmıştır. Gövde yüzeyinin merkezine, aşağıdan yukarıya doğru uzayan bir gül ağacı motifi detaylandırılarak işlenmiştir. “C” şeklinde kıvrım yapan dallar, yaprak motifleri, açılmamış gonca ve gül motiflerinden oluşan bitkisel motifli bezeme kompozisyonu tüm yüzeyi doldurmuştur.

Kadın başını anımsatan bitkisel tepelik kısmında, ince bir silme ile boğum yapılarak zarif bir boyun formu elde edilmiştir. Silmenin alt kısmında yer alan ve uçları aşağı doğru uzanan yaprak dizisi ardından gövdeye geçiş sağlanmıştır. Uç kısmı belirli bir seviyeden sonra “C” kıvrımı şeklinde bir kavis ile aşağı doğru uzanan dilimli ve damarlı formdaki iki akant yaprağı motifi omuz hizasında gövde kısmı ile birleşmektedir. Boyun kısmında toplanan ve yukarıya doğru genişleyen yaprak motifleri, tepelik kısmında dağılmaktadır. Yaprak motifleri üzerine, katmerli bir gül motifi ve iki bahar çiçeği motifi kabartılarak işlenmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh mine'l-mevt

Meskenim Tekke başı ... hâcet kalmadı

Oyuldu yaralarım cerraha hâcet kalmadı

İçtim ecel şerbetini Lokmân'a hâcet kalmadı

Yapıldı cismim sarayı mimara hâcet kalmadı

Merhûm ve mağfûr leh Mehmed Ağa'nın zevcesi

Penbe Hatun'un ruhuna Fâtîha

Fi Cemâziyelevvel sene 1321

28 Temmuz sene 1319

Katalog No: 76

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1322/M. 1904-1905

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Şakir Ağa

Fotoğraf No: 141-142

Çizim No: 127-128

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 120x34-32x5 cm

Başlık: 20x61-72 cm

Boyun: 9x53 cm

Ayakucu Taşı: 100x31-28x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, boyun kısmına doğru daralan küçük bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. “Fâtiha” (dua isteği) ve tarih ibareleri son satırda, aynı pano içerisinde yer almaktadır.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve içbükey bir daralma yaparak başlık kısmına geçiş sağlayan boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, fes tipi başlık ile sonlandırılmıştır. Fesin yüzeyi yatay doğrultuda uzanan sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Yatay sarık dilimleri ortada eğimli bir sarık dilimi ile kesilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân

Erişti ecel vermedi emân

Murada ermedi dünyada hemân

... Hâlık-ı Rahmân

Merhûm ve mağfûr Mehmed Ağa

Zâde Şakir Ağa'nın Ruhîçün

Fâtiha sene 1322

Katalog No: 77

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1325/M. 1907-1908

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Osman Nuri Efendi

Fotoğraf No: 143-144

Çizim No: 129-130

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 103x31-29x5 cm

Başlık: 18x60-65 cm

Boyun: 6x43 cm

Ayakucu Taşı: 87x29-28x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, oval formlu bir sarık ile sonlandırılmıştır. Sarık yüzeyi yatay dilimler ile hareketlendirilmiştir. Sarık tipi başlığın alt bölümü düz ve sade bırakılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formlu bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında tespit edilen tek süsleme unsuru, aşağıdan yukarıya doğru daralarak yükselen stilize bir servi ağacı motifidir. Gövde yüzeyine kazıma çizgiler ile işlenen servi ağacı motifi yeşil renkte bir boya ile boyanmıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh mine'l-mevt

Meskenim Tekke başı ... hâcet kalmadı

Oyuldu yaralarım cerraha hâcet kalmadı

İçtim ecel şerbetini Lokmân'a hâcet kalmadı

Hacı Ömer Ağa Zâde

Osman Nuri Efendi'nin

Ruhîcün Fâtîha

Sene 1325

Katalog No: 78

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1328/M. 1910-1911

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Rabia Hanım

Fotoğraf No: 145-146

Çizim No: 131-132

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 66x30-25x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 67x29-25x4 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Yarım daire kemer formundaki tepelik kısmı düz bir silme ile gövde kısmından ayrılmıştır. Alınlık kısmının merkezinde yer alan sekiz kollu stilize çiçek motifinin yalın taç yaprakları kat kat açılmaktadır. Üsluplaştırılmış çiçek motifi iki yanda üç dilimli yaprak motifleri ile sınırlandırılmıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Meskenim Tekke başı...hâcet kalmadı
Onuldu yaralarım Lokmân'a hâcet kalmadı
Turâb oldu cismim mimara hâcet kalmadı
... ömrüm harab... hâcet kalmadı
El-Hâc Ömer Ağa zâdenin ... kerîmesi
Rabia Hanım ruhuna Fâtiha

1328

Katalog No: 79

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1332/M. 1913-1914

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Zeyneb Hatun

Fotoğraf No: 147-148

Çizim No: 133-134

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 70x24-22x5 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 75x27-21x3 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Başucu ve ayakucu taşından meydana gelmektedir. Başucu ve ayakucu taşı doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dokuz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, ince düz silmeler ile dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi alın kısmında daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Taş malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Emretti Hudâ eyledi fermân
Erişti ecel vermedi emân
Murada ermedim dünyada hemân
Cennette verir Hâlık-ı Rahmân
Mehmed Ağa zâde
Şerif Ağa zevcesi
Zeyneb Hatun ruhuna
Fâtîha sene 1332

Katalog No: 80

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı

Tarihi: H. 1334/M. 1915-1916

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Süleyman Ağa

Fotoğraf No: 149

Çizim No: 135

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-21.12.2022

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 83x24-21x4 cm

Başlık: 18x49-59 cm

Boyun: 41 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli toprak mezar tipindedir. Sadece başucu taşından meydana gelen örnek doğrudan toprağa gömülmüştür.

Başucu Taşı

Taş malzemeli başucu taşı, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçiminde bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Plaka biçimindeki gövde kısmı, düz silmeler ile sağ tarafa meyilli dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, yarım daire formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Omuz hizasından itibaren başlayan ve içbükey bir daralma yaparak başlık kısmına geçiş sağlayan boyun kısmı kısa tutulmuştur. Başucu taşı, üst kısmı alt kısmına oranla dar formdaki Hamidiye kalıplı, püsküllü bir fes ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuğu:

Hüve'l-Bâkî

Yahya zâde Cemal

Efendi'nin mahdûmu Hacı

Süleyman Ağa'nın

Ruhîçün Fâtîha

Sene 1334

3.2.5. Beyli mahalle mezarlığı

Beyli Mahalle Mezarlığı merkezden yaklaşık 10 km uzaklıktadır. Küçük boyutlu mezarlık alanında Osmanlı dönemine ait on iki adet kitabeli mezar taşı tespit edilmiştir. Mezarlığın hemen yanında *Beyli Ortaokulu* yer almaktadır (Görsel 150-151) (Çizim 136). Mezarlık alanı beton bir çevre duvarı ile ortaokuldan ayrılmıştır. Yoğun bitki örtüsü ile kaplı olan mezarlık alanı oldukça bakımsız bir hâldedir. Mezar taşları 2003 yılında bir yöre sakini tarafından yapılan çerçeve mezarlara açılan yuvalara oldukça özensiz bir şekilde harç yardımı ile gömülmüştür. Bazı eserlerin tarih ibareleri tamamen beton briket çerçeveye gömüldüğü için okunamamıştır. Mezarlıkta yer alan mezar taşları bilinçli/bilinçsiz insan müdahalesi yanı sıra doğal etkenler yüzünden oldukça tahrip olmuştur. Kitabe metinlerinin rahat okunabilmesi ve süsleme motiflerinin tespiti adına milaj çalışması yapılmıştır.

Katalog No: 81

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1157/M. 1744-1745

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ömer Ağa

Fotoğraf No: 152-153

Çizim No: 137-138

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 128x32-32x5 cm

Başlık: 33x57-105 cm

Boyun: 17x49 cm

Ayakucu Taşı: 71x31-28x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun kenarı 235 cm, kısa kenarı 126 cm, yüksekliği ise 60 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir. Başucu ve ayakucu taşı ise oldukça sadedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Son satırda yer alan tarih ibaresi, alt kısmı kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. “Serdengeçti kavuk” ismi ile nitelendirilen kavuğun dışa taşkın ve eğimli oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz dilimler ile hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, dört sıra hâlinde baklava dilimleri ile bezenen yuvarlak formda yüksek bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, dilimli kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Ayakucu taşında kırıklar mevcuttur.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Ziyâretten murâd hemân duadır

Bugün bana olan yarın sanadır

Abdi Çavuş oğlu Seyyid

El-Hacı Ömer Ağa Bey’in yüz elli

Yedi senesinde Şaban ayının

Altıncı günü ruhuna Fâtiha

Sene 1157

Katalog No: 82

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1171/M. 1757-1758

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Ayşe

Fotoğraf No: 155

Çizim No: 139

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 59x31-29x8 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın (Görsel 154) uzun kenarı 245 cm, kısa kenarı 129 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 78 cm, kısa kenar yüksekliği ise 97 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dört satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuğu:

Merhûme ve mağfûre Ayşe

Hatun binti Hacı Mustafa

Ruhuna Fâtiha sene 1171

10 (?) Ramazan

Katalog No: 83

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1172/M. 1758-1759

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Fatıma Hatun

Fotoğraf No: 156-157

Çizim No: 140-141

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 46x32-30x4 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 144x32-25x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Başucu ve ayakucu taşından meydana gelen örnek, çerçeve mezarın yanına yaslanmış bir vaziyette tespit edilmiştir. Mezar tipi tespit edilememiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Dört satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde kısmı, tarih ibaresinin yer aldığı dördüncü satırdan itibaren kırıktır. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Tarih ibaresi, diğerler panolara oranla daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Ayakucu taşı iki bölüm hâlinde tespit edilmiştir.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Merhûme ve mağfûre Fatıma
Hatun binti Seyyidü'l-Hacı Ömer

Ağa ruhuna Fâtiha

Sene 1172

Katalog No: 84

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1179/M. 1765-1766

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Ağa

Fotoğraf No: 159

Çizim No: 142-143

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 102x24-24x3 cm

Başlık: -

Boyun: 11x42 cm

Ayakucu Taşı: 94x37-31x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın (Görsel 158) uzun kenarı 248 cm, kısa kenarı 120 cm, yüksekliği ise 84 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı ise kırık bir hâlde mezar üzerinde tespit edilmiştir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, gövde ve silindirik formlu bir boyun kısmından oluşmaktadır. Başlık kısmı ise mevcut değildir. Gövde yüzeyindeki tahribat nedeni ile kitabe metni yer yer okunabilmiştir. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Ayakucu taşı iki bölüm hâlinde tespit edilmiştir.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l- (?) Bâkî

... çünkü oldu ...

... ide rabbü'l-ibâd

... Mustafa'nın kim idüb ruhunu şad

... naim oldu iki cihanda ber murâd

El-Hac Mustafa Ağa zâde merhûm

Seyyid Mustafa Ağa'nın ruhîçün

El Fâtiha sene 1179

Katalog No: 85

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1191/M. 1777-1778

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: İbrahim Seyyid Ağa

Fotoğraf No: 161

Çizim No: 144

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 82x21-23x3 cm

Başlık: 19x26-32 cm

Boyun: 13x30 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın (Görsel 160) uzun kenarı 238 cm, kısa kenarı 132 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 77 cm, kısa kenar yüksekliği ise 90 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Başucu taşı, altıncı satırdan itibaren betona gömülmüştür.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz kalın dilimler ile hareketlendirilmiştir. Alt kısımda, sık aralıklarla atılan kalın dilimler, sağ üst köşeden başlayarak sol alt köşede, ikinci bir kat olarak atılan kalın dilimler ise, sol üst köşeden

başlayarak sağ alt kōřede sonlandırılmıştır. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en ũstte, konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir sũsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Gũnũmũz Tũrkçesiyle Okunuşu:

...

... nazik teni (?) Hak eyledi rũzgar (?)

(Genç)liğine doymayan

Merhũm İbrahim Seyyid Ağa

Ruhuna Fâtiha sene 1191

Gurre Zilhicce

Katalog No: 86

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1209/M. 1794-1795

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Fatma Hatun

Fotoğraf No: 162-163

Çizim No: 145-146

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 111x43-33x7 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 116x37-24x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun kenarı 274 cm, kısa kenarı 137 cm, yüksekliği ise 49 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, dilimli kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Dilimli kemer formu ile nihayetlenen tepelik kısmı ve kitabe bölümü düz bir silme ile birbirinden ayrılmıştır. Giriş ibaresi, iki yanda uçları volütlü ‘‘C’’ kıvrımları, üst kısımda ise yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sınırlandırılmıştır. Tepelik alınlığında yer alan giriş ibaresi, akant yapraklarından oluşan bir dizi ile taçlandırılmıştır. Son satırda yer alan tarih ibaresi ise, alt kısmı kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Kitabe metninin yer aldığı gövde kısmı iki yanda bitkisel tepelikli sütünceler ile sınırlandırılmıştır. Bitkisel tepelikli sütüncelerden yukarı doğru uzayan uçları volütlü

dekoratif motif, stilize yaprak motifi ile taçlandırılmıştır. Alınlık kısmı, çift sıra hâlinde, yelpaze biçiminde açılan akant yapraklarından oluşan bir dizi ile dolgulanmıştır. Uçları volütlü ve “C” şeklinde kıvrımlara sahip dilimli iki akant yaprağı, alınlık kısmında simetrik bir şekilde işlenerek yüzeye hacim kazandırılmıştır. Üst kısımda yer alan uçları volütlü “C” kıvrımlarının üzeri Barok karakterli inci taneleri ile bezenmiştir.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Ayakucu taşında kırıklar mevcuttur.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Ziyâretten murâd olan duâdır

Bugün bana ise yarın sanadır

Merhûm ve mağfûr Hacı Mustafa

Ağa zâdenin ehli merhûme

Fatma Hatun ruhuna Fâtîha

Zil (hicce / kade) sene 1209

Katalog No: 87

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1209/M. 1794-1795

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Bedircihan Kadın

Fotoğraf No: 165-166

Çizim No: 147-148

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 113x33-29x6 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 77x31-24x7 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun (Görsel 164) kenarı 291 cm, kısa kenarı 220 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 43 cm, kısa kenar yüksekliği ise 76 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, diğer panolara oranla daha küçük boyutlu bir kartuş içerisine işlenmiştir. Son satırda yer alan "Fâtiha" (dua isteği) ve tarih ibaresi ise, alt kısmı kaş kemer formunda bir kavis ile sonlanan aynı kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir. İkinci satır iki yanda bitkisel tepelikli sütunceler ile sınırlandırılmıştır. Giriş ibaresi ise, karşılıklı olarak işlenen "S" kıvrımları ve uçları volütlü "C" kıvrımlarının, orta kısımda ise üç dilimli akant yaprak dizisi ile taçlandırıldığı bir kompozisyon içerisinde yer almaktadır. Gövde kısmı, iki yanda simetrik olarak yerleştirilen zarif 3 taç yapraklı çiçek dalı motiflerinin detaylandırıldığı bitkisel bezeme motifleri ile sonlandırılmıştır.

Plaka biçimindeki gövde kısmı düz ve ince bir silme ile üçgen formdaki tepelik kısmından ayrılmaktadır. Tepelik alınlığı, merkeze ve yan kısımlara kabartılarak işlenen dilimli yapraklar ile hareketlendirilmiştir. Merkezde yer alan elips formlu bir motif, uçları volütlü “C” kıvrımları ile sınırlandırılmıştır. Tepelik yüzeyi büyük ölçüde tahrip olmuştur.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formda bir tepelik ile sonlandırılmıştır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Ziyâretten murâd bir duâdır

Bugün bana ise yarın sanadır

... İbrahim (?) Ağa zâde Seyyid

Osman Ağa'nın evladı merhûme

Ve mağfûre Bedircihan Kadın

Ruhuna Fâtiha Fî 13 Z. sene 1209

Katalog No: 88

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: H. 1218/M. 1803-1804

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Zeliha Hatun

Fotoğraf No: 167-168

Çizim No: 149-150

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri

Başucu Taşı: 139x47-37x8 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 113x38-32x9 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun kenarı 291 cm, kısa kenarı 220 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 43 cm, kısa kenar yüksekliği ise 76 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Sekiz satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Giriş ibaresi, üst kısmı basık kemer formunda bir kavis ile sonlanan kartuş içerisine işlenmiştir. Son satırda yer alan "Fâtiha" (dua isteği) ve tarih ibaresi ise, alt kısmı yuvarlak kemer formunda bir kavis ile sonlanan aynı kartuş içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Plaka biçimindeki gövde kısmı ince bir silmeler ile oluşturulan dekoratif bir pano ile üçgen formdaki tepelik kısmından ayrılmaktadır. Dekoratif pano içerisine giriş ibaresinin yer aldığı kartuş, kartuşun iki yanında ise zarif gül dalı motifleri detaylandırılarak işlenmiştir. Üçgen formdaki tepeliğin merkezine, Barok karakterli bir inci tanesi motifi yüzeyden kabartılarak işlenmiştir. İnci tanesi üstte ve altta dilimli akant motifleri, iki

yanda ise uçları volütlü “C” kıvrımları ile sınırlandırılmıştır. Tepeliğin iki yanına simetrik olarak işlenen dilimli yaprak dizisi ve “C” kıvrımları ile kompozisyon tamamlanmıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Gövde merkezinde aşağıdan yukarıya doğru daralan, uç kısımları ise sol tarafa meyilli üç adet stilize servi ağacı motifi yer almaktadır. Ortadaki diğerlerine oranla daha uzun olan servi ağacı motiflerinin gövde kısmı, üç dilimli ve dışa dönük yaprak motifleri ile hareketlendirilmiştir. Sol tarafa meyilli uç kısımlar ise yatay kazıma çizgileri ile hareketlendirilmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Hayyu'l-Bâkî

Açılmış gül gibi soldum cihanda

... beni terk eyledi fenâda

Kur'an okur bülbül idim her anda

Görüştüre bizi ravza-i cihanda

Perşenbeli Hacı Mustafa zâde

Osman Ağa'nın ehli merhûme

Zeliha Hatun'un ruhuna Fâtiha

Fi 3 C. Sene 1218

Katalog No: 89

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: -

Fotoğraf No: 170-171

Çizim No: 151-152

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 122x48-41x6 cm

Başlık: -

Boyun: -

Ayakucu Taşı: 93x37-28x6 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın (Görsel 169) uzun kenarı 235 cm, kısa kenarı 125 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 90, kısa kenar yüksekliği ise yüksekliği ise 83 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen formda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Başucu taşı, yedinci satırdan itibaren betona gömülü olduğu için tarih kısmı okunamamıştır. Giriş ibaresi, iki yanda kaş kemer formunda bir kavis ile sınırlandırılan kartuş içerisine işlenmiştir. İkinci satır, iki yanda bitkisel tepelikli sütunceler ile sınırlandırılmıştır. Giriş ibaresinin kabartılarak işlendiği kartuş, uç kısmı volütlü, ters "C" kıvrımlarının üst kısımda yuvarlak kemer formunda bir silme ile sonlandırıldığı kompozisyon içerisinde yer almaktadır. Yuvarlak kemer formundaki silme, dilimli akant yaprakları ve uç kısmı volütlü, düz "C" kıvrımları ile taçlandırılmıştır. İki yanda simetrik olarak işlenen dilimli akant yaprakları ile kompozisyon tamamlanmıştır. Plaka biçimindeki gövde kısmı ve

üçgen tepelik kısmı dekoratif panolar ile birbirinden ayrılmıştır. Kademeli düz silmeler ile birbirinden ayrılan dekoratif panolar, stilize yaprak motifleri ve dendan dizisi ile dolgulanmıştır.

Üçgen formlu tepelik alınlığının merkezinde, geniş bir gövde ve ağız formuna sahip, uçları volütlü iki kulpu bulunan, kaideli bir kâse motifi yer alır. Kâse motifinin yayvan formlu gövde kısmı, yarım daire kesitli düşey yivler ile hareketlendirilmiştir. Kâse içerisinde altı adet meyve motifi tasvir edilmiştir. Kâse motifinin iki yanında, uçları volütlü, “C” kıvrımı şeklinde aşağıdan yukarıya doğru yükselen, dilimli akant yaprağı motifi detaylandırılarak tepelik yüzeyine işlenmiştir. İri bir nar motifi, akant yaprakları arasında, kompozisyonun merkezine kabartılarak işlenmiştir. Nar motifinin etrafı, uçları volütlü, “C” şeklinde kıvrımlı, dilimli iki akant yaprağı ile sınırlandırılmıştır. Üçgen tepelik kısmı en üstte dilimli akant yaprakları ile taçlandırılmıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı, üçgen bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Gövde yüzeyinin kenarları düz yüzeyli ince silmeler ile sınırlandırılmıştır. Gövdenin merkezinde, stilize edilmiş servi ağacı motifi aşağıdan yukarıya doğru daralarak taş boyunca yükselmektedir. Merkezdeki servi ağacı motifinin gövdesi, üç dilimli ve dışa dönük stilize yaprak motifleri ile hareketlendirilmiştir. Servi ağacını saran “S” kıvrımlı bir asma dalı motifi detaylandırılarak işlenmiştir. “S” kıvrımlı asma dalı, asma dalı boyunca devam eden dilimli ve geniş yaprak motifleri, uçları spiral şeklinde kıvrımlı filizler ve üzüm salkımları ince bir işçilik ile işlenmiştir.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Bâkî

Cihanı terk edib âhir fenâdan eyledi rıhlet

Bekâda menzili âlî olub daim bula ...

Bu fâniden el çekip bekâda makamını buldu

İlahi dâr-ı ukbâda ona Mevla ede izzet

Hacı Mustafa Ağa'nın ehli merhûme

... Fâtiha

Katalog No: 90

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Ağa

Fotoğraf No: 173

Çizim No: 153

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 141x34-36x4 cm

Başlık: 39x5-103 cm

Boyun: 14x53 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın (Görsel 172) uzun kenarı 277 cm, kısa kenarı 180 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 99 cm, kısa kenar yüksekliği ise 114 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Yedi satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Başucu taşı, dua isteği ibaresinin yer aldığı yedinci satırdan itibaren betona gömülü olduğu için tarih kısmı okunamamıştır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan kalın ve silindirik formlu boyun kısmı uzun tutulmuştur. Başlık ve boyun kısmı harç malzeme ile sonradan gövde kısmına bağlanmıştır. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafâ doğru atılan çapraz dilimler ile

hareketlendirilmiştir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, üç sıra hâlinde baklava dilimleri ile bezenen yuvarlak formda yüksek bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Hüve'l-Hayyu'l-Bâkî

Ziyâretten murâd bir duâdır

Bugün bana ise yarın sanadır

Karadeniz'de Perşenbeli

Merhûm... Seyyid

El-Hacı Mustafa Ağa

Ruhuna Fâtîha

Katalog No: 91

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mutullah

Fotoğraf No: 174-175

Çizim No: 154-155

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 68x23-23x3 cm

Başlık: 23x51-61 cm

Boyun: 8x39 cm

Ayakucu Taşı: 65x32-29x5 cm

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun kenarı 235 cm, kısa kenarı 126 cm, yüksekliği ise 60 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir. Başucu ve ayakucu taşı ise oldukça sadedir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Beş satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Başucu taşı, beşinci satırdan itibaren betona gömüldüğü için tarih ibaresi okunamamıştır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşı, kavuk biçiminde bir başlık ile sonlandırılmıştır. Dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz ince dilimler ile hareketlendirilmiştir. Alt kısımda, sık aralıklarla atılan ince dilimler, sağ üst köşeden başlayarak sol alt köşede, ikinci bir kat olarak atılan ince dilimler ise, sol üst köşeden başlayarak sağ alt köşede sonlandırılmıştır. İkinci kat sarık dilimleri, esnek ve dökümlü

hâlleri ile kumaş görünümünü anımsatan ince bir işçiliğe sahiptir. Kavuk biçimindeki başlık kısmı en üstte, konik formda bir tepelik ile sonlanmaktadır.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Ayakucu Taşı

Mermer malzemeli ayakucu taşının aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı tepelik bölümünden itibaren kırıktır.

Ayakucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Süleyman Ağa'nın oğlu

Gençliğine doymayan

Murâdına ermeyen merhûm

Seyyid Mutullah'ın

.....

Katalog No: 92

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı

Tarihi: -

Malzemesi: Mermer

İşleniş Tekniği: Alçak Kabartma

Ait Olduğu Kişi: Mustafa Ağa

Fotoğraf No: 176

Çizim No: 156

İnceleme Tarihi: 23.09.2021-12.01.2023-21.05.2023

Ölçüleri:

Başucu Taşı: 95x29-29x3 cm

Başlık: 20x79-82 cm

Boyun: 7x44 cm

Ayakucu Taşı: -

Genel Tanım ve Kompozisyon Özellikleri:

Şahideli çerçeve mezar tipindedir. Sonradan yapılan beton malzemeli çerçeve mezarın uzun kenarı 245 cm, kısa kenarı 126 cm'dir. Uzun kenar yüksekliği 93 cm, kısa kenar yüksekliği ise 88 cm'dir. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Ayakucu taşı mevcut değildir.

Başucu Taşı

Mermer malzemeli başucu taşı, paralel kenarlarla yükselen plaka biçiminde dikdörtgen bir gövde kısmı, boyun ve başlık olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Altı satır hâlindeki sülüs hatlı kitabe metni, oyma tekniği ile alçak kabartma şeklinde gövde yüzeyine işlenmiştir. Gövde yüzeyi, ince düz silmeler ile panolara ayrılmıştır. Başucu taşı, yedinci satırdan itibaren betona gömüldüğü için tarih ibaresi okunamamıştır.

Gövde kısmını başlık kısmına bağlayan silindirik formlu boyun kısmı nispeten uzun tutulmuştur. Başucu taşının başlık kısmı sonradan eklenmiştir. Yüzeyi baklava dilimleri ile bezenen konik formlu külah kısmı başucu taşının boyun kısmına oturacak şekilde sonradan yerleştirilmiştir (Görsel 177). Kavuk biçimindeki başlığın dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz ince dilimler ile hareketlendirilmiştir.

Başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Kitabe Metninin Günümüz Türkçesiyle Okunuşu:

Âh ile zâr kılarak tazeliğime doymadım
Çün ecel peymânesi dolmuş murâdım almadım
Hasretâ fânî cihânda tûl-i ömür sürmedim
Fırkatâ takdîr bu imiş tûl-i ömür sürmedim
Es-Seyyid Süleyman Ağa bin
Hacı Mustafa Ağa Ruhuna El-Fâtîha

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

“Ordu İli Altınordu ve Perşembe İlçesi Örnekleriyle Osmanlı Mezar Taşları” başlıklı tez çalışmasında, Ordu ili Altınordu ve Perşembe ilçelerine ait mezarlık alanlarında yer alan Osmanlı dönemine ait mezar taşları incelenmiştir.

Altınordu ilçesine bağlı Güzelyalı Asri Mezarlığı’nda 3 adet (1 kadın, 2 erkek) başucu taşı, 3 adet ayakucu taşı; Yeşiltepe Şehir Mezarlığı’nda 10 adet (5 kadın, 5 erkek) başucu taşı, 7 adet ayakucu taşı; Akçatepe Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı; Hatipli Mahalle Mezarlığı’nda 7 adet (2 erkek, 5 kimliği tespit edilememiştir) başucu taşı, 2 adet ayakucu taşı; Terzili Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı, 1 adet ayakucu taşı; Saraycık Mahalle Mezarlığı’nda 1 adet (erkek) başucu taşı, 1 adet ayakucu taşı; Ataköy Şahıs Bahçesinde (Mustafa Uzunlar’a ait) 3 adet (2 erkek, 1 cinsiyet tespit edilememiştir) başucu taşı; Sağırlı Mahalle Mezarlığı’nda ise 13 adet (4 kadın, 9 erkek) başucu taşı, 7 adet ise ayakucu taşı olmak üzere toplam 39 başucu taşı, 21 ayakucu taşı tespit edilmiştir.

Perşembe ilçesine bağlı Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı’nda 17 adet (6 kadın, 11 erkek) başucu taşı, 7 adet ayakucu taşı; Dereiçi (Aktaşlar) Mahalle Mezarlığı’nda 2 adet (1 kadın, 1 erkek) başucu taşı, 2 adet ayakucu taşı; Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı’nda 7 adet (2 kadın, 5 erkek) başucu taşı, 6 adet ayakucu taşı; Tarlacık (Tekke) Mezarlığı’nda 15 adet (6 kadın, 9 erkek) başucu taşı, 10 adet ayakucu taşı; Beyli Mahalle Mezarlığı’nda 12 adet (6 kadın, 6 erkek) başucu taşı, 8 adet ayakucu taşı olmak üzere toplam 53 başucu taşı, 33 ayakucu taşı tespit edilmiştir. Tespit edilen mezar taşları hazırlanan gözlem fişine göre; katalog numarası, bulunduğu yer, tarihi, inceleme tarihi, malzemesi, işleniş tekniği, ait olduğu kişi, ölçüleri, kitabe metni, genel tanım ve kompozisyon özellikleri bakımından detaylı bir şekilde incelenmiştir.

İncelenen 92 mezar örneğinin 54’ünde (Kat. No: 1, 2, 3, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 22, 23, 27, 28, 30, 32, 34, 36, 39, 41, 42, 45, 50, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 91) ayakucu taşı mevcuttur. 38 mezar örneğinin (Kat. No: 4, 7, 9, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 29, 31, 33, 35, 37, 38, 40, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 56, 64, 66, 69, 73, 74, 80, 82, 85, 90, 92) ise ayakucu taşı günümüzde mevcut değildir.

Tespit edilen 92 mezarın 31 tanesi (Kat. No: 3, 4, 6, 8, 9, 13, 30, 34, 35, 36, 43, 46, 48, 51, 53, 54, 58, 60, 65, 66, 67, 70, 75, 78, 79, 82, 83, 86, 87, 88, 89) kadınlara, 55 tanesi (Kat. No: 1, 2, 5, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 55, 56, 57, 59, 61, 62, 63, 64, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 80, 81, 84, 85, 90, 91, 92) ise erkeklere aittir. Hatipli mahalle mezarlığında tespit edilen 5 mezar örneği (Kat. No: 15, 17, 18, 19, 20) ve Ataköy şahıs bahçesinde tespit edilen bir mezar örneğinin (Kat. No: 25) ise kimliği belirlenememiştir.

İncelenen 92 mezar taşının 4'ü (Kat. No: 24, 25, 59, 81) 18. yüzyılın ilk yarısına, 11'i (Kat. No: 4, 26, 40, 60, 61, 82, 83, 84, 85, 86, 87) 18. yüzyılın ikinci yarısına, 12'si (Kat. No: 5, 6, 14, 15, 22, 27, 28, 29, 41, 42, 68, 88) 19. yüzyılın ilk yarısına, 29'u (Kat. No: 1, 2, 7, 8, 9, 16, 17, 30, 31, 32, 33, 34, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 57, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74) 19. yüzyılın ikinci yarısına, 20'si (Kat. No: 10, 11, 12, 18, 19, 23, 35, 36, 37, 51, 52, 53, 54, 58, 75, 76, 77, 78, 79, 80) 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 16 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 3, 13, 20, 21, 38, 39, 55, 56, 62, 63, 64, 65, 89, 90, 91, 92) tarih kısmı, aşırı tahribat, toprak altında kalma veya kırılma gibi çeşitli nedenler ile okunamamıştır.

4.1. Mezar Tipleri

İncelenen mezarlık alanlarında “şahideli toprak mezar tipi”, “şahideli ve çerçeveli mezar tipi” ve “şahideli açık lahit biçimi mezar tipi” olmak üzere üç ayrı mezar tipi olduğu saptanmıştır. Mezar tipleri arasında en yaygın rastlanan tip ise şahideli basit toprak mezar tipi olmuştur.

Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 4 mezar taşı örneği (Kat. No: 32, 33, 35, 37) toprak seviyesindeki beton bir zemine gömülü hâlde veya zeminden hafif yüksek taş bir kaide içerisinde açılan yuvaya gömülü bir hâlde tespit edilmiştir.

Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen bir mezar taşı örneği (Kat. No: 38) ve Düz Mahalle Ormancı Mezarlığın'da tespit edilen bir mezar taşı örneği (Kat. No: 51) tamamen toprağa gömülü bir hâlde bulunduğu için mezar tipi tespit edilememiştir. Ayrıca 4 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 4, 7, 56, 83) başka bir nesnenin yanında dayalı bir hâlde bulunmaları sebebiyle mezar tipleri tespit edilememiştir.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen 5 mezar taşı örneğinden 2'si (Kat. No: 40, 44) beton bir zemin içerisine gömülü bir hâlde, 2'si ise (Kat. No: 41, 42) zeminden hafif yüksek, taş bir kaide içerisinde açılan yuvalara gömülü bir hâlde tespit edilmiştir. 1 mezar taşı örneğinin ise (Kat. No: 45) başucu taşı doğrudan toprağa gömülmüş bir hâlde,

ayakucu taşı ise toprak seviyesindeki bir çerçeve mezarın kısa kenarında gömülü bir hâlde tespit edilmiştir.

Tarlacık Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 7 mezar taşı örneği (Kat. No: 66, 67, 68, 69, 70, 72, 75) zemin seviyesinden hafif yüksek, taş bir kaide içerisinde açılan yuvalara gömülü bir hâlde tespit edilmiştir. Ayrıca 1 mezar taşı örneği (Kat. No: 74) ise yere devrilmiş bir hâlde tespit edilmiştir.

4.1.1. Şahideli toprak mezar tipi

Ölünün doğrudan toprakta açılan bir mezar çukuruna gömüldüğü, mezarın baş ve ayak tarafına ise kişiyi tanıttığı bir mezar taşının yerleştirildiği basit mezar tipidir. Genellikle bir başucu ve ayakucu taşından meydana gelmekle birlikte, sadece başucu veya sadece ayakucu taşından meydana gelen örnekler de mevcuttur.

İncelenen 92 mezar örneğinin 47'si (Kat. No: 1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 30, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 71, 73, 76, 77, 78, 79, 80) basit toprak mezar tipindedir. İncelenen 47 mezar örneğinin 29'u (Kat. No: 1, 3, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 30, 50, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 71, 76, 77, 78, 79) bir başucu ve ayakucu taşından oluşmaktadır. 18 mezar örneği (Kat. No: 9, 15, 17, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 43, 46, 47, 48, 49, 52, 64, 73, 80) ise sadece başucu şahidesine sahip toprak mezar tipindedir.

Şahideli toprak mezar örneklerinin 24'ü (Kat. No: 1, 5, 10, 11, 12, 21, 24, 26, 47, 49, 50, 52, 55, 57, 59, 61, 62, 63, 64, 71, 73, 76, 77, 80) erkeklere, 16'sı (Kat. No: 3, 6, 8, 9, 13, 30, 43, 46, 48, 53, 54, 58, 60, 65, 78, 79) ise kadınlara aittir.

Ataköy şahıs bahçesinde tespit edilen 2 mezar taşı örneği (Kat. No: 24, 25) Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen 1 mezar taşı örneği (Kat. No: 59) 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 3 mezar taşı örneği (Kat. No: 26, 60, 61) 18. yüzyılın ikinci yarısına, 3 mezar taşı örneği (Kat. No: 5, 6, 15) 19. yüzyılın ilk yarısına, 15 mezar örneği (Kat. No: 1, 8, 9, 16, 17, 30, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 57, 71, 73) 19. yüzyılın ikinci yarısına, 14 mezar taşı örneği (Kat. No: 10, 11, 12, 18, 19, 52, 53, 54, 58, 76, 77, 78, 79, 80) 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 9 mezar taşı örneğinin ise (Kat. No: 3, 13, 20, 21, 55, 62, 63, 64, 65) tarihi tespit edilememiştir.

4.1.2. Şahideli çerçeve mezar tipi

İsminden de anlaşılacağı üzere bu tip mezarlarda mezarın etrafı doğal taş, mermer veya beton bir malzeme ile belirli bir seviyeye kadar örülerek bir çerçeve kısmı oluşturulur. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan çerçeve mezarın kısa kenarlarında açılan yuvalara ise genellikle bir başucu ve ayakucu taşı dikilmektedir. İncelenen örnekler arasında, Akçatepe Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen örnek (Kat. No: 14), ada olarak düzenlenen bir çerçeve mezar grubu içerisinde tespit edilmiştir.

Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 4 mezar örneği (Kat. No: 31, 34, 36, 39) bu gruba dâhildir. Tespit edilen 4 mezardan 2'si (Kat. No: 31, 34) 19. yüzyılın ikinci yarısına, 1 örnek ise (Kat. No: 36) 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. İncelenen 1 mezarın ise (Kat. No: 39) tarihi tespit edilememiştir.

Ayrıca Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 2) sonradan yapılan günümüz mermer malzemeli bir çerçeve mezar içerisinde tespit edilmiştir. Beyli Mahallesi'nde tespit edilen 11 mezar taşı örneği (Kat. No: 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92) ise 2003 yılında yapıldığı saptanan ve orijinal olmayan çerçeve mezarların kısa kenarlarında açılan yuvalara yerleştirilmiştir. Bu sebeple tespit edilen mezar taşları çerçeveli mezar tipi grubunda değerlendirilmiştir.

4.1.3. Şahideli açık lahit biçimi mezar tipi

Altınordu ilçesinde tespit edilen 5 mezar örneği (Kat. No: 22, 23, 27, 28, 29) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir.

Terzili Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 22) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezar, düzgün kesme taşların yan yana ve üst üste dizilmesi ile oluşturulmuştur. Başucu ve ayakucu taşları, mezarın kısa kenarlarında yer alan üç köşeli bir kaide üzerinde yükselmektedir.

Saraycık Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 23) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezar, düzgün kesme taşların yan yana ve üst üste dizilmesi ile oluşturulmuştur. Başucu ve ayakucu taşları, açık lahit biçimi mezarın kısa kenarlarında, iki yanda dış ve içbükey

kavislerin sınırladığı bir kaide üzerinde yükselmektedir. Kaidenin dış yüzeyine, tam eksene stilize bir ağaç motifi bezenmiştir. Stilize ağaç motifi, uçları volütlerle sonlanan kıvrım dallar ile hareketlendirilmiştir. Kaide kısmı kenarlarda düz silmeler ile sınırlandırılmıştır.

Sağırli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 27) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezarın kısa kenarları düzgün kesme taşlarla, uzun kenarları ise altta düzgün kesme taş, üstte ise daha küçük boyutlardaki düzgün olmayan kaba yonu taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Blok taşların aralarında bağlayıcı unsur olarak yer yer harç malzeme kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yer almaktadır. Başucu ve ayakucu taşı, üçgen formdaki bir kaide üzerinde yükselmektedir. Ayakucu taşının yükseldiği kaidenin dış yüzeyi, kaş kemer formu ile sonlanan küçük bir niş, iki kabara motifi ve bir yarım daire motifi ile hareketlendirilmiştir.

Sağırli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 28) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Açık lahit biçimi mezar düzgün kesme taşlarla örülerek oluşturulmuştur. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarlarında başucu ve ayakucu taşı yükselmektedir. Kısa kenarların dış yüzeyleri kareye yakın dikdörtgen formdaki kabartmalar ile hareketlendirilmiştir.

Sağırli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar örneği (Kat. No: 29) şahideli ve açık lahit biçimi mezar tipindedir. Lahit biçimi mezar düzgün kesme blok taşlarla örülerek oluşturulmuştur. Blok taşların aralarında bağlayıcı unsur olarak yer yer harç malzeme kullanılmıştır. İçi belirli bir seviyeye kadar toprakla doldurulan mezarın kısa kenarında başucu taşı yükselmektedir. Başucu taşının yükseldiği kaidenin dış yüzeyinde, ortada ters bir üçgen motifi, iki yanında ise kabara motifleri yüksek kabartma şeklinde işlenmiştir. Ayakucu taşı günümüze ulaşamayan mezarın kısa kenarında yer alan kaide bölümü ise mezarın iç yüzüne bakan kısımda üç kabara motifi ile hareketlendirilmiştir.

4.2. Mezar Taşı Formları

4.2.1. Dikdörtgen plaka gövdeli mezar taşları

4.2.1.1. Aşağıdan yukarıya doğru genişleyen mezar taşları

Tez kapsamında incelenen 92 başucu taşının 69'u (Kat. No: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 60, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 82, 83, 86, 87, 88, 89) aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen dikdörtgen plaka biçimindeki bir gövde kısmına sahiptir. 65 örneğin 30'u (Kat. No: 3, 4, 8, 9, 13, 30, 34, 35, 36, 43, 46, 48, 51, 53, 54, 58, 60, 65, 66, 67, 70, 75, 78, 79, 82, 83, 86, 87, 88, 89) kadınlara, 35'i (Kat. No: 1, 2, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 21, 22, 23, 24, 31, 32, 33, 37, 38, 39, 40, 45, 47, 49, 50, 52, 56, 57, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 80) ise erkeklere aittir. Hatipli Mezarlığı'nda tespit edilen 5 mezar taşının ise (Kat. No: 15, 17, 18, 19, 20) kime ait olduğu saptanamamıştır. Tespit edilen 66 mezar taşı örneğinin 1'i (Kat. No: 24) 18. yüzyılın ilk yarısına, 7'si (Kat. No: 4, 40, 60, 82, 83, 86, 87) 18. yüzyılın ikinci yarısına, 4'ü (Kat. No: 14, 22, 66, 88) 19. yüzyılın ilk yarısına, 27'si (Kat. No: 1, 2, 7, 8, 9, 16, 30, 31, 32, 33, 34, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 57, 67, 68, 69, 80, 71, 72, 73, 74) 19. yüzyılın ikinci yarısına, 19'u (Kat. No: 10, 11, 12, 23, 35, 36, 37, 51, 52, 53, 54, 58, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 89) 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 7 mezar taşı örneğinin ise (Kat. No: 3, 13, 21, 38, 39, 56, 65) tarihi tespit edilememiştir.

4.2.1.2. Paralel kenarlarla yükselen mezar taşları

Tez kapsamında incelenen 92 başucu taşının 17'si (Kat. No: 6, 27, 28, 29, 41, 42, 55, 61, 62, 63, 64, 81, 84, 85, 90, 91, 92) paralel kenarlarla yükselen dikdörtgen bir gövde kısmına sahiptir. 16'sı (Kat. No: 27, 28, 29, 41, 42, 55, 61, 62, 63, 64, 81, 84, 85, 90, 91, 92) erkeklere, 1'i ise (Kat. No: 6) kadına aittir.

Paralel kenarlarla yükselen gövdeye sahip 11 başucu taşının (Kat. No: 6, 27, 28, 41, 42, 61, 62, 63, 81, 84, 91) ayakucu taşları aşağıdan yukarıya genişleyerek yükselen plaka/levha formundadır. Tespit edilen 4 mezar taşı örneği (Kat. No: 61, 81, 84, 85) 18. yüzyılın ikinci yarısına, 5 mezar taşı örneği (Kat. No: 6, 28, 29, 41, 42) ise 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 7 mezar taşı örneğinin ise (Kat. No: 55, 62, 63, 64, 90, 91, 92) tarihi tespit edilememiştir.

4.2.2. Kare Prizmal Gövdeli Mezar Taşları

Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen 1 mezar taşı örneği ise (Kat. No: 59) kare prizmal biçimindeki bir gövde kısmına sahiptir.

4.3. Başlık Tipleri ve Tepelikler

Osmanlı mezar taşlarının en karakteristik bölümü, mezar sahiplerinin kadın veya erkek oluşlarını, dinî veya ilmî karakterini, mesleklerini, toplum içerisindeki statülerini bizlere bildiren “başlık” bir diğer adıyla “serpuş” (Koçu, 1969: 204; Yücedağ, 2017: 43) kısımlarıdır. Başlıklar genel itibariyle başı sıcak, soğuk veya yağış gibi doğal etkilerden korumak için kullanılmıştır. Osmanlı döneminde günlük hayatın bir parçası olarak giyilen ve kıyafeti tamamlayan başlıklar ayrıca kültürel ve ideolojik birer semboldür. Kişinin yaşamında giydiği başlıklar ölümünden sonra mezar taşlarına yansıtılmıştır. Osmanlı dönemi mezar taşlarında başucu taşının en üst kısmına ince bir işçilik ile işlenen, dinî veya gündelik gerekliliği temsil eden bu başlıklar; erkek başlık tipleri ve kadın başlık tipleri olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Erkek mezar taşları çoğunlukla fes, kavuk ve sarık biçimindeki başlıklar ile sonlanırken, kadın mezar taşları daha çok hotoz adı verilen bir başlık veya çeşitli tepelikler ile taçlandırılmıştır.

4.3.1. Başucu taşları

4.3.1.1. Erkek mezar taşları başlık ve tepelikleri

Altınordu ve Perşembe ilçelerinde yer alan mezarlık alanlarında tespit edilen erkek mezar taşlarında sarık, kavuk ve fes olmak üzere belirgin olarak üç ayrı başlık tipinin kullanıldığı saptanmıştır.

İncelenen mezar taşları arasında başlık veya tepelik bölümlerinin kırık olmasından dolayı başlık tipi tespit edilemeyen mezar taşı örnekleri de mevcuttur. Ataköy şahıs bahçesinde tespit edilen ve 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen 2 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 24, 25) başlık/tepelik kısımları kırıktır.

Sağırli mahallesinde tespit edilen 1 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 39) başlık/tepelik kısmı kırık olmasına rağmen kitabe metninde geçen “*merhum ve mağfur leh*” ifadesinden mezar taşının bir erkeğe ait olduğu saptanmıştır.

Sarık; başlığa sarılma veya dolanma özelliğinden dolayı bu ismi alan ve “tülbent”, “ağbani” ve “şal” gibi bezlere nispet eden bir sözcüktür. Farsça'da “destâr” olarak

adlandırılmıştır. Osmanlı döneminde sarığın yanı sıra destâr tabiri de yaygın olarak kullanılmıştır (Bozkurt, 2009: 152-153). Başlık yüzeyine sarılan sarığın daha sık ve yoğun olduğu, bundan ötürü tepelik kısmının çok az görüldüğü veya sarık altında kalarak hiç görünmediği başlıklara sarık ismi verilmiştir. Sarık kısmının nispeten kısa tutulduğu, konik veya yuvarlak formdaki başlık kısmının ise daha belirgin olduğu örnekler kavuk tipi başlıklar olarak adlandırılmıştır. Sarık tipi başlıkların, sarık altında kalan başlığın formuna veya sarığın sarılış biçimine göre farklı isimler aldığı saptanmıştır.

Basık kürevi bir forma sahip olup, yüzeyi diyagonal doğrultuda uzanan kazıma çizgiler ile hareketlendirilmiş formdaki sarık tipinde 1 eser tespit edilmiştir. Kaleyaka (Çeşmeönü) mezarlık alanında tespit edilen mezar taşı (Kat. No: 64) sarık tipinde bir başlık ile nihayetlendirilmiştir. Orta kısımda yatay bir sarık dilimi ile iki bölüme ayrılan sarığın üst kısmı merkezdeki bir noktadan başlayarak aşağıya doğru genişleyerek inen kazıma çizgilerle, alt kısım ise çift sıra hâlinde, yukarıdan aşağıya doğru uzanan diyagonal kazıma çizgiler ile hareketlendirilmiştir. Mezar taşının bir bölümü toprak altında kaldığı için tarihi tespit edilememiştir.

Oval formlu başlık yüzeyinin diyagonal doğrultuda uzanan sarık dilimleri ile hareketlendirildiği sarık tipinde 5 eser tespit edilmiştir. Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 1) ile 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 32), Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 49), Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen çmezar taşı örneği (Kat. No: 68), kısa ve oval formlu başlık yüzeyinin diyagonal doğrultuda uzanan nispeten kalın sarık dilimleri ile hareketlendirildiği sarık tipi bir başlık ile sonlanır.

Kitabe metinlerinde ise (Kat. No: 1) “Bey”, (Kat. No: 29, 32, 68) “Ağa” ve (Kat. No: 70) “Efendi” ifadeleri geçmektedir.

Alt kısımda diyagonal doğrultuda uzanan ince sarık dilimlerinin dıştan ikinci bir kat hâlinde yatay bir sarık dilimi ile kesildiği oval formlu sarık tipinde 1 eser mevcuttur. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 61) bu tipteki bir sarık ile sonlanır.

Altta paralel doğrultuda uzanan sarık dilimlerinin üstte diyagonal doğrultuda uzanan enli bir şerit ile nihayetlendirildiği oval formlu sarık tipinde bir başlık ile taçlandırılan

3 eser tespit edilmiştir. Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 2), Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 42) ve Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 29) bu tipteki bir sarık ile sonlanır.

Oval formlu başlık yüzeyinin birbirine paralel doğrultuda uzanan ince sarık dilimleri ile hareketlendirildiği sarık tipinde 1 eser tespit edilmiştir. Tarlacık Tekke Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 77) bu tipteki bir sarık ile sonlanır. Kitabe metninde “Efendi” ifadesi geçmektedir.

Hatipli mezarlığında tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği ise (Kat. No: 16) oval formlu, yüzeyi ise oldukça sade ve düz bırakılan sarık tipi bir başlık ile sonlandırılmıştır.

Kavuk; Fes tipi başlığın kullanımının zorunlu hâle getirildiği zamana kadar insanlar arasında en yaygın kullanılan başlık tipi kavuk olmuştur. Kavuk, içi boşalmış/kof anlamına nispet eden “*Kav*” kökünden türetilmiş bir isimdir. Kavuk tipi başlıkların tepe kısmı hariç diğer bölümünün mutlaka tülbent veya şal gibi kumaşlar ile sarıldığı bilinmektedir. Yüzü çuhadan yapılan ve iç kısmında bir astarı bulunan kavuğun bezine işlenen desenin ve bez üzerine sarılan tülbentin sarılış şekline göre farklı isimler aldığı bilinmektedir (Koçu, 1969: 148-150). Halit Çal, festen önce giyilen kavuk tipi başlıkların, genellikle bir sarık (tülbent) ile sarılmalarından ötürü sarık tipi başlıklar ile aynı anlamda kullanıldığını ifade etmektedir (2000: 209).

Tez çalışmasına konu olan 14 başucu taşının (Kat. No: 21, 22, 26, 27, 28, 40, 41, 59, 63, 81, 85, 90, 91, 92) kavuk biçimi başlık ile taçlandırıldığı saptanmıştır. Kavuklardan 4 tanesi “***Dardağan Tipi***”, 7 tanesi “***Serdengeçti Tipi***”, 1 eser (Kat. No: 27) baklava dilimli yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli kavuk tipinde³⁵, 1 eser (Kat. No: 59) ise külah biçiminde başlıklı ve çapraz eğimde dilimli kavuk tipindedir.

Dardağan Başlık; Reşat Ekrem Koçu, “*Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*” isimli eserinde yer alan “*Dardağan*” maddesinde şu tanımlamayı yapmıştır: “*Perişan, dağınık, darmadağın; perişan, dağınık şekilde sarılmış sarık.*”

³⁵ Üst kısmı kubbemsi bir formda yuvarlak, yüzeyi ise muhtelif desenler ile hareketlendirilmiş, sarık kısmı ise genellikle çapraz sarık dilimleri ile belirginleştirilmiş başlık tipi “Kuka” ismini almaktadır. Bkz. (İşli, 2009: 132, 134; Köşklü & Gökler, 2023: 257).

...Biz Dardağan adını taşımış bir yeniçeri serpuşu, başlığı bilmiyoruz; Dardağan yukarıda târif ettiğimiz gibi sarığın mühmel, dağınık sarılmış şeklinin adıdır.” (1969: 86). Bu görüşün aksine, dardağan tipi başlıkların daha çok yeniçeriler tarafından kullanıldıkları kabul edilmektedir. Hacimli bir görünüşe sahip olan bu tip başlıklara sarılan sarık dilimlerinin yoğun tutulma amacının ise başlığı kullanan yeniçeri askerinin kefenini başı üzerinde taşıma düşüncesi (İşli, 2009: 120; Gündoğdu & Şeyban, 2021: 276) ile ilgili olduğu kabul edilir. Dardağan tipi başlıkların yeniçeri askerleri haricinde kapıkulu askerleri tarafından da (Köşklü & Gökler, 2023: 258) kullanıldıkları kabul edilen bir başka görüştür.

İncelediğimiz örnekler içerisinde 4 mezar taşı (Kat. No: 40, 41, 63, 91) dardağan tipi bir kavuk ile taçlandırılmıştır. Tespit edilen 3 mezar taşı (Kat. No: 41, 63, 91) örneğinin, dışa taşkın oval formlu sarık kısmı, çift kat hâlinde sağ ve sol tarafa doğru atılan çapraz ince sarık dilimleri ile hareketlendirilmiştir. Alt kısımda, sık aralıklarla atılan ince dilimleri, sağ üst köşeden başlayarak sol alt köşede, ikinci bir kat olarak atılan ince sarık dilimleri ise, sol üst köşeden başlayarak sağ alt köşede sonlandırılmıştır. İkinci kat sarık dilimleri, esnek ve dökümlü hâlleri ile kumaş görünümünü anımsatan ince bir işçiliğe sahiptir.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 41) kitabe metninde “Marangoz” ve “Reis” ifadeleri, Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı’nda tespit edilen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 63) kitabe metninde “Seyyid” ve “Reis” ifadeleri geçmektedir.

Serdengeçti Başlık; savaşlarda korkusuzca en önde çarpışan ve girdikleri mücadelelerden sağ çıkıp ayrıcalık kazanan askerlerin “*Serdengeçti Kavuşu*” adında bir kavuk ile ödüllendirildiği bilinmektedir. Serdengeçti birliğinin tamamen gönüllülük esasına dayalı bir askerî sınıf olduğu kabul edilir (Özcan, 2009: 554). Dardağan kavuşun farklı bir formu olduğu (Kökrek, 2015: 50) düşünülen serdengeçti kavukların genellikle sarık kısımları bir nişan olarak sağ veya sol tarafa doğru eğimli bir vaziyettedir (İşli, 2009: 136).

Hatipli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen mezar taşı örneği (Kat. No: 21), Terzili Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 22), Ataköy şahıs bahçesinde tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 26), Sağırılı Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 28), Beyli mahallesinde tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen 2 mezar taşı örneği (Kat. No: 81,

85) ile tarihi tespit edilemeyen 1 mezar taşı örneği (Kat. No: 90), “*Serdengeçti kavuk*” olarak nitelendirilen bir kavuk ile sonlanır.

Kitabe metinlerinde ise (Kat. No: 22) “Kadızzade” ve “Ağa”, (Kat. No: 28) “Ağa”, (Kat. No: 81) “Ağa” ve “Bey”, (Kat. No: 90) “Ağa” ifadeleri geçmektedir.

Fes; adını Fas şehrinden alan kırmızı renkli bir başlıktır. Fes, Kaptan-ı Derya Hüsrev Paşa vasıtasıyla tanınmıştır (Koçu, 1969: 113). 1829 yılında II. Mahmud’un gerçekleştirdiği kıyafet devrimi sonucunda ise resmî bir başlık olarak kabulü gerçekleşmiştir. Kırmızı renkli keçesi ve düz tablası üzerinden aşağıya doğru sarkan siyah renkli püskül detayı fes için belirleyici iki unsurdur (Laqueur, 1997: 139). Fes tipi başlıklar kalıplarına göre kendi içerisinde Azîziye, Hamidîye ve Mahmudîye olmak üzere alt bölümlere ayrılmıştır (Ökçesiz, 2013: 22).

Tez konumuz kapsamında incelenen 23 mezar taşı örneği (Kat. No: 10, 11, 12, 23, 31, 33, 37, 44, 45, 47, 50, 52, 55, 56, 57, 62, 69, 71, 72, 73, 74, 76, 80) fes tipi bir başlık ile nihayetlendirilmiştir.

Alt çapı ve üst çapı arasındaki oranın ve eğimin fazla olmadığı, gövde kısmının ise Azîziye kalıplı fese oranla daha uzun olduğu fesler **Hamîdiye kalıplı fes** olarak adlandırılmıştır. İncelenen mezar taşı örneklerinin 9 tanesi (Kat. No: 12, 33, 47, 50, 55, 56, 72, 74, 80) Hamidîye kalıplı fes ile taçlandırılmıştır. Kitabe metinlerinde ise (Kat. No: 12) “Efendi”, (Kat. No: 33) “Ağa”, (Kat. No: 49) “yazıcızâde”, (Kat. No: 55) “Molla” ve “Efendi”, (Kat. No: 72) “zâde” ve “Ağa”, (Kat. No: 74) “Efendi”, (Kat. No: 80) “Ağa” ifadeleri geçmektedir.

Mahmudîye kalıplı fesin üst kısmı alt kısmına oranla daha geniş ve dışa taşkındır. İncelenen mezar taşı örneklerinin 2’si (Kat. No: 44, 45) ise Mahmudîye kalıplı bir fes ile taçlandırılmıştır.

Ayrıca fes tipi başlıklar arasında değerlendirildiği saptanan ve “Sarıklı Fesler”³⁶ olarak adlandırılan grubuna dâhil edebileceğimiz 12 tane (Kat. No: 10, 11, 23, 31, 37, 52, 57, 62, 69, 71, 73, 76) başlık tespit edilmiştir. Bu tür başlıklarda genel olarak fes kalıbının üzerine yatay doğrultuda uzanan sarık dilimleri sarılır. Bazı örneklerde sarık dilimleri başlık yüzeyini tamamen sarar. Ayrıca sarığın alttaki başlığı tamamen sarmadığı örneklerde sarığın tablası veya alt kısmı görünmektedir. Fes tipi başlığın gövdesine

³⁶ Detaylı bilgi için ayrıca bkz. (Çal, 2000: 212; Hanoğlu, 2015: 1917-1918).

yatay ve enli düz bir bant şeklindeki sarığın dolandığı örnekler (Kat. No: 31, 37) de mevcuttur.

İncelenen örnekler arasında Azîziye kalıplı fese rastlanmamıştır.

19. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen 1 örnek (Kat. No: 14) ise *yarım daire kemer formunda* bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Yarım daire kemer formundaki tepelik alınlığı yüzeyine, merkezde yer alan on iki dilimli bir çiçek motifi ve bu motifin etrafında içten dışa doğru uzanan on iki kollu, kurdele ucu şeklinde sonlanan ışımsal uzantılar kabartılarak işlenmiştir. Akçatepe mezarlığında tespit edilen mezar taşı örneğinin ait olduğu kişi tespit edilememiştir.

4.3.1.2. Kadın mezar taşları başlık ve tepelikleri

İncelenen kadın mezar taşları içerisinde sadece 1 eser başlık ile taçlandırılmıştır. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı'nda bulunan ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen mezar taşı örneği (Kat. No: 6) *Hotoz* adı verilen mantar biçimindeki bir başlıkla taçlandırılmıştır. Kitabe metninde “Hatun” ifadesi geçmektedir.

Güzelyalı mezarlığında tespit edilen mezar taşı (Kat. No: 3) *dilimli kemer* formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örneği ise (Kat. No: 65) uçları volütlü “S” ve “C” kıvrımlarının art arda sıralanması sonucu oluşan kompozisyona göre biçimlenmiştir. Merkezde, kaideli, geniş gövdeli, dar boyunlu ve küçük bir ağız kısmına sahip olan vazo motifi ve vazodan çıkan gül dalı motifleri detaylandırılarak işlenmiştir. Tepelik kısmı, iki yanda “S” ve “C” kıvrımları, en tepedeki orta kısımda ise bir kozalak motifinin şeklini alan dilimli kemer formundadır.

Beyli Mahallesi'nde tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 86), dilimli kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Gövde kısmından düz bir silme ile ayrılan tepelik yüzeyi, “C” kıvrımları, Barok karakterli inci taneleri ve stilize akant yaprağı dizileri ile bezenmiştir.

İncelenen 10 mezar taşı (Kat. No: 4, 8, 30, 35, 67, 70, 79, 87, 88, 89) *ikizkenar üçgen benzeri tepelik* ile taçlandırılmıştır. Yeşiltepe mezarlığında tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen bir mezar taşı örneğinde (Kat. No: 4) yarı üsluplaştırılmış zarif bir bahar çiçeği yanında “S” ve “C” kıvrımlı çiçek dalı motifleri gövde yüzeyine kabartılarak işlenmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 8) üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Sağırlı mahallesinde tespit

edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 30) üzerinde saptanan tek süsleme motifi ay ve on kollu yıldız motifidir. Sağırlı mahallesinde tespit edilen bir diğer mezar taşı (Kat. No: 35) üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Tarlacık Tekke Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 67) üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 70) ikizkenar üçgen benzeri tepelik ile taçlandırılmıştır.

Beyli Mahallesi'nde tespit edilen 3 mezar taşının (Kat. No: 87, 88, 89) tepelik kısmının alınlığı yoğun bir bezeme kompozisyonuna sahiptir. 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 87) tepelik alınlığı, merkeze ve yan kısımlara kabartılarak işlenen dilimli soyut yapraklar ile hareketlendirilmiştir. Merkezde yer alan oval formlu bir kabara motifi, uçları volütlü "C" kıvrımları ile sınırlandırılmıştır. Tepelik yüzeyi büyük ölçüde tahrip olmuştur. 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 88) tepelik alınlığı merkezine Barok karakterli bir inci tanesi motifi yüzeyden kabartılarak işlenmiştir. İnci tanesi üstte ve altta dilimli akant yaprakları, iki yanda ise uçları volütlü "C" kıvrımları ile sınırlandırılmıştır. Tepeliğin iki yanına simetrik olarak işlenen dilimli yaprak dizisi ve "C" kıvrımları ile kompozisyon tamamlanmıştır. Bir diğer mezar taşı örneğinde ise (Kat. No: 89) alınlık merkezinde, geniş bir gövde ve ağız formuna sahip, uçları volütlü iki kulpu bulunan, kaideli bir kâse motifi yer alır. Kâse motifinin yayvan formlu gövde kısmı, yarım daire kesitli düşey yivler ile hareketlendirilmiştir. Kâse içerisinde altı adet meyve motifi tasvir edilmiştir. Kâse motifinin iki yanında, uçları volütlü, "C" kıvrımı şeklinde aşağıdan yukarıya doğru yükselen, dilimli akant yaprağı motifi detaylandırılarak tepelik yüzeyine işlenmiştir. İri bir nar motifi, akant yaprakları arasında, kompozisyonun merkezine kabartılarak işlenmiştir. Nar motifinin etrafı, uçları volütlü, "C" şeklinde kıvrımlı, dilimli iki akant yaprağı ile sınırlandırılmıştır. Üçgen tepelik kısmı en üstte soyut yaprak dizisi ile taçlandırılmıştır. Ayrıca Hatipli Mahalle Mezarlığı'nda tespit ettiğimiz 5 mezar taşı örneği (Kat. No: 15, 17, 18, 19, 20) üçgen bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Ancak mezar taşlarının gövde kısmında bir kitabe metnine yer verilmemesi sebebiyle mezar taşlarının kime ait oldukları tespit edilememiştir.

Yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan 4 mezar taşı (Kat. No: 9, 13, 43, 66) örneği tespit edilmiştir. Yeşiltepe Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın

ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 9) üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Yeşiltepe Mezarlığı'nda tespit edilen bir diğer mezar taşı örneğinin (Kat. No: 13) tarihi tespit edilememiştir. Üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmayan mezar taşı kitabesinde "Hatun" ifadesi geçmektedir. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 43) başucu taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşının (Kat. No: 66) yuvarlak kemer formundaki tepelik kısmı düz bir silme ile gövde bölümünden ayrılmıştır. Tepelik alınlığı, sağ alt köşeden başlayarak "S" kıvrımı hâlinde gelişen hareketli bir dal motifi, dilimli yaprak motifleri ve üsluplaştırılmış çiçek motiflerinin detaylandırıldığı bitkisel bir bezeme kompozisyonu ile bezenmiştir.

Sivri kemer formundaki tepelik ile taçlandırılan 5 mezar taşı (Kat. No: 46, 48, 60, 82, 83) örneği tespit edilmiştir. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 60) örneği üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen 2 mezar taşı (Kat. No: 46, 48) örneğinin sivri kemer formundaki tepelik kısmı, gövde kısmından dalgalı kemer formundaki bir silme ile ayrılmıştır. Sivri kemer formundaki tepelik alınlığı, stilize yaprak motiflerinden oluşan kompozisyon ile bezenmiştir. İki başucu taşının (Kat. No: 46, 48) tepelik alınlıkları merkezden yukarıya ışınsal doğrular şeklinde uzanan dilimli yaprak motifleri ile hareketlendirilmiştir. Stilize yaprak motiflerinden oluşan bezeme programı, sağ ve sol tarafa "S" ve "C" kıvrımları şeklinde dağılan yaprak motiflerinin gövde kısmı ile birleşmesi sonucu tamamlanmıştır.

İncelenen örnekler arasında **yarım daire kemer** formunda bir tepelik ile taçlandırılan 4 mezar taşı (Kat. No: 51, 53, 58, 78) örneği tespit edilmiştir. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 51) üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 53) yarım daire kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Yarım daire kemer formundaki tepeliğin alınlığı ise ışınsal uzantılar şeklindeki bitkisel motiflerden oluşan bir kompozisyon ile bezenmiştir. Merkezde yarı üsluplaştırılmış beş yapraklı bir bahar çiçeği yer almaktadır.

Dereçi (Aktaşlar) Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 58) yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Mezar taşında herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Tarlacık Tekke Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen mezar taşı örneği (Kat. No: 78) yarım daire kemer formundaki bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Tepeliğin alınlık merkezinde, sekiz kollu stilize bir çiçek motifinin yalın taç yaprakları kat kat açılmaktadır. Merkezde yer alan çiçek motifi iki yanda üç dilimli yaprak motifleri ile sınırlandırılmıştır.

Bitkisel motiflerden oluşan tepelik ile taçlandırılan 4 mezar taşı örneği (Kat. No: 34, 36, 54, 75) tespit edilmiştir.

Sağırılı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 2 mezar taşı örneği (Kat. No: 34, 36) çiçek demetini andıran bir kompozisyona sahiptir. Sağa, sola, yukarıya ve aşağıya uzanan dilimli yaprak motifleri ve Barok karakterli dışa taşıntı yapan motifler ile başlık yüzeylerine derinlik ve hacim kazandırılmıştır.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 54), gövdesi yarım daire kesitli düşey yivlerle hareketlendirilen bir kuşak yardımıyla zarif bir boyun formu elde edilen bitkisel tepelik ile taçlandırılmıştır. Dilimli yaprak motifleri ve Barok karakterli katmerli gül motiflerinden oluşan kompozisyon en tepede üç dilimli bir palmet motifi ile taçlandırılmıştır.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 75) bitkisel bir tepelik ile taçlandırılmıştır. İnce bir silme ile boğum yapılarak zarif bir boyun formu elde edilmiştir. Yaprak motifleri üzerine katmerli bir gül motifi ve iki bahar çiçeği motifi kabartılarak işlenmiştir. Merkezdeki Barok karakterli gül motifinin iki yanına simetrik olarak yerleştirilen iki inci motifi ise yüzeye derinlik ve hacim katmıştır.

4.3.2. Ayakucu taşları

Ayakucu taşlarının genel olarak çeşitli tepelikler ile taçlandırıldığı saptanmıştır. Altınordu ve Perşembe ilçelerine ait mezarlık alanlarında toplam 54 ayakucu taşı tespit edilmiştir. 38 mezar örneğinin ise (Kat. No: 4, 7, 9, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 33, 35, 37, 38, 40, 43, 44, 46, 47, 48, 51, 52, 56, 64, 66, 69, 73, 74, 80, 82, 85, 90,

92) ayakucu taşı günümüzde mevcut değildir. 4 ayakucu taşının (Kat. No: 5, 27, 59, 91) ise tepelik kısımları belirli bir bölümden itibaren kırık olduğu için tepelik çeşitleri tespit edilememiştir.

İkizkenar üçgen benzeri tepelik ile taçlandırılan 36 ayakucu taşı (Kat. No: 1, 3, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 22, 23, 28, 39, 41, 42, 45, 50, 55, 57, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 76, 77, 79, 86, 87, 88, 89) tespit edilmiştir. 22 ayakucu taşı (Kat. No: 1, 10, 11, 12, 16, 22, 23, 28, 41, 42, 45, 50, 55, 57, 61, 62, 63, 68, 71, 72, 76, 77) erkeklere, 12 ayakucu taşı (Kat. No: 3, 6, 8, 13, 65, 67, 70, 79, 86, 87, 88, 89) ise kadınlara aittir. Bir ayakucu taşının (Kat. No: 19) ise ait olduğu kişi saptanamamıştır.

Yarım daire kemer formunda bir başlık ile taçlandırılan 3 mezar taşı örneği (Kat. No: 53, 58, 78) tespit edilmiştir. Kadın mezarlarına ait olan ayakucu taşları üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan 3 ayakucu taşı tespit edilmiştir. 1'i (Kat. No: 32) erkeğe, 2'si (Kat. No: 30, 54) ise kadınlara aittir.

Dilimli kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan ayakucu taşı (Kat. No: 81) bir erkeğe aittir. Ayakucu taşı üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Sivri kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan 3 ayakucu taşı (Kat. No: 2, 83, 84) tespit edilmiştir. Bir erkeğe ait olduğu saptanan ayakucu taşının (Kat. No: 2) gövde yüzeyinde, merkezde aşağıdan yukarıya doğru "S" ve "C" biçiminde kıvrımlar yaparak yükselen zarif bir gül dalı motifi kabartılarak işlenmiştir. Kadınlara ait olduğu saptanan 2 ayakucu taşı (Kat. No: 83, 84) üzerinde ise herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmaz.

Kaş kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan 2 ayakucu taşı (Kat. No: 34, 36) Sağrılı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilmiştir ve kadınlara aittir.

Bitkisel motiflerden oluşan tepelik ile taçlandırılan ayakucu taşı (Kat. No: 75) bir kadına aittir. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen ayakucu taşı, başucu taşı ile benzer formda olan bitkisel motiflerden oluşan bir tepelik ile taçlandırılmıştır. İnce bir silme ile boğum yapılarak zarif bir boyun formu elde edilmiştir. Boyun kısmında toplanan ve yukarıya doğru genişleyen yaprak motifleri, tepelik kısmında dağılmaktadır. Yaprak motifleri üzerine, katmerli bir gül motifi ve iki bahar çiçeği motifi kabartılarak işlenmiştir. Ayakucu taşının merkezinde yer alan bir dal motifi, dal motifi boyunca gelişen yaprak motifleri, gonca motifleri ve dört yapraklı stilize çiçek motiflerinden oluşan bezeme kompozisyonu tüm yüzeyi kaplamaktadır.

4.4. Malzeme

Tez çalışmasına konu olan mezar taşlarının büyük bir çoğunluğu taş malzemelidir. Taş malzemeli mezar taşlarının, doğa ve insan kaynaklı tahribatlar nedeniyle günümüze çok sağlam bir şekilde ulaşamadıklarını söylemek mümkündür. Taş malzeme kullanımının fazla olma sebebi ekonomik nedenler ve yöreye ait olan taşın kolay ulaşılabilir olması ile açıklanabilir.

İncelenen 47 mezar taşı örneği (Kat. No: 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 33, 37, 38, 39, 47, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 57, 58, 62, 66, 69, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80) taş malzemelidir. 12'si (Kat. No: 3, 4, 8, 9, 13, 30, 51, 53, 58, 66, 78, 79) kadınlara, 30'u (Kat. No: 1, 7, 10, 11, 12, 14, 16, 23, 24, 25, 26, 31, 32, 33, 37, 38, 39, 47, 50, 52, 55, 56, 57, 62, 69, 73, 74, 76, 77, 80) ise erkeklere aittir. Taş malzemeli 5 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 15, 17, 18, 19, 20) ise kimliği tespit edilememiştir.

Terzili Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneği (Kat. No: 22), Saraycık Mahalle Mezarlığı'nda tespit ettiğimiz ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneği (Kat. No: 23), Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örnekleri (Kat. No: 27, 28, 29) düzgün kesme blok taşların yan yana ve üst üste örülmesi ile oluşturulmuştur.

Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit ettiğimiz 2 mezar örneğinin (Kat. No: 34, 36) çerçeve kısmı düzgün kesme blok taşların üst üste örülmesiyle oluşturulmuştur. Sağırlı mezarlığında tespit edilen bir diğer mezar örneğinin (Kat. No: 39) ise bir kısmı toprak seviyesi altında kalan mezar çerçevesi kaba yonu taş bloklar ile oluşturulmuştur.

Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşları (Kat. No: 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92) ise 2003 yılında yapılan ve resmî olmayan bir düzenleme ile beton malzemeli mezar çerçevelerinde açılan yuvalara yerleştirilmiştir. Mezar taşlarının kitabe kısımları büyük oranda tahrip olmuş, özellikle de tarih satırları harç malzeme ile kısmen kapatılmıştır.

Tez çalışmasına konu olan ilgili mezar taşlarının bir kısmı ise mermer malzemelidir. Özellikle daha erken tarihli olan mermer malzemeli mezar taşları adeta bir statü göstergesi olmuştur. Kalitesi ve dayanıklılığı yüksek olan mermer malzemenin daha çok ekonomik geliri yüksek kişiler tarafından tercih edildiğini söylemek mümkündür. İltar

(2005), mermer malzemeli mezar taşlarının çoğunluğunun “*Başkent İstanbul*” üslubunda olduğunu ve sipariş üzerine işlenen mermer malzemeli mezar taşlarının İstanbul’dan Anadolu’ya gönderildiğini ifade eder (İltar, 2005: 392).

İncelenen 45 adet mezar taşı örneği (Kat. No: 2, 5, 6, 21, 22, 27, 28, 29, 34, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 54, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 67, 68, 70, 71, 72, 75, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92) mermer malzemelidir. 18’i (Kat. No: 6, 34, 35, 36, 43, 46, 48, 54, 60, 65, 67, 75, 82, 83, 86, 87, 88, 89) kadınlara, 27’si (Kat. No: 2, 5, 21, 22, 27, 28, 29, 40, 41, 42, 44, 45, 49, 59, 61, 63, 64, 68, 70, 71, 72, 81, 84, 85, 90, 91, 92) ise erkeklere aittir. Mermer malzemeli mezar taşlarına işlenen yazının ve süsleme motiflerinin daha belirgin oldukları saptanmıştır.

4.5. Teknik ve İşleniş

Tez kapsamında incelenen ilgili mezar taşlarına kitabe metinleri ve süsleme motifleri oyma ve kazıma tekniği ile işlenmiştir. Süslemede kullanılan teknikler daha çok başucu taşlarının tepelikleri ve ayakucu taşlarında yoğunlaşmıştır.

Oyma tekniğinde, motif zeminden çok fazla yükseltilmeden hafif kabarık, yüzeysel bir şekilde işlendiğinde alçak kabartma; zeminden yükseltilerek, hacimli ve dışa taşıntılı hâlleri ile işlendiğinde yüksek kabartma adını alır. Kazıma (Linear) tekniği ise, bir materyal üzerine keskin ve sert uçlu bir alet yardımıyla çok fazla derinlik yaratılmadan yüzeysel bir şekilde motiflerin işlenmesidir (Eren, 2011: 616).

İlgili mezar taşlarında kitabe metinleri ve ayakucu taşlarına işlenen süsleme motifleri alçak kabartma şeklinde işlenmiştir. Yüksek kabartma ise daha çok bitkisel tepelikli mezar taşı örneklerinde karşımıza çıkmaktadır.

Hatipli Şehir Mezarlığı’nda tespit edilen ve tarih ibaresi dışında kitabe metnine yer verilmeyen üç başucu taşında (Kat. No: 15, 16, 17) tarih ibareleri kazıma (linear) tekniğinde adeta bir çizgi gibi işlenmiştir.

4.6. Kitabe

Arapça “*ketebe*” kökünden türediği (Yücedağ, 2017: 17) kabul edilen kitabe (yazıt); farklı disiplinlerin araştırmalarına yön veren önemli belge ve tarihî bir kaynak niteliindedir (Alparslan , 2002: 76). Cami, türbe, medrese, çeşme, han ve hamam gibi dini ve sivil yapıların yanı sıra mezar taşları üzerine de işlenen kitabeler, üzerinde yer aldığı yapının adeta birer kimlik belgesidir. Özellikle mezar taşlarına işlenen kitabe

metinleri; ölen kişinin cinsiyeti, dini mezhebi, kimliği, mesleği, statüsü, soy bilgileri, ölüm tarihi ve ölüm nedeni gibi birçok detaylı bilgi vermesinin yanı sıra ait olduğu dönemin sosyal ve kültürel hayatını, üslubunu, dini ve edebi yönünü bizlere sunması açısından önemli bir kaynak niteliğindedir.

Yazı; incelediğimiz mezar şahidelerinde sülüs ve talik olmak üzere iki yazı tipinin kullanıldığı saptanmıştır. Ağırlıklı olarak sülüs yazı tipi kullanılmıştır.

Kitabe metni sülüs hat ile yazılmış 68 başucu şahidesi (Kat. No: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 51, 52, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92) mevcuttur.

Kitabe metni talik hat ile yazılmış 15 başucu şahidesi (Kat. No: 2, 11, 23, 34, 36, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 54, 55, 69, 75) tespit edilmiştir.

Hatipli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 7 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21) başucu şahidesi üzerinde herhangi bir kitabe metnine yer verilmemiştir. Ayrıca 2 mezar örneğinin (Kat. No: 25, 37) yazı tipi saptanamamıştır.

Kitabe satırları; birbirine paralel doğrultuda uzanan şekilde ve sağ tarafa meyilli olarak yazılmıştır. Bazı örneklerde kitabe metnini ayıran satır silmelerine yer verilmediği saptanmıştır.

Kitabe satırlarının birbirine paralel düz silmeler ile ayrıldığı 47 örnek (Kat. No: 5, 6, 7, 8, 10, 12, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 49, 50, 53, 57, 61, 63, 64, 65, 69, 71, 73, 74, 75, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92) mevcuttur.

Kitabe satırlarının sağ tarafa meyilli silmeler ile birbirinden ayrıldığı 35 örnek (Kat. No: 1, 2, 3, 4, 9, 11, 13, 14, 23, 31, 33, 34, 35, 36, 38, 39, 46, 47, 48, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 60, 62, 66, 67, 68, 70, 72, 76, 77, 80) mevcuttur.

Kitabe satırlarını birbirinden ayıran silmelere yer verilmeyen 2 örnek (Kat. No: 37, 59) tespit edilmiştir. Hatipli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 7 mezar taşı örneğinin (15, 16, 17, 18, 19, 20, 21) başucu şahidesinde herhangi bir kitabe metnine yer verilmemiştir. Ataköy Şahıs Bahçesinde tespit edilen 1 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 25) başucu şahidesi üzerindeki aşırı tahribat nedeniyle kitabe metni okunamamıştır.

4.6.1. Kitabe metinlerinde yer alan bilgiler

Kitabe metinleri genellikle giriş/başlangıç ifadesi, Allah'tan ve insanlardan istek, insanlara uyarı, ölüm karşısındaki çaresizliği yansıtan duygu ifadeleri, tarih, kimlik ve soy bilgileri olmak üzere kıymetli bilgiler içermektedir.

Başlangıç ifadesi/Giriş; bu bölümde genellikle Allah'ın sıfatları ve yakarış/serzeniş ifadeleri yer alır.

Hüve'l-Bâkî (*Kalıcı olan O'dur*) ifadesi ile başlayan 50 örnek (Kat. No: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 22, 23, 24, 29, 31, 32, 38, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 61, 62, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 79, 80, 86, 87, 89) mevcuttur.

El-Bâkî ifadesi ile başlayan 2 örnek (Kat. No: 41, 42) mevcuttur.

Hüve'llâhû ifadesi ile başlayan 1 mezar taşı örneği (Kat. No: 58) mevcuttur.

Hüve'l-Hayyu'l-Bâkî (*Kalıcı ve ölümsüz olan O'dur*) ifadesi ile başlayan 3 örnek (Kat. No: 27, 88, 90) mevcuttur.

Hayyu'l-Bâkî ifadesi ile başlayan 1 örnek (Kat. No: 35) mevcuttur.

Hüve'l-Hallâk'ül-Bâkî (*O, yaratıcı ve sonsuzdur*) ifadesi ile başlayan 3 örnek (Kat. No: 30, 33, 64) mevcuttur.

Ah mine'l mevt (Ah Ölüm) şeklindeki serzeniş ifadesi ile başlayan 5 örnek (Kat. No: 4, 34, 36, 75, 77) mevcuttur.

Allah'tan istek cümleleri:

“Beni kıl mağfiret ey Rabb-i nûr-ı Kur'ân bi Hakkı inna enzelnâ” (Kat. No: 54)

“Yâ ilahi Afvına muhtaç olub”, “Lütuf ve fazlından umarım mağfiret” (Kat. No: 65)

“Eyle kabrimi ravza-i cennet yâ İlâhe'l-Âlemin” (Kat. No: 28)

“Hak yerini eylesin ravza-i cennet” , “Ede kabrimi Hak ravza-i cennet” (Kat. No: 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 33, 35, 42, 43, 47, 49, 50, 67, 68, 70, 71, 72, 73)

“Beni kıl mağfiret ey Rabbi yezdan “ (Kat. No: 13, 22, 23, 32, 38, 68)

“Cürmümü afv eyle yâ Rabbe'l-Mennân”, “Mağfiret kıl olmasun hâli yaman”, “Mazhar-ı nûr-ı şefâat kıl her zaman” (Kat. No: 44, 63)

“Vere cennette muradım Haluk-ı Rahman” (Kat. No: 45)

“Ola cennette muradım Hâlık-ı Rahman” (Kat. No: 57, 74)

“Görüştüre bizi ravza-ı cihanda” (Kat. No: 88)

“İlâhi dâr-ı ukbâda ona Mevla ede izzet” (Kat. No: 89)

İnsanlardan beklenen Fâtiha/dua isteği cümleleri:

“Bakıp geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti, Mevtanın diriden hemân bir Fâtihadır minneti” (Kat. No: 2)

“Gelip kabrim ziyaret eden ihvân edeler ruhuma bir Fâtiha ihsân” (Kat. No: 22, 23, 31, 32, 41, 46, 69)

“Gel oku İhlas bana bir Fâtiha etme sükut” (Kat. No: 61)

“Ziyâretten murâd olan bir duâdır” (Kat. No: 27, 30, 53, 81, 86, 87, 90)

“Fâtiha ihsân edeler dağdır ve nı’me safadır dâima” (Kat. No: 54)

“Okudular ruhuma Fâtiha lil’âlemin” (Kat. No: 58)

Dua sıfatları ve dua istekleri: “Fâtiha”, “Ruhîçün Fâtiha”, “Ruhîçün Lillâh’il Fâtiha”, “Ruhuna Fâtiha”, “El-Fâtiha”, “merhûm”, “merhûme”, “merhûm ve mağfûr”, “merhûme ve mağfûre”, “Rızâen Lillah el-Fâtiha”

(Kat. No: 1-14, 22-36, 40-53, 55, 57-61, 67-88, 90, 91)

İnsanları uyarıcı ifadeler:

“Gel efendim nazar eyle mezarım taşına”, “Âkil isen gâfil olma aklını al başına”, “Salınıp gezerdim bak neler geldi başıma”, “Dikkat eyle nazar kıl şu mezarım taşına” (Kat. No: 48, 52)

“Bugün bana ise yarın sanadır”, “Bugün bana olan yarın sanadır” (Kat. No: 27, 30, 53, 81, 86, 87, 90)

“Sana bu ibret yetmez mi” (Kat. No: 39)

“Gel nazar eyle bu mevtâ kabrine bir ibret al” (Kat. No: 61)

Genç yaşta vefat edenlerin ölüm karşısındaki acizliğini ve ölüm sebebini bildiren cümleler:

“Âh ile zâr kılarak tazeliğe doymadım” (Kat. No: 92)

“Genç yaşımda turâb oldum taş dikildi başıma” (Kat. No: 48)

“Murâda ermedim dünyada hemân” (Kat. No: 12, 14, 45, 57, 76, 79)

“Gençliğe doymayan” , “Murâdına ermeyen” (Kat. No: 60, 85, 91)

“Düştüim bir çaresiz derde” (Kat. No: 66). Ayrıca kitabe metninde ” **ölen kişinin yaşı** da geçmektedir. “Otuz beş erişti yaşım ... geldi ecel dikildi taşım”.

“Oyuldu yaralarım cerraha hâcet kalmadı” (Kat. No: 75, 77, 78)

Dünyanın geçiciliği, ölümün kaçınılmaz bir son olduğunu hatırlan cümleler ve ölüm karşısında duyulan üzüntü cümleleri:

“Çün ecel peymânesi dolmuş murâdım almadım”, “Hasretâ fânî cihânda tûl-i ömür sürmedim” (Kat. No: 92)

“Kara yerde turâb olduk” (Kat. No: 39)

“Cihâna aldanan olur elbette pişman” (Kat. No: 29)

“Çün ecel geldi bana olmaz aman” (Kat. No: 43)

“Kimseye bâkî değildir çün gülmedim sübût” (Kat. No: 61)

İsim ve unvanlar;

Erkek isimleri şu şekildedir:

Abdi (Kat. No: 45), Abdullah (Kat. No: 11), Abdurrahman (Kat. No: 38), Abdülkadir (Kat. No: 47), Ahmet/Ahmed (Kat. No: 23, 32, 37, 59), Ali (Kat. No: 7, 22, 27, 50, 52, 61), Ali Zekeriya (Kat. No: 10), Cemal (Kat. No: 74), Emin (Kat. No: 44), Hakkı (Kat. No: 33), Halil (Kat. No: 69), Hasan (Kat. No: 28), Hüseyin (Kat. No: 5, 31, 41), İbrahim (Kat. No: 42, 72, 85), Mehmed (Kat. No: 68), Mustafa (Kat. No: 1, 2, 29, 40, 63, 71, 84, 90), Mutullah (Kat. No: 91), Osman (Kat. No: 73), Osman Nuri (Kat. No: 77), Ömer (Kat. No: 81), Süleyman (Kat. No: 80, 92), Şakir (Kat. No: 76), Yakub (Kat. No: 57), Yunus (Kat. No: 12).

Erkekler için genellikle “Ağa”, “Efendi”, “Bey”, “Seyyid”, “Monla/Molla” gibi çeşitli sıfat ve unvan kullanılmıştır.

Kadın isimleri şu şekildedir:

Ayşe/Aişe (Kat. No: 30, 60, 67, 82), Bedircihan (Kat. No: 87), Cemile (Kat. No: 70), Emine Havva (Kat. No: 4), Esmem Esmâ (Kat. No: 54), Fatma/Fatıma (Kat. No: 34, 43, 51, 83, 86), Gülnar (Kat. No: 8), Hamide (Kat. No: 35), Hanife (Kat. No: 46), Havva (Kat.

No: 48), Hayfer (Kat. No: 53), Meryem (Kat. No: 58), Penbe (Kat. No: 9, 75), Rabia (Kat. No: 78), Selime (Kat. No: 36), Şerife Fatma (Kat. No: 6), Zeliha (Kat. No: 88), Zeyneb (Kat. No: 79)

Kadınlar için genellikle “Hatun” ve “Hanım” gibi sıfatlar kullanılmıştır.

21 başucu taşına ait (Kat. No: 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 39, 49, 55, 56, 62, 64, 65, 66, 89) kitabe metninin belirli bir seviyeye kadar beton veya toprak zemine gömülü olmaları yanı sıra başucu taşı yüzeyinin aşırı tahrip veya kırık olması sebebiyle kimliği tespit edilememiştir.

Aile/soy bilgileri; incelenen mezar taşlarında aile, baba veya eş isimlerinden sonra ölen kişinin adının geçtiği 44 örnek (Kat. No: 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 27, 30, 34, 35, 36, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 49, 51, 52, 53, 54, 58, 59, 60, 66, 67, 70, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 89) tespit edilmiştir. “Oğlu” (Kat. No: 5, 10, 12, 14, 27, 40, 41, 42, 45, 49, 52, 59, 73, 81), “Mahdumu” (Kat. No: 7, 74, 80) erkekler için kullanılan en yaygın sıfatlardır.

İncelenen 44 örneğin 28’i kadınlara aittir. Kadınlar için “Zevcesi” (Kat. No: 35, 51, 53, 54, 58, 75, 79) “Kerîmesi” (Kat. No: 4, 6, 9, 13, 36, 46, 48, 67, 70, 78), “Ehli” (Kat. No: 30, 60, 86, 88, 89), “Validesi” (Kat. No: 43), “Hafidesi” (Kat. No: 66) ve “Evladı” (Kat. No: 87) ve “Binti” (Kat. No: 34, 82, 83) gibi sıfatlar kullanılmıştır.

Memleket/yer adları; 8 mezar taşında belirtilmiştir. (Kat. No: 22) “Ordu”, (Kat. No: 34) “karyemiz buradan”, (Kat. No: 36) “Ordu kazasına tabi Sağırlı karyesi”, (Kat. No: 37) “Ordu’nun Sağırlı karyesi”, (Kat. No: 54) “Şehri ğam çerkes memleket Kafkasya”, (Kat. No: 65), “Giresun”, (Kat. No: 88) “Perşenbeli”, (Kat. No: 64, 90) “Karadeniz’de Perşenbeli” ifadeleri geçmektedir.

Meslek bilgileri; 6 mezar taşı örneğinde belirtilmiştir. “Marangoz” (Kat. No: 41), “Kapudan” (Kat. No: 44), “Çırak” (Kat. No: 49), “Çarukcu” (Kat. No: 58), “Hafız” (Kat. No: 69), “Hafız” ve “Usta” (Kat. No: 73). Ayrıca kadınlara ait 2 mezar taşı örneğinde (Kat. No: 8, 9) ise “Hafız eşi” ifadeleri geçmektedir.

Tarih; 7 mezar taşında (Kat. No: 27, 54, 75, 81, 82, 87, 88) gün, ay ve tarih, 4 mezar taşında (Kat. No: 33, 48, 85, 86) ay ve tarih, 65 mezar taşı örneğinde ise (1-11, 14-19, 22-26, 28-32, 34-37, 40-47, 49-53, 56-61, 66-74, 76-80, 83, 84) sadece tarih ibaresine yer verilmiştir. Mezar taşının toprak altında kalması, belirli bir seviyeden itibaren kırık

olması gibi çeşitli nedenler ile 14 mezar taşı örneğinin (Kat. No: 13, 20, 21, 38, 39, 55, 62, 63, 64, 65, 89, 90, 91, 92) tarihi tespit edilememiştir.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 56) tarih ibaresi genelin aksine ilk satırda verilmiştir.

4.7. Süslemede Kullanılan Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Osmanlı mezar taşlarını diğer mezar taşlarından ayıran en önemli özellik figüratif öğelere neredeyse hiç yer vermeyip doğrudan somut veya soyut anlamlar yüklenen geometrik ve bitkisel motiflere yer vermiş olmalarıdır. İlgili mezar taşları üzerinde hareketliliği de sağlayan süsleme unsurları bitkisel, geometrik, nesnel motifler ve mimari unsurlar olmak üzere dört gruba ayrılarak değerlendirilmiştir.

4.7.1. Bitkisel Motifler

Mezar taşları üzerinde en yaygın görülen süsleme motifleri bitkisel motiflerdir. Geometrik ve nesnel motifler ise bitkisel motiflere oranla daha az kullanılmıştır.

Palmet; bir sapın iki yanına simetrik bir anlayışla uzanan yaprak motifleri arasından yukarıya doğru uzanan bir tepe yaprağı motifinden oluşan üç bölümlü bezeme motifine verilen isimdir (Aydoğdu, 1997: 240). Motifin kaynağı genel görüşe göre Mısır ve çevresi olarak kabul edilmekle birlikte çeşitli kültürel etkileşimler sonucunda diğer sanat çevrelerine yayıldığı bilinmektedir (Eren, 2011: 641). Türk plastik sanatının biçimlenmesini sağlayan temel kaynağın “Hun sanatı” olduğu kabul edilir. Hun sanatına ait çoğu bilgi ise kurgan buluntularından elde edilmektedir. Ahşap, maden, deri veya keçe malzemeli kıymetli kurgan buluntuları üzerine girift bir biçimde işlenen hayvan figürleri ve palmet motifleri, Türklerin adı geçen motifi Orta Asya sanat çevresinden aldığı görüşünü desteklemektedir (Gündoğdu, 1993: 198-203).

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen başucu şahidesi (Kat. No: 54) bitkisel bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Boyun formu üzerinde adeta bir çiçek buketini andıran bitkisel tepelik kısmı yer alır. Uç kısımları yukarıya, sağa, sola ve aşağıya doğru uzanan kademeli yaprak motifleri üzerine işlenen Barok karakterli bir gül motifi, taç yapraklı çiçek motifleri ile çevrelenmiştir. Barok karakterli gül motifinin hemen üzerinde ise üç dilimli bir palmet motifi yer almaktadır.

Gül; stilize veya natüralist biçimleri ile mezar taşları üzerine işlenen gül motifi, kokusu ve zarıflığı başta olmak üzere taşıdığı anlamlar bakımından İslam kültüründe Hz.

Muhammed'i sembolize ettiğine inanılan bir motif olmuştur (Sevim, 2007: 91). 17. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı sanatının neredeyse her dalında, en çok kullanılan motiflerinden biri olan gülün özellikle gonca hâlinin “birliği”, katmerli hâlinin ise “çokluğu” sembolize ettiğine inanılmaktadır (Ayvazoğlu, 2008: 95-96, Akt. Eren, 2011: 642). İşleniş bakımından birbirine benzer özellikler gösteren gül motifleri bitkisel tepelik yüzeylerinde genellikle dilimli yapraklar arasında tek başlarına işlenirken ayakucu taşlarında ise daha çok gonca ve kıvrım dalların detaylandırılarak işlendiği gül ağaçları şeklinde değerlendirilmiştir.

Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen 1 mezar taşı (Kat. No: 34) örneği ile 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 36) bitkisel bir tepelik taçlandırılmıştır. Dilimli yapraklardan meydana gelen bitkisel kompozisyon üzerine Barok karakterli katmerli üç gül motifi yüzeyden kabartılarak işlenmiştir.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinde (Kat. No: 54) ise çiçek buketini andıran bitkisel tepelik kısmında dilimli yaprak motifleri üzerine işlenen Barok karakterli bir gül motifi, taç yapraklı bahar çiçekleri ile çevrelenmiştir.

Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinde (Kat. No: 88) ise gövde ve tepelik kısmını birbirinden ayıran dekoratif pano içerisine, karşılıklı duran zarif bir dal motifi ve daldan çıkan katmerli iki gül motifi yüzeyden kabartılarak işlenmiştir.

Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen ayakucu taşının (Kat. No: 2) gövde yüzeyine, volütlü bir kök kısmından çıkarak şahide boyunca yükselen “S” kıvrımlı bir dal, dal boyunca gelişen “C” kıvrımlı yaprak motifleri ve katmerli dışa taşkın üç gül motifi detaylandırılarak alçak kabartma şeklinde işlenmiştir.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ayakucu taşının (Kat. No: 75) gövde yüzeyine bir gül ağacı motifi detaylandırılarak işlenmiştir. Aynı örneğe ait başucu ve ayakucu taşları bitkisel bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Bitkisel tepelik kısmında, tam ortadaki gül motifi iki yanda dört yapraklı bahar çiçekleri ile çevrelenmiştir.

Servi Ağacı; yaz ve kış canlılığını devam ettirerek hiç solmaması, daima yeşil ve diri kalması sebebiyle yaşam ve ölümsüzlüğün³⁷ sembolü olmuştur. Bu düşünceden hareketle servi ağacının mezar taşlarına yeniden dirilişin, ölümden sonraki ebedi yaşamın sembolü olarak işlendiğini söylemek mümkündür. Servi, “Allah”ın isminin ilk harfi olan “Elif”e benzetilir (Özcan, 2012: 211). Servi ağacının genellikle uç kısımları sağ veya sol tarafa doğru eğik bir durumda tasvir edilir. Ağacın en uç kısmının kıvrık olması ise daha çok yaratıcıya karşı duyulan saygı ve teslimiyet ifadesinin yanı sıra mevtanın ardından boynu bükük kalmayı ve sabrı da ifade eder (Sevim, 2007: 88).

Servi ağaçları mezar taşlarına genellikle tek veya gruplar hâlinde tasvir edildiği gibi asma dalları arasında tasvir edildiği örnekler de mevcuttur. Tespit edilen mezar taşı örnekleri arasında sadece iki ayakucu taşında (Kat. No: 88, 89) servi ağacı motifleri tasvir edilmiştir.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen örneğin (Kat. No: 88) gövde yüzeyinde, aynı hizadan çıkarak gövde boyunca yükselen, uç kısımları ise sol tarafa meyilli üç adet stilize servi ağacı motifi yer almaktadır. Servi ağaçlarında simetri hâkimdir. Ortadaki diğerlerine oranla daha uzun olan servi ağacı motiflerinin gövde kısmı, üç dilimli ve dışa dönük yaprak motifleri ile hareketlendirilmiştir. Sol tarafa meyilli uç kısımlar ise yatay kazıma çizgileri ile belirginleştirilmiştir.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen bir diğer mezar taşı örneğinde (Kat. No: 89) ise, gövde merkezine stilize edilmiş bir servi ağacı motifi ve servi ağacını saran “S” kıvrımlı stilize bir üzüm salkımı motifi detaylandırılarak işlenmiştir. “S” kıvrımlı asma dalı, asma dalı boyunca devam eden dilimli ve geniş yaprak motifleri, uçları spiral şeklinde kıvrımlı filizler ve yarı üsluplaştırılmış üzüm salkımları ince bir işçilik ile işlenmiştir. Merkezdeki servi ağacı motifinin gövdesi, üç dilimli ve dışa dönük stilize yaprak motifleri ile hareketlendirilmiştir.

Akant yaprakları; Günnur Aydoğdu akantı, “yaban enginarı biçimindeki bir bezeme ögesi” olarak tanımlamıştır (1997: 246). Osmanlı sanatının neredeyse her dalında ana tema tabiattan seçilerek kullanılan çiçek motifleri olmuştur. 18. yüzyıla gelindiğinde Osmanlı sanatında etkili olan Batılı akımlar yoluyla, Antik Yunan mimarisinde

³⁷ Türk bezeme sanatında geniş bir uygulama alanına sahip olan servi ağacı motifinin taşıdığı ikonografik anlamlara dair ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (Çetin & Yanık, 2021).

sütuncelerin tepe kısımlarını süsleyen “akantüs” (Aydoğdu, 1997: 247) yaprak motifleri, bitkisel kompozisyonlarda yerini almıştır.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen iki mezar taşı örneğinin (Kat. No: 46, 48) sivri kemer formundaki tepelik alınlığı, uçları kıvrımlarla sonlanan akant yaprakları dizisi ile dolgulanmıştır. Akant yaprakları ışınsal uzantıları andıran ince ve uzun bir forma sahiptir.

Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı’nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 61) giriş ibaresinin yer aldığı kartuş dilimli akant yaprakları dizisi ile sınırlandırılmıştır. Aynı mezarlıkta tespit edilen ve tarih kısmı okunamayan bir diğer mezar taşı örneğinin (Kat. No: 65) giriş ibaresi ise üç dilimli stilize akant yaprağı dizisi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca gövde kısmından düz bir silme ile ayrılan dilimli kemer formundaki tepelik alınlığının iki alt köşesine karşılıklı olarak akant dizisi dolgulanmıştır.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 86) dilimli kemer formundaki tepelik alınlığı dilimli akant yaprağı dizisi ile dolgulanmıştır.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen bir diğer mezar taşı örneğinin (Kat. No: 87) giriş ibaresi dilimli akant yaprağı dizisi ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca gövde kısmından düz bir silme ile ayrılan üçgen tepelik alınlığı iki alt köşede dilimli akant yaprağı dizisi ile dolgulanmıştır.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 88) üçgen tepelik alınlığının merkezinde küçük bir Barok esintili inci tanesi motifi yer alır. İnci tanesi motifi dilimli akant dizisi ile çevrelenmiştir. Ayrıca tepelik alınlığı iki alt köşede dilimli akant dizisi ile dolgulanmıştır.

Beyli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve tarih kısmı okunamayan mezar taşı örneği (Kat. No: 89) ikizkenar üçgen formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Üçgen tepelik bölümü, içerisi dendanlar ile dolgularan dekoratif bir pano yardımı ile gövde kısmından ayrılmıştır. Gövde kısmında yer alan kitabe metni en üstte sağ, sol ve orta kısımda dilimli akant dizisi ile sınırlandırılmıştır. Üçgen alınlık kısmının merkezinde ise altta bir meyve kâsesi üstte ise iri bir nar motifi yer almaktadır. Meyve kâsesi ve nar motifi iki yanda uçları volütlerle sonlanan iri ve uzun akant yaprakları ile çevrelenmiş, tepe kısımda ise dilimli akant yaprak dizisi ile sınırlandırılmıştır.

Mine çiçeği; Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı (Kat. No: 75), aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki bir gövde kısmına sahiptir. Gövde yüzeyi düz profilli silmeler ile panolara ayrılmıştır. Kitabe metnini, "S" kıvrımlı stilize yaprak motifleri ve dört yapraklı küçük mine çiçeği motifinin art arda sırlanması ile oluşan bitkisel motifli bir bordür kuşağı çevrelemektedir.

Yıldız çiçeği; incelenen mezar taşları içerisinde, Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyıla tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 54) bitkisel bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Yıldız çiçeği motifi, merkezde yer alan Barok karakterli bir gül motifinin iki yanına kabartılarak işlenmiştir.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyıla tarihlenen bir diğer örnekte (Kat. No: 75) ise kitabe metnini çevreleyen bitkisel bordür kuşağını, omuz hizasında karşılıklı iki yıldız çiçeği motifi taçlandırır.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen başucu şahidesi (Kat. No: 66) yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Yuvarlak kemer formundaki tepelik alınlığına 7 taç yapraklı, "S" kıvrımı biçiminde gelişen bir yıldız çiçeği dalı motifi kabartılarak işlenmiştir.

Taç yapraklı bahar çiçekleri; menşei tam olarak belirlenemeyen stilize çiçek motifleri bu grup altında değerlendirilmiştir.

Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda tespit edilen başucu şahidesinin (Kat. No: 3) tepelik alınlığına 6 taç yapraklı bir bahar çiçeği ve bahar çiçeğinden gelişerek sağ ve sol tarafa doğru uzanan üç yapraklı dal motifleri kabartılarak işlenmiştir. Başucu şahidesi belirli bir seviyeye kadar toprağa gömülü bir hâlde olduğu için tarih tespit edilememiştir.

Yeşiltepe Şehir Mezarlığı'nda tespit edilen ve 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen başucu şahidesi (Kat. No: 4) tepelik alınlığına 6 taç yapraklı stilize bir bahar çiçeği kabartılarak işlenmiştir. Ayrıca giriş ve tarih ibaresinin yer aldığı panolar içerisine zarif dal motifleri işlenmiştir.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen başucu şahidesine ait (Kat. No: 54) bitkisel tepelik yüzeyine 5 yapraklı bir bahar çiçeği motifi kabartılarak işlenmiştir.

Tarlacık (Tekke) Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneği (Kat. No: 78) ise, yarım daire kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Tepeliğin alınlık kısmının merkezine stilize edilmiş sekiz kollu bir çiçek motifi betimlenmiştir. Stilize çiçek motifinin yalın taç yaprakları ise kat kat açılmaktadır.

Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örneği (Kat. No: 87) üçgen formunda bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Üçgen tepelik ve gövde kısmı düz bir silme ile birbirinden ayrılmıştır. Giriş ibaresinin yer aldığı kartuşu çevreleyen “C” ve “S” kıvrımları iki yanda üç taç yapraklı zarif bir çiçek dalı motifi ile sınırlandırılmıştır.

Üzüm salkımı/asma dalı; Cennete mahsus meyvelerden biridir. Üzüm motifinin alegorisi ebedi hayat, bereket ve bolluktur (Sevim, 2007: 89). Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen bir diğer mezar taşı örneğinde (Kat. No: 89) merkezdeki stilize servi ağacını saran “S” kıvrımlı bir asma dalı ve üzüm motifleri detaylandırılarak işlenmiştir.

Nar; Cennete mahsus meyvelerden biri de nardır. Dıştan tek bir meyve olarak görülen nar, içinden çıkan taneleri ile tıpkı üzüm gibi bolluk ve bereket sembolü olmuştur. Mezar taşlarında ise ebedi hayatın ve ölümsüzlüğün simgesi olarak tek başına veya meyve kâsesi içerisinde gruplar hâlinde sıklıkla tasvir edilmiştir.

Nar motifi, Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen 1 mezar taşı örneğinde (Kat. No: 89) karşımıza çıkmaktadır. Üçgen formlu tepeliğin alınlık merkezinde “C” kıvrımlı akant yaprakları arasında tasvir edilmiştir.

Kâse içerisinde tasvir edilen meyve motifleri; Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örneğinin (Kat. No: 89), üçgen formundaki tepelik alınlığının merkezinde geniş bir gövde ve ağız formuna sahip olan, yayvan gövdeli bir kâse motifi içerisinde altı adet meyve motifi tasvir edilmiştir. Kâse motifi iki yanda uçları volütler ile sonlanan Barok karakterli akant yaprakları ile çevrelenmiştir.

Kozalak; genellikle ayakucu taşlarına tüm ayrıntısı ile işlendiği kabul edilen (Çavuş, 2018: 74) kozalak motifi, Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tarih ibaresi okunamayan bir başucu şahidesinin (Kat. No: 65) dilimli kemer formundaki tepelik kısmına bitkisel bezeme kompozisyonunu tamamlayıcı bir motif olarak işlenmiştir. Çavuş (2018), kozalak motifini “ölümü ve ebedî uykuyu hatırlatan bir öge” olarak tanımlamaktadır (2018: 74).

Servi ve çam ağacı motifleri ile insan ruhunun kutsal olana yani Tanrıya kavuşmasının sembolleştirildiği kabul edilmektedir (Karamağaralı, 1992: 17). Çam ve servi gibi ağaç türleri kozalak vermektedir. Kozalak, sanat tarihi bağlamında bir bezeme motifi olarak

farklı dönem ve kültürlerde çok yaygın kullanılan bir tasvir olmuştur. Antik Mısır’da mezarlara kozalak formundaki cenaze vazolarının konulması ölümden sonraki yaşam inancı ile açıklanmıştır. Roma dönemine ait bazı mezar taşı örnekleri “*cippusu*” adı verilen kozalak formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Pagan kültüründe ise ebedi yaşam ile ilişkili bir sembol olan kozalak motifi, sonsuz yaşam arayışının adeta birer betimine dönüşerek mezar yapılarına işlenmiştir (Zenbilci, 2021: 212-220).

Fındık dalı motifi; Sağırlı Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen, 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen ayakucu taşının (Kat. No: 34) ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ayakucu taşının (Kat. No: 36) gövde yüzeyi eksenine aşağıdan yukarıya doğru gelişerek yükselen “S” kıvrımlı bir fındık dalı motifi alçak kabartma şeklinde işlenmiştir.

Stilize ağaç motifi; Saraycık Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneğinin (Kat. No: 23) başucu taşının yükseldiği kaide kısmında, tam eksende stilize bir ağaç motifi yer almaktadır. Stilize ağaç motifi doğadaki tabî görüntüsünden oldukça uzak bir forma bürünerek tasvir edilmiştir. Stilize ağaç motifi, uçları volütlerle sonlanan üç kıvrım dal ile detaylandırılarak alçak kabartma şeklinde işlenmiştir.

4.7.2. Geometrik Motifler

Kabara; yarım küre biçimindeki kabara motifi, Yeşiltepe Şehir Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. Yüzyılın ilk yarısına tarihlenen bir kadın başucu taşında (Kat. No: 6) karşımıza çıkmaktadır. Paralel kenarlarla yükselen plaka biçimindeki dikdörtgen gövde kısmı mantar biçimindeki “Hotoz” tipi bir başlık ile taçlandırılmıştır. Nispeten uzun tutulan boyun kısmı ve “Hotoz” tipi başlık arasına yarım küre biçimindeki kabara motifi yüksek kabartma şeklinde işlenmiştir. Bir diğer örnekte ise (Kat. No: 87) tam yuvarlak olmamakla birlikte iki yandan hafif basık bir kabara motifi üçgen tepelik alınlığının merkezine kabartılarak işlenmiştir. Kabara motifini iki yanda ve üst kısımda uçları volütlü “C” kıvrımları çevrelemektedir. Sağırlı Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneklerinin (Kat. No: 27, 29) başucu ve ayakucu şahidelerinin yükseldiği kaide kısımlarına kabara motifleri yüksek kabartma şeklinde işlenmiştir.

Dikdörtgen; Sağırlı Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneğinin (Kat. No: 28) ayakucu şahidesinin yükseldiği kaide kısmının dış yüzüne kareye yakın dikdörtgen formu kabartılarak işlenmiştir.

Işınsal çubuk demetleri: sadece iki mezar taşı örneğinin (Kat. No: 14, 53) yarım daire kemer formundaki tepelik alınlığı içerisinde betimlenmiştir. Akçatepe Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen başucu taşını (Kat. No: 14) taçlandırılan yarım daire kemer formundaki tepelik alınlığında merkezde yer alan bir çiçek motifinden dışa doğru uzanan on iki kollu ışınsal çubuk demetleri, kurdele ucu şeklinde sonlanır.

Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen başucu şahidesi (Kat. No: 53) yarım daire kemer formunda bir tepelik ile sonlandırılmıştır. Merkezden dışa doğru uzanan sivri uçlu ışınsal çubuklar tepeliğin merkezine betimlenmiştir.

Üçgen; Güzelyalı Asri Mezarlığı'nda (Kat. No: 1) ve Hatipli Mahalle Mezarlığı'nda (Kat. No: 15) tespit edilen iki örnekte geometrik üçgen motifi başucu şahidelerine kabartılarak işlenmiştir. 1 örnek (Kat. No: 1) 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir. Bir diğer örnek ise (Kat. No: 15) 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir. Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneğinin (Kat. No: 29) başucu taşının yükseldiği kaidenin dış yüzüne ters bir üçgen motifi kabartılarak işlenmiştir.

Ay ve çok kollu yıldız; Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen başucu taşında (Kat. No: 30) giriş ibaresinin yer aldığı pano içerisine kabartılarak işlenmiştir.

Alem; Orta Asya Türk toplulukları tarafından göğün simgesi olarak kabul edilen çadırlarının tepeliklerine genellikle küre formunda bir alem taktıkları bilinmektedir. Alem kelime olarak işaret etmek, bildirmek, iz, alâmet gibi anlamlara nispet etmektedir (Erdem, 1989: 352-354). Hatipli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen mezar taşı örneğinin üçgen formundaki tepelik alınlığına kabartılarak işlenmiştir.

Dendan; Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve tarih kısmı okunamayan mezar taşı örneği (Kat. No: 89) üçgen bir tepelik ile taçlandırılmıştır. Dendan motifi, aşağıdan yukarıya doğru genişleyerek yükselen plaka biçimindeki gövde kısmı ve üçgen tepelik kısmını birbirinden ayıran dekoratif pano içerisine işlenmiştir.

Niş; Sağırlı Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen açık lahit biçimi mezar örneğinin (Kat. No: 27) ayakucu taşının yükseldiği kaide kısmının

dış yüzeyinde küçük bir niş motifi işlenmiştir. Küçük niş, kaş kemer formunda bir tepelik ile sonlanır.

4.7.3. Nesnelere

Kaideli vazoz; Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı'nda tespit edilen ve bir kadına ait olan başucu şahidesinin (Kat. No: 65) bitkisel motiflerden oluşan üçgen tepelik alınlığı merkezinde betimlenmiştir. Kaideli, geniş gövdeli, dar boyunlu ve küçük bir ağız kısmına sahip olan vazoz içerisinden zarif gül dalları gelişerek yükselmektedir.

Kaideli meyve kâsesi; Beyli Mahalle Mezarlığı'nda tespit edilen ve bir kadına ait olan başucu şahidesinin (Kat. No: 89) bitkisel motiflerden oluşan üçgen tepelik alınlığı merkezine kaideli bir kâse motifi bezenmiştir.

İnci; Barok karakterli inci motifi 3 eserde (Kat. No: 75, 86, 88) karşımıza çıkmaktadır. 1 örnek (Kat. No: 86) 18. yüzyılın ikinci yarısına, 1 örnek (Kat. No: 88) 19. yüzyılın ilk yarısına, 1 örnek (Kat. No: 75) ise 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir.

4.7.4. Mimari Unsurlar

Bitkisel tepelikli sütunceler; 6 mezar taşı örneğinde (Kat. No: 61, 65, 86, 87, 88, 89) kitabe metnini iki yanda sınırlandıran bitkisel tepelikli sütuncelere yer verilmiştir. 3 mezar taşı örneği (Kat. No: 61, 86, 87) 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenir. 1 mezar taşı örneği (Kat. No: 88) ise 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir.

Ordu ili Altınordu ve Perşembe ilçelerinde tespit edilen ve değerlendirilen mezar taşı örnekleri, Osmanlı medeniyetinin hâkim olduğu geniş coğrafyada (Anadolu ve Balkanlar olmak üzere), muhtelif hazireler ve mezarlıklardaki mezar taşı örnekleri ile benzerlik göstermektedir. Tam bir karşılaştırma yapabilmek için Türkiye'deki tüm mezarlık ve hazirelerde yer alan mezar taşlarının incelenmesi gerekmektedir. Mevcut yayımlar, tezler ve makaleler doğrultusunda yaptığımız karşılaştırma, öncelikli olarak Doğu ve Orta Karadeniz Bölgesi ile İstanbul örnekleri üzerinden yapılmıştır.

İncelediğimiz mezar taşları, form olarak paralel kenarlarla yükselen ve aşağıdan yukarıya doğru genişleyen plaka/levha biçiminde bir gövdeye sahip olup, gövde kısmı erkeklerde sarık, kavuk ve fes benzeri başlıklarla, kadınlarda ise hotoz türü başlık veya çiçeklerle bezenmiş tepelikler ile sonlandırılmıştır. Bu bölümde öncelikle kadın ve erkek mezar taşlarındaki başlık kısmı ile benzerlikler üzerinde durulmuştur. Sonrasında ise bezeme yönünden benzerlikler vurgulanmıştır.

Gövde kısmı sarık tipi bir başlık ile sonlandırılan şahidelerin benzerlerine³⁸; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, İstanbul Kasımpaşa Mezarlığı, İstanbul Kulaksız Mezarlığı, İstanbul Edirnekapı ve İstanbul Eğrikapı civarı, Çanakkale Eceabat mezarlıkları, Bolu-Göynük, Safranbolu Merkez Mezarlığı, Samsun-

³⁸ Sarık tipi bir başlık ile sonlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 97, 116-117, 122, 202, 208, 218). İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, Kasımpaşa Mezarlığı ve Kulaksız Mezarlığı'nda tespit edilen ve sarık tipi bir başlık ile sonlandırılan mezar taşı örnekleri için bkz. (Ayanoglu, 2022a: 255, 310, 311, 312, 321, 323, 324, 350, 351; Ayanoglu, 2022b: 27, 29, 30, 31, 36-37, 51, 191). Çanakkale ili mezar taşı örnekleri için bkz. (Şen, 2010: 217, 218, 219, 220, 221, 225, 229, 233). Bolu-Göynük'te bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çal, 2007: 357-358) (Fotoğraf. No: 13, 15, 21). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Kaya Göktaş, 2013: 50). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Gün, 2008: 171-172). Samsun Vezirköprü yöresinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Gün vd. 2016: 70, 73). Giresun ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (İltar, 2005: 31, 33, 35-36, 44, 61, 79, 153, 239). Perşembe ilçesi mezar taşı örnekleri için bkz. (Çarkıcı, 2021: 214, 219, 223, 235, 242, 243). Rize ili mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 94, 108, 122, 136, 144, 154, 161, 171, 173, 190, 194, 196, 209, 213, 251, 282, 304, 305, 311). Balıkesir'de bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Gökler, 2017: 37). Trabzon ili Akçaabat ilçesinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Yüksel, 2006: 78, 235, 394, 444-445). Trabzon ili Gülbahar Hatun ve Tavanlı Cami Hazireleri ve Küçük İmaret Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2011: 28, 40, 102, 151, 173, 240, 306, 317, 321, 354, 367, 369, 377, 408, 514, 584), (Kat. No: 5, 40, 46, 70, 81, 112, 149, 155, 157, 181, 189-190, 194, 211, 266, 321). Ordu ili Ünye Hacı Osman Ağa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Çelik, 2012: 132). Ordu ili Ünye ilçesi mezar taşı örnekleri için bkz. (Tali, 2018: 405), (Mezar Taşı No: 37, 38). Fatsa ilçesi Yalıköy Mahallesi (Kıran Mevkii) Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren, 2023: 178), (Fotoğraf No: 18). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi mezar taşı örnekleri için bkz. (Şeyban, 2007: 30, 42, 52, 54, 61). Tophane Karabaş Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Özcan, 2012: 67). Bilecik Küplü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Arıkan & Çetin, 2019: 106, 113, 145, 182). Söğüt Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Bilgili, 2019: 59), (Mezar taşı No: 8). Gelibolu'da bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sabah, 2019: 37, 39, 40, 41, 42, 74).

Çarşamba Rıdvan Paşa Cami Haziresi, Samsun Vezirköprü mezarlıkları, Giresun ili Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı, Perşembe Efirli Yalı Cami Haziresi, Perşembe Beyli Halil Ağa Mezarlığı, Rize Ali Paşa Köyü Ali Paşa Yalı Cami Haziresi, Rize Yukarı Ali Paşa Cami Haziresi, Rize Atmeydanı Mahallesi Bakıroğlu Aile Mezarlığı, Rize Çamlıbel Cami Haziresi, Rize Çamlıbel Orta Cami Haziresi, Rize Çaykent Beldesi, Rize Çiftekavak Köyü Merkez Cami Haziresi, Rize Fener Cami Haziresi, Rize Bozukkale Cami Haziresi, Balıkesir Ali Şuuri Haziresi, Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıkları, Trabzon Gülbahar Hatun Cami Haziresi, Trabzon Tavanlı Cami Haziresi, Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı, Ünye Hacı Osman Ağa Cami Haziresi, Ünye Çamlık Feneraltı Mezarlığı, Fatsa Yalıköy Mahallesi (Kıran Mevkii) Mezarlığı, Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi, Tophane Karabaş Cami Haziresi, Bilecik Küplü Mezarlığı, Söğüt Merkez Mezarlığı ve Gelibolu Yarımadası Beşyol Köy Mezarlığı'nda rastlanmaktadır.

Gövde kısmı kavuk tipi bir başlık ile sonlandırılan şahidelerin benzerlerine³⁹; Merkez Efendi Camii Haziresi ve Mezarlığı, Yeni Kozlu Mezarlığı, Anadoluhisarı Mezarlığı, Üsküdar Çiçekçi çevresi, İstanbul Defterdar Yavedut Mezarlığı, İstanbul Fatih Songüzel Kilise Cami karşısı, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, İstanbul Edirnekapı Mezarlığı, İstanbul Kasımpaşa Doymazdere Mezarlığı, Bolu-Göynük mezarlıkları, Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi, Giresun ili Bulancak Burunucu Köyü

³⁹ Kavuk tipi bir başlık ile sonlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; Merkez Efendi Cami Haziresi/Mezarlığı ve Yeni Kozlu Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Berk, 2016: 569, 607). Anadolu Hisarı örneği için bkz. (Erkaplan , 2023: 80). İstanbul'da bulunan ve yeniçerilere ait oldukları saptanan kavuk tipi başlık örnekleri için bkz. (Ayanoglu, 2022a: 17, 21, 29, 47, 55, 67, 70, 76, 77, 81, 100, 329). Bolu-Göynük'te bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çal, 2007: 361), (Fotoğraf. No: 52, 63). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi'ndeki mezar taşı örneği için bkz. (Gün, 2008: 165). Giresun ili örnekleri için bkz. (İltar, 2005: 71, 83, 87, 125, 127, 131, 137, 149, 281, 302, 323, 348). Ordu ili Perşembe ilçesi mezar taşı örnekleri için bkz. (Çarkcı, 2021: 210, 211, 212, 220, 239, 241). Balıkesir'de bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Gökler, 2017: 172, 184, 271, 312). Rize ili mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 138, 192, 198, 200, 221, 270, 310, 317, 318, 320, 329-330, 393). Trabzon ili Akçaabat ilçesinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Yüksel, 2006: 57, 62, 134, 141, 153, 158, 217, 219, 221, 253, 388, 402, 406). Trabzon ili Gülbahar Hatun ve Tavanlı Cami Hazirleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2011: 26, 64, 86, 90, 93, 280, 315, 323, 344, 362, 364, 384, 498), (Kat. No: 26, 64, 37, 39, 41, 132, 154, 158, 171, 186, 187, 198, 255). Ünye Hacı Osman Ağa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çelik, 2012: 35, 40, 52, 114). Ordu ili Ünye ilçesi mezar taşı örnekleri için bkz. (Tali, 2018: 402), (Mezar Taşı No: 14). Fatsa ilçesi Gököy Mahallesi Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren, 2023: 175), (Fotoğraf No: 6). Şehzâde Camii Haziresi, İstanbul Kasap İlyas Camii Haziresi ve Eyüp Sultan Kırkmerdiven Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (İşli, 2006: 32, 38, 40). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi mezar taşı örnekleri için bkz. (Şeyban, 2007: 31, 37, 46, 60, 76). Bilecik Küplü Mezarlığı mezar taşı örnekleri için bkz. (Arıkan & Çetin, 2019: 105, 108, 110, 130, 134, 138, 142, 150, 151, 153, 155, 204). Karacaahmet Mezarlığı, Edirnekapı Mezarlığı ve Draman Tercüman Yunus Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (İşli, 2009: 121-122, 137), (Resim: 87, 89, 101).

Karaibrahimoğulları Mezarlığı, Perşembe Efirli Yalı Camii Haziresi, Perşembe Beyli Halil Ağa Mezarlığı, Rize Ali Paşa Köyü Yukarı Ali Paşa Cami Haziresi, Rize Çaykent Beldesi, Rize Çiftekavak Köyü Merkez Cami Haziresi, Rize Fener Cami Haziresi, Rize Bozukkale Cami Haziresi, Rize Hamidiye Cami Haziresi, Rize İslampaşa (Kurşunlu) Cami Haziresi, Balıkesir Baş Çeşme Mezarlığı, Balıkesir Şeyh Lütfullah Cami Haziresi, Trabzon Gülbahar Hatun Cami Haziresi, Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıkları, Trabzon Tavanlı Cami Haziresi, Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı, Ünye Hacı Osman Ağa Camii Haziresi, Ünye Çamlık Feneraltı Mezarlığı, Fatsa ilçesi Gököy Mahallesi Mezarlığı, Şehzâde Camii Haziresi, İstanbul Kasap İlyas Cami Haziresi, Eyüp Sultan Kırkmerdiven Mezarlığı, Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi ve Bilecik Küplü Mezarlığı, Karacaahmet Mezarlığı, Edirnekapı Mezarlığı ve Draman Tercüman Yunus Camii Haziresi'nde rastlanmaktadır.

Gövde kısmı fes tipi bir başlık ile sonlandırılan şahidelerin benzerlerine⁴⁰; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi, Anadoluhisarı Mezarlığı, İstanbul Edirnekapı, İstanbul Eğrikapı civarı, İstanbul Karacaahmet Mezarlığı, İstanbul Fatih civarı, Safranbolu Merkez Mezarlığı, Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi, Giresun ili Buluncak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı, Ordu ili Turnasuyu Mezarlığı, Perşembe Efirli Yalı Camii Haziresi, Perşembe Beyli Halil Ağa Mezarlığı, Fatsa Meşebükü (Kadioğlu) Mezarlığı, Fatsa Yalıköy Mahallesi Guzköy Mevkii, Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıkları, Rize Ali Paşa Yalı Cami Haziresi, Rize Yukarı Ali Paşa Cami Haziresi, Rize Bozukkale Cami Haziresi ve Bilecik Küplü Mezarlığı'nda rastlanmaktadır.

Gövde kısmı mantar biçimindeki hotoz tipi bir başlık ile taçlandırılan şahidelerin benzerlerine⁴¹; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi, İstanbul Edirnekapı Mezarlığı,

⁴⁰ Fes tipi bir başlıkla sonlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 48, 75, 126, 146). Anadolu Hisarı Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Erkaplan, 2023: 123). İstanbul Edirnekapı civarı ve Eğrikapı civarında tespit edilen mezar taşı örnekleri için bkz. (Ayanoğlu, 2022a: 250; Ayanoğlu, 2022b: 77, 80). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Kaya Göktaş, 2013: 27, 41, 101, 106, 119). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi'nde tespit edilen mezar taşı örneği için bkz. (Gün, 2008: 170-171). Giresun ilinde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (İltar, 2005: 55). Ordu ili Turnasuyu Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2021: 106, 111, 115, 122, 124), (Görsel No: 14, 23-24, 29, 38, 41). Ordu ili Perşembe ilçesi mezar taşı örnekleri için bkz. (Çarkıcı, 2021: 213-214, 218, 228, 230, 231-232, 235, 237, 245). Fatsa ilçesine ait tarihî mezarlıklarda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2023: 177, 179, 181), (Fotoğraf No: 15, 15a, 15b, 23, 23a, 29). Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıklarında bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Yüksel, 2006: 164). Rize ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 67, 92, 116, 307). Bilecik Küplü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Arıkan & Çetin, 2019: 186, 198).

⁴¹ Hotoz tipi bir başlıkla taçlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 43, 47, 181). İstanbul Edirnekapı

Safranbolu Merkez Mezarlığı, Sakarya-Geyve Umur Bey Köyü Mezarlığı, Efirli Yalı Camii Haziresi, Rize Fener Cami Haziresi, Balıkesir Şeyh Lütfullah Cami Haziresi, Balıkesir Zağnos Paşa Cami Haziresi, Trabzon Gülbahar Hatun Cami Haziresi, Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi ve Söğüt Merkez Mezarlığı'nda rastlanmaktadır.

Bitkisel tepelikler ile taçlandırılan şahidelerin benzer örneklerine⁴²; İstanbul Kasımpaşa civarı, Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazireleri, Yeni Kozlu Mezarlığı, Anadoluhisarı Mezarlığı, Çanakkale Eceabat mezarlıkları, Safranbolu Merkez Mezarlığı, Amasya Yukarı Türbe (Şirvani Türbesi) bahçesi ve Amasya Şirvanlı Cami Haziresi, Rize Ali Paşa Yalı Cami Haziresi, Rize Ambarlık Köyü Cami Haziresi, Rize Bağdatlı Mahallesi Taviloğlu Aile Kabristanlığı, Rize Çamlıbel Cami Haziresi, Rize Çiftkavak Köyü Merkez Cami Haziresi, Rize Hamidiye Cami Haziresi, Balıkesir Ali Şuuri Haziresi, Balıkesir Asri Mezarlığı, Trabzon ili Akçaabat Mezarlığı, Trabzon Gülbahar Hatun Cami Haziresi, Trabzon Boztepe Âhî Evren Dede Camii ve Türbesi Haziresi ve Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi'nde rastlanmaktadır.

İkizkenar üçgen formundaki tepelik ile taçlandırılan bezemesiz şahidelerin yanı sıra, alınlık kısmının Barok esintili "S" ve "C" kıvrımları, akant dizileri, inci taneleri, meyve kâseleri ve kaideli vazo motifleri ile dolgulandığı şahide örneklerinin benzerlerine⁴³;

Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Ayanoğlu, 2022b: 102). Ordu ili Perşembe ilçesinde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Çarkıcı, 2021: 209). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Kaya Gökteş, 2013: 164). Sakarya-Geyve Umur Bey Köyü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren & Yavuz, 2020: 666). Rize ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 258, 280). Balıkesir ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Gökler, 2017: 274, 545). Trabzon ili Gülbahar Hatun Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren, 2011: 30), (Kat. No: 6). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Şeyban, 2007: 58). Söğüt Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Bilgili, 2019: 64), (Mezar Taşı No: 13).

⁴² Bitkisel tepelikler ile taçlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; İstanbul Kasımpaşa'da bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Ayanoğlu, 2022b: 276). Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çal & Çal, 2008: 99, 109). Yeni Kozlu Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Berk, 2016: 581). Anadolu Hisarı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Erkaplan, 2023: 184, 204). Çanakkale Eceabat'a bağlı merkezlerde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Şen, 2010: 211). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Kaya Gökteş, 2013: 85, 144, 160). Amasya Yukarı Türbe (Şirvani Türbesi) ve Amasya Şirvanlı Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Aydoğdu, 1997: 185, 196), (Fotoğraf No: 124, 132). Rize'de bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 65, 91, 125, 127, 129, 133, 151, 160, 219, 227, 325). Balıkesir Asri Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Gökler, 2017: 44, 47, 84, 89). Trabzon ili Akçaabat mezarlığında bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Yüksel, 2006: 172). Trabzon ili Gülbahar Hatun Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2011: 56, 60), (Kat. No: 19, 21). Trabzon Boztepe Âhî Evren Dede Camii ve Türbesi Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Önal, 2023: 139, 141, 143, 147). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Şeyban, 2007: 70).

⁴³ Gövde kısmı, ikizkenar üçgen formundaki bir tepelik ile taçlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Kaya Gökteş, 2013: 25). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresinde tespit edilen benzer mezar taşı örnekleri için bkz. (Gün, 2008: 165, 168, 170). Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıklarında bulunan mezar taşı örnekleri

Safranbolu Merkez Mezarlığı, Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresi, Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıkları, Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı, İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi, İstanbul Eyüp civarı, Üsküdar Ayazma Cami Haziresi, Ordu ili Turnasuyu Mezarlığı, Perşembe Efirli Yalı Camii Haziresi, Fatsa Yalıköy Mahallesi Guzköy Mevkii, Rize Ali Paşa Köyü Ali Paşa Yalı Cami Haziresi, Rize Yukarı Ali Paşa Cami Haziresi, Rize Çamlıbel Orta Cami Haziresi, Rize Fener Mahallesi, Rize Fener Cami Haziresi, Trabzon Tavanlı Cami Haziresi, Sakarya-Geyve Umur Bey Köyü Mezarlığı, Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi, Bilecik Küplü Mezarlığı ve Söğüt Merkez Mezarlığı'nda rastlanmaktadır. Dilimli kemer formundaki tepelik ile taçlandırılan şahidelerin benzer örneklerine İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde⁴⁴ rastlanmaktadır.

Gövde kısmı sivri kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan şahidelerin benzer örneklerine⁴⁵; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi, Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazireleri, Gelibolu Yarımadası Bigalı Köyü Mezarlığı, Merkez Efendi Cami Haziresi ve Mezarlığı, Safranbolu Merkez Mezarlığı, Bolu-Göynük, Giresun ili Bulancak Burunucu Köyü Karabrahimoğulları Mezarlığı, Perşembe Efirli Yalı Camii Haziresi, Perşembe

in için bkz. (Yüksel, 2006: 80, 131, 145, 224). Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Yer, 2004: 19, 78). İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 59, 73, 76, 82-83, 85, 174, 223, 241). İstanbul Eyüp civarında bulunan üçgen formundaki bir tepelik ile taçlandırılan bezemesiz mezar taşı örneği için bkz. (Ayanoğlu, 2022b: 171). Üsküdar Ayazma Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Yarış, 2018: 201). Ordu ili Turnasuyu Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2021: 109, 119), (Görsel No: 18, 34). Ordu ili Perşembe ilçesi Efirli Yalı Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Çarkıcı, 2021: 211). Fatsa Yalıköy Mahallesi Guzköy Mevkii Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2023: 180), (Fotoğraf No: 25a, 28). Rize ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 111, 117, 170, 249, 283). Trabzon ili Tavanlı Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren, 2011: 108, 110, 116, 126, 134, 137, 141, 253, 259, 286), (Kat. No: 50, 51, 54, 58, 62, 63, 65, 253, 121, 136). Sakarya-Geyve Umur Bey Köyü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Eren & Yavuz, 2020: 666). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Şeyban, 2007: 50-51). Bilecik Küplü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Arıkan & Çetin, 2019: 148-149, 156). Söğüt Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Bilgili, 2019: 70), (Mezar Taşı No: 19).

⁴⁴ İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan ve dilimli kemer formundaki bir tepelik ile nihayetlendirilen mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 69, 99, 115, 153, 175, 244).

⁴⁵ Gövde kısmı sivri kemer formundaki bir tepelik ile taçlandırılan mezar taşı örnekleri karşılaştırma; İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Sürün, 2006: 93, 113, 276). Atabey Cami ve Türbesi Hazireleri için bkz. (Çal & Çal, 2008: 72). Gelibolu Yarımadası Bigalı Köyü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Sabah, 2019: 48). Merkez Efendi Cami Haziresi ve Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Berk, 2016: 102-103, 118, 121, 136). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Kaya Göktaş, 2013: 109, 120). Bolu-Göynük'te bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çal, 2007: 361, 363), (Fotoğraf no: 73, 84). Giresun ili Bulancak Burunucu Köyü Karabrahimoğulları Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (İltar, 2005: 77). Ordu ili Perşembe ilçesi Efirli Yalı Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Çarkıcı, 2021: 213, 215, 242, 244). Rize ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 79, 96, 105-106, 109, 236, 238). Trabzon ilinde bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Yüksel, 2006: 419, 440, 448; Eren, 2011: 82, 386), (Kat. No: 34, 199). Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Şeyban, 2007: 118). Bilecik Küplü Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Arıkan & Çetin, 2019: 159).

Beyli Halil Ağa Mezarlığı, Rize Ali Paşa Yalı Cami Haziresi, Rize Ekmekçiler Mahallesi Sevimli Aile Mezarlığı, Trabzon ili Akçaabat ilçesi mezarlıkları, Trabzon Tavanlı Cami Haziresi, Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı, Taraklı Yunus Paşa Cami Haziresi ve Bilecik Küplü Mezarlığı'nda rastlanmaktadır.

Gövde kısmı yuvarlak kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan şahidelerin benzerine⁴⁶; İstanbul Atikali Paşa Cami Mezarlığı, Safranbolu Merkez Mezarlığı ve Çanakkale Eceabat'a bağlı mezarlıklarda ve Trabzon ili Akçaabat ilçesinde bulunan mezarlıkta rastlanmaktadır.

Gövde kısmı yarım daire kemer formunda bir tepelik ile taçlandırılan şahidelerin benzerine⁴⁷; Perşembe Efirli Yalı Camii Haziresi'nde rastlanmaktadır.

Plaka biçiminde bir gövdeye sahip olup gövde yüzeyi servi ağacı, asma dalı ve üzüm salkımı motifleri ile bezeli olan ayakucu taşı örneklerinin benzerlerine⁴⁸; Üsküdar Ayazma Camii Haziresi, Rize Çamlıbel Beldesi, Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı, Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Cami Haziresi, Ünye Çamlık Feneraltı Mezarlığı'nda rastlanmaktadır.

Tepelik kısmı kozalak motifi ile bezeli mezar taşı örneğinin benzerine⁴⁹; İstanbul Edirnekapı Mezarlığı'nda ve İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde rastlanmıştır.

⁴⁶ Gövde kısmı yuvarlak kemer formundaki tepelik ile taçlandırılan mezar taşı örneği karşılaştırma; İstanbul Atikali Paşa Cami Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Ayanoğlu, 2022b: 163). Safranbolu Merkez Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Kaya Göktaş, 2013: 32, 62, 77, 136). Çanakkale Eceabat'ta bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Şen, 2010: 206). Trabzon ilinde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Yüksel, 2006: 321).

⁴⁷ Gövde kısmı yarım daire kemer formundaki tepelik ile taçlandırılan mezar taşı örneği karşılaştırma; Bkz. (Çarkıcı, 2021: 33)

⁴⁸ Ayakucu taşı servi ağacı ve asma/üzüm dalı motifleri ile bezeli mezar taşı örnekleri karşılaştırma; Üsküdar Ayazma Cami Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Yariş, 2018: 213). Rize Çamlıbel Beldesi'nde tespit edilen mezar taşı örnekleri için bkz. (Hanoğlu, 2015: 200, 202). Trabzon Küçük İmaret Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örnekleri için bkz. (Eren, 2011: 404, 430), (Kat. No: 209, 221). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Cami Haziresinde tespit edilen mezar taşı örneği için bkz. (Gün, 2008: 167). Ordu ili Ünye ilçesi Çamlık Feneraltı Mezarlığı'nda tespit edilen mezar taşı örneği için bkz. (Tali, 2018: 407), (Mezar Taşı No: 37).

⁴⁹ İstanbul Edirnekapı Mezarlığı'nda bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Ayanoğlu, 2022c: 7). İstanbul Şeyh Vefa Camii Haziresi'nde bulunan mezar taşı örneği için bkz. (Sürün, 2006: 244).

SONUÇ

“Ordu İli Altınordu ve Perşembe İlçesi Örnekleriyle Osmanlı Mezar Taşları” isimli tez çalışması kapsamında, Altınordu ilçesine bağlı 9 mezarlıkta toplam 39 mezar; Perşembe ilçesine bağlı 5 mezarlıkta ise 53 mezar tespit edilmiştir. Toplamda ise 92 adet mezar tespit edilmiştir.

İncelenen mezar taşı örneklerinin 31 tanesi kadın mezarıdır. 54 tanesi ise erkek mezarıdır. Hatipli Mahalle Mezarlığı’nda tespit edilen 6 mezar örneği ve Ataköy şahıs bahçesinde tespit edilen 1 mezar örneğinin ise kimliği belirlenememiştir.

İncelenen 92 mezar taşının 4’ü 18. yüzyılın ilk yarısına, 11’i 18. yüzyılın ikinci yarısına, 12’si 19. yüzyılın ilk yarısına, 29’u 19. yüzyılın ikinci yarısına, 20’si 20. yüzyılın ilk yarısına tarihlenir. 16 mezar taşı örneğinin tarih kısmı ise aşırı tahribat, toprak altında kalma veya kırılma gibi çeşitli nedenler ile okunamamıştır. İncelenen mezar taşlarının erken tarihli 18. yüzyılın ilk yarısına (H. 1116/M. 1704-1705), en geç tarihli ise 20. yüzyılın ilk yarısına (H. 1338/M. 1919-1920) tarihlenmektedir.

İncelenen mezarlık alanlarında “şahideli toprak mezar tipi”, “şahideli ve çerçeveli mezar tipi” ve “şahideli açık lahit biçimi mezar tipi” olmak üzere üç ayrı mezar tipi olduğu saptanmıştır. Mezar tipleri arasında en yaygın rastlanan tip ise şahideli, basit toprak mezar tipi olmuştur. Bir nesneye veya başka bir mezara dayalı olarak bulunan ya da beton bir zemine veya hafif yüksek bir kaide içerine gömülü olarak bulunan mezar taşı örneklerinin mezar tipleri saptanamadığı için “mezar tipleri” başlığı altında değerlendirilmeye alınmamıştır. Tespit edilen örnekler sadece mezar taşı formlarına göre değerlendirilmiştir. Orijinal olmayan çerçeve mezarların kısa kenarlarına sonradan gömülen mezar taşı örnekleri mevcut durumlarına göre “çerçeveli mezar tipi” başlığı altında değerlendirilmiştir.

Tez çalışması kapsamında incelenen mezar taşları önyüz görünüşleri itibarıyla “dikdörtgen plaka/levha gövdeli” ve “kare prizmal gövdeli” mezar taşları olmak üzere iki grup hâlinedir. Dikdörtgen plaka biçimindeki mezar taşı formları kendi içerisinde “aşağıdan yukarıya doğru genişleyen mezar taşı formu” ve “paralel kenarlarla yükselen mezar taşı formu” olmak üzere iki alt başlığa ayrılmıştır.

Altınordu ve Perşembe ilçelerinde tespit edilen, plaka/levha biçiminde veya kare prizmal biçiminde bir gövde formuna sahip erkek mezar taşlarında sarık, kavuk ve fes olmak

üzere belirgin olarak üç ayrı başlık tipinin kullanıldığı saptanmıştır. Kadın mezar taşlarını ise hotoz tipi başlık ve belirgin olarak muhtelif tepeliklerin taçlandığı saptanmıştır.

Kitabe metinleri genel olarak birbirine paralel veya meyilli satırlar şeklinde birbirinden ayrılmıştır. Bazı mezar taşı örneklerinde ise kitabe metinleri köşelerde bitkisel başlıklı sütunceler ile sınırlandırılmıştır.

Kitabe metinlerinde, başlangıç ifadeleri, mevtanın dilinden veya mevtanın yakınlarının dilinden ölüm olayının ifade ediliş şekli ve duygu ifadeleri, insanları uyarıcı nasihatler, aile ve soy bilgileri, meslek isimleri, memleket isimleri ve dini nitelikli sıfatlar olmak üzere kıymetli bilgilere yer verilmiştir.

Her bir mezar taşını diğerinden ayıran kendine özgü süsleme motifleri mezar taşlarının en karakteristik özelliklerinden biridir. İncelediğimiz çoğu mezar taşı üzerinde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Bezemeli mezar taşları ise Barok esintili akant yaprakları, katmerli güller, “S” ve “C” kıvrımları, volütler, inci taneleri, kâse ve vazolar, natüralist veya stilize çiçek motifleri ile bezenerek ölümün taşıdığı soğuk mana kaybedilmiş, mezar taşlarının yer aldığı mezarlıklar ise ölen kişinin tekrar dirileceği güne kadar beklediği birer istirahat bahçelerine dönüşmüştür.

Sonuç olarak incelenen mezar taşlarının büyük bir çoğunluğu Samsun başta olmak üzere Trabzon, Rize, Giresun illerinde bulunan ve mahallî üslup özellikleri taşıyan mezar taşlarının gelişim çizgisine paralel özellikler sunmaktadır. Mermer malzemeli mezar taşı örnekleri ise daha çok Başkent İstanbul ekolünü yansıtmaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Akkuş, E. (2018). *Ordu Efsaneleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Alparslan , A. (2002). "Kitâbe". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 26, s. 76-81). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kitabe> adresinden alındı
- Alyılmaz, C. (2012). "Eski Türklerde Mezar Geleneği". E. Naskali Gürsoy (Ed.), *Defin* (s. 179-188). İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Apa Kurtişoğlu, G. (2018). "Sadelikten Gösterişe Edirne Osmanlı Dönemi Mezar Taşları. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(16), 32-56. doi:<https://doi.org/10.33207/trkede.493496>
- Arıkan, R., & Çetin, M. C. (2019). *Bilecik Küplü Osmanlı Mezar Taşları ve Kitâbeleri*. İstanbul: Babıali Kültür Yayıncılığı.
- Arseven, C. E. (1950). "Mezar Taşı". *Sanat Ansiklopedisi* (C 3, s. 1318). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Aslanapa, O. (2019). *Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ayanoğlu , F. İ. (2022b). *Tarihi Mezar Taşları İstanbul-2*. İstanbul : İBB Miras.
- Ayanoğlu , F. İ. (2022c). *Tarihi Mezar Taşları İstanbul-3*. İstanbul: İBB Miras.
- Ayanoğlu, F. İ. (2022a). *Tarihi Mezar Taşları İstanbul-1*. İstanbul: İBB Miras.
- Aydoğdu, G. (1997). *Amasya Mezartaşları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Barthold, W. (1947). "Türklerde ve Moğollarda Defin Merasimi Meselesine Dair". *Belleten*, 11(43), 515-539. <https://belleten.gov.tr/tam-metin-pdf/852/tur> adresinden alındı
- Baş, M. (2014). *İlk Çağ'dan Günümüze Ordu Tarihi*. Ankara: Yason Yayınları.

- Bayhan, A. A. (2005). "Ordu/İkizce'den Bir Ahşap Cami: Laleli (Eski) Camii". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(14), 1-22.
doi:<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/2576/33155>
- Bayhan, A. A. (2023). *Orta Karadeniz'de Bir Türk İslam Kenti Ordu*. Ordu: Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Baykara, T. (1972). "Mirseyit (Tanır) Köyü Mezarlığı". *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi*(4), 53-55.
https://isamveri.org/pdfdrq/D00364/1972_4/1972_4_BAYKARAT.pdf
adresinden alındı
- Baykara, T. (1993). "Asya Türk Kültürünün Bir unsuru Olarak Mezar Taşı" . *Vakıflar Dergisi*, 127-132.
- Belli, O. (2002). "Türklerde Taş Heykeller ve Balballar". *Türkler* (C 3, s. 1636-1639). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Berk, S. (2016). *Zamanı Aşan Taşlar Zeytinburnu'nun Tarihi Mezar Taşları* (C D). İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.
- Berkli, Y. (2011). "Anadolu'daki Koyun, Koç ve At Heykel Biçimli Mezartaşlarında Görülen Damgalar: Kökenleri, Sanat Tarihindeki Yer ve Önemleri". *EKEV Akademi Dergisi*(46), 235-246.
http://isamveri.org/pdfdrq/D01777/2011_46/2011_46_BERKLIY.pdf adresinden alındı
- Biçici, H. K. (2006). "Yazılı Araştırmalar Işığında Türkiye Mezar Taşlarına Toplu Bir Bakış". *EKEV Akademi Dergisi*(26), 175-192.
- Bilgili, H. (2019). *Söğüt Osmanlı Mezar Taşları ve Kitabeleri*. Bilecik: Tunç Yayıncılık.
- Bozkurt , N. (2004). "Mezarlık". *TDV İslam Ansiklopedisi* (C 29, s. 519-522). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mezarlik> adresinden alındı

- Bozkurt, N. (2009). "Sarık". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 36, s. 152-154). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/sarik> adresinden alındı
- Büyük, M. (2021). "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Ordu Kent Nüfusu". S. Gülten, T. Özcan, & K. Yavuz (Ed.), *Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Ordu* (C I, s. 511-535). Ankara: Fenomen Yayınları.
- Cezar, M. (1977). *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Çal, H. (2000). "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezartaşlarında Başlıklar". *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüpsultan Sempozyumu, Tebliğler, (28-30 Mayıs 1999)* (s. 207-225). İstanbul: Eyüp Belediyesi.
- Çal, H. (2007). Göynük (Bolu) Şehri Türk Mezar Taşları. *Vakıflar Dergisi*(30), 307-395.
- Çal, H., & Çal, Ö. (2008). *Kastamonu Atabey Gazi Camisi ve Türbesi Hazirelerindeki Mezar Taşları*. Ankara : Kastamonu Belediyesi.
- Çarkcı, C. (2021). *Ordu-Perşembe Örnekleri İle Osmanlı Dönemi Mezar Taşları (Efirli Yalı Camii Haziresi ve Beyli Halil Ağa Mezarlığı)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Çavuş, F. (2018). *Osmanlı Mezar Taşlarının Sırları*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat .
- Çay, A. (1983). *Anadolu'da Türk Damgası Koç Heykel-Mezar Taşları ve Türkler'de Koç-Koyun Meselesi*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Çebi, S. (1973). *Ordu Tarihi ve 50. Yılında Ordu Şehri* . Ankara: Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.
- Çelik, B. (2012). *Ordu İli, Ünye İlçesi, Hacı Osman Ağa Camii Haziresindeki Mezar Taşları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Çetin, Y., & Yanık, B. (2021). Tasavvuf Düşüncesinde Servi Ağacı ve Türk-İslam Sanatındaki Yansımaları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*(100), 485-513.
- Çoruhlu, Y. (1993). *Türk Sanatının ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Çoruhlu, Y. (1998). *Erken Devir Türk Sanatının ABC'si*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Çoruhlu, Y. (1999). *Türk Mitolojisinin ABC'si*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Çoruhlu, Y. (2016). *Eski Türklerin Kutsal Mezarları Kurganlar-Orta ve İç Asya'nın Erken Devir Türk Mezar Mimarisi Üzerine Bir Deneme-*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çoruhlu, Y. (2019). *Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi II*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Çoruhlu, Y., & Çakır, Ö. (2000). Ordu'nun Mesudiye İlçesi / Kaleköyü'nden Bir Türkmen Kalesi, Mezar Taşları ve Üç Mezar Anıtı. *Tarih Dergisi*(36), 81-136. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iutarih/issue/9608/119991> adresinden alındı
- Danık, E. (1990). *Koç ve At Şeklindeki Tunceli Mezar Taşları*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları .
- Daş, E. (2012). *İzmir'de Taş Çiçekler*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Demir, N. (2007). "Ordu İlinin Eski Adı "Kotyora" ve Tarihi Alt Yapısı". *Turkish Studies*, 2(2), 179-184. doi:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.64>
- Demirci, K. (2001). "Kabir". *TDV İslam Ansiklopedisi* (C 24, s. 33-55). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kabir> adresinden alındı
- Diyarbakirli, N. (1972). *Hun Sanatı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Emecen, F. M. (2020). *Karadeniz Kıyı Kentleri Tarihi*. İstanbul : Turkuvaz Kitap.
- Erdem, S. (1989). "Alem". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 2, s. 352-354). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/alem--sembol> adresinden alındı

- Eren, S. (2011). *Trabzon İli Gülbahar Hatun ve Tavanlı Cami Hazireleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'ndaki Mezar Taşları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eren, S., & Yavuz, S. (2020). Sakarya-Geyve Umur Bey Köyü Mezarlığı 19. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşlarından Örnekler. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 663-679. doi:<https://doi.org/10.48146/odusobiad.797296>
- Ergin, M. (2011). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Esin, E. (1978). *İslamiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslama Giriş*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Esin, E. (2001). *Türk Kozmolojisine Giriş*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Esin, E. (2006). *Türklerde Maddi Kültürün Oluşumu*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Eyice, S. (1996). "Mezarlıklar ve Hazireler". *İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri* (C 1, 123-134). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Gökler, B. M. (2017). *Balıkesir Mezar Taşları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gün, R. (2008). Samsun-Çarşamba Rıdvan Paşa Camii Haziresindeki Mezar Taşları- (Celi Sülüs Kitabeli Olanlar). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26(26), 117-174. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuifd/issue/20294/215407> adresinden alındı
- Gün, R., Nefes, E., Can, Y., & Çakır, A. (2016). Vezirköprü Yöresinde Bulunan 17-18. Yüzyıl Osmanlı Mezar Taşları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(41), 37-76. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuifd/issue/27300/287402> adresinden alındı
- Günay, M. (2022). *Ordu ve Yöresinde Türk İslam Mirası Hacımiroğulları'ndan Cumhuriyet'e*. Ordu: Ordu Büyükşehir Belediyesi.

- Gündoğdu , O., & Şeyban , L. (2021). "Sakarya Osmanlı Mezar Taşlarından Örneklerle Dardağan Serpuşlar". *İSTEM*(38), 273-302. doi:<https://doi.org/10.31591/istem.1036095>
- Gündoğdu, H. (1983). "Afyon'da Yeni Bulunmuş Figürlü Bir Mezartaşı Hakkında". *Sanat Tarihi Yıllığı*(12), 61-94. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusty/issue/34327/379793> adresinden alındı
- Gündoğdu, H. (1993). İkonografik Açıdan Türk Sanatında Rûmi ve Palmetler. *Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar Güner İnal'a Armağan* (s. 197-211). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Gündoğdu, H. (2006). "Nahçıvan'dan Figürlü Bir Mezar Taşının Düşündürdükleri". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(16), 49-57. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsed/issue/2562/32997> adresinden alındı
- Hanoğlu, C. (2015). *Batılulaşma Dönemi Rize Mezar Taşları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Haseki, M. (1977). *Plâstik Açıdan Türk Mezar Taşları*. İstanbul: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi.
- İltar, G. (2005). *Giresun İli Sahil Őeridindeki Osmanlı Mezar Taşları*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İnan, A. (2020). *Tarihte ve Bugün Şamanizm Materyaller ve Araştırmalar*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- İşli, H. N. (2006). *Yeniçeri Mezar Taşları*. İstanbul: Turkuaz Yayınları.
- İşli, H. N. (2009). *Osmanlı Serpuşları*. İstanbul: 2010 İstanbul Avrupa Başkenti Ajansı.
- Karaçağ , D. (1994). *Bursa'daki 14-15. Yüzyıl Mezartaşları*. Ankara: Eryılmaz Ofset.
- Karamağaralı, B. (1970). "Sivas ve Tokat'taki Figürlü Mezar Taşlarının Mahiyeti Hakkında". *Selçuklu Araştırmaları Dergisi II*, 75-103.
- Karamağaralı, B. (1992). *Ahlat Mezar Taşları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Karamağaralı, B. (1993). *Türk Mimari Eserlerinde Ahlat Mezar Taşları*. Ankara: Elila Yayınları.
- Karamağaralı, B. (1999). "Kültür Tarihimiz Bakımından Mezar Taşlarının Önemi ve İkonografisi". *Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu, 18-20 Aralık 1998* (s. 33-46). İstanbul: Mezarlıklar Vakfı Yayınları.
- Karaman, H. (1996). "Ölüm, Ölü, Defin ve Merasimler". *Cimtières Et Traditions Funéraires Dans Le Monde Islamique-İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri* (C 1, s. 3-15). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karamürsel, A. (2002). "Türklerde Mezar Geleneği". *Türkler* (C 3, s. 122-128). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Kaya Göktaş, L. (2013). *Safranbolu Merkez Mezarlığı Mezar Taşları*. İstanbul: Safranbolu Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Koca, S. (2003). *Türk Kültürünün Temelleri* (C II). Ankara: Kültür Yayınları.
- Koçu, R. E. (1969). *Türk Giyim Kuşam Ve Süslenme Sözlüğü*. Sümerbank Kültür Yayınları.
- Kökrek, M. (2015). "Osmanlı Serpüşleri". *İSMEK El Sanatları Dergisi*(20), 44-53. https://www.academia.edu/12941576/Osmanli%C4%B1_Serpu%C5%9Flar%C4%B1 adresinden alındı
- Köşklü, Z., & Gökler, B. M. (2023). "Bursa Umur Bey Cami Haziresindeki XVIII. Yüzyıl Serpuşlu Mezar Taşları". *Bilimname*(49), 237-268. doi:<https://doi.org/10.28949/bilimname.1226165>
- Laqueur, H. (1997). *Hüve'l-Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları*. (S. Dilidüzgün, Çev.) İstanbul: Türk Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ögel, B. (2020). *İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

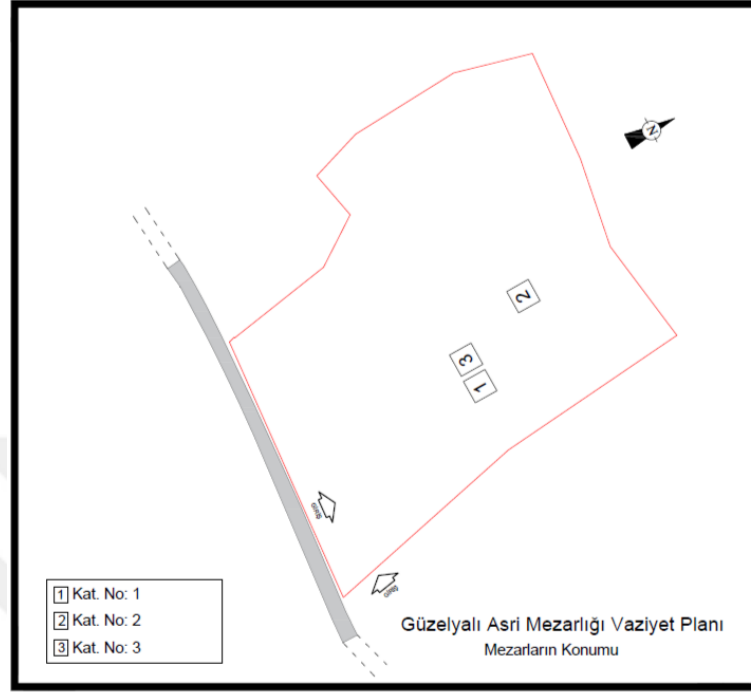
- Ökçesiz, M. (2013). *Kuşadası Adalızade Osmanlı Mezar Taşları*. İstanbul: Kitap Matbaacılık.
- Önal, R. Ç. (2023). Trabzon Boztepe'de Âhî Evren Dede Camii ve Türbesi Haziresindeki Osmanlı Dönemi Mezar Taşları. *Palmet Dergisi*(3), 125-160. <https://dergipark.org.tr/pub/palmet/issue/76393/1257118> adresinden alındı
- Önder, M. (1969). "Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler". *Türk Etnografya Dergisi*(62), 5-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/turketnografyadergisi/issue/67077/1047759> adresinden alındı
- Öney, G. (1981). "İran ve Anadolu Selçuklu Türbelerinin Mukayesesi". *Yıllık Araştırmalar Dergisi*, 3, 41-46. https://www.academia.edu/11870734/%C4%B0ran_ve_Anadolu_Sel%C3%A7uklu_T%C3%BCrbelerinin_Mukayesesi adresinden alındı
- Önkal, H. (2015). *Anadolu Selçuklu Türbeleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Örnek, S. V. (1971). *Anadolu Folklorunda Ölüm*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Özcan, A. (2009). "Serdengeçti". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 36, s. 554-555). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/serdengecti> adresinden alındı
- Özcan, A. R. (2012). *İstanbul'un 100 Mezar Taşı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Özcan, A. R. (2012). Mezar Taşları Üzerindeki Sembolik İfadeler. *Defin* (s. 205-227). İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Özdemir, M. (2005). "Orta Karadeniz Bölgesinin Tarihi Coğrafyasına Başka Bir Bakış". *Orta Karadeniz Kültürü* (s. 33-56). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Özkan, H. (2000). "Erzincan ve Çevresinde Orta Asya Türk Geleneğini Sürdüren Bezemeli Mezar Taşları". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(15), 31-47. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunitaed/issue/2845/38938> adresinden alındı
- Ragheb, Y. (1996). "İslam Hukukuna Göre Mezarın Yapısı". *Cimetières Et Traditions Funéraires Dans Le Monde Islamique-İslâm Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri* (C 1, s. 17-23). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Roux, J. P. (1999). *Altay Türklerinde Ölüm*. (A. Kazancıgil, Çev.) İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Roux, J. P. (2011). *Eski Türk Mitolojisi*. (M. Sağlam, Çev.) Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Sabah, İ. (2019). *Tarihi Gelibolu Yarımadası'nda Geçmişten Günümüze Kalan Mezartaşları ve Kitabeler*. Ankara: Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Yayınları.
- Sağiroğlu Arslan, A. (2017). "Taşlar Konuşur": Türk Mezar Taşlarının Biçim Dili". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1923-1937. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/31471/344484> adresinden alındı
- Sevim, N. (2007). *Medeniyetimizin Sessiz Tanıkları*. İstanbul: Abide Yayınları.
- Strzygovski, J. (2010). "Türkler ve Orta Asya Sanatı Meselesi". *Journal of Turkology*, 3, 1-80. doi:<https://doi.org/10.18345/tm.29572>
- Sümbüllü, Y. Z. (2004). "'Eski Türklerde Defin Şekilleri Üzerine Bir İnceleme". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 61-72. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisobil/issue/2814/37849> adresinden alındı
- Sürün, M. (2006). *İstanbul Şeyh Vefâ Camii Haziresi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, K. (2010). *Eceabat'a Bağlı Bazı Merkezlerdeki Türk İslam Dönemi Mezar Taşları*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

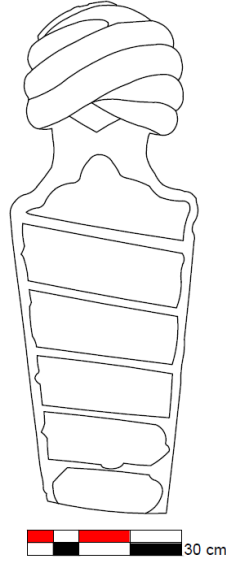
- Şenyurt, S. Y., & Akçay, A. (2021). "Kurul Kalesi Kazılarının Anadolu ve Karadeniz Arkeolojisine Katkıları". S. Gülten, T. Özcan, & K. Yavuz (Ed.), *Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Ordu* (C I, 47-62). Ankara: Fenomen Yayınları.
- Şeyban, L. (2007). *Osmanlı Dönemi Taraklı Mezar Taşları ve Kitabeleri*. Adapazarı: Adapazarı Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Tali, Ş. (2018). Ünye Çamlık Feneraltı Mezarlığı Mezar Taşları ve Kitabeleri. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*(45), 371-408. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tdded/issue/42617/513432> adresinden alındı
- Tanyu, H. (1968). *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Tunçel, G. (1989). *Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezartaşları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Uygun, S. (2021). "Fransız Kaynaklarında Ordu". S. Gülten, T. Özcan, & K. Yavuz (Ed.), *Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Ordu* (C I, s. 293-351). Ankara: Fenomen Yayınları.
- Yazar , T. (1999). "Çadır-Bark-Türbe". *Geçmişten Günümüze Mezarlık Kültürü ve İnsan Hayatına Etkileri Sempozyumu* (s. 418-431). İstanbul: Mezarlıklar Vakfı Yayınları.
- Yediyıldız, B. (1985). *Ordu Kazası Sosyal Tarihi (1455-1613)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yediyıldız, B. (2007). "Ordu". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C 33, s. 367-370). İstanbul. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ordu--sehir> adresinden alındı
- Yediyıldız, B. (2018). *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihinden İzler*. Ordu: OBB Kültür Yayınları.
- Yer, K. (2004). *Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Yetkin, Ő. (1969). "Yeni BulunmuŐ Figürlü Mezar Taşları". *Selçuklu Araştırmaları Dergisi I*, 149-156.
- Yiğitpaşa, D., & Yağcı, A. (2021). "Ordu Müzesi'nde Geç Demir Çağına Ait Bir Grup Figürin". S. Gülten , T. Özcan, & K. Yavuz (Ed.), *Tarihi ve Kültürel Boyutlarıyla Ordu* (C I, 103-116). Ankara: Fenomen Yayınları.
- Yücedağ, İ. (2017). *Osmanlı Epigrafisi Kitabeler ve Mezar Taşları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Yüksel, M. (2006). *Akçabaat'ta Türk-İslam Eserleri ve Kitabeler*. Akçabaat: Akçabaat Belediyesi Kültür Yayınları.
- Zenbilci Kaya, İ. (2021). Kozalak: Sanat Tarihi Bağlamında Bir Motifin Gizemini Okumak. İ. Zenbilci Kaya (Ed.), *Orta Çağ'dan Postmodernizme Sanat Tarihi Okumaları* (s. 212-250). İstanbul: Hiperyayın.

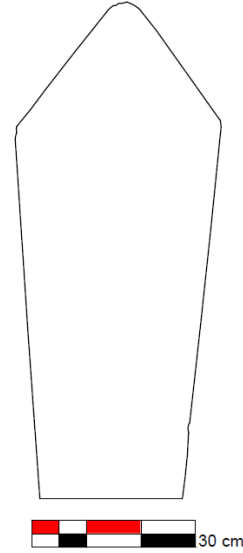
ÇİZİMLER

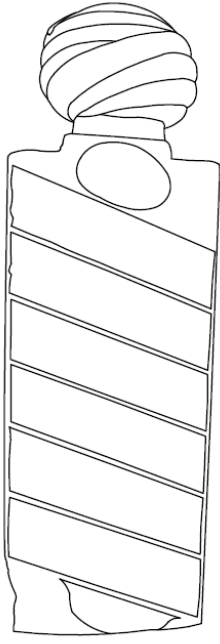
Çizim 1. Güzelyalı Asri Mezarlığı Vaziyet Planı

Çizim 2. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 1 Başucu Şahidesi

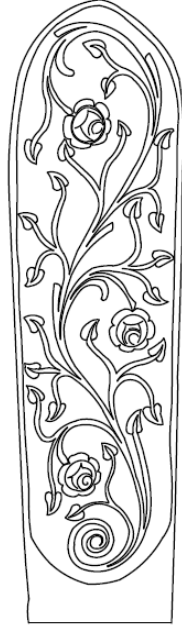

Çizim 3. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 1 Ayakucu Şahidesi

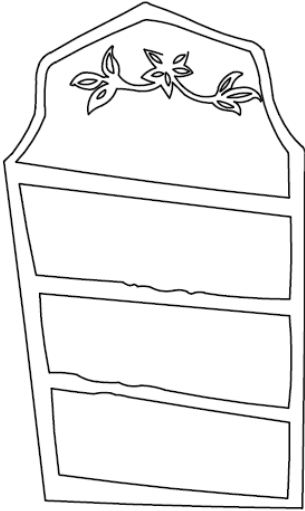
Çizim 4. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.

No: 2 Başucu Şahidesi

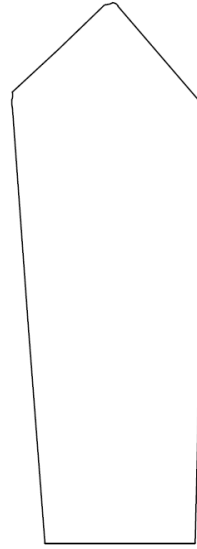
Çizim 5. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.

No: 2 Ayakucu Şahidesi

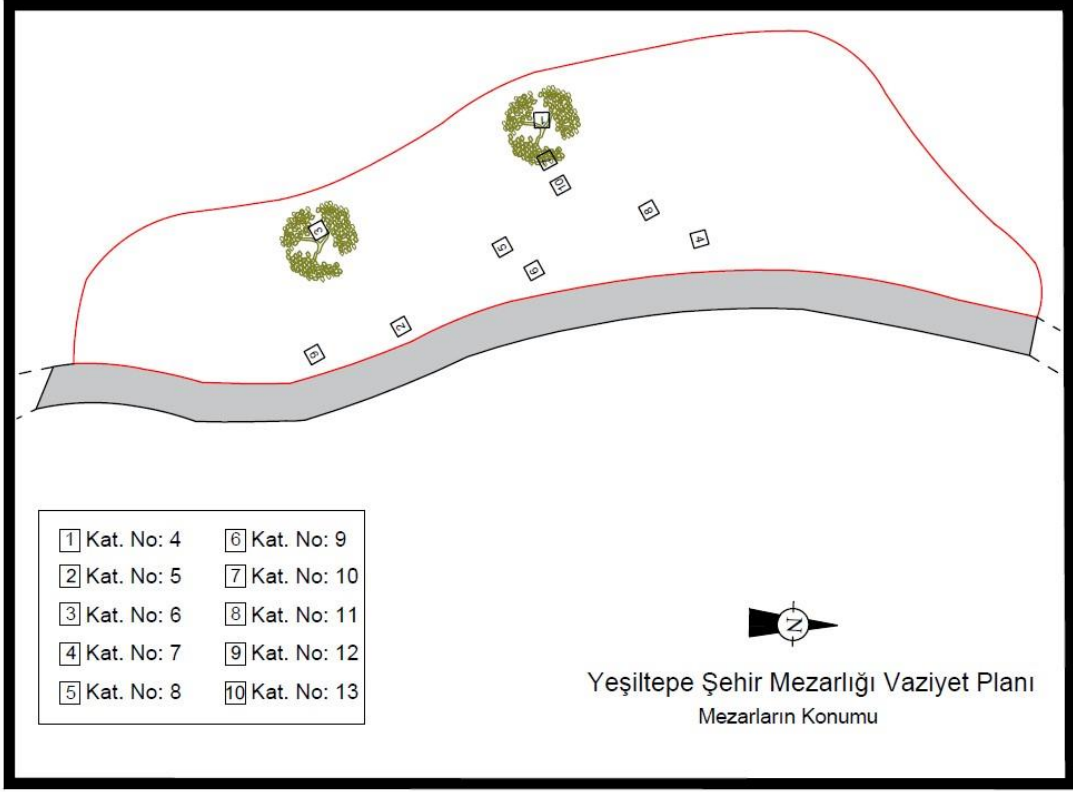
Çizim 6. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.

No: 3 Başucu Şahidesi

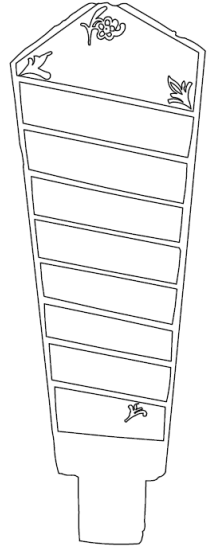

Çizim 7. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.

No: 3 Ayakucu Şahidesi

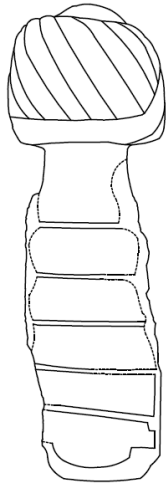

Çizim 8. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Vaziyet Planı

30 cm

Çizim 9. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 4 Başucu Şahidesi

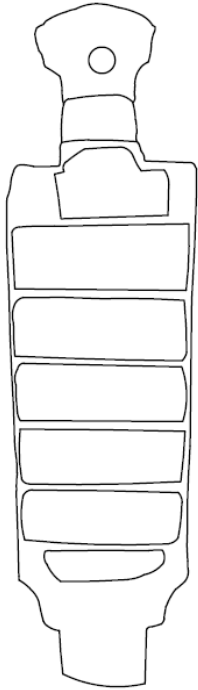
Çizim 10. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.

No: 5 Başucu Şahidesi

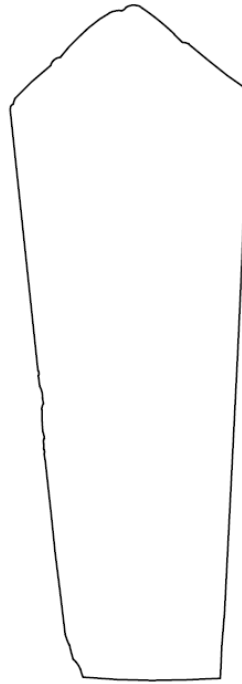
Çizim 11. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.

No: 5 Ayakucu Şahidesi

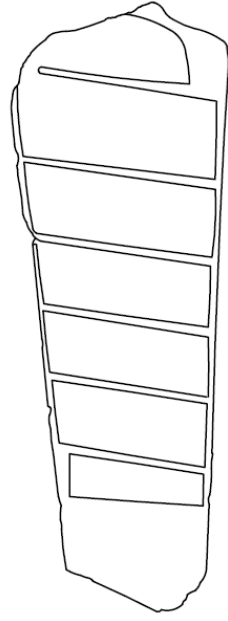
Çizim 12. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.

No: 6 Başucu Şahidesi

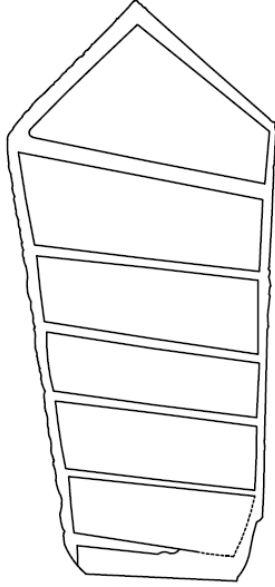

Çizim 13. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.

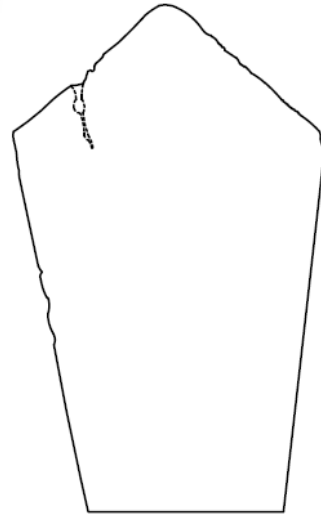
No: 6 Ayakucu Şahidesi

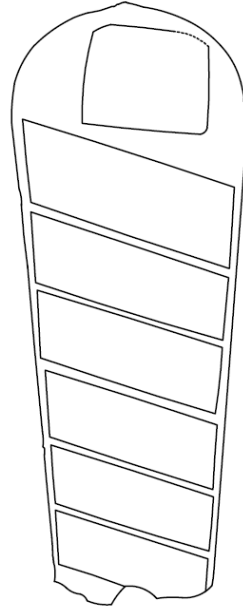
Çizim 14. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 7 Başucu Şahidesi

Çizim 15. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Başucu Şahidesi

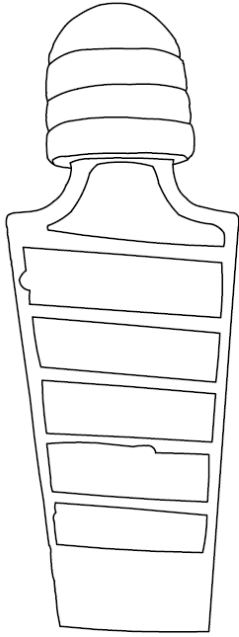

Çizim 16. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Ayakucu Şahidesi

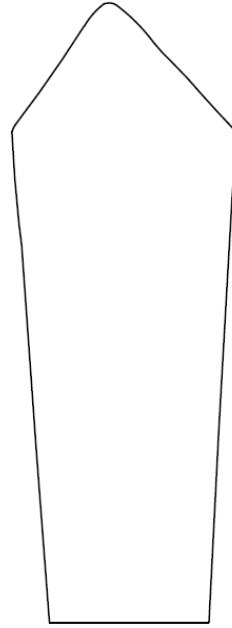
30 cm

Çizim 17. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 9 Başucu Şahidesi

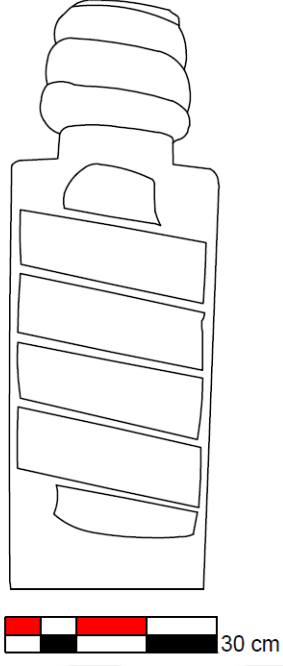
30 cm

Çizim 18. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Başucu Şahidesi

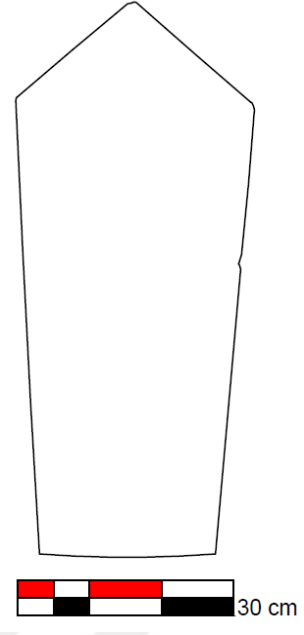

30 cm

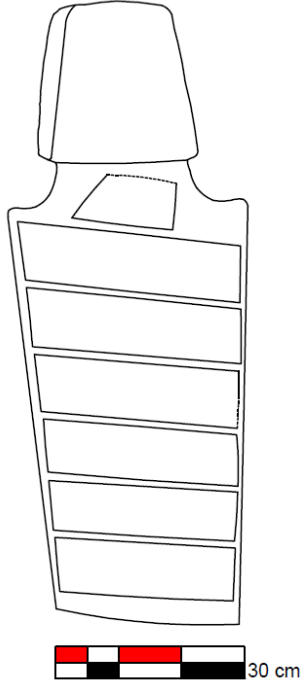
Çizim 19. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Ayakucu Şahidesi

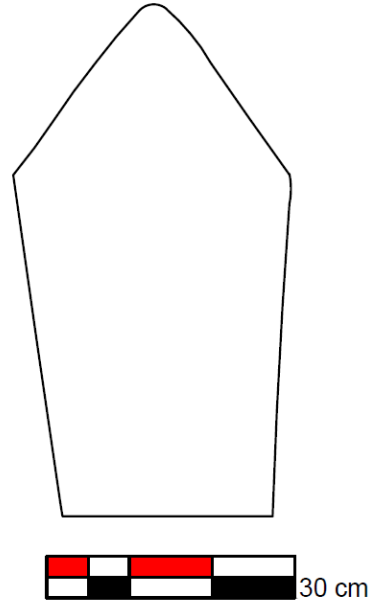
Çizim 20. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 11 Başucu Şahidesi

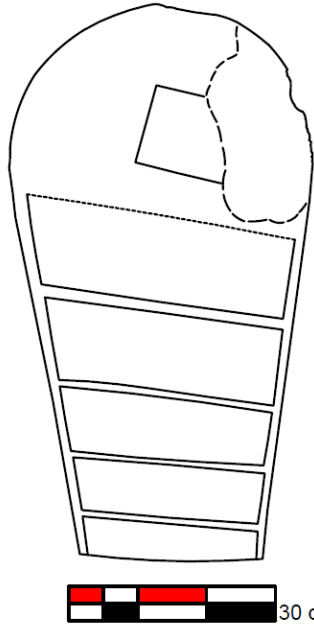
Çizim 21. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 11 Ayakucu Şahidesi

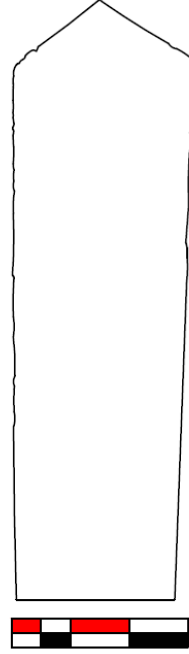
Çizim 22. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 12 Başucu Şahidesi

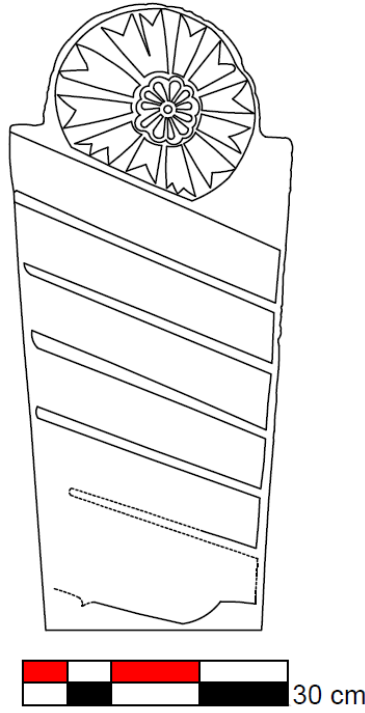
Çizim 23. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 12 Ayakucu Şahidesi

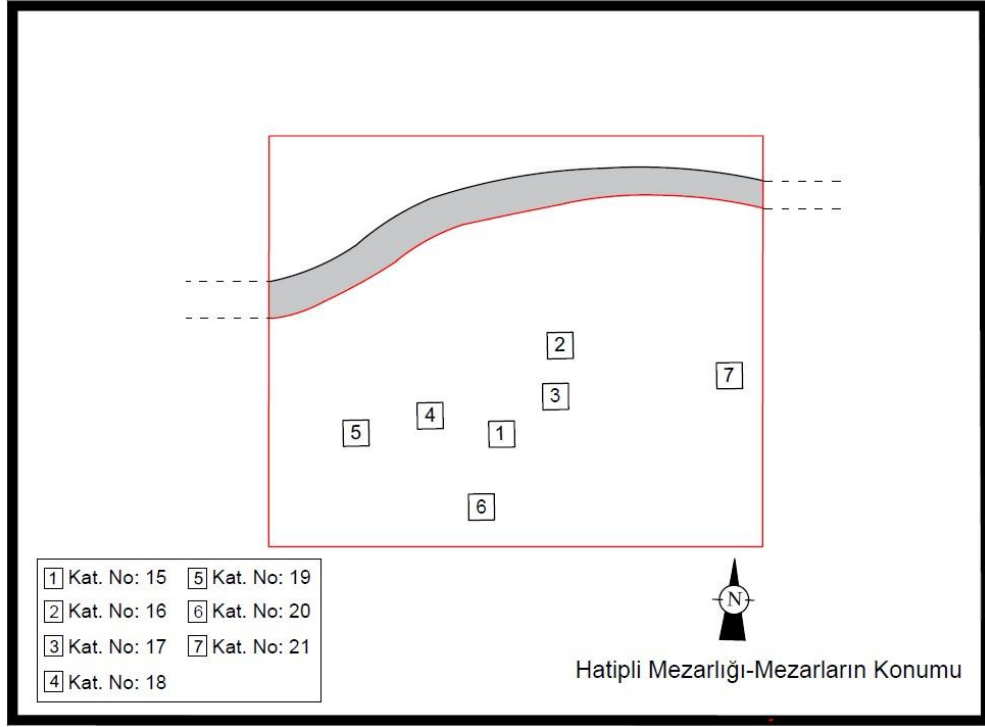
Çizim 24. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 13 Başucu Şahidesi

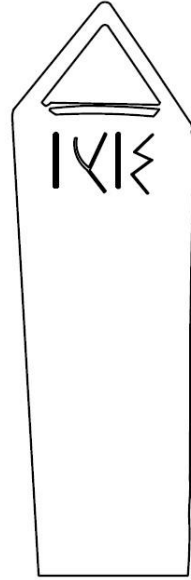
Çizim 25. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 13 Ayakucu Şahidesi

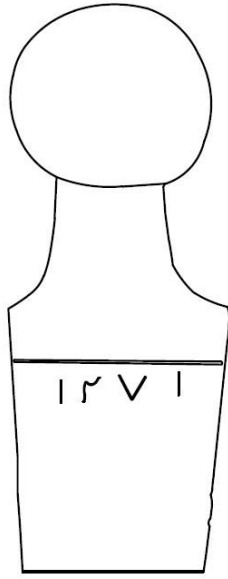
Çizim 26. Akçatepe Mahalle Mezarlığı Kat. No: 14 Başucu Şahidesi

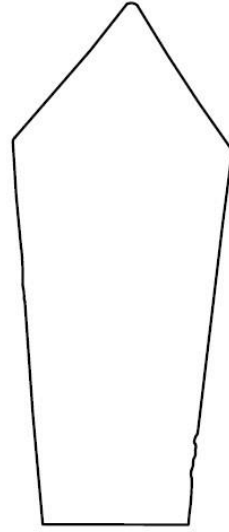
Çizim 27. Hatipli Mahalle Mezarlığı Mezarların Konumu

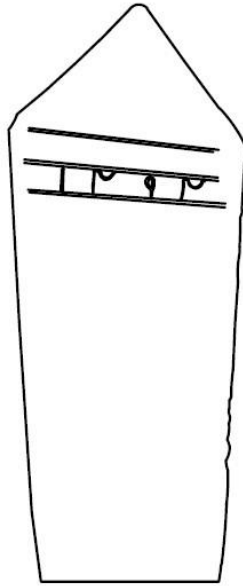
Çizim 28. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 15 Başucu Şahidesi

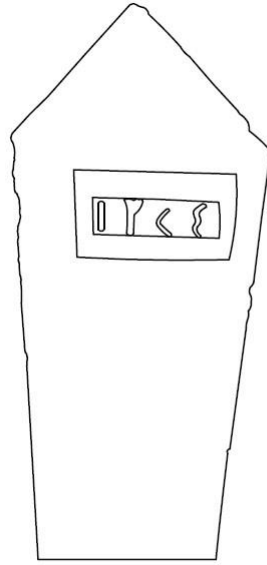
Çizim 29. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 16 Başucu Şahidesi

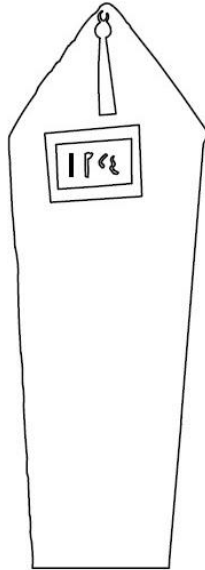
Çizim 30. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 16 Ayakucu Şahidesi

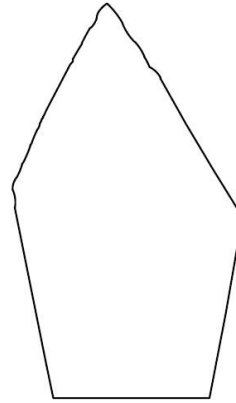
Çizim 31. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 17. Başucu Şahidesi

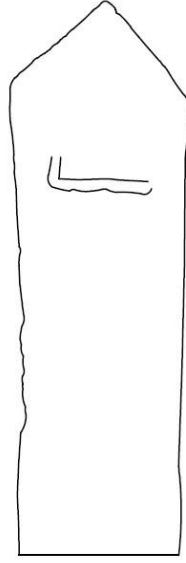
Çizim 32. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 18 Başucu Şahidesi

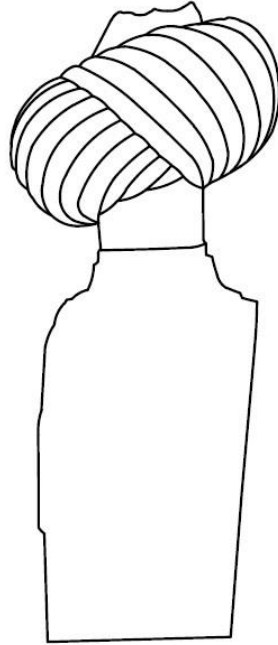
Çizim 33. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Başucu Şahidesi

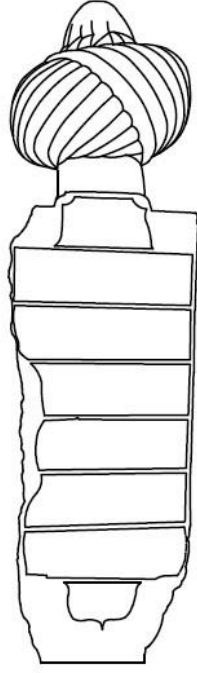
Çizim 34. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 19 Ayakucu Şahidesi

Çizim 35. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 20 Başucu Şahidesi

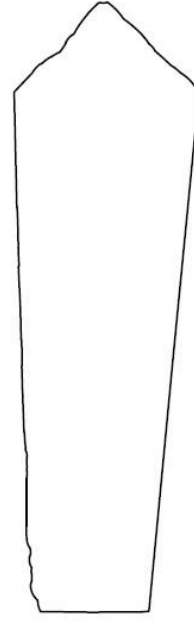

Çizim 36. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 21 Başucu Şahidesi

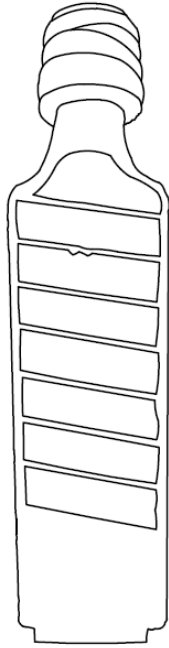
30 cm

Çizim 37. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 22 Başucu Şahidesi

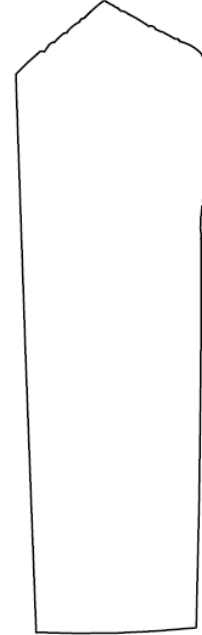
30 cm

Çizim 38. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 22 Ayakucu Şahidesi

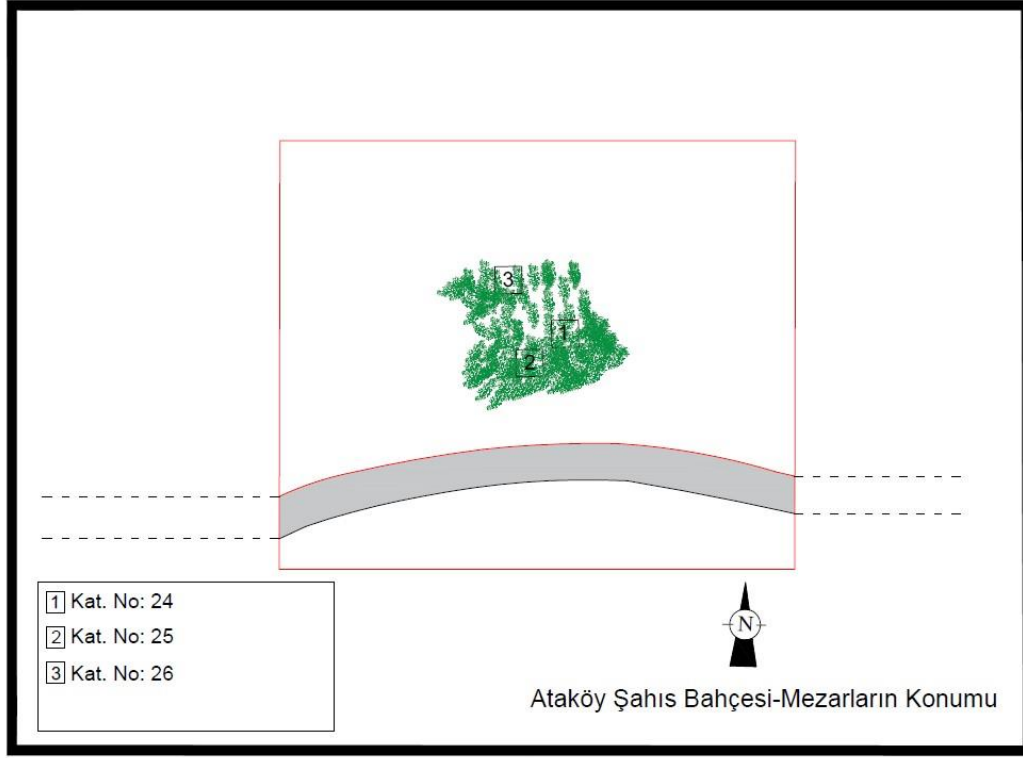
30 cm

Çizim 39. Saraycık Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 23 Başucu Şahidesi

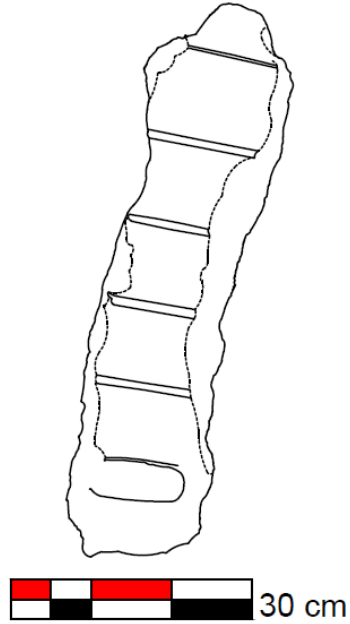

30 cm

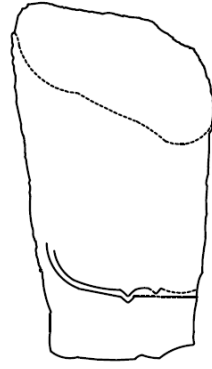
Çizim 40. Saraycık Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 23 Ayakucu Şahidesi

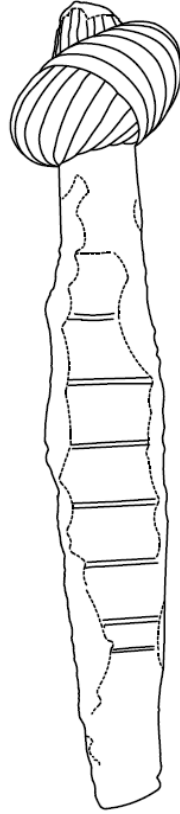
Çizim 41. Ataköy Şahıs Bahçesi Mezarların Konumu

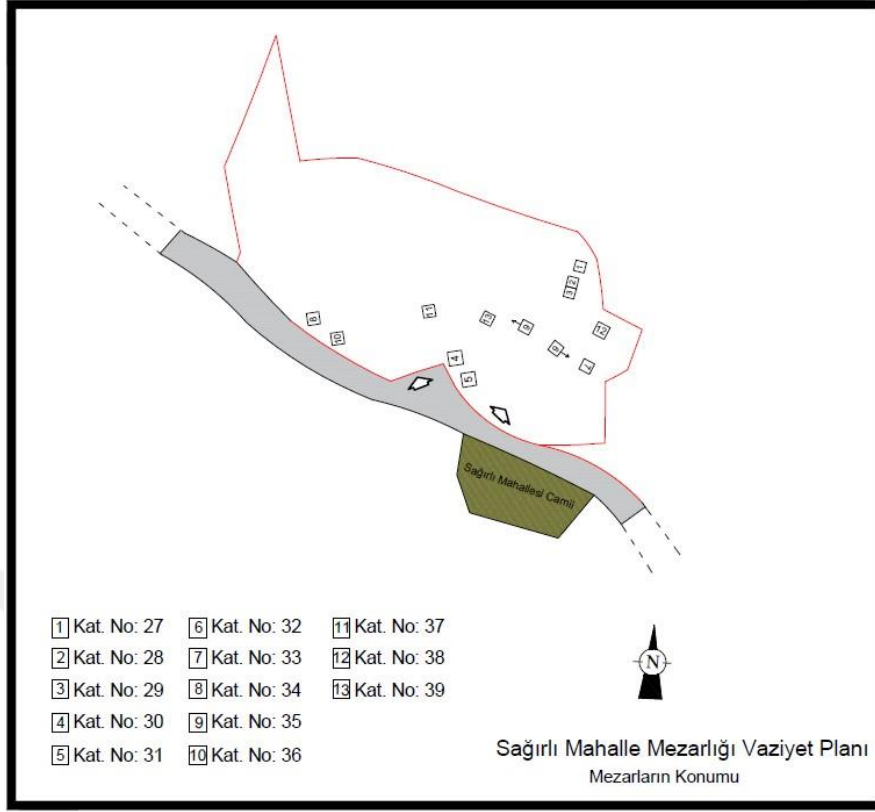
Çizim 42. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 24 Başucu Şahidesi

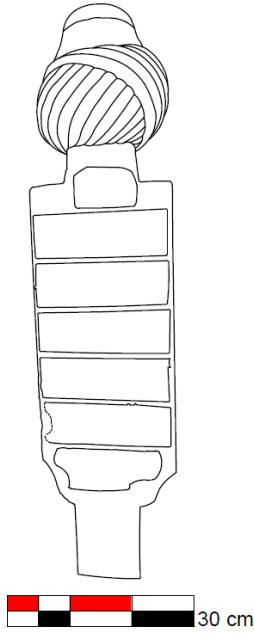
Çizim 43. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 25 Başucu Şahidesi

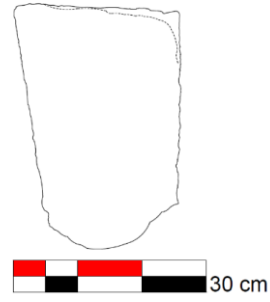
Çizim 44. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 26 Başucu Şahidesi

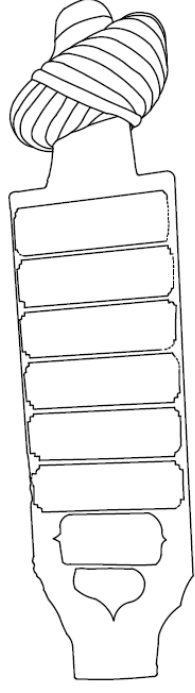
Çizim 45. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Vaziyet Planı

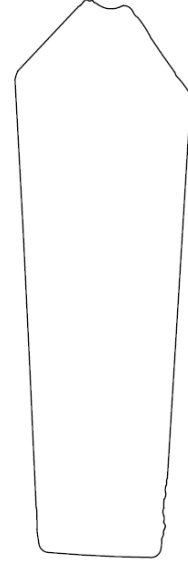
Çizim 46. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 27 Başucu Şahidesi

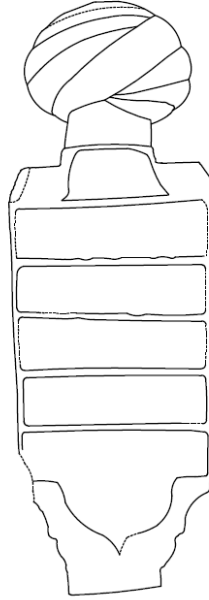
Çizim 47. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 27 Ayakucu Şahidesi

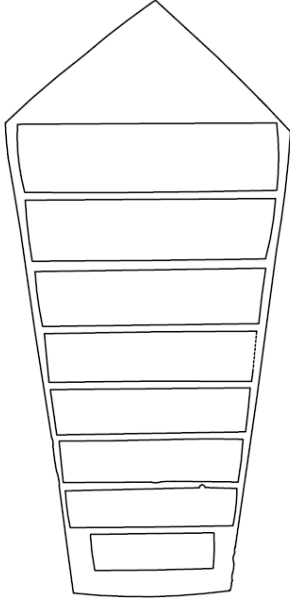
Çizim 48. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 28 Başucu Şahidesi

Çizim 49. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 28 Ayakucu Şahidesi

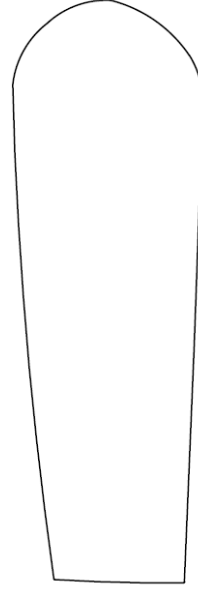

Çizim 50. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 29 Başucu Şahidesi

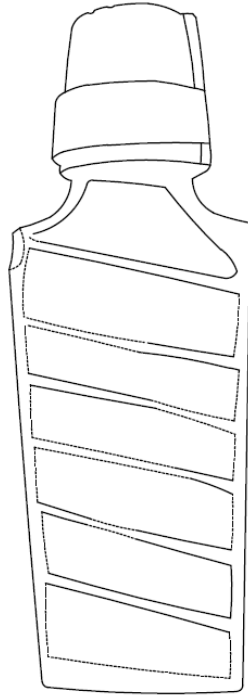
Çizim 51. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 30 Başucu Şahidesi

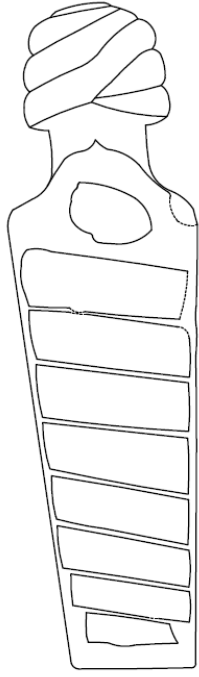

Çizim 52. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 30 Ayakucu Şahidesi

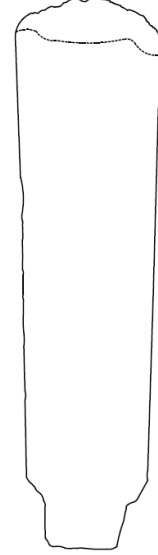
Çizim 53. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 31 Başucu Şahidesi

30 cm

Çizim 54. Sağırılı Mahalle Mezarlığı Kat.

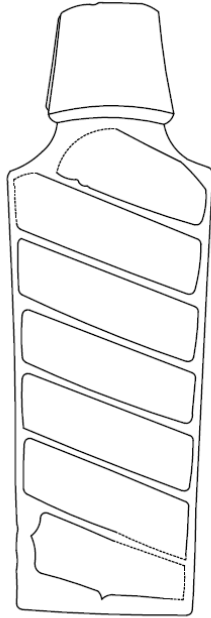
No: 32 Başucu Şahidesi

30 cm

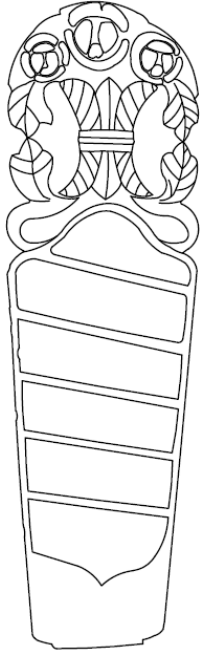
Çizim 55. Sağırılı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 32 Ayakucu Şahidesi

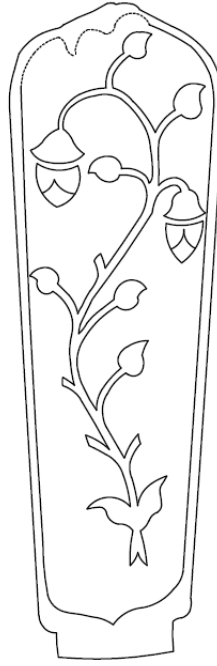
30 cm

Çizim 56. Sağırılı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 33 Başucu Şahidesi

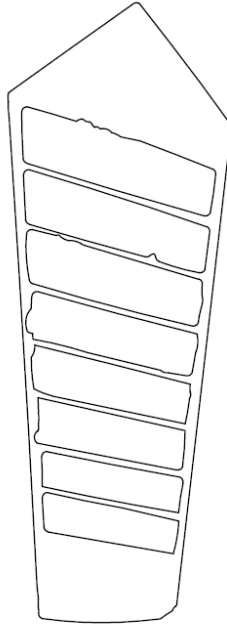
30 cm

Çizim 57. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 34 Başucu Şahidesi

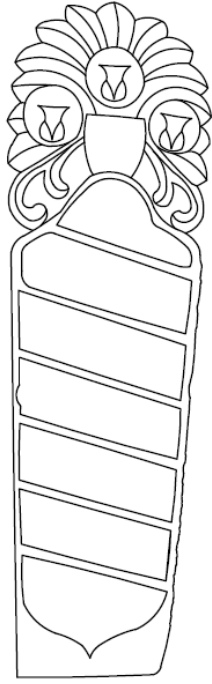
30 cm

Çizim 58. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 34 Ayakucu Şahidesi

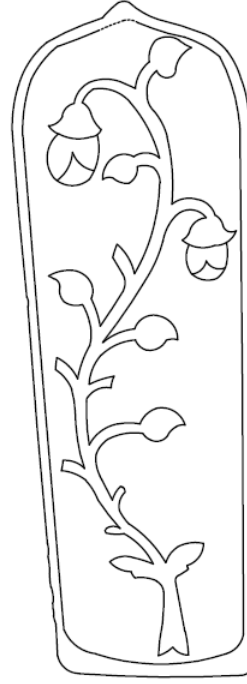
30 cm

Çizim 59. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 35 Başucu Şahidesi

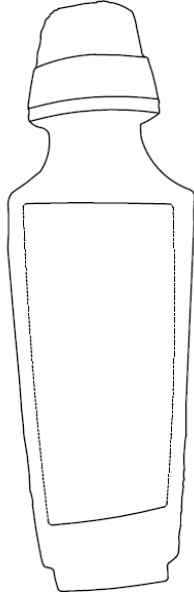
Çizim 60. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 36 Başucu Şahidesi

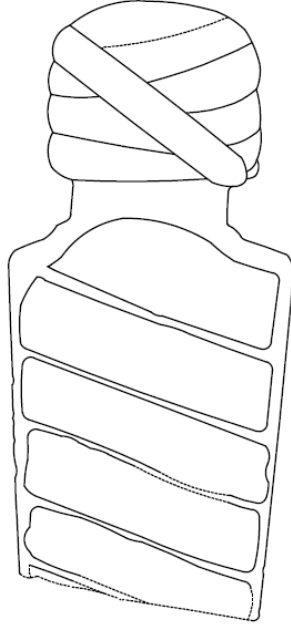

Çizim 61. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

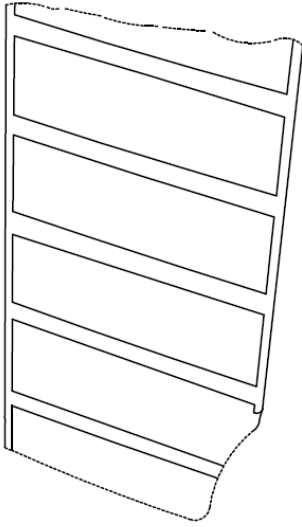
No: 36 Ayakucu Şahidesi

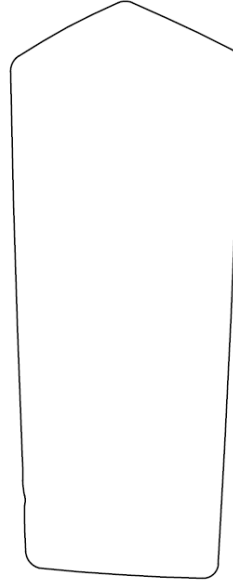
Çizim 62. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 37 Başucu Şahidesi

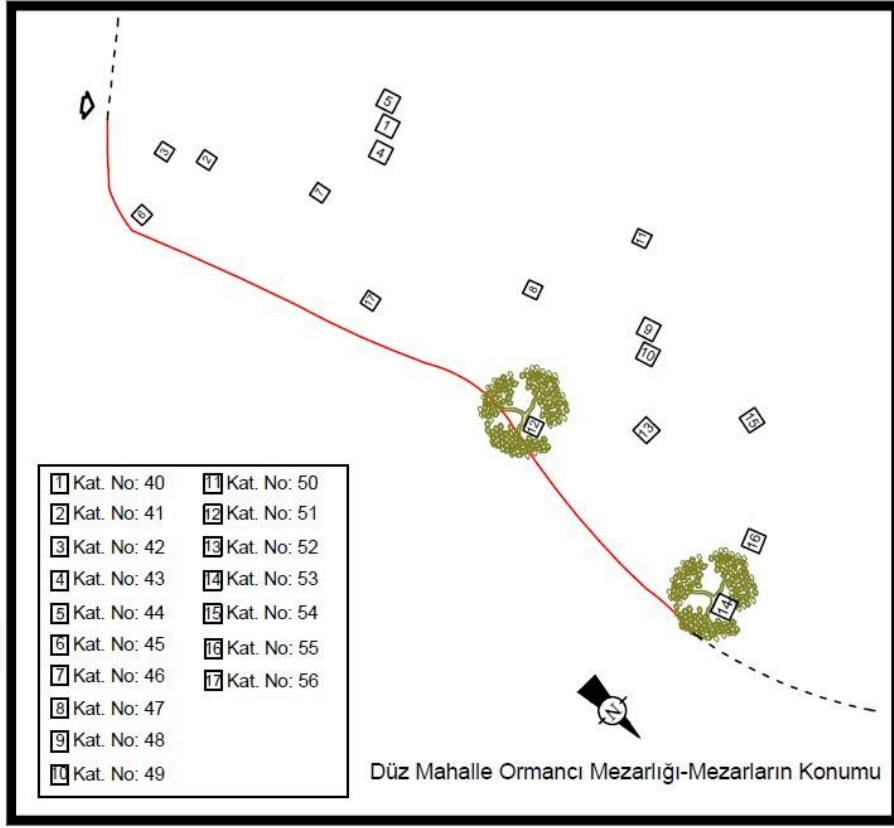
Çizim 63. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 38 Başucu Şahidesi

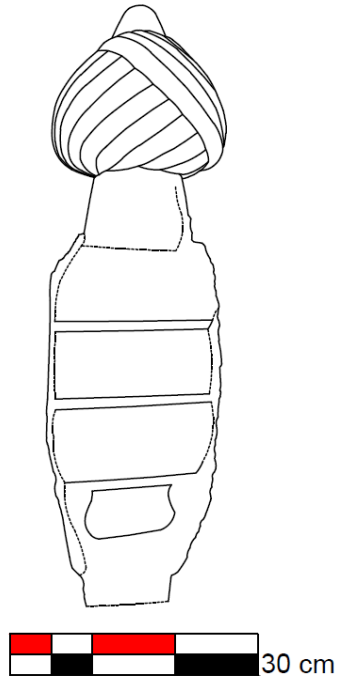
Çizim 64. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Başucu Şahidesi

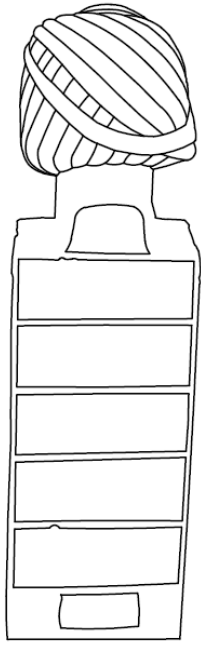
Çizim 65. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Ayakucu Şahidesi

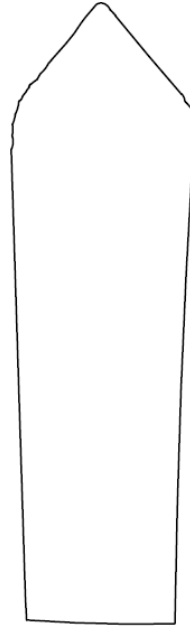
Çizim 66. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Mezarların Konumu

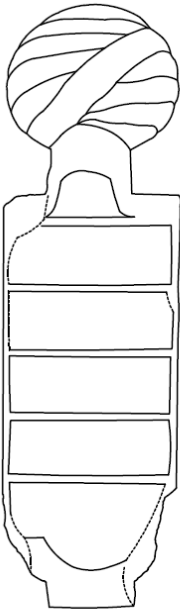
Çizim 67. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 40 Başucu Şahidesi

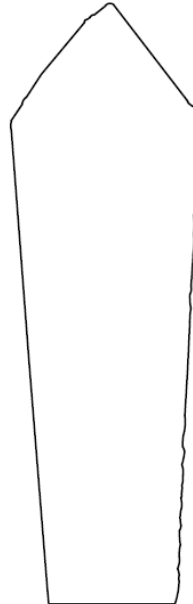
Çizim 68. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 41 Başucu Şahidesi

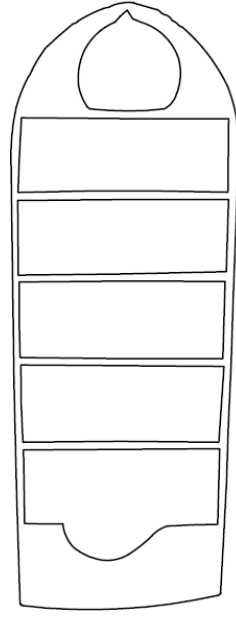
Çizim 69. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 41 Ayakucu Şahidesi

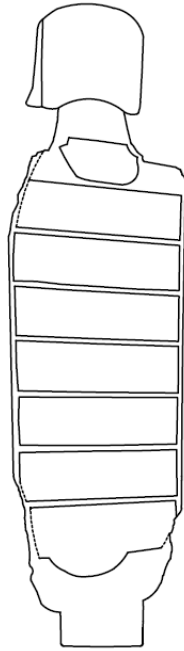
Çizim 70. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 42 Başucu Şahidesi

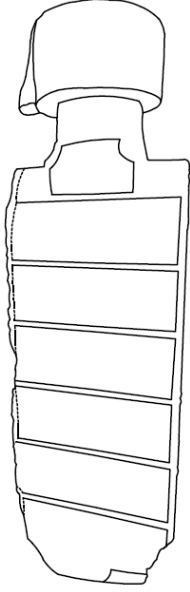
Çizim 71. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 42 Ayakucu Şahidesi

Çizim 72. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 43 Başucu Şahidesi

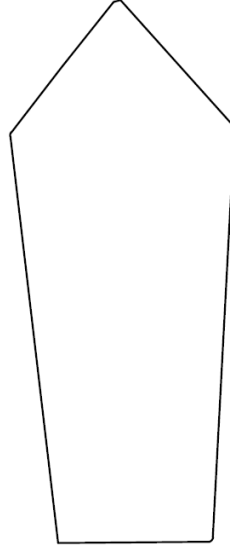

Çizim 73. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 44 Başucu Şahidesi

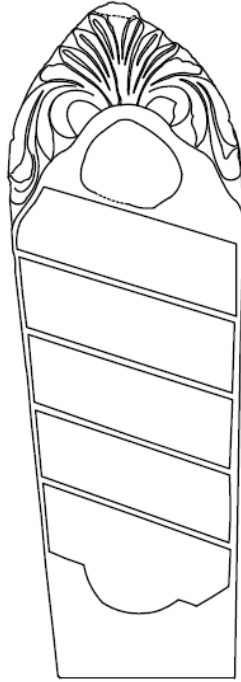
30 cm

Çizim 74. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 45 Başucu Şahidesi

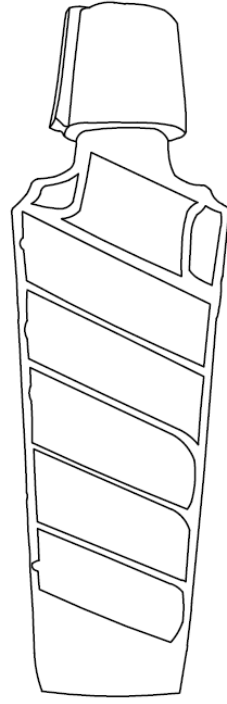
30 cm

Çizim 75. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 45 Ayakucu Şahidesi

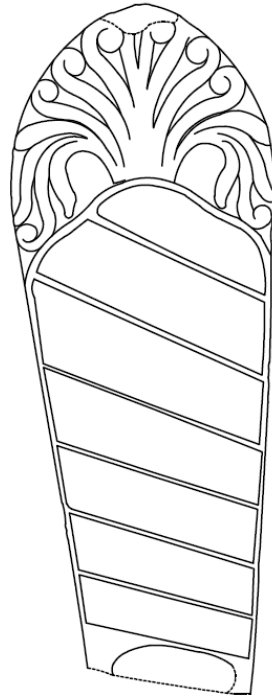

30 cm

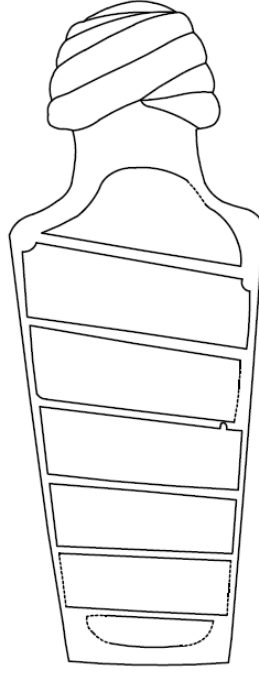
Çizim 76. Düz Mahalle Ormanı Mezarlığı Kat. No: 46 Başucu Şahidesi

Çizim 77. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 47 Başucu Şahidesi

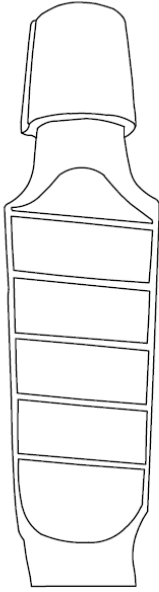

Çizim 78. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 48 Başucu Şahidesi

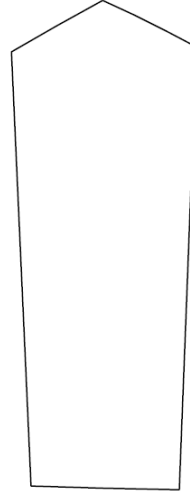
30 cm

Çizim 79. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 49 Başucu Şahidesi

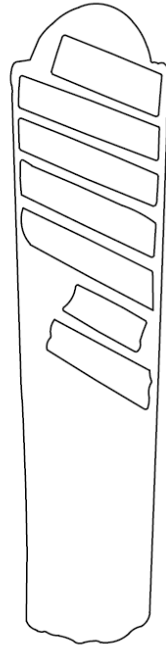
30 cm

Çizim 80. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Başucu Şahidesi

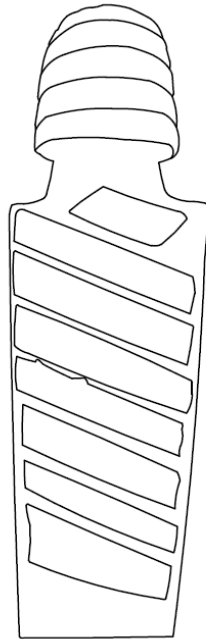

30 cm

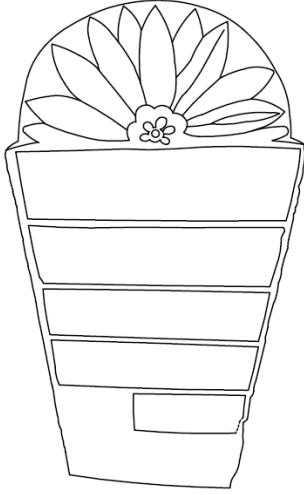
Çizim 81. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Ayakucu Şahidesi

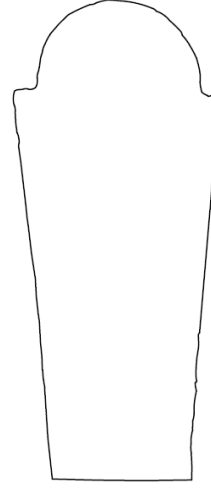
Çizim 82. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 51 Başucu Şahidesi

Çizim 83. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 52 Başucu Şahidesi

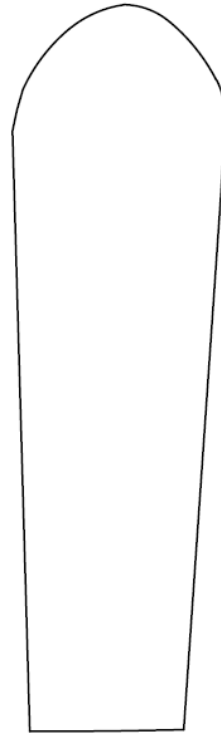
Çizim 84. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 53 Başucu Şahidesi

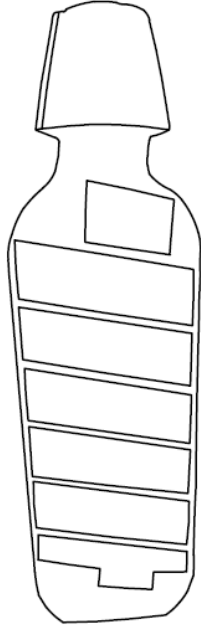
Çizim 85. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 53 Ayakucu Şahidesi

Çizim 86. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 54 Başucu Şahidesi

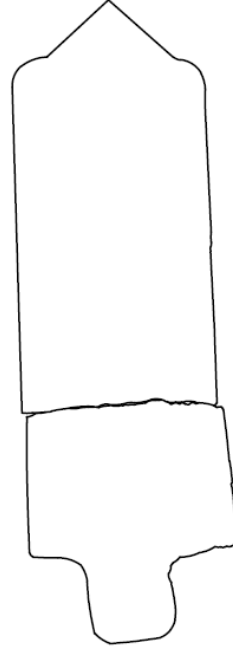

Çizim 87. Düz Mahalle Ormanı
Mezarlığı Kat. No: 54 Ayakucu Şahidesi

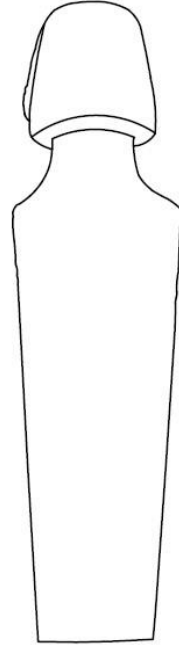
Çizim 88. Düz Mahalle Ormancı

Mezarlığı Kat. No: 55 Başucu Şahidesi

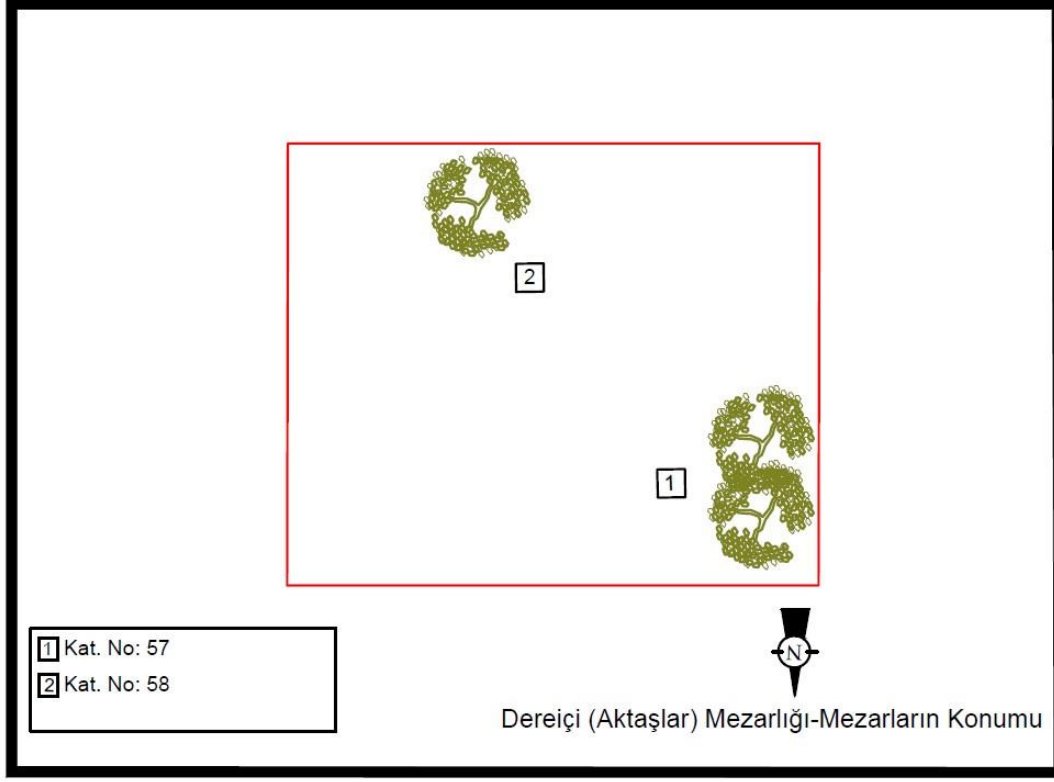

Çizim 89. Düz Mahalle Ormancı

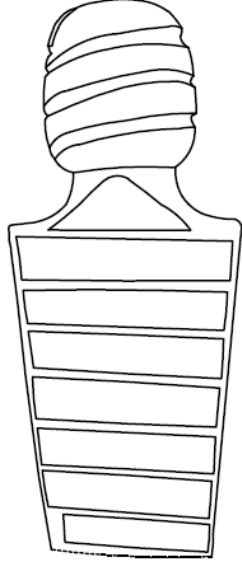
Mezarlığı Kat. No: 55 Ayakucu Şahidesi

Çizim 90. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 56 Başucu Şahidesi

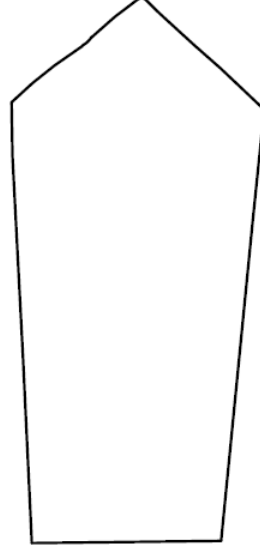

Çizim 91. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Mezarların Konumu

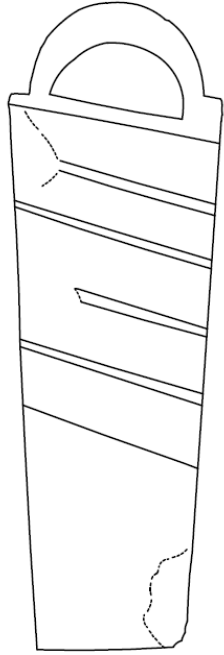
 30 cm

Çizim 92. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 57 Başucu Şahidesi

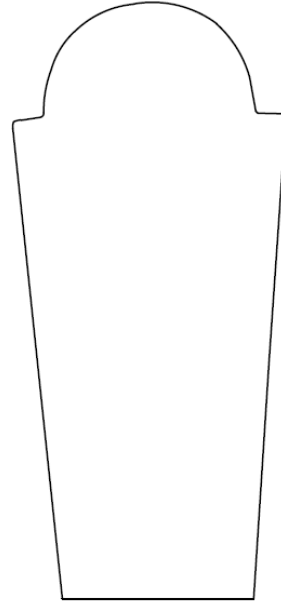
 30 cm

Çizim 93. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 57 Ayakucu Şahidesi

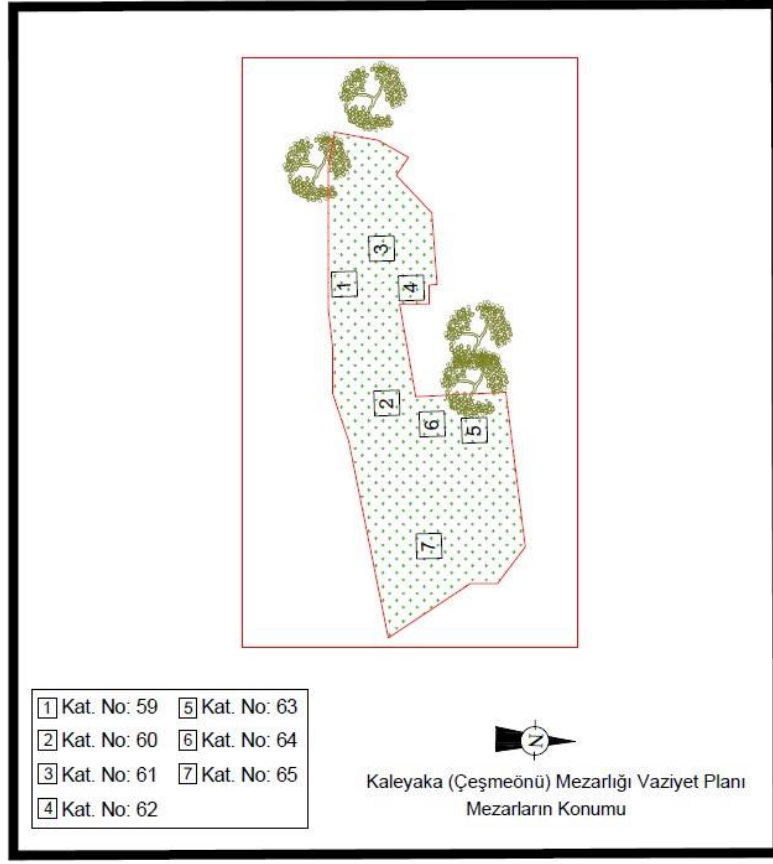
 30 cm

Çizim 94. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 58 Başucu Şahidesi

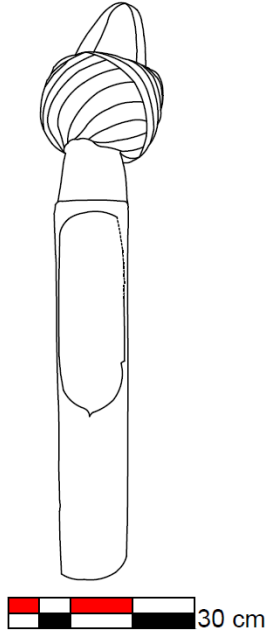

 30 cm

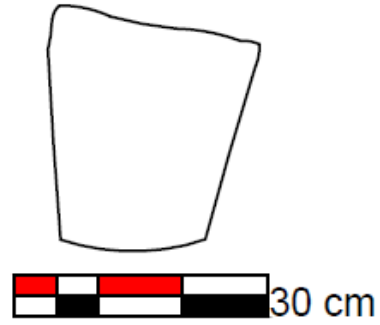
Çizim 95. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 58 Ayakucu Şahidesi

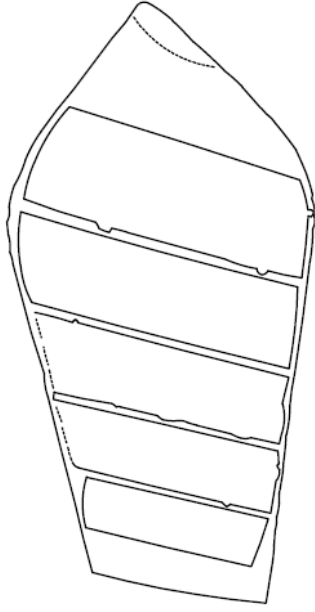
Çizim 96. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Vaziyet Planı

Çizim 97. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 59 Başucu Şahidesi

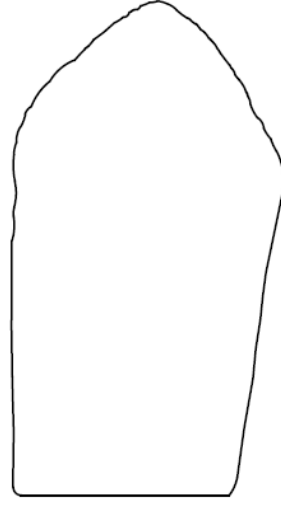
Çizim 98. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 59 Ayakucu Şahidesi

30 cm

Çizim 99. Kaleyaka (Çeşmeönü)

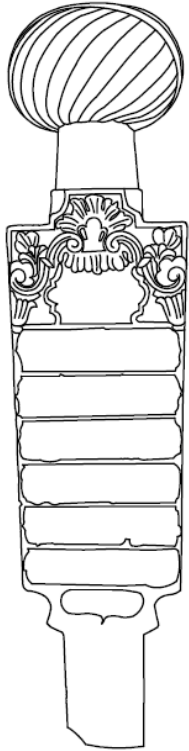
Mezarlığı Kat. No: 60 Başucu Şahidesi

30 cm

Çizim 100. Kaleyaka (Çeşmeönü)

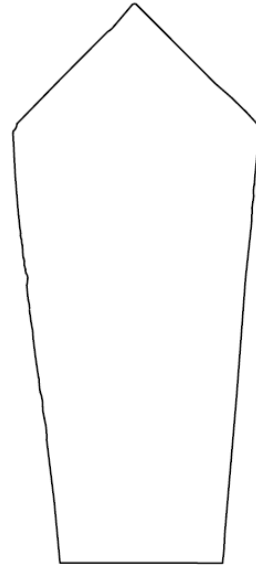
Mezarlığı Kat. No: 60 Ayakucu Şahidesi

30 cm

Çizim 101. Kaleyaka (Çeşmeönü)

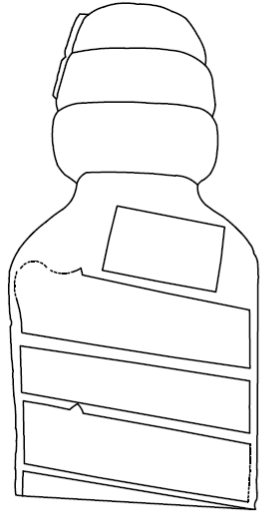
Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi

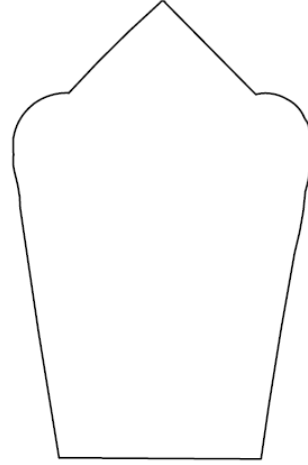
30 cm

Çizim 102. Kaleyaka (Çeşmeönü)

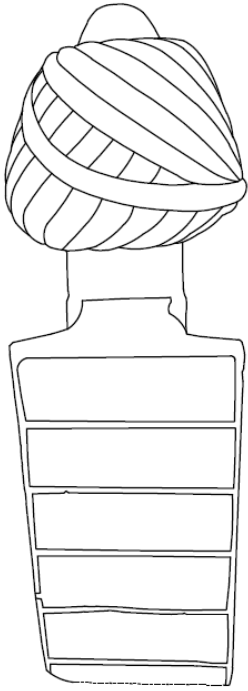
Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi

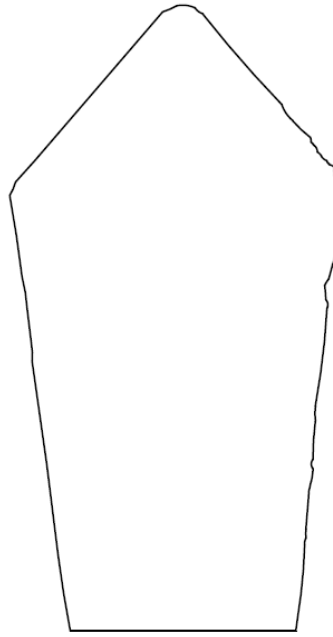
Çizim 103. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 62 Başucu Şahidesi

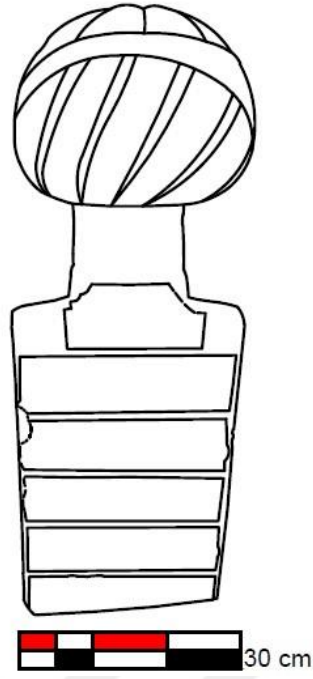
Çizim 104. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 62 Ayakucu Şahidesi

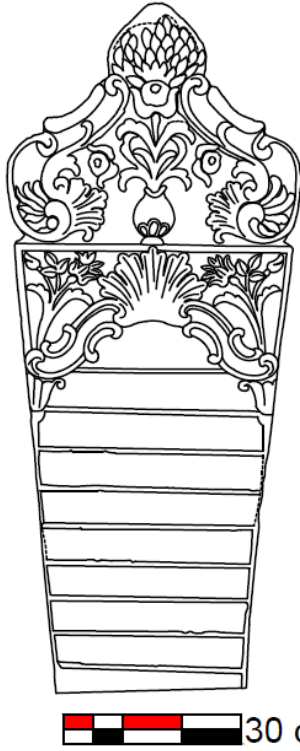
Çizim 105. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 63 Başucu Şahidesi

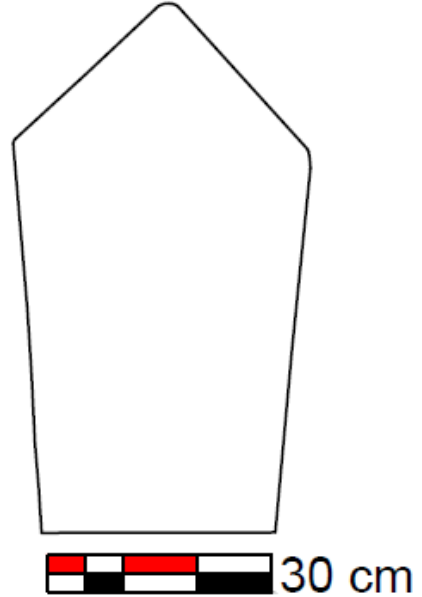
Çizim 106. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 63 Ayakucu Şahidesi

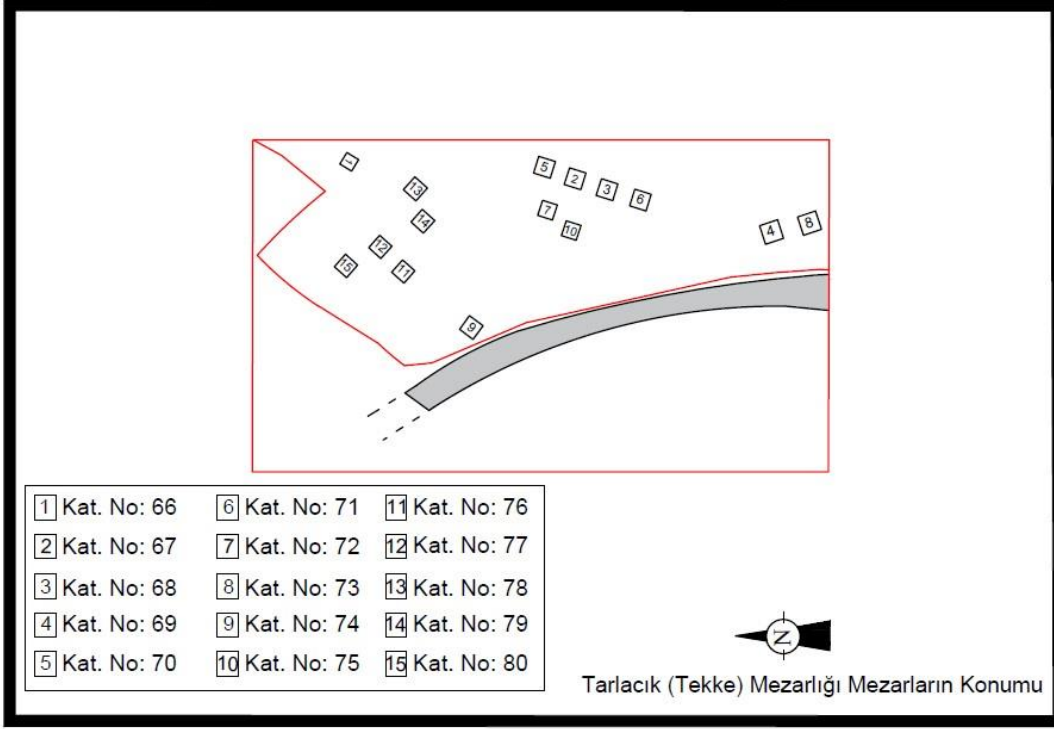
Çizim 107. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 64 Başucu Şahidesi

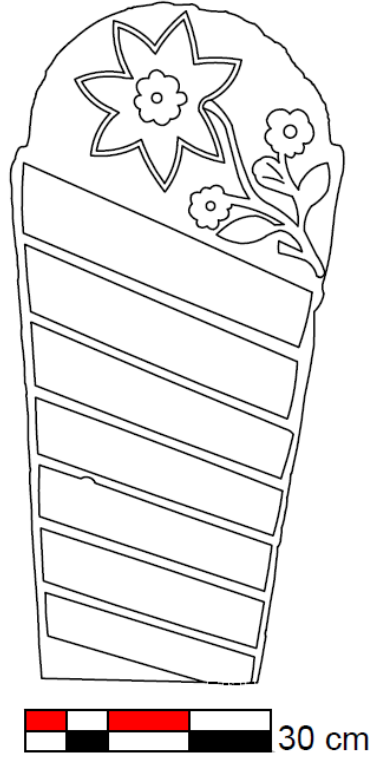
Çizim 108. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 65 Başucu Şahidesi

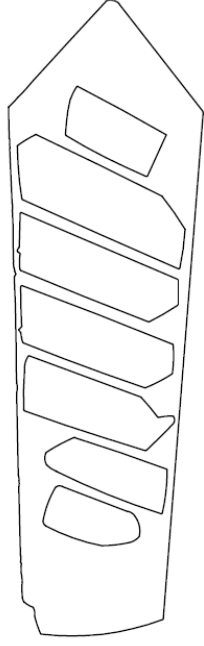
Çizim 109. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 65 Ayakucu Şahidesi

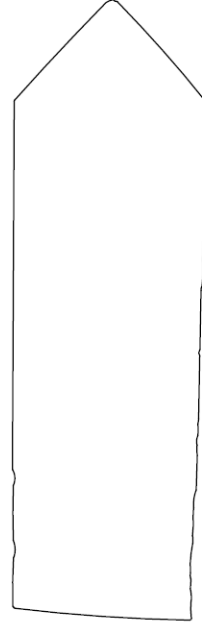
Çizim 110. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Mezarların Konumu

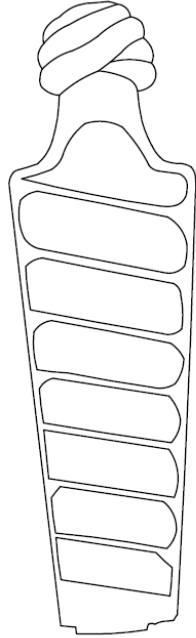
Çizim 111. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 66 Başucu Şahidesi

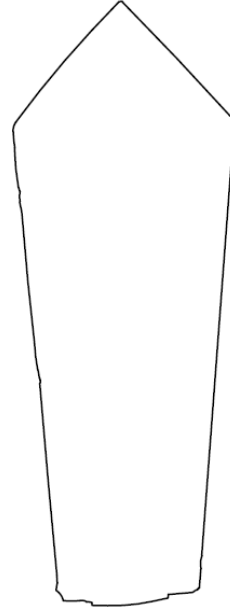
Çizim 112. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 67 Başucu Şahidesi

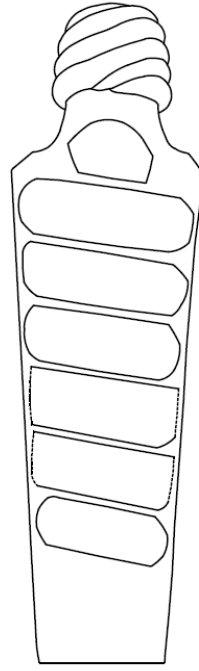
Çizim 113. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 67 Ayakucu Şahidesi

Çizim 114. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 68 Başucu Şahidesi

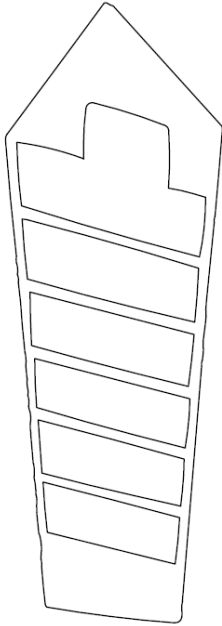

Çizim 115. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 68 Ayakucu Şahidesi

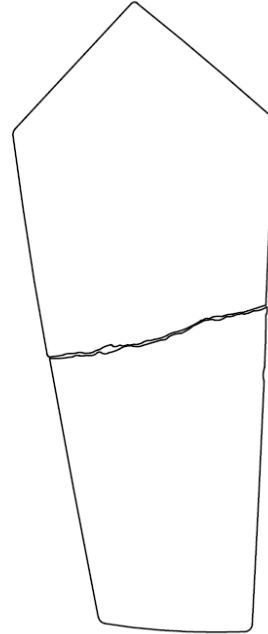
30 cm

Çizim 116. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 69 Başucu Şahidesi

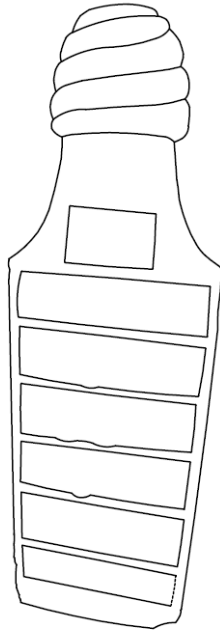
30 cm

Çizim 117. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 70 Başucu Şahidesi

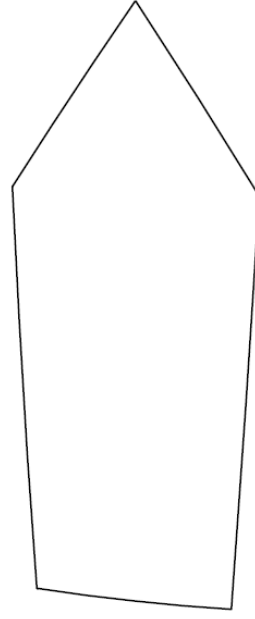

30 cm

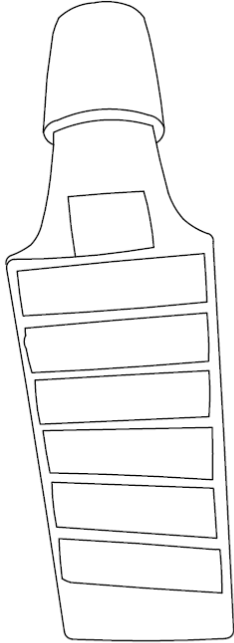
Çizim 118. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 70 Ayakucu Şahidesi

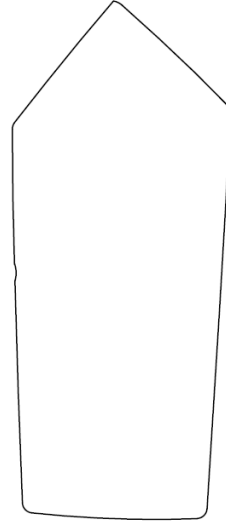
Çizim 119. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 71 Başucu Şahidesi

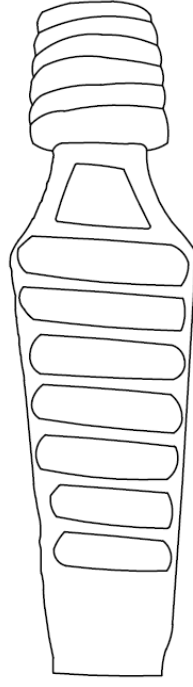
Çizim 120. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 71 Ayakucu Şahidesi

Çizim 121. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 72 Başucu Şahidesi

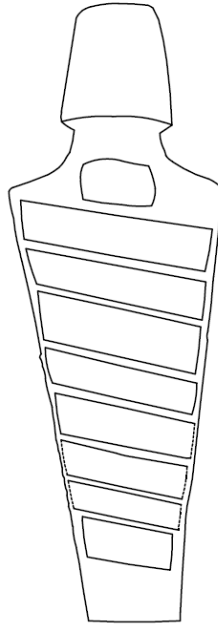

Çizim 122. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 72 Ayakucu Şahidesi

 30 cm

Çizim 123. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 73 Başucu Şahidesi

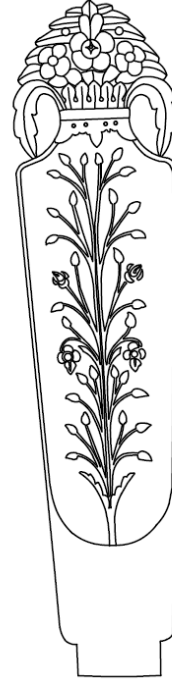

 30 cm

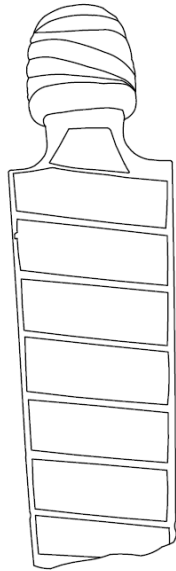
Çizim 124. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 74 Başucu Şahidesi

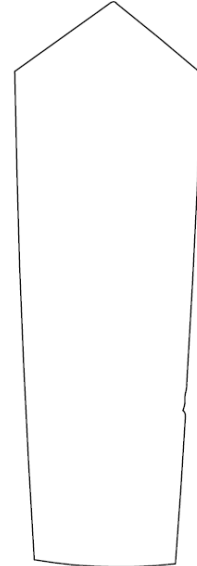
Çizim 125. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 75 Başucu Şahidesi

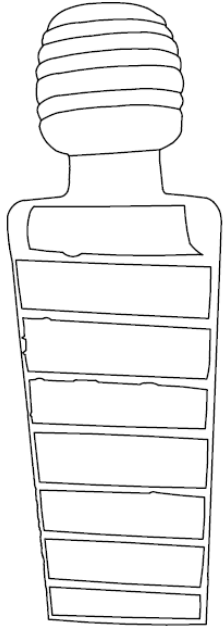
Çizim 126. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 75 Ayakucu Şahidesi

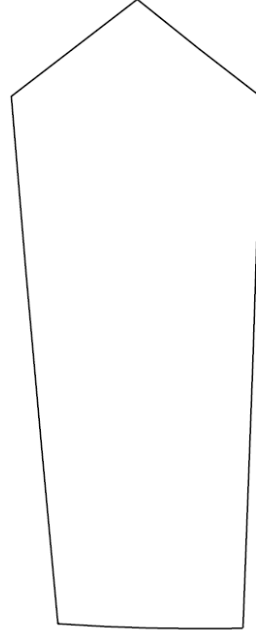
Çizim 127. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 76 Başucu Şahidesi

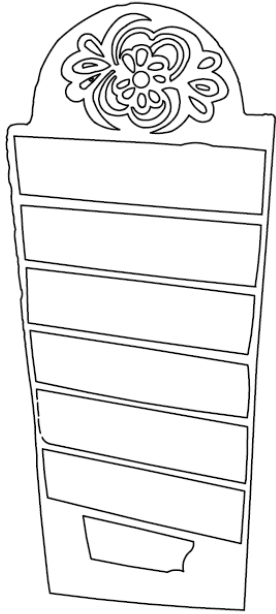
Çizim 128. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 76 Ayakucu Şahidesi

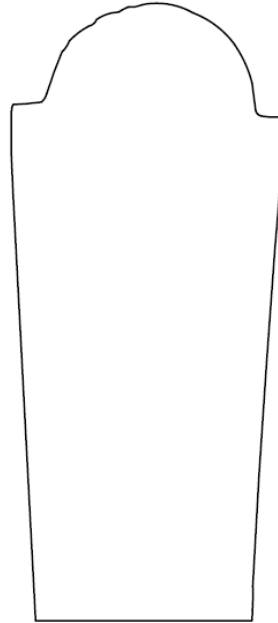
Çizim 129. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 77 Başucu Şahidesi

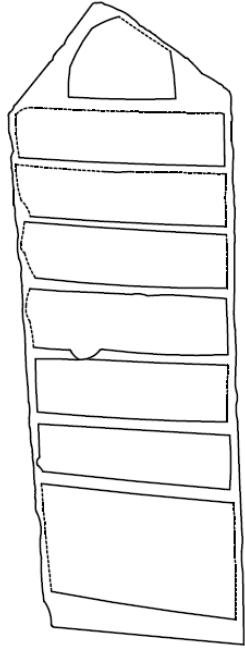
Çizim 130. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 77 Ayakucu Şahidesi

Çizim 131. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 78 Başucu Şahidesi

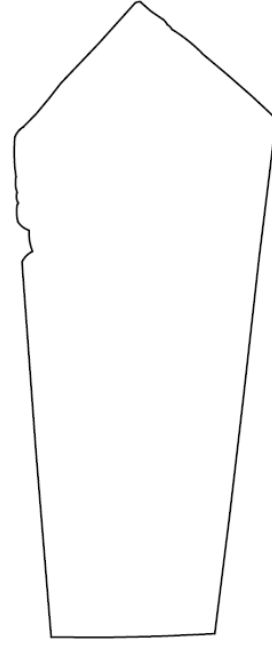

Çizim 132. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 78 Ayakucu Şahidesi

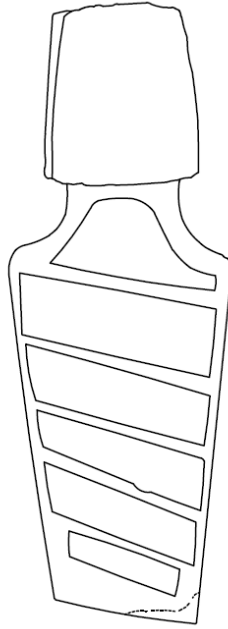
30 cm

Çizim 133. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 79 Başucu Şahidesi

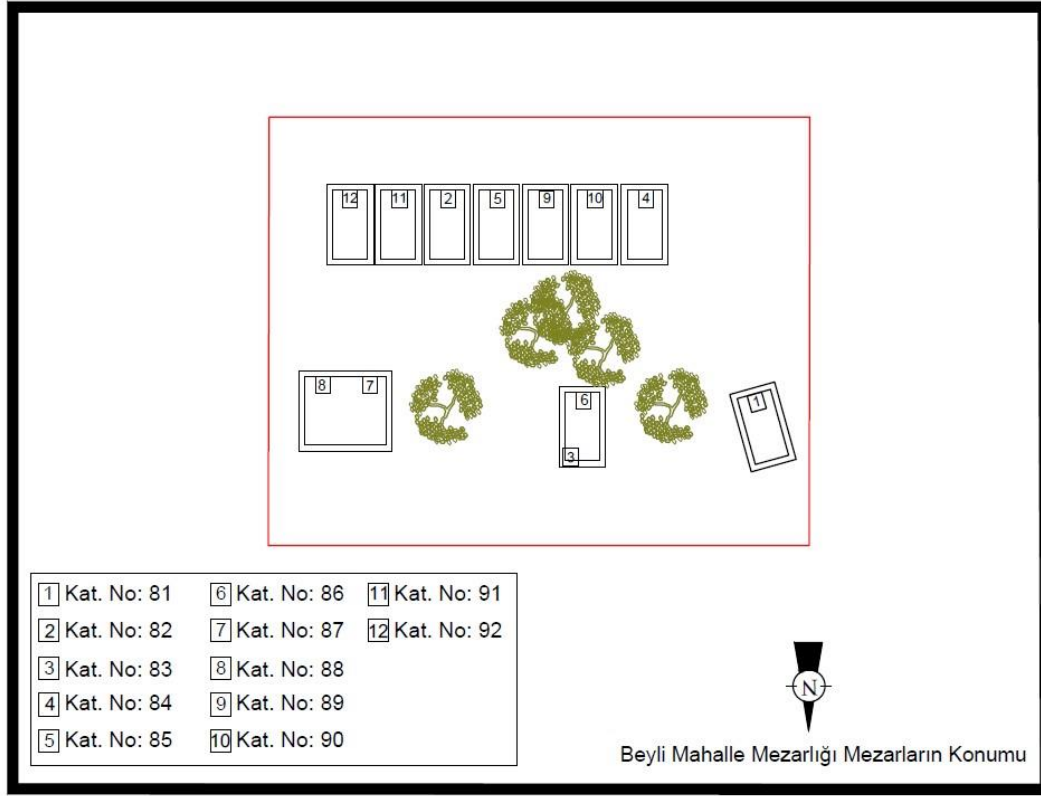
30 cm

Çizim 134. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 79 Ayakucu Şahidesi

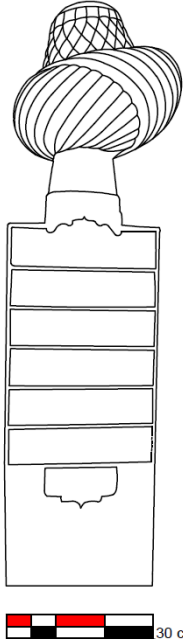

30 cm

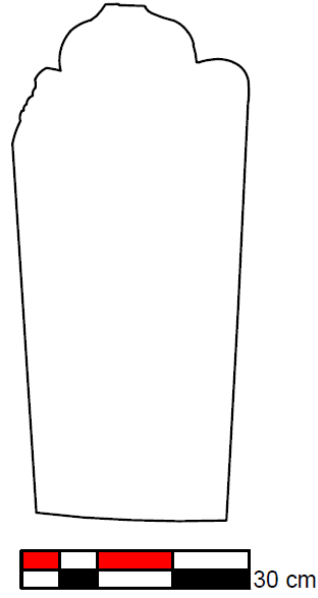
Çizim 135. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 80 Başucu Şahidesi

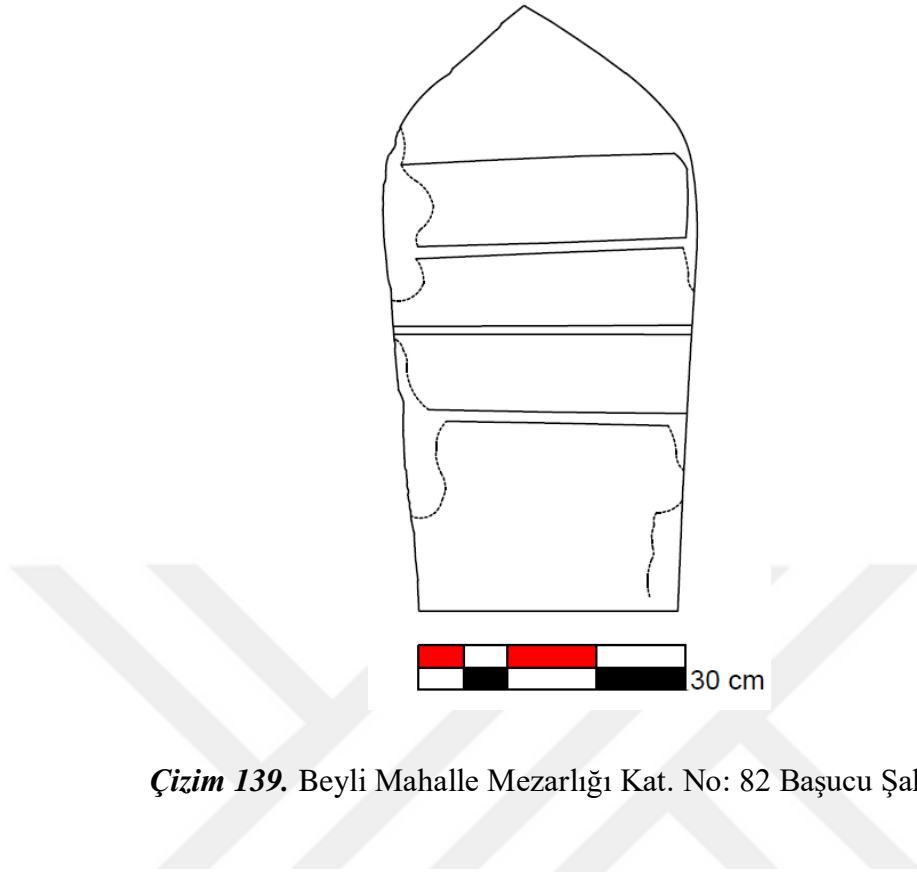
Çizim 136. Beyli Mahalle Mezarlığı Mezarların Konumu

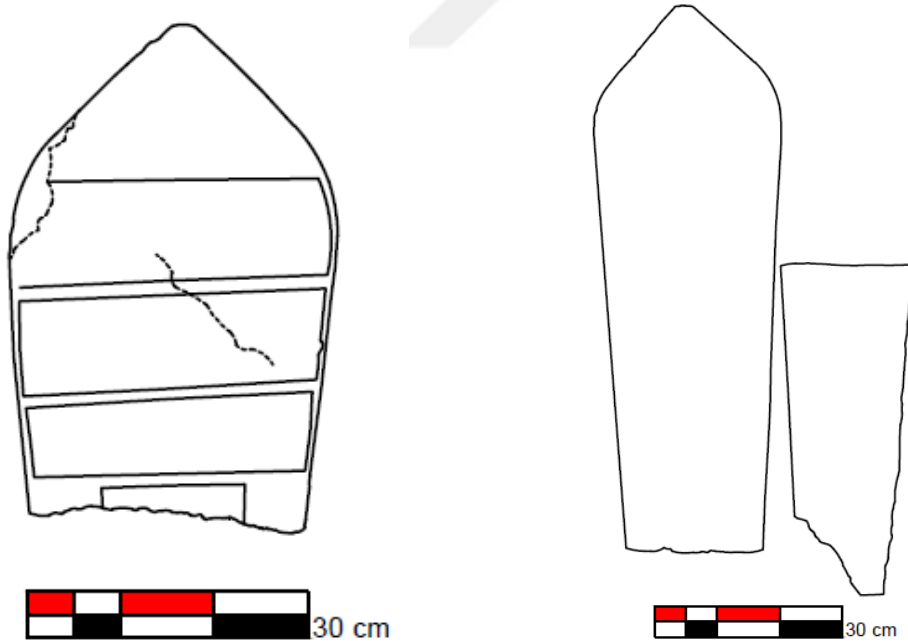
Çizim 137. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Başucu Şahidesi

Çizim 138. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 81 Ayakucu Şahidesi

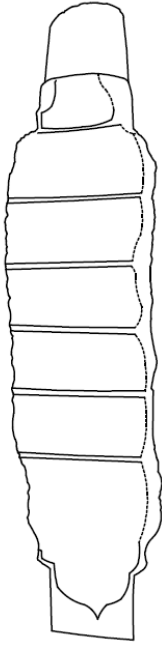

Çizim 139. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 82 Başucu Şahidesi

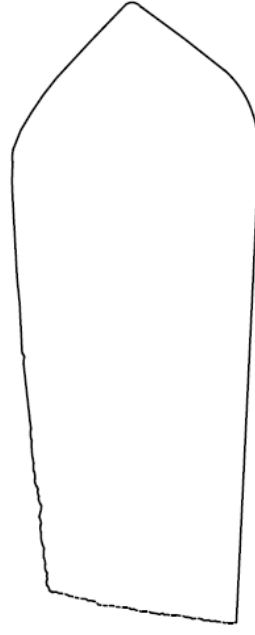
Çizim 140. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 83 Başucu Şahidesi

Çizim 141. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 83 Ayakucu Şahidesi

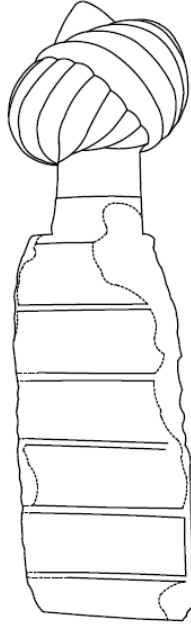
30 cm

Çizim 142. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 84 Başucu Şahidesi

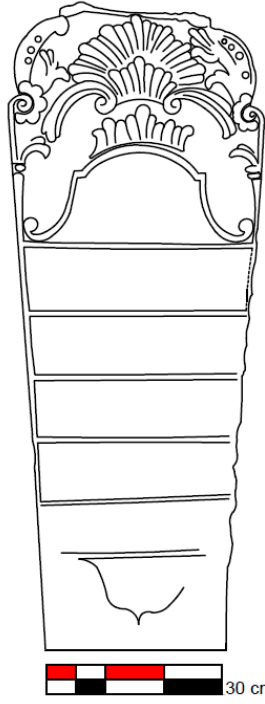
30 cm

Çizim 143. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 84 Ayakucu Şahidesi

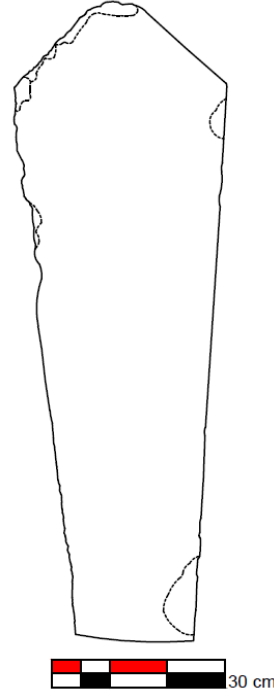

30 cm

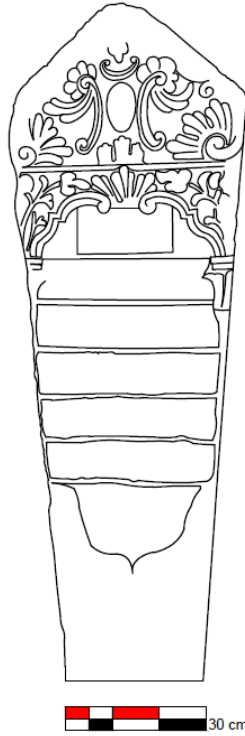
Çizim 144. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 85 Başucu Şahidesi

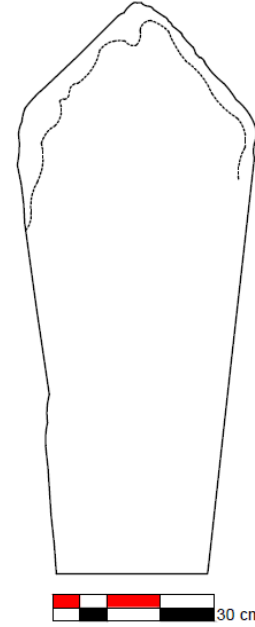
Çizim 145. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 86 Başucu Şahidesi

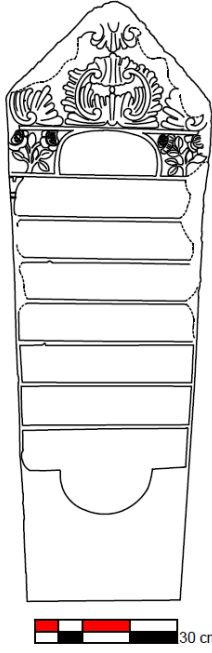
Çizim 146. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 86 Ayakucu Şahidesi

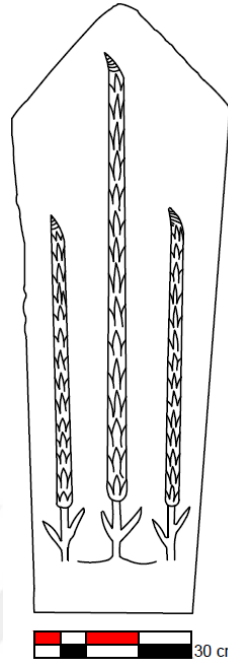
Çizim 147. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 87 Başucu Şahidesi

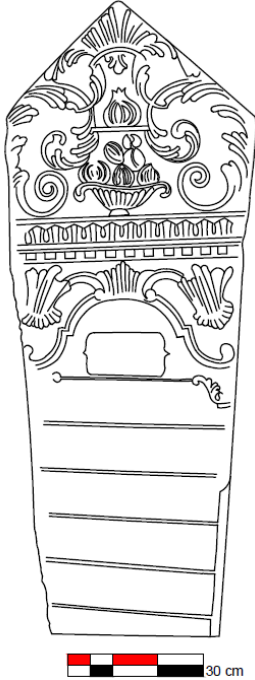
Çizim 148. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 87 Ayakucu Şahidesi

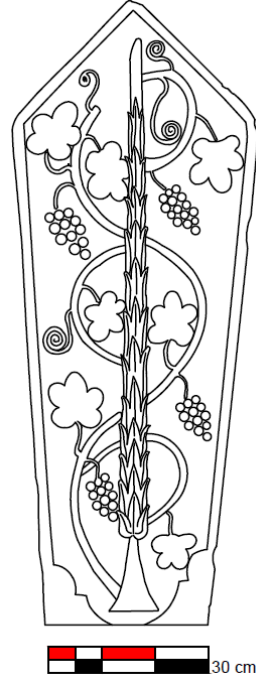
Çizim 149. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 88 Başucu Şahidesi

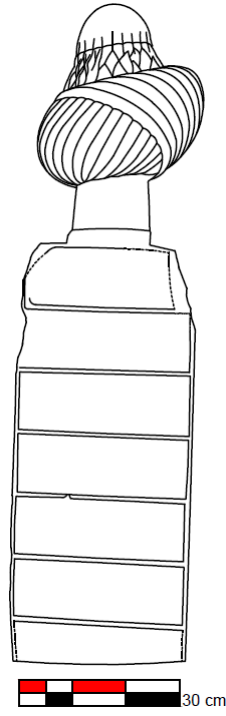
Çizim 150. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 88 Ayakucu Şahidesi

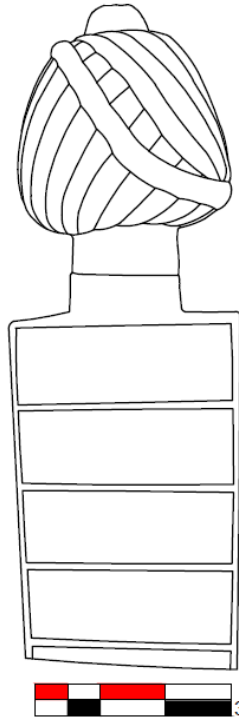
Çizim 151. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 89 Başucu Şahidesi

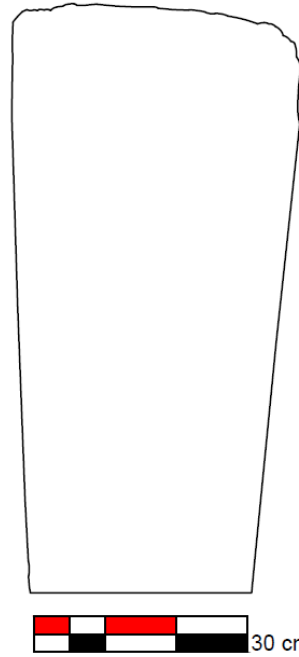
Çizim 152. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 89 Ayakucu Şahidesi

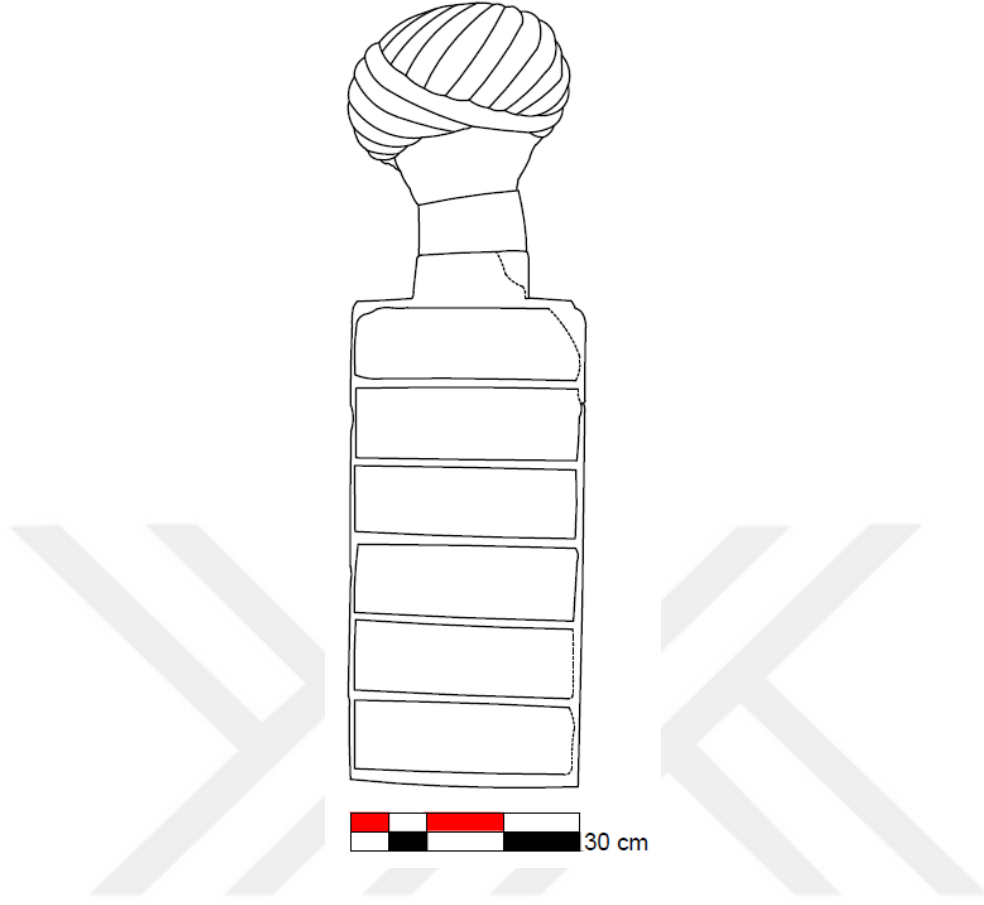
Çizim 153. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 90 Başucu Şahidesi

Çizim 154. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Başucu Şahidesi

Çizim 155. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 91 Ayakucu Şahidesi

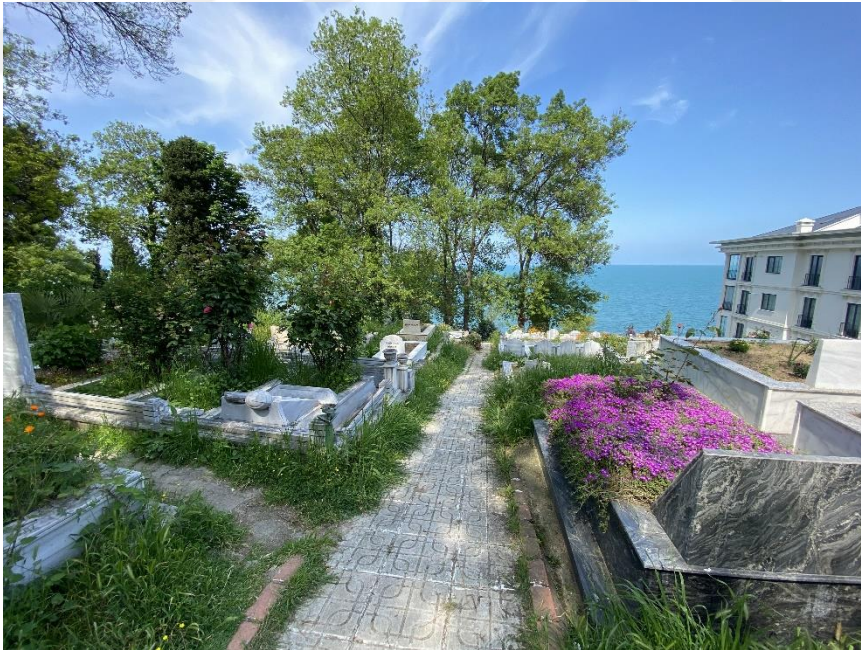

Çizim 156. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 92 Başucu Şahidesi

FOTOĞRAFLAR

Görsel 1. Güzelyalı Asri Mezarlığı Giriş

Görsel 2. Güzelyalı Asri Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 3. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 1 Başucu Şahidesi

Görsel 4. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 1 Ayakucu Şahidesi

Görsel 5. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 2 Genel Görünüş

Görsel 6. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 2 Başucu ve Ayakucu Şahidesi

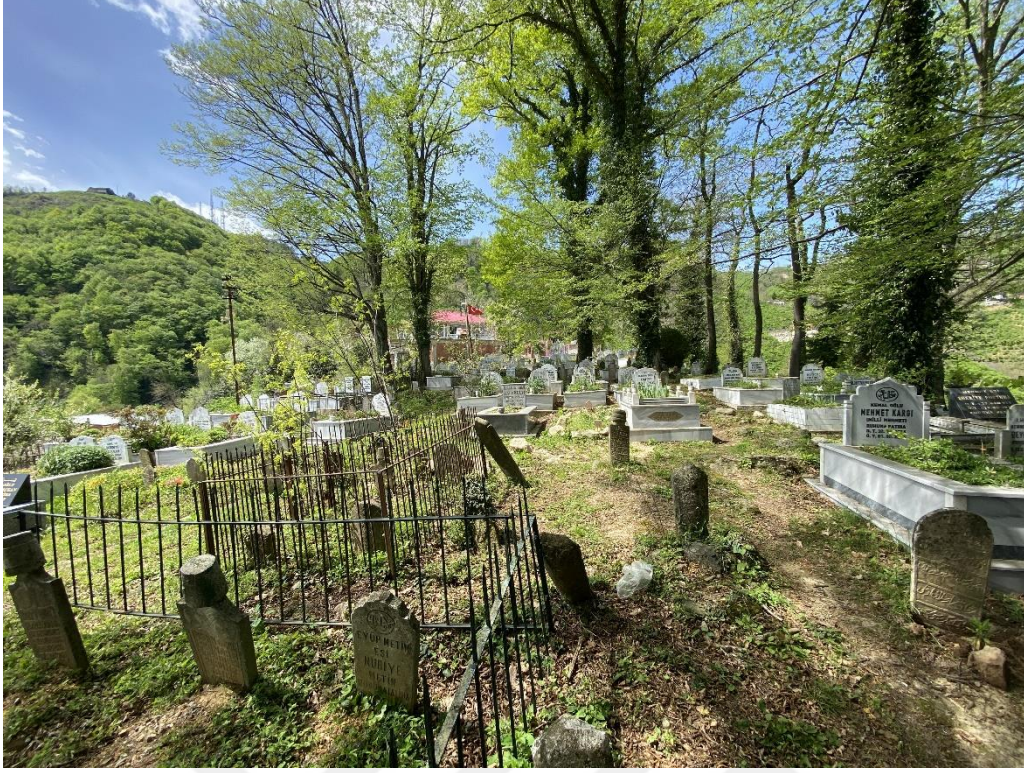
Görsel 7. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 3 Başucu Şahidesi

Görsel 8. Güzelyalı Asri Mezarlığı Kat.
No: 3 Ayakucu Şahidesi

Görsel 9. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Giriş

Görsel 10. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 11. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 4 Başucu Şahidesi

Görsel 12. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 5 Başucu Şahidesi

Görsel 13. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 5 Ayakucu Şahidesi

Görsel 14. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 6 Başucu Şahidesi

Görsel 15. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 6 Ayakucu Şahidesi

Görsel 16. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 7 Başucu Şahidesi

Görsel 17. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Başucu Şahidesi

Görsel 18. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 8 Ayakucu Şahidesi

Görsel 19. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 9 Başucu Şahidesi

Görsel 20. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Başucu Şahidesi

Görsel 21. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat. No: 10 Ayakucu Şahidesi

Görsel 22. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 11 Başucu Şahidesi

Görsel 23. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 11 Ayakucu Şahidesi

Görsel 24. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 12 Başucu Şahidesi

Görsel 25. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 12 Ayakucu Şahidesi

Görsel 26. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 13 Başucu Şahidesi

Görsel 27. Yeşiltepe Şehir Mezarlığı Kat.
No: 13 Ayakucu Şahidesi

Görsel 28. Akçatepe Mezarlığı Kat No:
14 Genel Görünüş

Görsel 29. Akçatepe Mezarlığı Kat. No:
14 Başucu Şahidesi

Görsel 30. Hatipli Mezarlığı Genel Görünüş

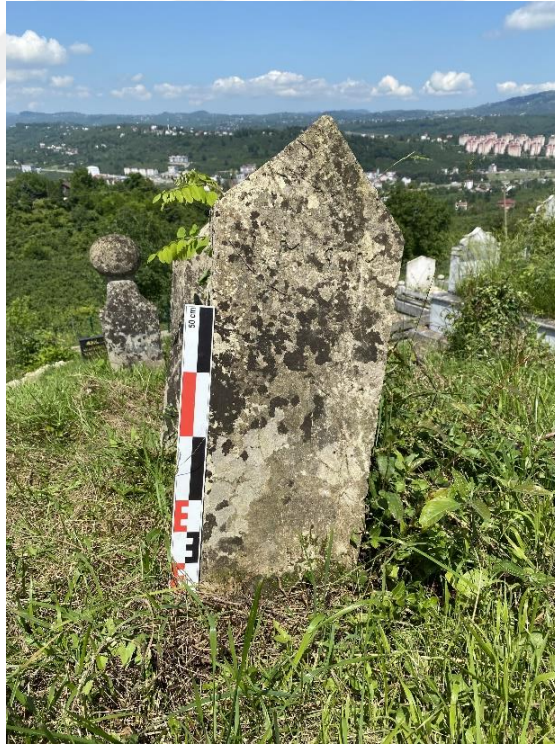
Görsel 31. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 15 Başucu Şahidesi

Görsel 32. Hatıpli Mahalle Mezarlığı
Kat. No. 16 Başucu Şahidesi

Görsel 33. Hatıpli Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 16 Ayakucu Şahidesi

Görsel 34. Hatıpli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 17 Başucu Şahidesi

Görsel 35. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 18 Başucu Şahidesi

Görsel 36. Hatipli Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 19 Başucu Şahidesi

Görsel 37. Hatipli Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 19 Ayakucu Şahidesi

Görsel 38. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 20 Başucu Şahidesi

Görsel 39. Hatipli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 21 Başucu Şahidesi

Görsel 40. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Genel Görünüş

Görsel 41. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Başucu Şahidesi

Görsel 42. Terzili Mahalle Mezarlığı Kat. No: 22 Ayakucu Şahidesi

Görsel 43. Saraycık Mahalle Mezarlığı Kat. No: 23 Genel Görünüş

Görsel 44. Saraycık Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 23 Başucu Şahidesi

Görsel 45. Saraycık Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 23 Ayakucu Şahidesi

Görsel 46: Ataköy Şahıs Bahçesi Girişi

Görsel 47. Kat. No: 24, 25, 26 Konumları

Görsel 48. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 24 Başucu Şahidesi

Görsel 49. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 25 Başucu Şahidesi

Görsel 50. Ataköy Şahıs Bahçesi Kat. No: 26 Başucu Şahidesi

Görsel 51. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Genel Görünüş ve Giriş Açıklığı

Görsel 52. Sağırlı Mahalle Mezarlığı İkinci Giriş Açıklığı

Görsel 53. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Genel Görünüş

Görsel 54. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 27 Genel Görünüş

Görsel 55. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 27 Başucu Şahidesi

Görsel 56. Sağırlı Mahalle Mezarlığı
Kat. No: 27 Ayakucu Şahidesi

Görsel 57. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 28 Genel Görünüş

Görsel 58. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 28 Başucu Şahidesi

Görsel 59. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 28 Ayakucu Şahidesi

Görsel 60. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 29 Genel Görünüş

Görsel 61. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 29 Başucu Şahidesi

Görsel 62. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 30 Başucu Şahidesi

Görsel 63. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 30 Ayakucu Şahidesi

Görsel 64. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 31 Genel Görünüş

Görsel 65. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 31 Başucu Şahidesi

Görsel 66. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 32 Başucu Şahidesi

Görsel 67. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 32 Ayakucu Şahidesi

Görsel 68. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 33 Başucu Şahidesi

Görsel 69. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Genel Görünüş

Görsel 70. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Başucu Şahidesi

Görsel 71. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 34 Ayakucu Şahidesi

Görsel 72. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 35 Başucu Şahidesi

Görsel 73. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 36 Genel Görünüş

Görsel 74. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 36 Başucu Şahidesi

Görsel 75. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 36 Ayakucu Şahidesi

Görsel 76. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 37 Başucu Şahidesi

Görsel 77. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 38 Başucu Şahidesi

Görsel 78. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Başucu Şahidesi

Görsel 79. Sağırlı Mahalle Mezarlığı Kat. No: 39 Ayakucu Şahidesi

Görsel 80. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 81. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 40 Başucu Şahidesi

Görsel 82. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 41 Başucu Şahidesi

Görsel 83. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 41 Ayakucu Şahidesi

Görsel 84. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 42 Başucu Şahidesi

Görsel 85. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 42 Ayakucu Şahidesi

Görsel 86. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 43 Başucu Şahidesi

Görsel 87. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 44 Başucu Şahidesi

Görsel 88. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 45 Başucu Şahidesi

Görsel 89. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 45 Ayakucu
Şahidesi

Görsel 90. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 46 Başucu Şahidesi

Görsel 91. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 47 Başucu Şahidesi

Görsel 92. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 48 Başucu Şahidesi

Görsel 93. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 49 Başucu Şahidesi

Görsel 94. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Başucu Şahidesi

Görsel 95. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 50 Ayakucu Şahidesi

Görsel 96. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 51 Başucu Şahidesi

Görsel 97. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 52 Başucu Şahidesi

Görsel 98. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 53 Başucu Şahidesi

Görsel 99. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 53 Ayakucu Şahidesi

Görsel 100. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 54 Başucu Şahidesi

Görsel 101. Düz Mahalle Ormancı
Mezarlığı Kat. No: 54 Ayakucu Şahidesi

Görsel 102. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Başucu Şahidesi

Görsel 103. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 55 Ayakucu Şahidesi

Görsel 104. Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı Kat. No: 56 Başucu Şahidesi

Görsel 105. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 106. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 107. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 57 Başucu Şahidesi

Görsel 108. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 57 Ayakucu Şahidesi

Görsel 109. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 58 Başucu Şahidesi

Görsel 110. Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı
Kat. No: 58 Ayakucu Şahidesi

Görsel 111. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 112. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 59 Başucu Şahidesi

Görsel 113. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 60 Başucu Şahidesi

Görsel 114. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 60 Ayakucu Şahidesi

Görsel 115. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 61 Başucu Şahidesi

Görsel 116. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 61 Ayakucu Şahidesi

Görsel 117. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 62 Başucu Şahidesi

Görsel 118. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Başucu Şahidesi

Görsel 119. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 63 Ayakucu Şahidesi

Görsel 120. Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı Kat. No: 64 Başucu Şahidesi

Görsel 121. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 65 Başucu Şahidesi

Görsel 122. Kaleyaka (Çeşmeönü)
Mezarlığı Kat. No: 65 Ayakucu Şahidesi

Görsel 123. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 124. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Genel Görünüş

Görsel 125. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 66 Başucu Şahidesi

Görsel 126. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 67 Başucu Şahidesi

Görsel 127. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 67 Ayakucu Şahidesi

Görsel 128. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 68 Başucu Şahidesi

Görsel 129. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No:68 Ayakucu Şahidesi

Görsel 130. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 69 Başucu Şahidesi

Görsel 131. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 70 Başucu Şahidesi

Görsel 132. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 70 Ayakucu Şahidesi

Görsel 133. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 71 Başucu Şahidesi

Görsel 134. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 71 Ayakucu Şahidesi

Görsel 135. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 72 Başucu Şahidesi

Görsel 136. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 72 Ayakucu Şahidesi

Görsel 137. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 73 Başucu Şahidesi

Görsel 138. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 74 Başucu Şahidesi

Görsel 139. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 75 Başucu Şahidesi

Görsel 140. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 75 Ayakucu Şahidesi

Görsel 141. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 76 Başucu Şahidesi

Görsel 142. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 76 Ayakucu Şahidesi

Görsel 143. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 77 Başucu Şahidesi

Görsel 144. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 77 Ayakucu Şahidesi

Görsel 145. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 78 Başucu Şahidesi

Görsel 146. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 78 Ayakucu Şahidesi

Görsel 147. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 79 Başucu Şahidesi

Görsel 148. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı
Kat. No: 79 Ayakucu Şahidesi

Görsel 149. Tarlacık (Tekke) Mezarlığı Kat. No: 80 Başucu Şahidesi

Görsel 150. Beyli Mahalle Mezarlığı ve Beyli Ortaokulu Genel Görünüşü

Görsel 151. Beyli Mahalle Mezarlığı

Görsel 152. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 81 Başucu Şahidesi

Görsel 153. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 81 Ayakucu Şahidesi

Görsel 154. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 82 Genel Görünüş

Görsel 155. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 82 Başucu Şahidesi

Görsel 156. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 83 Başucu Şahidesi

Görsel 157. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 83 Ayakucu Şahidesi

Görsel 158. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 84 Genel Görünüş

Görsel 159. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 84 Başucu Şahidesi

Görsel 160. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 85 Genel Görünüş

Görsel 161. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 85 Başucu Şahidesi

Görsel 162. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 86 Başucu Şahidesi

Görsel 163. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 86 Ayakucu Şahidesi

Görsel 164: Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 87 ve 88'in Genel Görünüşü

Görsel 165. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 87 Başucu Şahidesi

Görsel 166. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 87 Ayakucu Şahidesi

Görsel 167. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 88 Başucu Şahidesi

Görsel 168. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 88 Ayakucu Şahidesi

Görsel 169. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89

Görsel 170. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Başucu Şahidesi

Görsel 171. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat. No: 89 Ayakucu Şahidesi

Görsel 172. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 90

Görsel 173. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 90 Başucu Şahidesi

Görsel 174. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 91 Başucu Şahidesi

Görsel 175. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.
No: 91 Ayakucu Şahidesi

Görsel 176. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 92 Başucu Şahidesi

Görsel 177. Beyli Mahalle Mezarlığı Kat.

No: 92 Başlık Detayı

Tablo 1. Mezar Taşlarının Tarihi, Cinsiyeti, Başlık Tipleri ve Tepelikleri, Mezar Tipi Malzemesi, İşleniş Tekniği ve Yazı Çeşitleri

Bulunduğu Yer: Güzelyalı Asri Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
1	H. 1270 M. 1853-1854	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
2	H. 1288 M. 1871-1872	E	Sarık	-	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Talikalık
3	-	K	Dilimli Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı							
4	H. 1210 M. 1795-1796	K	Üçgen Tepelik	-	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
5	H. 1237 M. 1821-1822	E	Kavuk	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
6	H. 1241 M. 1825-1826	K	Hotoz	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
7	H. 1296 M. 1878-1879	E	-	-	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
8	H. 1298 M. 1880-1881	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
9	H. 1298 M. 1880-1881	K	Yuvarlak Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
10	H. 1319 M. 1901-1902	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
11	H. 1326 M. 1908-1909	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Talikalık
12	H. 1336 M. 1917-1918	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
13	-	-	Yuvarlak Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
Bulunduğu Yer: Akçatepe Mahalle Mezarlığı							
14	H. 1241 M. 1825-1826	E	Yarım Daire Kemer	Şahideli Çerçeve Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs

Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
15	H. 1214 M. 1799-1800	-	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Kazıma	-
16	H. 1271 M. 1854-1855	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Kazıma	-
17	H. 1292 M. 1875-1876	-	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Kazıma	-
18	H. 1324 M. 1906-1907	-	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	-
19	H. 1324 M. 1906-1907	-	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	-
20	-	-	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	-	-
21	-	E	Kavuk	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	-	-
Bulunduğu Yer: Terzili Mahalle Mezarlığı							
22	H. 1238 M. 1822-1823	E	Kavuk	Açık Lahit Biçimi	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
Bulunduğu Yer: Saraycık Mahalle Mezarlığı							
23	H. 1335 M. 1916-1917	E	Fes	Açık Lahit Biçimi	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
Bulunduğu Yer: Ataköy Şahıs Bahçesi							
24	H. 1116 M. 1704-1705	-	-	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
25	H. 1116 M. 1704-1705	-	-	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	-
26	H. 1199 M. 1784-1785	E	Kavuk	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs

Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
27	H. 1217 M. 1802-1803	E	Kavuk	Açık Lahit Biçimi	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
28	H. 1218 M. 1803-1804	E	Kavuk	Açık Lahit Biçimi	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
29	H. 1227 M. 1812-1813	E	Sarık	Açık Lahit Biçimi	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
30	H. 1282 M. 1865-1866	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
31	H. 1285 M. 1868-1869	E	Fes	Şahideli Çerçeve Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
32	H. 1291 M. 1874-1875	E	Sarık	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
33	H. 1304 M. 1886-1887	E	Fes	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
34	H. 1312 M. 1894-1895	K	Bitkisel Tepelik	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
35	H. 1317 M. 1899-1900	K	Üçgen Tepelik	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
36	H. 1320 M. 1902-1903	K	Bitkisel Tepelik	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
37	H. 1337 M. 1918-1919	E	Fes	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	*
38	-	E	Sarık	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
39	-	E	-	Şahideli Çerçeve Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
40	H. 1189 M. 1775-1776	E	Kavuk	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
41	H. 1226 M. 1811-1812	E	Kavuk	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
42	H. 1250 M. 1834-1835	E	Sarık	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
43	H. 1269 M. 1852-1853	K	Yuvarlak Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
44	H. 1270 M. 1853-1854	E	Fes	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
45	H. 1271 M. 1854-1855	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
46	H. 1272 M. 1855-1856	K	Sivri Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
47	H. 1280 M. 1863-1864	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
48	H. 1281 M. 1864-1865	K	Sivri Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
49	H. 1284 M. 1867-1868	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
50	H. 1286 M. 1869-1870	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
51	H. 1324 M. 1906-1907	K	Yarım Daire Kemer	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
52	H. 1324 M. 1906-1907	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
53	H. 1332 M. 1913-1914	K	Yarım Daire Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
54	H. 1332 M. 1913-1914 H. 1334 M. 1915-1916	K	Bitkisel Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Talik

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
55	-	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Talik
56	H. 1311 M. 1893-1894	E	Fes	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	*
Bulunduğu Yer: Dereçi (Aktaşlar) Mezarlığı							
57	H. 1314 M. 1896-1897	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
58	H. 1338 M. 1919-1920	K	Yarım Daire Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı							
59	H. 1143 M. 1730-1731	E	Kavuk	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
60	H. 1179 M. 1765-1766	K	Sivri Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
61	H. 1181 M. 1767-1768	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
62	-	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
63	-	E	Kavuk	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
64	-	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
65	-	K	Dilimli Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı							
66	H. 1236 M. 1820-1821	K	Yuvarlak Kemer	-	Taş	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs
67	H. 1284 M. 1867-1868	K	Üçgen Tepelik	-	Mermer	Oyma-Alçak Kabartma	Sülüs

Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
68	H. 1285 M. 1868-1869	E	Sarık	-	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
69	H. 1285 M. 1868-1869	E	Fes	-	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Talîk
70	H. 1287 M. 1870-1871	K	Üçgen Tepelik	-	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
71	H. 1297 M. 1879-1880	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
72	H. 1298 M. 1880-1881	E	Fes	-	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
73	H. 1298 M. 1880-1881	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
74	H. 1313 M. 1895-1896	E	Fes	-	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
75	H. 1319 M. 1901-1902 H. 1321 M. 1903-1904	K	Bitkisel Tepelik	-	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Talîk
76	H. 1322 M. 1904-1905	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
77	H. 1325 M. 1907-1908	E	Sarık	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
78	H. 1328 M. 1910-1911	K	Yarım Daire Kemer	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
79	H. 1332 M. 1913-1914	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
80	H. 1334 M. 1915-1916	E	Fes	Şahideli Toprak Mezar	Taş	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı							
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başlık-Tepelik Tipi	Mezar Tipi	Malzeme	Teknik	Yazı
81	H. 1157 M. 1744-1745	E	Kavuk	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
82	H. 1171 M. 1757-1758	K	Sivri Kemer	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
83	H. 1172 M. 1758-1759	K	Sivri Kemer	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
84	H. 1179 M. 1765-1766	E	-	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
85	H. 1191 1777-1778	E	Kavuk	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
86	H. 1209 M. 1794-1795	K	Dilimli Kemer	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
87	H. 1209 M. 1794-1795	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
88	H. 1218 M. 1803-1804	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
89	-	K	Üçgen Tepelik	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
90	-	E	Kavuk	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
91	-	E	Kavuk	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs
92	-	E	Kavuk	Şahideli Çerçeve Mezar	Mermer	Oyma- Alçak Kabartma	Sülüs

Tablo 2. Mezar Taşı Gövde Formları ve Süsleme Kompozisyonu					
Bulunduğu Yer: Güzelyalı Asri Mezarlığı					
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
1	H. 1270 M. 1853-1854	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Üçgen</i>
2	H. 1288 M. 1871-1872	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>"S" Kıvrımlı Gül Dalı</i>
3	-	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Taç yapraklı bir bahar çiçeği</i>
Bulunduğu Yer: Yeşiltepe Şehir Mezarlığı					
4	H. 1210 M. 1795-1796	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Taç yapraklı bir bahar çiçeği ve yaprak motifleri</i>
5	H. 1237 M. 1821-1822	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
6	H. 1241 M. 1825-1826	K	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Kabara</i>
7	H. 1296 M. 1878-1879	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
8	H. 1298 M. 1880-1881	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
9	H. 1298 M. 1880-1881	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
10	H. 1319 M. 1901-1902	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
11	H. 1326 M. 1908-1909	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
12	H. 1336 M. 1917-1918	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
13	-	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
Bulunduğu Yer: Akçatepe Mahalle Mezarlığı					
14	H. 1241 M. 1825-1826	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Işinsal Çubuklar</i>
Bulunduğu Yer: Hatipli Mahalle Mezarlığı					
15	H. 1214 M. 1799-1800	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Üçgen Motifi</i>
16	H. 1271 M. 1854-1855	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
17	H. 1292 M. 1875-1876	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
18	H. 1324 M. 1906-1907	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
19	H. 1324 M. 1906-1907	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Alem</i>
20	-	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
21	-	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
Bulunduğu Yer: Terzili Mahalle Mezarlığı					
22	H. 1238 M. 1822-1823	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
Bulunduğu Yer: Saraycık Mahalle Mezarlığı					
23	H. 1335 M. 1916-1917	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
Bulunduğu Yer: Ataköy Şahıs Bahçesi					
24	H. 1116 M. 1704-1705	-	kırk	-	-
25	H. 1116 M. 1704-1705	-	kırk	-	-
26	H. 1199 M. 1784-1785	E	kırk	-	-
Bulunduğu Yer: Sağırlı Mahalle Mezarlığı					
27	H. 1217 M. 1802-1803	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
28	H. 1218 M. 1803-1804	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
29	H. 1227 M. 1812-1813	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
30	H. 1282 M. 1865-1866	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Ay ve on kollu yıldız</i>

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
31	H. 1285 M. 1868-1869	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
32	H. 1291 M. 1874-1875	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
33	H. 1304 M. 1886-1887	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
34	H. 1312 M. 1894-1895	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	B.T. katmerli gül, dilimli yaprak motifleri A.T. "S" kıvrımlı fındık dalı motifi
35	H. 1317 M. 1899-1900	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
36	H. 1320 M. 1902-1903	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	B.T. katmerli gül, dilimli yaprak motifleri A.T. "S" kıvrımlı fındık dalı motifi
37	H. 1337 M. 1918-1919	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
38	-	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
39	E	-	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-

Bulunduğu Yer: Düz Mahalle Ormancı Mezarlığı					
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
40	H. 1189 M. 1775-1776	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
41	H. 1226 M. 1811-1812	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
42	H. 1250 M. 1834-1835	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
43	H. 1269 M. 1852-1853	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
44	H. 1270 M. 1853-1854	E	kırık	-	-
45	H. 1271 M. 1854-1855	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
46	H. 1272 M. 1855-1856	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Uçları Kıvrımlı Dilimli Akant Yaprakları</i>
47	H. 1280 M. 1863-1864	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
48	H. 1281 M. 1864-1865	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Uçları Kıvrımlı Dilimli Akant Yaprakları</i>
49	H. 1284 M. 1867-1868	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
50	H. 1286 M. 1869-1870	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
51	H. 1324 M. 1906-1907	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
52	H. 1324 M. 1906-1907	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
53	H. 1332 M. 1913-1914	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Taç yapraklı bahar çiçeği ve sivri uçlu yapraklar</i>
54	H. 1332 M. 1913-1914 H. 1334 M. 1915-1916	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>B.T. Yaprak motifleri, katmerli gül motifi Palmet</i>
55	-	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
56	H. 1311 M. 1893-1894	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
Bulunduğu Yer: Dereiçi (Aktaşlar) Mezarlığı					
57	H. 1314 M. 1896-1897	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
58	H. 1338 M. 1919-1920	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
Bulunduğu Yer: Kaleyaka (Çeşmeönü) Mezarlığı					
59	H. 1143 M. 1730-1731	E	Kare Prizma Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
60	H. 1179 M. 1765-1766	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
61	H. 1181 M. 1767-1768	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Akant yaprak dizisi Üç taç yapraklı çiçek motifi "C" kıvrımları Bitkisel tepelikli sütunceler</i>
62	-	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
63	-	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
64	-	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
65	-	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Vazo Zarif gül dalları "C" kıvrımları "S" kıvrımları Kozalak</i>
Bulunduğu Yer: Tarlacık (Tekke) Mezarlığı					
66	H. 1236 M. 1820-1821	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	<i>Yıldız çiçeği</i>
67	H. 1284 M. 1867-1868	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
68	H. 1285 M. 1868-1869	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
69	H. 1285 M. 1868-1869	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
70	H. 1287 M. 1870-1871	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
71	H. 1297 M. 1879-1880	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
72	H. 1298 M. 1880-1881	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
73	H. 1298 M. 1880-1881	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
74	H. 1313 M. 1895-1896	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
75	H. 1319 M. 1901-1902 H. 1321 M. 1903-1904	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Dilimli yaprak motifleri Katmerli gül motifleri Taç yapraklı bahar çiçeği İnci motifi</i>
76	H. 1322 M. 1904-1905	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
77	H. 1325 M. 1907-1908	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
78	H. 1328 M. 1910-1911	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Sekiz kollu stilize yaprak motifi</i>
79	H. 1332 M. 1913-1914	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
80	H. 1334 M. 1915-1916	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-

Bulunduğu Yer: Beyli Mahalle Mezarlığı					
Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
81	H. 1157 M. 1744-1745	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
82	H. 1171 M. 1757-1758	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
83	H. 1172 M. 1758-1759	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
84	H. 1179 M. 1765-1766	E	Paralel Kenarlı Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
85	H. 1191 1777-1778	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
86	H. 1209 M. 1794-1795	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Uçları volütlü "C" kıvrımları Akant yaprakları dizisi Bitkisel tepelikli sütunceler İnci</i>
87	H. 1209 M. 1794-1795	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Uçları volütlü "C" kıvrımları Akant yaprakları dizisi Bitkisel tepelikli sütunceler Üç taç yapraklı çiçek motifi</i>
88	H. 1218 M. 1803-1804	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Zarif bir gül dalı İnci Dilimli akant dizisi "C" kıvrımları</i>
89	-	K	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	<i>Bitkisel tepelikli sütunceler "C" kıvrımları Dilimli akant yaprakları Dendan Kâse Nar Servi Asma/üzüm salkımı</i>

Kat. No	Tarih	Cinsiyet	Başucu Taşı Gövde Formu	Ayakucu Taşı Gövde Formu	Süsleme Kompozisyonu
90	-	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-
91	-	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-
92	-	E	Aşağıdan Yukarıya Doğru Genişleyerek Yükselen Plaka/Levha Gövdeli	-	-

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	Halime Özlem ÇABUK
Yabancı Dili	İngilizce
Orcid Numarası	0000-0003-1507-2472
Ulusal Tez Merkezi Referans Numarası	10433857
Lise	
Önlisans	Ordu Üniversitesi / Ünye Meslek Yüksekokulu / Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü / Mimari Restorasyon Pr.
Lisans	Erzurum Atatürk Üniversitesi / Edebiyat Fakültesi / Sanat Tarihi Bölümü
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Sanat Tarihi Bölümü
Mesleki Deneyim	Staj: Ordu Lisesi / Stajyer Öğretmen (Sanat Tarihi) Staj: T.C. Ordu Valiliği / Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı / Doğ. Kay. Ruh. ve Kültür Var. Müdürlüğü
Akademik Çalışmalar	ÇABUK, H. Ö., & EREN, S. (2023). Anadolu Taş Tezyinatında “On İki Hayvanlı Türk Takvimi” İle İlişkili Hayvan Tasvirleri: İkonografik Anlamları Üzerine Bir Değerlendirme. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 13(Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu Özel Sayısı), 329-354. https://doi.org/10.48146/odusobiad.1200161

